

**UCHWAŁA NR XLVI/365/17
RADY MIASTA KOŚCIERZYNA**

z dnia 26 kwietnia 2017 r.

**w sprawie przyjęcia dokumentu
„Program sektorowy rozwoju rynku pracy, edukacji i aktywizacji społecznej Kościerskiego Obszaru
Funkcjonalnego obejmującego obszar powiatu kościerskiego”**

Na podstawie art. 18 ust. 1, w związku z art. 7 ust. 1 pkt 8 i 17 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016r., poz. 446 z późn. zm.) **Rada Miasta Kościerzyna na wniosek Burmistrza Miasta Kościerzyna uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się „Program sektorowy rozwoju rynku pracy, edukacji i aktywizacji społecznej Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego obszar powiatu kościerskiego” opracowany w ramach projektu „Kościerskie Strefy Aktywności Gospodarczej - przygotowanie dokumentacji strategicznej i techniczno-kosztorysowej”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Kościerzyna

Teresa Preis

**PROGRAM SEKTOROWY ROZWOJU RYNKU PRACY,
EDUKACJI I AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ
KOŚCIERSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO
OBEJMUJĄCEGO OBSZAR POWIATU KOŚCIERSKIEGO**

*Dokument opracowany w ramach projektu pn. „Kościerskie Strefy Aktywności Gospodarczej-
przygotowanie dokumentacji strategicznej i techniczno-kosztorysowej”
współfinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru
Gospodarczego 2009-2014 w ramach Programu „Rozwoju miast poprzez wzmocnienie
kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny
oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”*

Kościerzyna, 2015

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
1 ANALIZA PORÓWNAWCZA LOKALNEGO RYNKU PRACY POWIATU KOŚCIERSKIEGO W ODNIESIENIU DO RYNKU REGIONALNEGO I KRAJOWEGO	7
2 ANALIZA ZATRUDNIENIA NA TERENIE PARTNERSTWA Z PODZIAŁEM NA GMINY	14
2.1 STRUKTURA WŁASNOŚCI PODMIOTÓW	14
2.2 BRANŻE	15
2.3 LICZBA ZATRUDNIONYCH I WIELKOŚĆ FIRM	19
3 ANALIZA BEZROBOCIA NA TERENIE POWIATU KOŚCIERSKIEGO	21
3.1 WIEK	21
3.2 PŁEĆ	22
3.3 WYKSZTAŁCENIE	22
3.4 DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE	23
3.5 KWALIFIKACJE ZAWODOWE	25
3.6 CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY	27
3.7 UPRAWNIENIA ZASIŁKOWE	29
3.8 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	29
4 ANALIZA SYTUACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA RYNKU PRACY	30
5 ANALIZA ZAPOTRZEBOWANIA NA POTENCJAŁ GŁÓWNYCH BRANŻ USŁUGOWO-PRODUKCYJNYCH OBSZARU PARTNERSTWA	35
6 MAPA MOBILNOŚCI MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE ZATRUDNIENIA NA TERENIE KOŚCIERSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO I POZA NIM	37
7 ANALIZA WRAŻLIWOŚCI RYNKU PRACY NA ZMIANY KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ	40
8 ANALIZA RYNKU PRACY POD WZGLĘDEM DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ W OBSZARZE FUNKCJONALNYM	43
9 ANALIZA FUNKCJONOWANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ NA TERENIE POWIATU KOŚCIERSKIEGO	49
9.1 LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH	49
9.2 PROFIL DZIAŁALNOŚCI I BRANŻE	53
9.3 STRUKTURA WŁASNOŚCI	62
9.4 LICZBA ZATRUDNIONYCH	63
9.5 ANALIZA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI POD KĄTEM LOKALNYCH UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH	64
10 RYNEK PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH OBSZARU FUNKCJONALNEGO	69
10.1 OKREŚLENIE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNYCH DETERMINANT RYNKU PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH OBSZARU FUNKCJONALNEGO	69
10.2 IDENTYFIKACJA UWARUNKOWAŃ AKTYWNOŚCI I BIERNOŚCI ZAWODOWEJ NA WSI	71
10.3 FORMY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ PODEJMOWANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW WIEJSKICH	72
10.4 CHARAKTERYSTYKA BEZROBOCIA NA WSI W UJĘCIU DYNAMICZNYM	74
10.5 OKREŚLENIE STYMULANT I BARIER MOBILNOŚCI ZAWODOWEJ I GEOGRAFICZNEJ MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW WIEJSKICH	79
10.6 IDENTYFIKACJA SILNYCH I SŁABYCH STRON KAPITAŁU LUDZKIEGO NA OBSZARACH WIEJSKICH, OKREŚLENIE POTENCJAŁU, MOŻLIWOŚCI ROZWOJU	83
10.7 PRZEDSTAWIENIE OGRANICZEŃ I MOŻLIWOŚCI ZWIĄZANYCH Z TWORZENIEM NOWYCH MIEJSC PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH	84
10.8 IDENTYFIKACJA INSTYTUCJONALNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ZATRUDNIENIE NA OBSZARACH WIEJSKICH	85

10.9	PROGRAMY POMOCOWE DLA OBSZARÓW WIEJSKICH	88
10.10	OCENA SZANS I ZAGROŻEŃ ZWIĄZANYCH Z ROZWOJEM WIEJSKIEGO RYNKU PRACY NA TERENIE OBSZARU FUNKcjONALNEGO	90
10.11	UDZIELENIE REKOMENDACJI ZWIĄZANYCH Z ROZWOJEM RYNKU PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH	92
10.12	ANALIZA PORÓWNAWCZA – BEZROBOCIE NA TERENIE POWIATU KOŚCIERSKIEGO NA TLE WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	93
11	ANALIZA EDUKACJI	100
11.1	ANALIZA PROGRAMÓW EDUKACYJNYCH REALIZOWANYCH PRZEZ SZKOLNICTWO ZAWODOWE W STOSUNKU DO POTRZEB RYNKU PRACY	100
11.2	ANALIZA ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH I ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONAD-GIMNAZJALNYCH	107
11.3	ANALIZA SYTUACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ZAKRESIE DOSTĘPU DO EDUKACJI I SZKOLNICTWA	109
12	ANALIZA ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W AKTYWIZACJI RYNKU PRACY	112
12.1	ROLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W POBUDZANIU AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I AKTYWIZACJI RYNKU PRACY	112
12.2	ANALIZA LICZBY I PROFILI AKTYWNOŚCI ZAREJESTROWANYCH NA TERENIE OBSZARU FUNKcjONALNEGO ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN	117
12.3	ANALIZA KONDYCJI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	118
12.4	ANALIZA ZDOLNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W ZAKRESIE ADAPTACJI DO ZMIAN SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH	120
12.5	ANALIZA SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI DZIAŁANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	121
12.6	ANALIZA MOŻLIWOŚCI PRZEMODELOWANIA KIERUNKÓW AKTYWNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	123
12.7	ANALIZA AKTUALNYCH POTRZEB I PROGNOZA ROZWOJU AKTYWNOŚCI SPOŁECZEŃSTWA ORAZ DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE OBSZARU FUNKcjONALNEGO ORGANIZACJI, A ZWŁASZCZA PODMIOTÓW POZARZĄDOWYCH	124
12.8	ANALIZA AKTYWNOŚCI NGO W CELU BUDOWANIA PARTNERSTW, WSPÓLNEGO TWORZENIA PROJEKTÓW NA RZECZ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ I POZYSKIWANIA FINANSOWANIA NA ICH REALIZACJĘ	125
12.9	ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH NA OBSZARZE FUNKcjONALNYM W RELACJI DO ORGANIZACJI FUNKcjONUJĄCYCH NA POZIOMIE REGIONALNYM I KRAJOWYM	126
13	CELE I ZADANIA STRATEGICZNE W ZAKRESIE RYNKU PRACY, EDUKACJI I AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ	128
14	OSZACOWANIE POTENCJAŁU RYNKU PRACY NA TERENIE POWIATU KOŚCIERSKIEGO	129
15	OPRACOWANIE KIERUNKÓW ROZWOJU RYNKU PRACY	131
16	OPRACOWANIE KONCEPCJI WSPÓLNEJ PROMOCJI INWESTYCJI NA TERENIE OBSZARU FUNKcjONALNEGO, W TYM TWORZONYCH STREF AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ NA TERENIE PARTNERSTWA	136
17	ANALIZA POTRZEB RYNKU PRACY NA OBSZARZE PARTNERSTWA	138
18	ANALIZA STANU I PROGNOZY ZAWODÓW „DEFICYTOWYCH” I „NADWYŻKOWYCH”	140
19	WSKAZANIE DZIAŁAŃ JAKIE NALEŻY PODJĄĆ, ABY ZAPEWNIĆ PRACĘ MIESZKAŃCOM OBSZARU FUNKcjONALNEGO ORAZ JAKIE PROGRAMY POMOCOWE NALEŻY W TYM CELU ZASTOSOWAĆ	143
20	WSKAZANIE FORM WSPOMAGANIA ROZWOJU AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ FIRM	146
21	OPRACOWANIE OBSZARU STRATEGICZNEGO: EDUKACJA	149
21.1	POŻĄDANE PROFILE I KIERUNKI KSZTAŁCENIA	149
21.2	ANALIZA MOŻLIWOŚCI PRZEMODELOWANIA PROGRAMÓW EDUKACYJNYCH REALIZOWANYCH PRZEZ SZKOLNICTWO ZAWODOWE	152
21.3	UWZGLĘDNIANIE POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ZAKRESIE EDUKACJI I SZKOLNICTWA	153

22	AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH POPRZEZ PROPAGOWANIE U PRACODAWCÓW WIEDZY DOTYCZĄCEJ PRZYWILEJÓW I ULG MOŻLIWYCH DO UZYSKANIA Z PFRON PRZY ZATRUDNIANIU OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	155
23	AKTYWIZACJA SPOŁECZNA	157
24	REKOMENDACJE	159
24.1	UCZNIOWIE	159
24.2	PRZEDSIĘBIORCY	160
24.3	SZKOLNICTWO ZAWODOWE	163
24.4	SAMORZĄD SZCZEBŁA POWIATOWEGO I GMINNEGO NA OBSZARZE FUNKCJONALNYM	166
24.5	TWORZENIE STREF AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ NA TERENIE KOŚCIERSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO	168
24.6	PUBLICZNE I NIEPUBLICZNE INSTYTUCJE RYNKU PRACY	184
24.7	MIESZKAŃCY SUBREGIONU	185
24.8	ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	185
25	SPOSOBY WDRAŻANIA	187
26	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ RYNKU PRACY, EDUKACJI I AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ	190
27	MONITORING I EWALUACJA	194
28	ZAŁĄCZNIKI	197
	ZAŁĄCZNIK NR 1 LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH OBSZARU FUNKCJONALNEGO	197
	ZAŁĄCZNIK NR 2 ANKIETY DOTYCZĄCE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH FUNKCJONUJĄCYCH W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH OBSZARU FUNKCJONALNEGO	199

WSTĘP

Przedmiotowy PROGRAM SEKTOROWY ROZWOJU RYNKU PRACY, EDUKACJI I AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ opracowany został w ramach projektu pn. „*Kościerskie Strefy Aktywności Gospodarczej – przygotowanie dokumentacji strategicznej i techniczno-kosztorysowej*” współfinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014 w ramach Programu „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”. Projekt jest realizowany przez Gminę Miejską Kościerzyna – Lidera projektu i partnerów: Powiat Kościerski, Gminę Kościerzyna, Gminę Lipusz, Gminę Liniewo, Gminę Dziemiany, Gminę Karsin, Gminę Nowa Karczma, Gminę Stara Kiszewa, Lokalną Organizację Turystyczną „Serce Kaszub”, Kaszubski Instytut Rozwoju, Regionalną Izbę Gospodarczą Pomorza, Pracodawców Pomorza, Stowarzyszenie Przedsiębiorcy Kościerzyna oraz Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych, współdziałających w ramach Kościerskiego Partnerstwa na rzecz Rozwoju Społeczno-Gospodarczego.

Program Sektorowy obejmuje programowaniem lata 2015-2025. Celem dokumentu jest nakreślenie kierunków działań podmiotów samorządowych i społeczno-gospodarczych w obszarze rynku pracy, edukacji i aktywizacji społecznej ze szczególnym uwzględnieniem dotychczasowych atutów Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego obszar powiatu kościerskiego.

Zamówienie zrealizowane zostało w trzech etapach. Etap I związany był z opracowaniem diagnozy sytuacji na rynku pracy na terenie obszaru funkcjonalnego obejmującego powiat kościerski (rozdziały 1-12), etap II dotyczył opracowania celów i zadań strategicznych Programu Sektorowego Rozwoju Rynku Pracy, Edukacji i Aktywizacji Społecznej (rozdziały 13-24), natomiast etap III odnosił się do procesu wdrożenia, monitoringu oraz ewaluacji Programu, jak również wskazania źródeł finansowania rekomendowanych przedsięwzięć (rozdziały 25-27).

Program Sektorowy został opracowany przy szerokim udziale społeczeństwa. Dokument był na bieżąco konsultowany z partnerami, a ponadto po zakończeniu każdego z etapów przeprowadzone zostały otwarte spotkania konsultacyjne, podczas których prezentowano wyniki prac, a uczestnicy konsultacji mogli zgłaszać uwagi oraz propozycje zmian

do opracowanych części dokumentu. Każda z osób otrzymała formularz konsultacyjny, w którym mogła zawrzeć sugestie dotyczące wszystkich omawianych na spotkaniu zagadnień oraz wskazać najważniejsze jej zdaniem kwestie, które powinny zostać poruszone i zaakcentowane w dokumencie. Na podstawie informacji zebranych podczas otwartych spotkań konsultacyjnych uzupełniano i modyfikowano przygotowane wcześniej materiały.

Dodatkowo podczas prac nad diagnozą obszaru korzystano nie tylko z ogólnodostępnych danych (dane statystyczne, opracowane raporty i ekspertyzy), ale także z danych uzyskanych w ramach zrealizowanych wywiadów czy ankiet. Przy przygotowaniu punktów w zakresie mobilności mieszkańców i potrzeb rynku pracy wykorzystane zostały także wyniki badań społecznych (wywiady bezpośrednie) wykonanych przez firmę EU-Consult sp. z o.o. z Gdańska. Badania realizowane były w okresie 1-30 kwietnia 2015 r. i objęły 713 osób – mieszkańców powiatu kościerskiego.

1 ANALIZA PORÓWNAWCZA LOKALNEGO RYNKU PRACY POWIATU KOŚCIERSKIEGO W ODNIESIENIU DO RYNKU REGIONALNEGO I KRAJOWEGO

Oceny rynku pracy zwykle dokonuje się na podstawie potencjału demograficznego, w szczególności biorąc pod uwagę liczbę osób w wieku produkcyjnym. Istotne cechy, które pozwalają na uchwycenie najważniejszych różnic to także: liczba osób pracujących (zarówno dane surowe, jak i współczynniki standaryzowane) oraz stopa bezrobocia rejestrowego.

Pod względem ludności (71 241 mieszkańców), powiat kościerski lokuje się na 9. miejscu w województwie pomorskim wśród powiatów i stanowi ok. 3% regionu. Dane GUS za 2013 rok wskazują, że w powiecie kościerskim liczba ludności wzrosła o 237 osób (przyrost naturalny 3,3‰). W przeliczeniu na 1000 ludności powiat kościerski odnotowuje większy przyrost ludności niż województwo pomorskie (1,7‰) i cała Polska, gdzie liczba ludności spadła o 0,5‰. W 2013 roku powiat kościerski zanotował mniejsze saldo migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 osób (-1,2) niż dla województwa pomorskiego (0,8). W skali kraju saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób wynosi -0,5. W tabeli poniżej zestawiono omówione powyżej dane surowe dotyczące stanu ruchu ludności.

Tabela 1.1 Dane dotyczące ruchu ludności za rok 2013 dla powiatu kościerskiego, województwa pomorskiego i Polski

Jednostka terytorialna	Liczba ludności	Gęstość zaludnienia	Saldo migracji na 1000 osób
Powiat kościerski	71 241	61 os/km ²	-1,2
Województwo pomorskie	2 295 811	125 os/km ²	0,8
Polska	38 495 659	123 os/km ²	-0,5

Źródło: Oprac. własne na podst. danych BDL GUS

Struktura ludności powiatu kształtuje się korzystniej niż dla województwa pomorskiego i dla Polski, co ma związek z trwającym w latach 70-tych i 80-tych XX w. wyżem demograficznym w powiecie kościerskim, w następstwie czego w kolejnych latach notowano wzrost potencjalnych zasobów pracy. Zgodnie z danymi GUS w latach 1995-2013 liczba osób w wieku produkcyjnym (17-60/65 lat) wzrosła o ponad 20%. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej populacji powiatu jest nieco niższy (62% powiat kościerski; województwo pomorskie i Polska 63%), jednak notuje się tutaj zdecydowanie wyższy udział

osób w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) – prawie 23% przy odpowiednio 19% i 18% dla województwa pomorskiego i Polski. Jednocześnie na terenie powiatu kościerskiego występuje mniejszy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej): powiat kościerski – 14%, województwo pomorskie 17%, zaś Polska 18%. W przypadku powiatu można zatem mówić o mniejszym stopniu obciążenia demograficznego, co w kontekście rynku pracy oznacza lepszy dostęp do zasobów ludzkich w przyszłości niż w pozostałych rejonach kraju. Poniżej zamieszczono tabelę pokazującą dane dotyczące struktury ludności trzech porównywanych obszarów.

Tabela 1.2 Struktura ludności powiatu kościerskiego, województwa pomorskiego i Polski w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym
Powiat kościerski	22,89%	62,64%	14,48%
Województwo pomorskie	19,56%	63,37%	17,07%
Polska	18,17%	63,44%	18,39%

Źródło: Oprac. własne na podst. danych BDL GUS

Z danych GUS wynika, że na terenie powiatu kościerskiego pracuje 12 509 osób, z czego 51,6% to kobiety. Współczynnik ten jest nieznacznie wyższy niż dla całego kraju i dla województwa pomorskiego. Poniżej zamieszczone zostały dokładne dane.

Tabela 1.3 Pracujący w Polsce, województwie pomorskim i powiecie kościerskim w podziale na płeć w 2013 roku

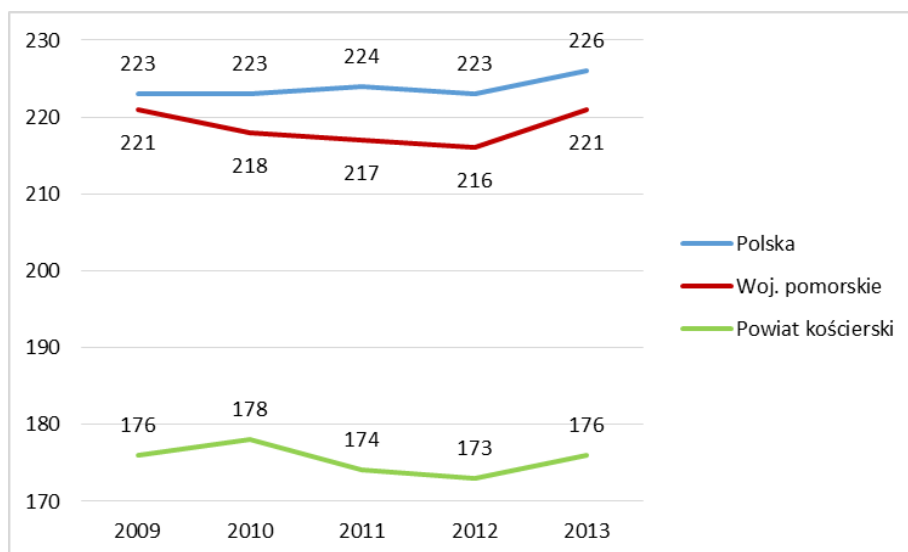
Jednostka terytorialna	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Powiat kościerski	12 509	6054	6455
Województwo pomorskie	507 251	250 091	257 160
Polska	8 681 877	4 365 680	4 316 197

Źródło: Dane GUS

Uwaga: Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób

Jednocześnie powiat kościerski charakteryzuje niższy niż w przypadku Polski i województwa pomorskiego standaryzowany wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności. Wartość wskaźnika w latach 2009-2013 pozostaje w zasadzie niezmienna, podlega jedynie niewielkim wahaniom. Poniżej zamieszczono rysunek prezentujący dokładne dane.

Rysunek 1.1 Pracujący na 1000 ludności w Polsce, województwie pomorskim i powiecie kościerskim w latach 2009-2013

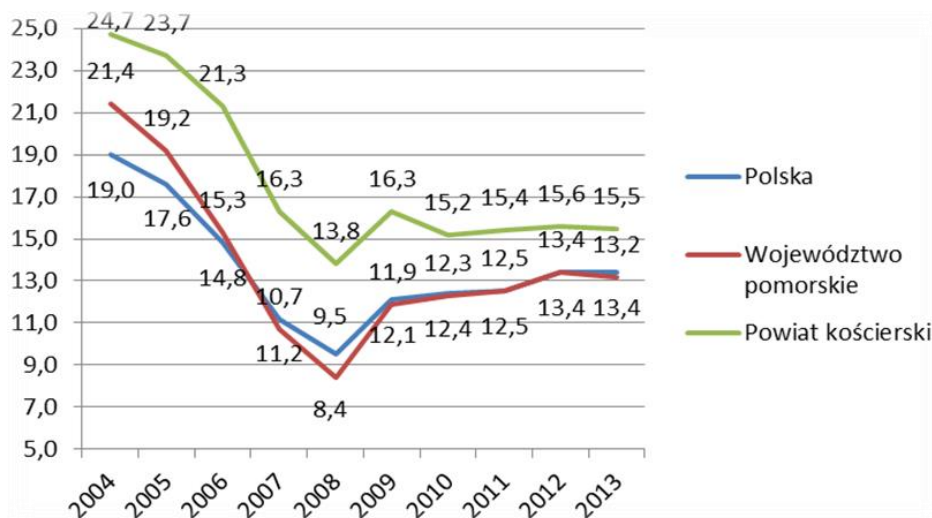

Źródło: Dane GUS

Uwaga: Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób

Powiat kościerski od lat charakteryzuje się wyższą stopą bezrobocia rejestrowego niż Polska i województwo pomorskie. Porównując dane retrospektywne aż do roku 2005 roku widać jednocześnie, że w okresie 2005-2013 bezrobocie we wszystkich 3 omawianych obszarach spadło, choć trend ten nie jest stały – notowano spadek bezrobocia do roku 2008, zaś w latach 2009-2012 stopa bezrobocia ponownie rosła. Warto również zwrócić uwagę na fakt, iż w ostatnim dziesięcioleciu powiat kościerski odnotował kumulatywnie 9,2% spadku stopy bezrobocia, podczas gdy dla całej Polski spadek ten wyniósł 5,6%. Taka różnica może wskazywać, że rynek pracy z obszaru powiatu kościerskiego wykazuje większą dynamikę wzrostu niż w reszcie kraju. Dokładne dane na temat stopy bezrobocia zamieszczone są na poniższym rysunku.

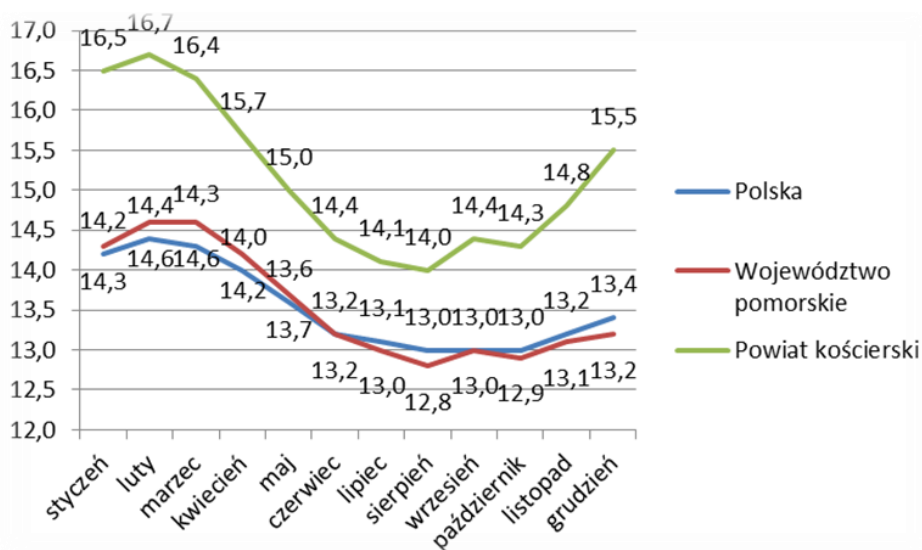
Rysunek 1.2 Stopa bezrobocia rejestrowego w Polsce, województwie pomorskim oraz powiecie kościerskim w latach 2004-2013 (dane %)

Źródło: Dane GUS

Analizując rynek pracy powiatu kościerskiego w odniesieniu do Polski i województwa pomorskiego warto również odnotować, że bezrobocie w powiecie kościerskim charakteryzuje się sezonowością, tj. spada w miesiącach letnich, zaś rośnie w miesiącach zimowych. Dane za rok 2013 pokazują, że wahania te są większe w porównaniu z regionem i krajem i sięgają 2,7%, podczas gdy dla województwa pomorskiego i Polski wahanie to wynosi odpowiednio 1,8 i 1,2%. Poniżej zamieszczono wykres prezentujący zmiany stopy bezrobocia rejestrowego w roku 2013 dla Polski, województwa i powiatu kościerskiego.

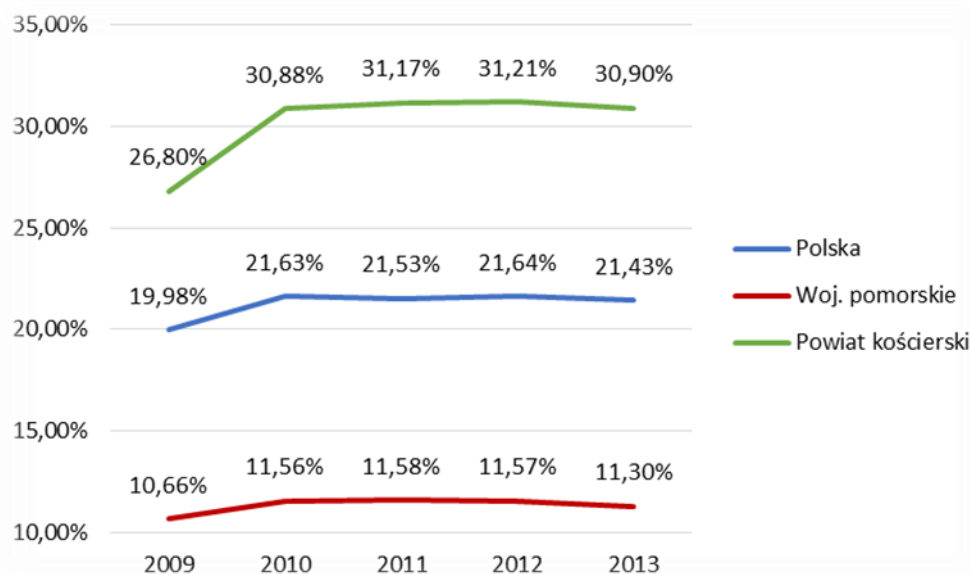
Rysunek 1.3. Miesięczna stopa bezrobocia dla Polski, województwa pomorskiego i powiatu kościerskiego w roku 2013 (dane w %)

Źródło: Dane GUS

Przyczyną takiej sezonowości zatrudnienia może być struktura gospodarki powiatu kościerskiego w znacznej mierze oparta na rolnictwie oraz rozwijającej się turystyce. Obie wspomniane branże potrzebują pracowników w czasie letnim. Należy przy tym pamiętać, że prace sezonowe bardzo często oferowane są osobom, które mają najniższe kwalifikacje na rynku pracy. Często są to także najniżej opłacane prace. Warto podkreślić, że w powiecie kościerskim występuje znacznie wyższy odsetek zatrudnionych w sektorze „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” niż w województwie pomorskim i Polsce. Odsetek ten w porównaniu z 2009 rokiem wzrósł z niecałych 27% do prawie 31% w 2013. Poniżej zamieszczono wykres z danymi dotyczącymi odsetka zatrudnionych w rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie i rybactwie. Dane nie uwzględniają podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, duchownych i pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

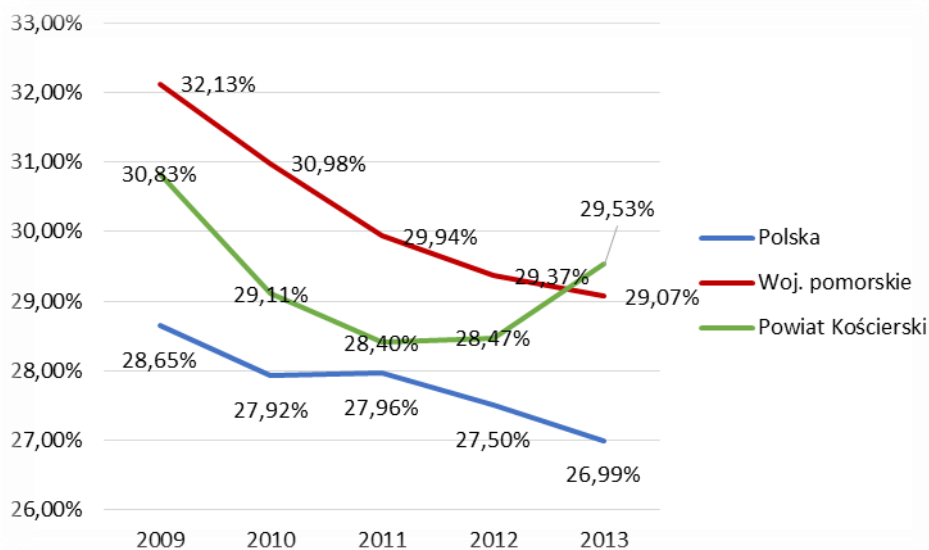
Rysunek 1.4 Odsetek zatrudnionych w rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie i rybactwie w Polsce, województwie pomorskim i powiecie kościerskim w latach 2009-2013

Źródło: Oprac. własne na podst. danych GUS

W odniesieniu do pracujących w przemyśle i budownictwie we wszystkich 3 porównywanych jednostkach terytorialnych zauważalny jest spadek odsetka zatrudnionych w tych branżach, jeśli za rok bazowy zostanie przyjęty rok 2009. W roku 2013 w powiecie kościerskim nastąpił nieznaczny (ok. 1%) wzrost odsetka zatrudnionych w przemyśle, co spowodowało, że jest on wyższy niż dla województwa pomorskiego. Na rysunku poniżej zamieszczono dokładne dane.

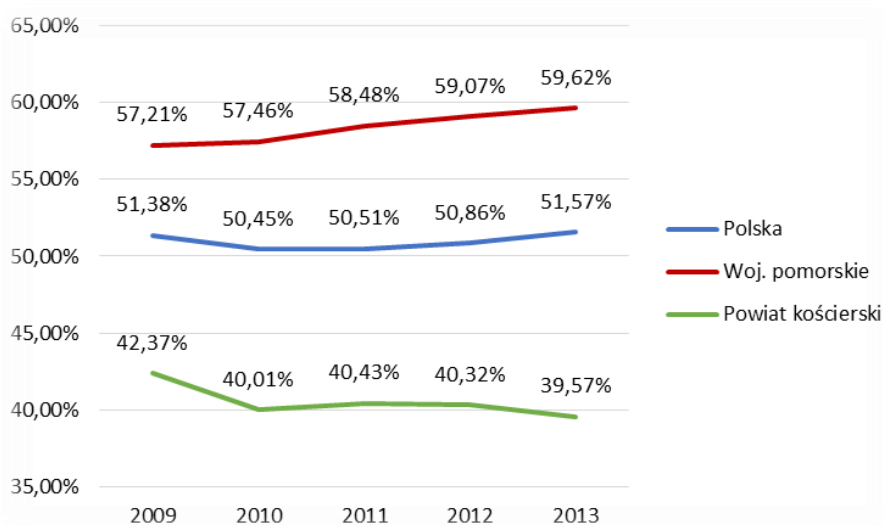
Rysunek 1.5 Odsetek zatrudnionych w przemyśle i budownictwie w Polsce, województwie pomorskim i powiecie kościerskim w latach 2009-2013

Źródło: Oprac. własne na podst. danych GUS

W okresie 2009-2013 w strukturze zatrudnienia powiatu kościerskiego zmniejszył się odsetek osób pracujących w szeroko pojętych usługach. Jest to sytuacja inna niż dla województwa pomorskiego, gdzie ten odsetek rósł. W całej Polsce odsetek ten spadł w 2010 roku, ale od roku 2011 również notuje się wzrost odsetka pracowników zatrudnionych w usługach. Dane szczegółowe zawiera poniższy rysunek.

Rysunek 1.6 Odsetek zatrudnionych w usługach w Polsce, województwie pomorskim i powiecie kościerskim w latach 2009-2013

Źródło: Oprac. własne na podst. danych GUS

Powiat kościerski charakteryzują niższe niż dla Polski i województwa pomorskiego wynagrodzenia. Dane retrospektywne GUS z lat 2003-2013 pokazują, że dysproporcje pomiędzy powiatem a całym krajem rosną zarówno w wymiarze kwotowym, jak i procentowym. O ile różnica pomiędzy przeciętnym wynagrodzeniem z roku 2003 wynosiła 471,77 zł (wynagrodzenie w Polsce było wyższe o 25%), o tyle w 2013 roku różnica ta wyniosła 32%. W podobnej relacji utrzymują się wynagrodzenia w powiecie w porównaniu do województwa pomorskiego. Warto jednak podkreślić, że niższe w stosunku do reszty województwa wynagrodzenia mogą stanowić źródło przewagi konkurencyjnej mieszkańców powiatu kościerskiego w stosunku do mieszkańców Aglomeracji Trójmiejskiej na rynku usług. Poniżej zamieszczona została tabela pokazująca przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto dla Polski, województwa pomorskiego i powiatu kościerskiego w roku 2003 i w latach 2009-2013.

Tabela 1.4 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto dla Polski, województwa pomorskiego i powiatu kościerskiego w roku 2003 i w latach 2009-2013

Jednostka terytorialna	2003	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat kościerski	1 842,89 zł	2 514,05 zł	2 628,62 zł	2 721,25 zł	2 832,98 zł	2 919,89 zł
Woj. pomorskie	2 257,16 zł	3 320,06 zł	3 383,58 zł	3 567,49 zł	3 696,89 zł	3 847,12 zł
Polska	2 314,66 zł	3 315,38 zł	3 435,00 zł	3 625,21 zł	3 744,38 zł	3 877,43 zł

Źródło: Dane GUS

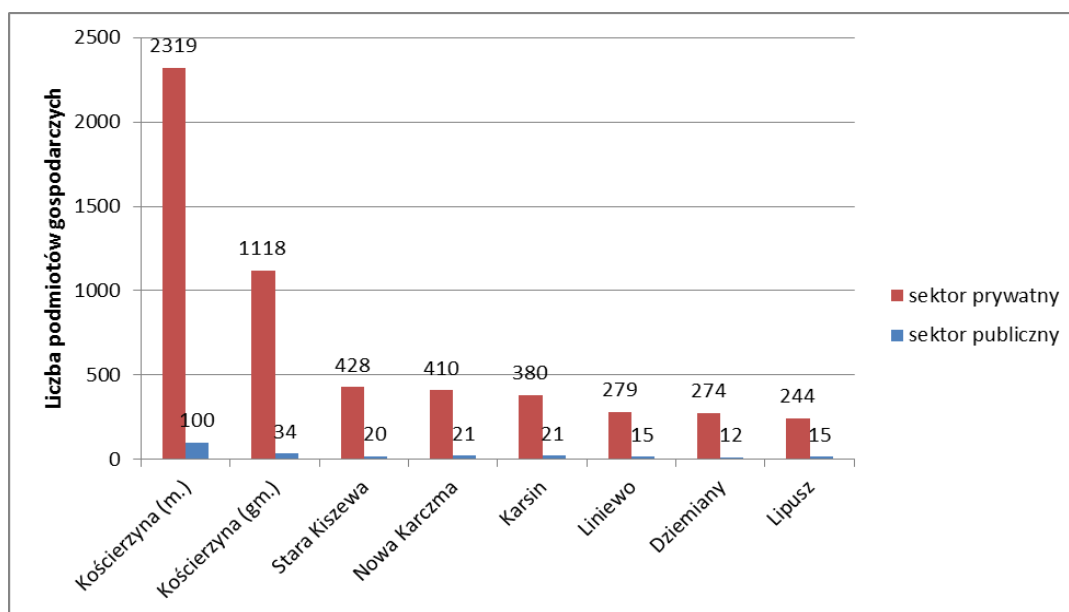
Na omawianym obszarze utrzymuje się również niższy wzrost wynagrodzeń. W powiecie kościerskim w latach 2003-2013 przeciętne wynagrodzenie brutto wzrosło o 58%, zaś w analogicznym okresie w Polsce wzrosło ono o 67%, zaś w województwie pomorskim o 70%.

2 ANALIZA ZATRUDNIENIA NA TERENIE PARTNERSTWA Z PODZIAŁEM NA GMINY

2.1 STRUKTURA WŁASNOŚCI PODMIOTÓW

Pod względem struktury własności dominują podmioty sektora prywatnego, które stanowią ponad 95% (5 452) wszystkich podmiotów. Nie odbiega to znacząco od struktury własnościowej podmiotów gospodarczych województwa pomorskiego. Podmioty publiczne w zdecydowanej większości stanowią jednostki powołane do realizacji zadań wynikających z kompetencji odpowiedniego szczebla samorządu terytorialnego. Największa liczba podmiotów publicznych zarejestrowanych jest w mieście Kościerzyna, co jest konsekwencją statusu miasta jako siedziby powiatu oraz jego wielkości. Na rysunku poniżej zamieszczono dokładne dane dotyczące sektorów własnościowych podmiotów gospodarczych poszczególnych gmin powiatu kościerskiego.

Rysunek 2.1. Struktura własności podmiotów gospodarki narodowej gmin powiatu kościerskiego

Źródło: Dane GUS

Należy dodać, że pod względem przestrzennym większość podmiotów gospodarczych bez względu na strukturę własności zarejestrowanych jest w mieście lub gminie wiejskiej Kościerzyna (62%), co pokazuje, że miasto to stanowi centrum gospodarcze obszaru partnerstwa. Na obszarze partnerstwa nie występują żadne przedsiębiorstwa państwowe. Działają natomiast spółki akcyjne i handlowe z udziałem kapitału zagranicznego

(jest ich łącznie 26). Poniżej zamieszczono tabelę prezentującą dane na temat liczby podmiotów wg form prawnych w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego.

Tabela 2.1 Podmioty gospodarki narodowej wg formy prawnej gmin powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Spółdzielnie ogółem	Spółki handlowe		Spółki akcyjne		Spółki cyw. ogółem
		Razem	W tym z udziałem kapitału zagr.	Razem	W tym z udziałem kapitału zagr.	
M. Kościerzyna	11	126	12	3	1	111
Gm. Kościerzyna	3	9	4	0	0	12
Gm. Stara Kiszewa	2	13	4	1	0	8
Gm. Nowa Karczma	2	41	1	2	0	22
Gm. Karsin	2	8	1	1	0	9
Gm. Liniewo	2	11	0	1	0	4
Gm. Dziemiany	4	10	2	0	0	11
Gm. Lipusz	2	8	1	0	0	13

Źródło: Oprac. własne na podst. danych GUS

Analizując powyższe dane należy zaznaczyć, że dane GUS nie są w tym obszarze kompletne – stąd łączna liczba podmiotów wg formy prawnej nie sumuje się na łączną liczbę podmiotów w całym powiecie wskazaną powyżej.

2.2 BRANŻE

Profil gospodarczy powiatu kościerskiego jest determinowany przez jego położenie: na pograniczu Pojezierza Kaszubskiego i Borów Tucholskich oraz odległością do Aglomeracji Trójmiasta. Najważniejszymi branżami na obszarze partnerstwa są rolnictwo, budownictwo oraz turystyka, w szczególności w zachodniej i południowej części (gminy: Kościerzyna, Dziemiany, Karsin, Lipusz,). Większość podmiotów gospodarki narodowej zajmuje się usługami, a największy ich odsetek znajduje się w mieście Kościerzyna.

Tabela 2.2 Podmioty gospodarcze gmin powiatu kościerskiego wg grup rodzajów działalności PKD 2007 – dane z 2013 roku

Jednostka terytorialna	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		Przemysł i budownictwo		Pozostała działalność (w tym usługowa)	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
M. Kościerzyna	11	0,45%	659	27,24%	1749	72,30%
Gm. Dziemiany	15	5,24%	120	41,96%	151	52,80%
Gm. Karsin	27	6,73%	127	31,67%	247	61,60%
Gm. Kościerzyna	35	3,04%	457	39,67%	660	57,29%
Gm. Liniewo	20	6,80%	116	39,46%	158	53,74%
Gm. Lipusz	9	3,47%	99	38,22%	151	58,30%
Gm. Nowa Karczma	22	5,10%	167	38,75%	242	56,15%
Gm. Stara Kiszewa	30	6,70%	174	38,84%	244	54,46%

Źródło: Oprac. własne na podst. danych GUS

We wschodniej części powiatu (gminy: Stara Kiszewa, Nowa Karczma, Liniewo), gdzie zalesienie jest stosunkowo najmniejsze, rozwinięte jest rolnictwo. Przemysł w powiecie rozwinięty jest głównie w mieście Kościerzyna i okolicach (głównie wzdłuż DK nr 20). Dużym zakładem przemysłowym są Zakłady Ceramiki Stołowej „Lubiana”, zlokalizowane w gminie Kościerzyna. W południowej części gminy eksploatowane jest także kruszywo. Znaczna część ludności jest zatrudniona lub prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą w budownictwie, w znacznym stopniu realizującym swoje zlecenia w Aglomeracji Trójmiejskiej.

Charakter centrum administracyjnego, kulturalnego i gospodarczego powiatu zachowało miasto Kościerzyna, gdzie rozwinięty jest także sektor usług, w tym usług publicznych. Istotne znaczenie jako pracodawcy mają tutaj urzędy publiczne oraz Szpital Specjalistyczny. Mniejsze punkty usługowe (np. sklepy, filie banków itp.) zlokalizowane są w miejscowościach gminnych oraz w ważniejszych ośrodkach turystycznych (np. Wdzydze w gm. Kościerzyna, Wiele w gm. Karsin).

Dane GUS w zakresie statystyki osób pracujących publikowane są w raportach „Rynek pracy w województwie pomorskim”. Należy jednak zaznaczyć, że dane zbierane na poziomie poszczególnych gmin są niekompletne, stąd nie sumują się one na liczbę pracujących w skali całego powiatu (tabela 2.2).

Tabela 2.3 Pracujący wg branż w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Pracujący		Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi
	Ogółem	W tym kobiety				
M. Kościerzyna	5996	3397	#	#	1801	2916
Gm. Dziemiany	581	204	#	#	62	151
Gm. Karsin	641	336	10	309	68	254
Gm. Kościerzyna	3432	1676	51	2425	412	544
Gm. Liniewo	440	174	13	248	47	132
Gm. Lipusz	330	181	#	125	#*	131
Gm. Nowa Karczma	632	258	#	383	#	203
Gm. Stara Kiszewa	457	229	11	191	46	209

Źródło: Raport GUS „Rynek pracy w województwie pomorskim w 2013 r.”

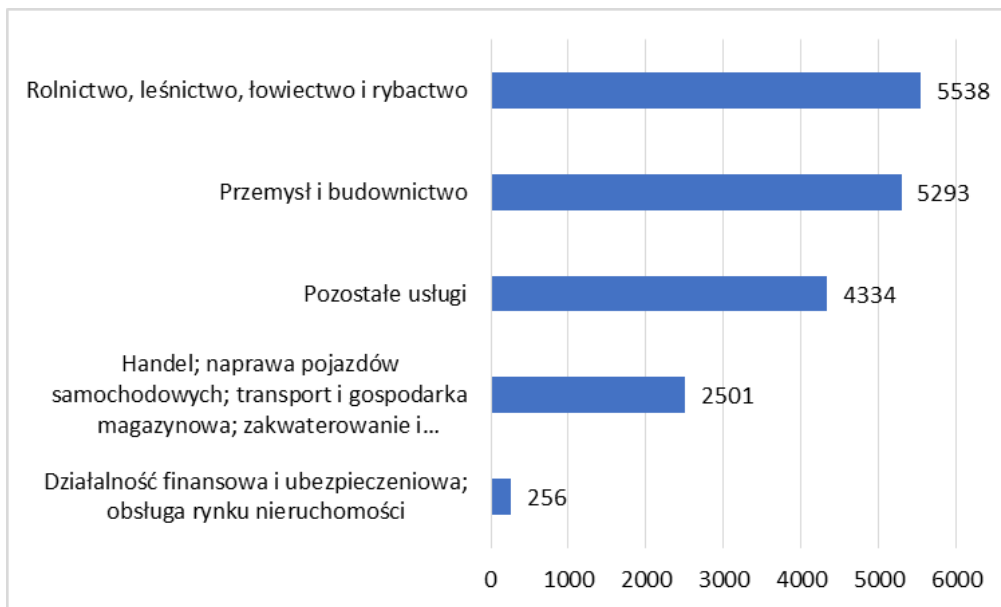
UWAGA: Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. Pod pojęciem „pozostałe usługi” należy rozumieć następujące sekcje PKD: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; Administrowanie i działalność wspierająca

* znakiem „#” oznaczono pola, dla których dane nie są dostępne

Na podstawie tych danych widać, że znaczna część pracujących w powiecie kościerskim utrzymuje się z działalności usługowej oraz przemysłu. Szczególnie duży udział pracujących w usługach występuje na terenie miasta Kościerzyna. Z kolei w gminach Kościerzyna, Liniewo, Nowa Karczma większość pracujących jest zatrudniona w podmiotach zajmujących się przemysłem i budownictwem.

Jeśli uwzględnione zostaną dane dotyczące zatrudnienia w rolnictwie indywidualnym oraz organizacjach, fundacjach i związkach (zbierane są przez GUS wyłącznie na poziomie powiatu) okaże się, że znaczna część pracowników obszaru partnerstwa jest zatrudniona w rolnictwie. Jednocześnie liczba pracujących wzrasta do 17 922 osób. Poniżej zamieszczono wykres prezentujący liczbę pracujących w powiecie kościerskim z łącznie z rolnictwem indywidualnym i pracującymi w organizacjach, fundacjach, związkach w roku 2013.

Rysunek 2.2 Pracujący w powiecie kościerskim łącznie z rolnictwem indywidualnym i pracującymi w organizacjach, fundacjach, związkach w roku 2013

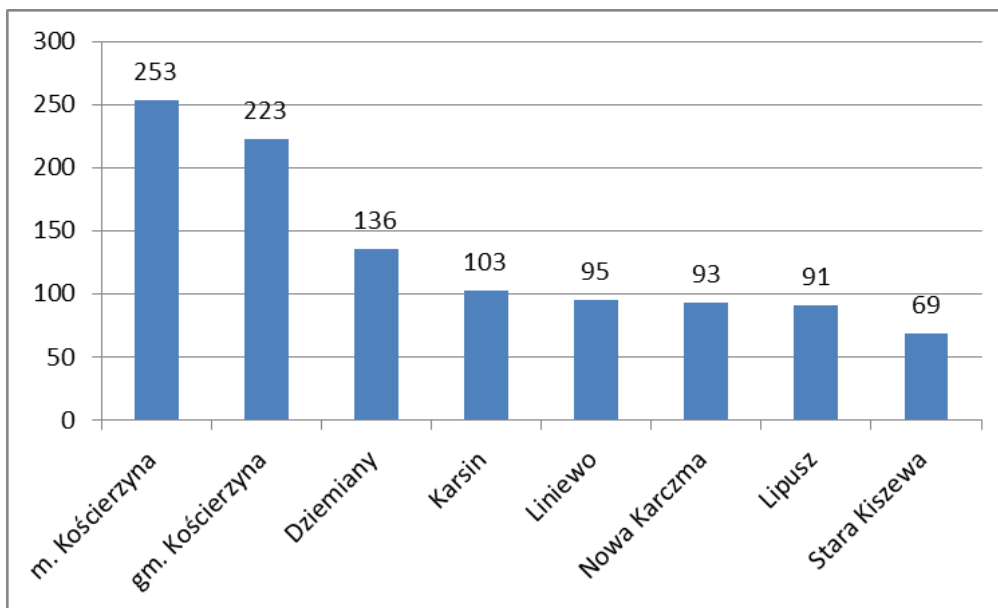

Źródło: Dane GUS

Analiza powyższych danych pozwala na wniosek, że w powiecie kościerskim występuje duży (30,9% w 2013 roku) i rosnący, udział osób pracujących w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. Udziały te są prawie 3 razy wyższe niż średnia dla województwa pomorskiego. Jednocześnie spada udział osób zatrudnionych w usługach, który jest wyraźnie niższy niż średnia wartość w regionie (szerzej patrz: część 1). Struktura taka uznana została za typową dla słabo rozwiniętego regionu peryferyjnego.

Analizując statystyki dotyczące zatrudnienia warto wskazać również na standaryzowany wskaźnik pracujących na 1000 ludności. Zgodnie z danymi GUS za lata 2006-2013 wskaźnik ten odnotował kumulatywny wzrost ze 167 pracujących na 1000 ludności do 176/1000. Wzrost ten nie jest jednak ciągły – najwyższą wartość odnotowano w 2010 roku (178/1000), zaś w latach 2011-2012 nastąpił niewielki spadek tego współczynnika. W odniesieniu do poszczególnych gmin powiatu kościerskiego, najwyżej ten współczynnik kształtuje się w mieście oraz gminie Kościerzyna – jego wartość jest zdecydowanie większa niż dla pozostałych gmin. Najniższą wartość osiąga gmina Stara Kiszewa. Dokładne dane zawiera poniższy rysunek.

Rysunek 2.3 Współczynnik liczby osób pracujących na 1000 ludności gmin powiatu kościerskiego w 2013 roku

Źródło: Dane GUS

Analiza powyższych danych pokazuje, że jedynie obszar miasta i gminy Kościerzyna osiągnął wartości współczynnika osób pracujących na poziomie wyższym niż przeciętna dla całego powiatu. Warto dodać dla porównania, że poziom ten dla województwa pomorskiego wynosi 221 os./1000 ludności. Zagadnienie branżowej struktury gospodarki powiatu kościerskiego zostało rozwinięte w części 9.2 niniejszej analizy.

2.3 LICZBA ZATRUDNIONYCH I WIELKOŚĆ FIRM

Podobnie jak w województwie pomorskim i całej Polsce pod względem wielkości podmiotów gospodarczych dominują te, które zatrudniają poniżej 9 osób. W odniesieniu do obszaru partnerstwa stanowią one 95,5% podmiotów gospodarczych. 3,5% podmiotów na omawianym terenie zatrudnia od 10 do 49 osób, z czego większość zlokalizowana jest na obszarze miasta lub gminy Kościerzyna. Mniej niż 1% podmiotów zatrudnia powyżej 50 pracowników. Na terenie powiatu kościerskiego zlokalizowane są 2 podmioty zatrudniające powyżej 1000 pracowników. W tabeli poniżej zamieszczone zostały dokładne dane.

Tabela 2.4 Podmioty gospodarki narodowej wg liczby pracowników gmin powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Liczba firm zatrudniających				
	0 – 9 osób	10 – 49 osób	50 – 249 osób	250 – 999 osób	1000 i więcej osób
M. Kościerzyna	2296	94	28	0	1
Gm. Dziemiany	274	11	1	0	0
Gm. Karsin	382	16	3	0	0
Gm. Kościerzyna	1108	40	3	0	1
Gm. Liniewo	280	11	3	0	0
Gm. Lipusz	246	10	3	0	0
Gm. Nowa Karczma	418	12	1	0	0
Gm. Stara Kiszewa	431	16	1	0	0

Źródło: Dane GUS

Istotną grupą osób aktywnych zawodowo na obszarze partnerstwa są osoby prowadzące działalność gospodarczą. W skali powiatu są to 4552 podmioty, z czego najwięcej zarejestrowanych jest w mieście Kościerzyna. Należy podkreślić, że znaczna część kościerskich przedsiębiorstw to podmioty oparte głównie o pracę ich właścicieli (w szczególności budownictwo, handel, usługi osobiste) i może wynikać nie tyle z chęci właścicieli rozpoczęcia działalności gospodarczej na własny rachunek (motywy typu „pull”), a z konieczności zapewnienia sobie pracy (motywy typu „push”) w innej formie prawnej niż etat. W badaniach dotyczących przedsiębiorczości wskazuje się, że takie podmioty są mniej stabilne, mniej inwestują i częściej znikają, zwłaszcza w sytuacji, gdy motywacja do założenia (brak innej pracy, wsparcie, ulgi podatkowe itp.) działalności ustaje. W tabeli poniżej zamieszczone zostały dokładne dane dotyczące liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w gminach obszaru partnerstwa.

Tabela 2.5 Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Os. fizyczne prowadzące działalność gosp.
M. Kościerzyna	1876
Gm. Dziemiany	228
Gm. Karsin	325
Gm. Kościerzyna	979
Gm. Liniewo	233
Gm. Lipusz	207
Gm. Nowa Karczma	345
Gm. Stara Kiszewa	359

Źródło: Dane GUS

3 ANALIZA BEZROBOCIA NA TERENIE POWIATU KOŚCIERSKIEGO

3.1 WIEK

Jak wskazano w rozdziale 1 niniejszej diagnozy, wartość stopy bezrobocia rejestrowego dla powiatu kościerskiego nie odbiega znacząco od wartości dla województwa pomorskiego, choć należy wskazać, że utrzymuje się na nieco wyższym poziomie. Ze względu na profil gospodarczy obszaru, gdzie ważną pozycję mają rolnictwo i turystyka, poziom bezrobocia w ciągu roku charakteryzuje większa niż w całym województwie sezonowość.

Pod względem wieku większość osób bezrobotnych stanowią osoby poniżej 35 roku życia (53,9%). Osoby w wieku 18-24 lata stanowią 25,6% bezrobotnych powiatu. Z kolei osoby starsze (55 i więcej lat) stanowią w skali całego powiatu 10,5%. Dokładne dane zostały zamieszczone w tabeli 3.2.

Tabela 3.1 Struktura bezrobocia wg wieku w gminach powiatu kościerskiego w roku 2014

Jednostka terytorialna	Liczba bezrobotnych w wieku						
	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60 i więcej	Razem
m. Kościerzyna	259	352	226	217	97	37	1188
gm. Kościerzyna	194	205	136	124	49	26	734
gm. Dziemiany	54	60	39	38	16	7	214
gm. Karsin	80	89	54	40	25	11	299
gm. Liniewo	54	69	43	37	17	9	229
gm. Lipusz	41	35	28	24	3	4	135
gm. Nowa Karczma	112	86	65	42	18	8	331
gm. Stara Kiszewa	100	91	71	57	26	14	359

Źródło: Dane PUP w Kościerzynie

Na podstawie powyższych danych widać, że szczególnie duży odsetek bezrobotnych w wieku 18-24 lata rejestrowany jest w gminach Lipusz (30%) i Nowa Karczma (34%). Stosunkowo najlepiej wygląda sytuacja ludzi młodych w mieście Kościerzyna, gdzie osoby w wieku 18-24 lata stanowią 22% zarejestrowanych bezrobotnych. W pozostałych gminach odsetek bezrobotnych w wieku 18-24 lata jest zbliżony do wartości dla całego powiatu. Odnośnie bezrobocia wśród osób w wieku powyżej 55 lat, to w żadnej gminie nie jest ono istotnie wyższe niż w całym powiecie, zaś w gminach: Karsin i Nowa Karczma jest ono niższe (odpowiednio 5,19% i 7,85%).

3.2 PŁEĆ

Dane publikowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie (PUP) wskazują, że na koniec 2014 zarejestrowanych było 3 489 osób, z czego 1 935 osób stanowiły kobiety. Analogiczne dane GUS za 2013 rok pozwalają dostrzec, że liczba bezrobotnych spadła – w 2013 roku było ich 4 117, z czego 2 249 to kobiety. Jeśli chodzi o procentowy udział pozostał on w zasadzie niezmienny – w roku 2014 wynosił on 55,4%, zaś w roku 2013 54,6%. Dokładne dane odnośnie struktury bezrobotnych wg płci w gminach powiatu kościerskiego zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 3.2 Struktura bezrobocia wg płci w gminach powiatu kościerskiego w roku 2013

Jednostka terytorialna	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Odsetek kobiet
M. Kościerzyna	1384	670	714	51,6%
Gm. Dziemiany	224	86	138	61,6%
Gm. Karsin	387	174	213	55,0%
Gm. Kościerzyna	828	357	471	56,9%
Gm. Liniewo	290	134	156	53,8%
Gm. Lipusz	185	84	101	54,6%
Gm. Nowa Karczma	388	159	229	59,0%
Gm. Stara Kiszewa	431	204	227	52,7%

Źródło: Oprac. własne na podst. danych GUS

Analiza danych w podziale na gminy wskazuje, że w żadnej z gmin nie występuje znaczące różnica odnośnie odsetka bezrobotnych kobiet – jedynie w gminie Dziemiany i Nowa Karczma odsetek ten jest wyższy: odpowiednio 61 i 59%.

3.3 WYKSZTAŁCENIE

Pod względem wykształcenia największą grupą bezrobotnych są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – w skali powiatu jest ich 35,34%. Drugą co do wielkości grupą są osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (23,16%), zaś trzecią osoby z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym (22,99%). Najmniejszą grupą bezrobotnych są osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (10,72%) oraz wyższym (7,8%). Niski odsetek osób bez pracy z wykształceniem wyższym jest powodowany przede wszystkim faktem, iż w celu zdobycia wyższego wykształcenia trzeba przenieść się poza analizowany obszar – najbliższy ośrodek akademicki to Gdańsk oraz, na mniejszą skalę, Starogard Gdański. Z kolei osoby z wykształceniem średnim ogólnym najczęściej kontynuują swoją edukację,

stąd nie są liczeni jako osoby aktywne zawodowo. Jednocześnie na omawianym obszarze funkcjonuje sieć szkolnictwa zawodowego (zasadnicze i średnie), co powoduje, że na lokalny rynek pracy kierowani są absolwenci tych szkół. Dokładne dane odnośnie liczby bezrobotnych wg wykształcenia zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 3.3 Struktura bezrobocia wg wykształcenia w gminach powiatu kościerskiego w roku 2014

Jednostka terytorialna	Liczba bezrobotnych z wykształceniem:				
	Wyższym	Policealnym i średnim zaw.	Średnim ogólnokształc.	Zasadniczym zaw.	Gimnazjalnym i poniżej
M. Kościerzyna	118	275	135	396	264
Gm. Kościerzyna	56	174	65	258	181
Gm. Dziemiany	19	51	27	77	40
Gm. Karsin	17	58	38	115	71
Gm. Liniewo	12	66	26	64	61
Gm. Lipusz	11	28	20	47	29
Gm. Nowa Karczma	16	69	27	147	72
Gm. Stara Kiszewa	23	81	36	129	90

Źródło: Dane PUP w Kościerzynie

Biorąc pod uwagę dane w poszczególnych gminach należy zauważyć, że odsetek osób z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym nie różni się istotnie od danych dla całego powiatu – jedynie w gminach Karsin, Liniewo oraz Nowa Karczma jest on niższy w przypadku osób z wyższym wykształceniem, ale wynika to raczej z małej liczby takich osób, niż z chłonności lokalnego rynku pracy. Jeśli chodzi o osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, to w gminie Liniewo występuje szczególnie wysoki ich odsetek – 28,82%. W gminie tej jest także szczególnie wysoki odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 26,64%. Większy niż dla całego powiatu odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym występuje w gminach Nowa Karczma (44,41%) oraz Karsin (38,46%).

3.4 DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE

Dane PUP w Kościerzynie (bez podziału na gminy) podają, że w I półroczu 2014 roku wśród zarejestrowanych bezrobotnych wystąpiło 440 zawodów i specjalności. Najwięcej z nich zadeklarowało zawód sprzedawcy, robotnika budowlanego lub robotnika gospodarczego. Poniżej zamieszczono dokładne dane.

Tabela 3.4 Bezrobotni zarejestrowani w powiecie kościerskim w I półroczu 2014 roku wg zawodów

Zawód	Ogółem	Kobiety
Sprzedawca	493	465
Robotnik budowlany	167	0
Robotnik gospodarczy	83	40
Stolarz	73	0
Kucharz	71	60
Murarz	67	0
Mechanik pojazdów samochodowych	64	0
Technik ekonomista	45	39
Ślusarz	45	0
Pozostali pracownicy obsługi biurowej	40	36
Kucharz małej gastronomii	40	32
Malarz budowlany	35	5
Pozostali robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni	28	9
Krawiec	28	27
Technik prac biurowych	27	25
Pozostali masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	27	20
Pozostałe pomoce i sprzętaczki biurowe, hotelowe i podobne	26	25
Rolnik	24	21
Stolarz meblowy	24	4
Technik budownictwa	23	1
Fryzjer	23	23
Pozostali stolarze meblowi i pokrewni	22	16
Sprzętaczka biurowa	22	22
Pomoc kuchenna	22	21
Pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani	22	10
Ceramik wyrobów użytkowych i ozdobnych	21	20
Pakowacz	21	15
Magazynier	20	5
Robotnik drogowy	20	0
Kelner	19	17
Hydraulik	17	0
Mechanik samochodów osobowych	17	0
Kierowca samochodu dostawczego	17	0
Pozostali elektromechanicy i elektrycy	16	0
Pedagog	15	12
Zdobnik ceramiki	15	14
Szwaczka	15	15
Kierowca samochodu ciężarowego	15	0
Opiekun osoby starszej	14	10
Technik administracji	13	11
Szkliwierz ceramiki	13	13
Barman	12	12

Źródło: Dane PUP w Kościerzynie

Bezwzględna większość zarejestrowanych bezrobotnych to osoby ze stażem zawodowym mniejszym niż 5 lat (56,23%). Osoby, które są w szczególnie trudnej sytuacji to te, które stażu nie mają w ogóle (13,9% bezrobotnych w skali powiatu) oraz o stażu krótszym niż 1 rok

(16,16%). Najmniejszy odsetek bezrobotnych to osoby, których staż pracy jest dłuższy niż 30 lat. W tabeli poniżej zamieszczono dokładne dane odnośnie liczby bezrobotnych wg doświadczenia zawodowego w gminach powiatu kościerskiego.

Tabela 3.5 Struktura bezrobocia wg doświadczenia w gminach powiatu kościerskiego w roku 2014

Jednostka terytorialna	Liczba osób bezrobotnych z stażem pracy ogółem:						
	Bez stażu	Do 1 roku	1-5 lat	5-10 lat	10-20 lat	20-30 lat	30 lat i więcej
M. Kościerzyna	143	183	278	218	207	113	46
Gm. Kościerzyna	107	120	199	124	103	60	21
Gm. Dziemiany	28	30	56	38	37	18	7
Gm. Karsin	33	38	92	53	53	18	12
Gm. Liniewo	44	50	54	27	24	26	4
Gm. Lipusz	14	21	39	24	21	15	1
Gm. Nowa Karczma	61	54	94	46	45	24	7
Gm. Stara Kiszewa	56	68	100	58	43	25	9
Powiat kościerski	486	564	912	588	533	299	107

Źródło: Dane PUP w Kościerzynie

Analiza danych w podziale na gminy powiatu kościerskiego pokazuje, że szczególnie dużo osób bezrobotnych bez stażu pochodzi z gmin Liniewo i Nowa Karczma (odpowiednio 19,21% i 18,43%). W gminie Liniewo i Stara Kiszewa jest więcej osób legitymujących się stażem do 1 roku (21,83% i 18,94%) niż w całym powiecie.

3.5 KWALIFIKACJE ZAWODOWE

Dane PUP za 2014 rok wskazują również, że w powiecie kościerskim bez pracy pozostaje 1155 osób bez kwalifikacji zawodowych oraz 674 osoby bez doświadczenia zawodowego. Dokładne dane liczbowe zostały zamieszczone w tabeli poniżej.

Tabela 3.6 Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych oraz bez doświadczenia zawodowego w gminach powiatu kościerskiego w roku 2014

Jednostka terytorialna	Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych	Liczba osób bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego
M. Kościerzyna	361	200
Gm. Kościerzyna	264	152
Gm. Dziemiany	64	34
Gm. Karsin	95	49
Gm. Liniewo	82	59
Gm. Lipusz	43	23
Gm. Nowa Karczma	116	78

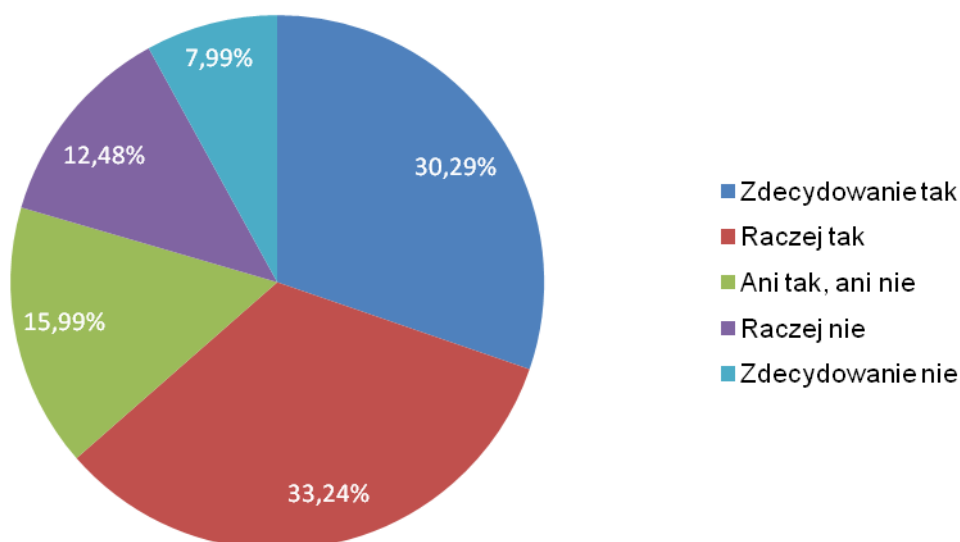
Jednostka terytorialna	Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych	Liczba osób bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego
Gm. Stara Kiszewa	130	79
Powiat kościerski	1155	674

Źródło: PUP w Kościerzynie

Analiza danych wskazuje, że w skali powiatu bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 33,1%, zaś bez doświadczenia zawodowego 19,31%. Odsetek osób bezrobotnych bez kwalifikacji jest wyższy niż dla całego powiatu w gminach Kościerzyna, Liniewo i Stara Kiszewa, gdzie wynosi około 36%. W gminie Liniewo i Nowa Karczma występuje wyższy niż dla całego powiatu odsetek osób bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego (odpowiednio 25,8% i 23,6%).

Jak wynika z badań ankietowych przeprowadzonych przez firmę EU-CONSULT w związku z opracowywaniem „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Obszaru Funkcjonalnego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025” (badanie przeprowadzone w kwietniu 2015 r.), większość mieszkańców powiatu kościerskiego (63,53%) wykazuje chęć do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych bądź zdobycia nowych kompetencji w ramach kursów i szkoleń. Brak woli w tej kwestii zadeklarowało 20,47% ankietowanych. Twierdzącej odpowiedzi na postawione pytanie nie było w stanie udzielić 15,99% respondentów. Szczegółowe dane na ten temat prezentuje poniższy wykres.

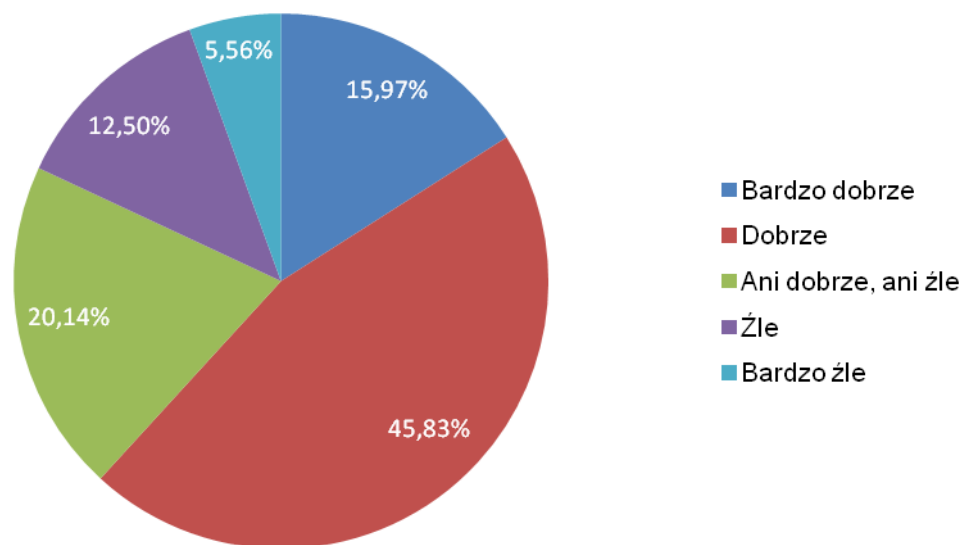
Rysunek 3.1 Odpowiedzi na pytanie „Czy jest Pan/Pani chętna do udziału w kursach/szkoleniach zmierzających do podniesienia/zmiany kwalifikacji”?

Źródło: badanie społeczne firmy EU-Consult

Jednocześnie przeważająca większość badanych (78,80%) nie korzystała nigdy z programów aktywizacji zawodowej oferowanych przez PUP. Skorzystanie z tego rodzaju pomocy zadeklarowało jedynie 20,20% pytanych. Większość respondentów dobrze ocenia ich skuteczność (61,8%), a przeciwnego zdania jest 18,06% ankietowanych. Precyzyjnej odpowiedzi w tej kwestii nie było w stanie udzielić 20,14% uczestników badania. Szczegółowe dane na ten temat pokazuje poniższy wykres.

Rysunek 3.2 Odpowiedzi na pytanie „Jak Pan/Pani ocenia skuteczność programów aktywizacji zawodowej organizowanych przez PUP”

Źródło: badanie społeczne firmy EU-Consult

3.6 CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY

Zgodnie z danymi PUP w Kościerzynie większość osób zarejestrowanych jako bezrobotni to osoby zarejestrowane do 6 miesięcy. 16,34% bezrobotnych w powiecie kościerskim jest zarejestrowanych przez okres dłuższy niż 24 miesiące. Największy odsetek osób zarejestrowanych przez dłużej niż 2 lata występuje w gminach: Nowa Karczma (22,36%), Stara Kiszewa (21,17%) oraz Liniewo (19,21%). Pokazuje to, że na rolniczych obszarach zlokalizowanych na wschodzie powiatu sytuacja na rynku pracy jest trudniejsza niż np. w gminie Lipusz, czy Kościerzyna, gdzie wskaźniki te kształtują się na niższym poziomie

(odpowiednio 11,85% i 14,17%). Poniżej zamieszczono tabelę prezentującą dane dotyczące długości czasu pozostawania bezrobotnym wg gmin.

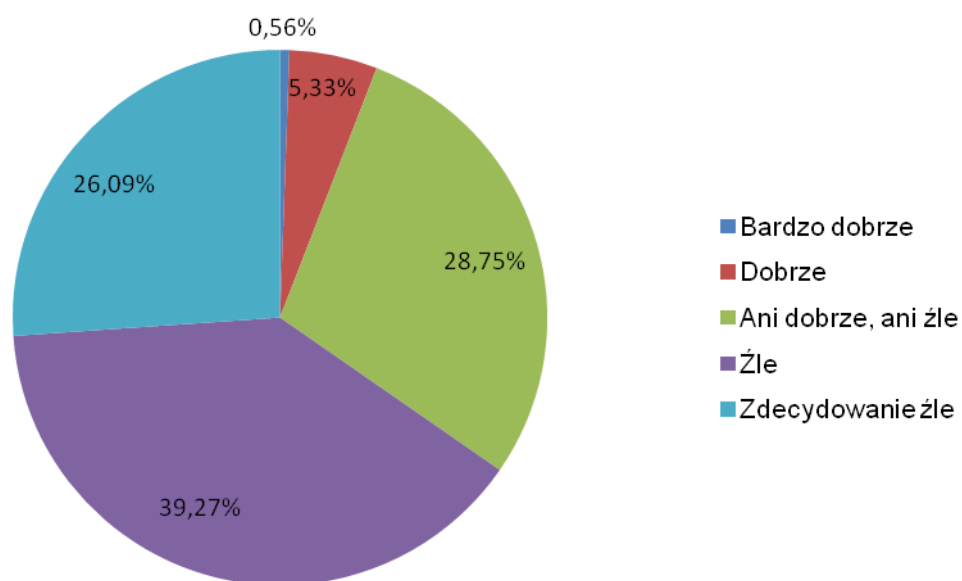
Tabela 3.7 Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w gminach powiatu kościerskiego w roku 2014

Jednostka terytorialna	Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne w okresie					
	do 1 miesiąca	1- 3 miesiący	3 -6 miesiący	6 - 12 miesiący	12 - 24 miesiący	pow. 24 miesiący
M. Kościerzyna	134	251	244	199	186	174
Gm. Kościerzyna	73	200	148	117	92	104
Gm. Dziemiany	33	48	46	34	23	30
Gm. Karsin	22	73	77	34	41	52
Gm. Liniewo	16	34	44	35	56	44
Gm. Lipusz	16	36	28	17	22	16
Gm. Nowa Karczma	40	59	57	60	41	74
Gm. Stara Kiszewa	41	64	56	52	70	76

Źródło: Dane PUP w Kościerzynie

Jak wynika z badań ankietowych wskazanych w punkcie powyżej, większość mieszkańców powiatu kościerskiego źle ocenia szansę na znalezienie zatrudnienia na terenie swojego powiatu (65,36%). Możliwości w tym względzie dobrze ocenia jedynie 5,89% badanych. Zdecydowanej odpowiedzi w tej kwestii nie było w stanie udzielić 28,75% badanych. Szczegółowe dane na ten temat obrazuje poniższy wykres.

Rysunek 3.3 Odpowiedzi na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani” możliwość znalezienia zatrudnienia na terenie powiatu kościerskiego?”

Źródło: badanie społeczne firmy EU-Consult

3.7 UPRAWNIENIA ZASIŁKOWE

Zdecydowana większość bezrobotnych zarejestrowanych na terenie powiatu kościerskiego to osoby bez prawa do zasiłku – ich odsetek zgodnie zdanymi PUP za 2014 rok wynosi 87,07%. Największy odsetek bezrobotnych z prawem do zasiłku występuje w gminach Karsin (16,05%), Dziemiany (14,02%) i Kościerzyna (14,03%). Z kolei największy odsetek osób bez pracy i bez prawa do zasiłku znajduje się w gminie Nowa Karczma (91,21%), Liniewo (90,39%) i Stara Kiszewa (87,74%). Dokładne dane liczbowe zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

Tabela 3.8 Liczba osób bezrobotnych wg uprawnień do zasiłku w gminach powiatu kościerskiego w roku 2014

Jednostka terytorialna	Liczba osób zarejestrowanych	
	Z prawem do zasiłku	Bez prawa do zasiłku
M. Kościerzyna	158	1030
Gm. Kościerzyna	103	631
Gm. Dziemiany	30	184
Gm. Karsin	48	251
Gm. Liniewo	22	207
Gm. Lipusz	17	118
Gm. Nowa Karczma	29	302
Gm. Stara Kiszewa	44	315

Źródło: Dane PUP w Kościerzynie

3.8 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

W powiecie kościerskim wg danych PUP za 2014 rok zarejestrowanych jest 197 bezrobotnych niepełnosprawnych, co stanowi 5,65% osób. Najwyższy odsetek bezrobotnych niepełnosprawnych odnotowano w mieście Kościerzyna (7,32%), zaś najniższy w gminie Dziemiany (2,34%). Dokładne dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 3.9 Liczba i odsetek osób bezrobotnych niepełnosprawnych w gminach powiatu kościerskiego w 2014r

Jednostka terytorialna	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	Odsetek osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych
M. Kościerzyna	87	7,32%
Gm. Kościerzyna	35	4,77%
Gm. Dziemiany	5	2,34%
Gm. Karsin	16	5,35%
Gm. Liniewo	11	4,80%
Gm. Lipusz	8	5,93%
Gm. Nowa Karczma	19	5,74%
Gm. Stara Kiszewa	16	4,46%

Źródło: Dane PUP w Kościerzynie

4 ANALIZA SYTUACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA RYNKU PRACY

Zgodnie z danymi Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła wówczas 4 697 tys., co stanowiło 12,2% ludności kraju.

Według danych średniorocznych za 2013 r. zamieszczonych na stronie internetowej www.niepelnosprawni.gov.pl prowadzonej przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, współczynnik aktywności zawodowej tej grupy społecznej wyniósł 27,3%, wskaźnik zatrudnienia 22,4%, a stopa bezrobocia 17,9% (dla osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym). W Systemie Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR), prowadzonym przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, na koniec 2013 r. zarejestrowanych było łącznie 251,2 tys. osób niepełnosprawnych, w tym 84,4 tys. osób zatrudnionych na otwartym rynku pracy i 166,8 tys. osób pracujących w zakładach pracy chronionej

Biorąc pod uwagę wcześniejsze lata, zauważyć można, że wspomniane współczynniki aktywności zawodowej i zatrudnienia uległy w latach 2010-2013 stopniowemu zwiększeniu. (w 2010 r. współczynnik aktywności zawodowej wynosił 25,7% i w 2011 wzrósł do 26,3%, a wskaźnik zatrudnienia odpowiednio 23% w roku 2012 i 22,2% w roku 2011¹).

Z danych publikowanych przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych wynika również, że wśród ogółu osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w grudniu 2013 r. odsetek osób niepełnosprawnych wynosił 6,2%, przy czym jako bezrobotni zarejestrowanych było 5,4% osób, zaś jako poszukujący pracy 46,7%.

Według danych PFRON w ciągu 2013 roku do urzędów pracy wpłynęło 59,3 tys. ofert zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych, co stanowi niewiele ponad 10% w stosunku do ogólnej liczby 530,5 tys. ofert (dane GUS za 2013 r.).

W województwie pomorskim według Spisu Powszechnego z 2011 r. mieszkało 284,5 tys. osób niepełnosprawnych, czyli 12,5% ludności województwa. Zgodnie z danymi zawartymi w „Programie Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych województwa pomorskiego na lata 2014-2020” wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych na terenie województwa

¹<http://www.niepelnosprawni.gov.pl/niepelnosprawnosc-w-liczbach-/rynek-pracy/>

wynosił w 2013 r. 21,1% (co stawia województwo pomorskie na 8 miejscu w kraju). Najwyższa stopa bezrobocia odnotowywana jest w powiecie nowodworskim i sztumskim, natomiast najniższa w miastach Gdańsku, Sopocie i Gdyni. W tabeli poniżej zaprezentowano dane statystyczne związane z liczbą osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy na terenie województwa, powiatu kościerskiego oraz wymienionych wyżej powiatach: nowodworskim i sztumskim, jak również w zestawieniu z miastami wchodzącymi w skład Aglomeracji Trójmiejskiej.

Tabela 4.1 Niepełnosprawni zarejestrowani w urzędzie pracy.

Jednostka terytorialna	ogółem				Wskaźnik% zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych	
	ogółem		Osoby niepełnosprawne		2012	2013
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	%	%
POMORSKIE	114644	114148	6978	7126	6,09	6,24
Powiat nowodworski	3648	3623	109	104	2,99	2,87
Powiat kościerski	4115	4117	174	229	4,23	5,56
Powiat sztumski	3390	3329	119	127	3,51	3,81
Powiat m. Gdańsk	13075	13900	900	898	6,88	6,46
Powiat m. Gdynia	6599	6567	566	568	8,58	8,65
Powiat m. Sopot	857	916	74	75	8,63	8,19

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Biorąc pod uwagę powyższe dane można uznać, że powiat kościerski nie wyróżnia się w statystykach regionalnych dotyczących liczby osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne. Choć według danych PUP w Kościerzynie liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne zmniejszyła się do 197 w roku 2014, to jednak problemem pozostaje fakt, że w mniejszych ośrodkach praktycznie nie zdarzają się oferty pracy skierowane do tej grupy społecznej.

Aktualnie problemy osób niepełnosprawnych ze znalezieniem pracy można podzielić na dwie grupy. Pierwsza wynika z ograniczonych możliwości edukacyjnych (najmniej osób bezrobotnych posiada wykształcenie wyższe, najwięcej podstawowe lub gimnazjalne), druga z niskiego poziomu wiedzy pracodawców w zakresie korzyści wynikających z zatrudniania osób niepełnosprawnych. Choć z każdym rokiem przybywa przedsiębiorców zaznajomionych z tego typu możliwościami (najbardziej popularnymi formami wsparcia pracodawców są zwroty kosztów poniesionych przez zakład pracy na cele rehabilitacji zawodowej (np. szkolenia, ochrona miejsc pracy, zwiększone koszty dostosowania miejsc pracy), jak również stereotypowego, negatywnego postrzegania osób niepełnosprawnych,

jako niepełnowartościowych pracowników, o mniejszych zdolnościach, zaangażowaniu i wydajności. Z tego względu wśród osób niepełnosprawnych panuje przekonanie, że najbardziej stabilnym miejscem zatrudnienia są Zakłady Pracy Chronionej uzyskujące dofinansowanie ze środków PFRON. Na terenie województwa pomorskiego znajduje się obecnie 81 takich zakładów (dane Pomorski Urząd Wojewódzki w Gdańsku, stan na 26.02.2015 r.)

Jeśli chodzi o powiat kościerski, to według danych GUS dotyczących ofert pracy, to oprócz jednego Zakładu Pracy Chronionej w Głodowie, nie funkcjonują tam przedsiębiorstwa, które byłyby zainteresowane zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

W przypadku omawiania sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy należy wspomnieć, że ta grupa społeczna, często zdaje sobie sprawę z niskiego poziomu edukacji i czasem ograniczonych umiejętności. Tym samym osoby niepełnosprawne charakteryzują się niskim poczuciem własnej wartości. Czują się gorsze od osób pełnosprawnych i mają problemy z integracją, przez co obawiają się konkurowania z nimi na rynku pracy. Problemem są również ograniczone możliwości dotyczące dojazdu/dostania się do pracy co sprawia, że osoby te często nie mają odwagi aktywnie poszukiwać zatrudnienia na własną rękę. Tym co dodatkowo nie zachęca do poszukiwania pracy bywa też niski dochód w porównaniu z innymi świadczeniami, jak np. renta inwalidzka.

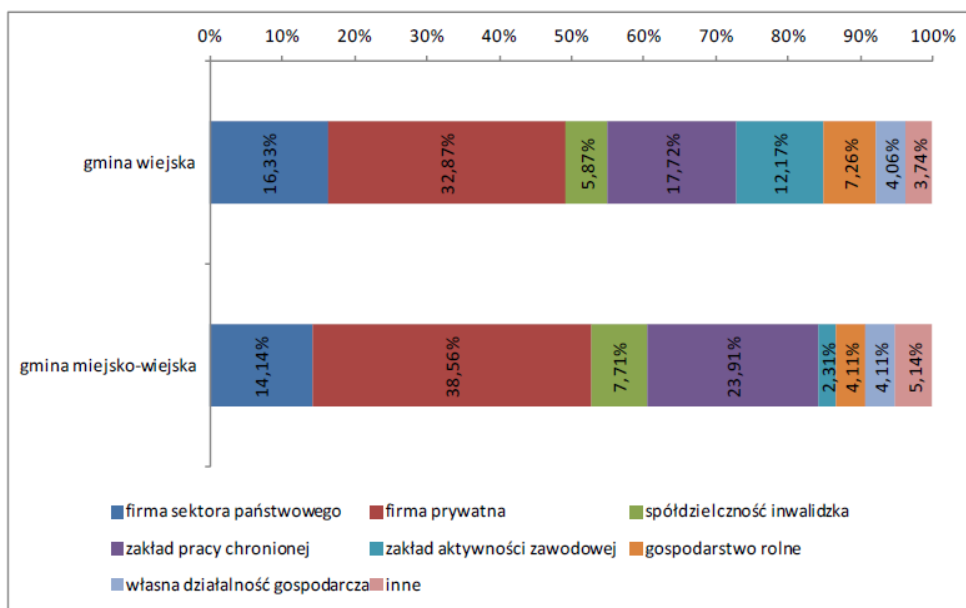
W tym zakresie niezbędna jest między innymi prężna działalność organizacji pozarządowych, jak np. działające w Gdyni Centrum Integracja, prowadzące kursy i szkolenia pozwalające na podniesienie i zdobycie odpowiednich kwalifikacji oraz nawiązanie współpracy z pracodawcami, którzy mogliby prowadzić staże lub zlecać prace osobom niepełnosprawnym. W aktywnym poszukiwaniu pracy niezbędne są bowiem działania nie tylko sprzyjające podnoszeniu kwalifikacji, ale też wpływające na kompetencje społeczne.

Warto zaznaczyć, że o ile osoby mieszkające na terenach miejskich mogą liczyć na zróżnicowane źródła wsparcia w zakresie psychologicznym i integracyjnym, co niewątpliwie oddziałuje też na aktywność zawodową, o tyle na obszarach wiejskich osoby te mają znacznie bardziej ograniczone źródła pomocy, przez co wykazują się mniejszym zaangażowaniem w poszukiwanie pracy.

Z raportu „Aktywność zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców wsi” opracowanego w ramach projektu finansowanego ze środków PFRON, jako projekt badawczy

„Determinanty aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych zamieszkałych na obszarach wiejskich” wynika, że osoby spoza miast, które wykazują aktywność w kierunku znalezienia pracy, zatrudniane są najczęściej w firmach prywatnych, rzadziej w zakładach pracy chronionej i firmach sektora państwowego. Na wykresie poniżej zaprezentowano miejsca pracy osób niepełnosprawnych z obszarów wiejskich.

Rysunek 4.1 Główne miejsca pracy osób niepełnosprawnych z terenów wiejskich

Źródło: J. Żbikowski „Aktywność zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców wsi”, str. 17

Tabela 4.2 Liczba osób niepełnosprawnych z terenów wiejskich zarejestrowanych jako bezrobotne w PUP w Kościerzynie w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
gm. Kościerzyna	28	36	28	34	35
gm. Dziemiany	5	8	8	5	5
gm. Karsin	7	9	15	14	16
gm. Liniewo	10	10	9	17	11
gm. Lipusz	7	8	10	11	8
gm. Nowa Karczma	5	17	14	20	19
gm. Stara Kiszewa	10	15	8	18	16

Źródło: Dane PUP w Kościerzynie

Z przedstawionych w tabeli danych wynika, że z roku na rok liczba osób niepełnosprawnych z terenów wiejskich zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kościerzynie ulegała w latach 2010-2013 stopniowemu zwiększeniu (z 72 do 119 osób), a w roku 2014

odnotowano nieznaczny spadek do 110 zarejestrowanych osób. Z tego względu Powiatowy Urząd Pracy prowadzi działania skierowane do tej grupy społecznej.

Informacje zawarte w „Sprawozdaniu z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie za 2013 r.” wskazują, że w 2013 r. PUP w Kościerzynie wydatkował ze środków PFRON kwotę 127,2 tys. zł na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. W ramach realizowanych działań 1 osoba objęta została stażem (7,7 tys.), a 3 osoby objęto wsparciem dotyczącym tworzenia miejsc pracy w ramach refundacji kosztów wyposażenia (119,5 tys. zł).

Ponadto w roku 2013 PUP w Kościerzynie realizował projekt „Praca bez barier”, który finansowany był ze środków Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami II-obszar G. W ramach projektu dokonano refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia 1 stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej na kwotę 39 tys. zł.

Jednocześnie w roku 2013 kontynuowane były zadania realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego:

1. Projekt „Doświadczenie drogą do sukcesu” w ramach poddziałania 7.2.1 PO KL (czas realizacji: 1.09.2011 r. –30.11.2013 r.). Celem głównym projektu była poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podniesienie aktywności zawodowej, poprzez kompleksowe wsparcie bezrobotnych powyżej 50 roku życia i/lub osób niepełnosprawnych.
2. Projekt „Równi na rynku pracy” w ramach działania 7.4 PO KL. Celem głównym projektu była poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podniesienie aktywności zawodowej poprzez kompleksowe wsparcie osób niepełnosprawnych, bezrobotnych lub niepełnosprawnych poszukujących pracy. W 2013 r. 8 uczestników projektu, w tym 6 osób bezrobotnych niepełnosprawnych oraz 2 osoby niepełnosprawne poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu, zostało objętych Indywidualnym Planem Działania, wsparciem psychologicznym, indywidualnymi szkoleniami zawodowymi oraz stażami.

5 ANALIZA ZAPOTRZEBOWANIA NA POTENCJAŁ GŁÓWNYCH BRANŻ USŁUGOWO-PRODUKCYJNYCH OBSZARU PARTNERSTWA

Gospodarka województwa pomorskiego zdominowana jest przez sektor usługowy, co stanowi cechę charakterystyczną regionów rozwijających się. Według zapisów "Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020" (SRWP), do branż szczególnie rozwiniętych w Pomorskiem zalicza się te związane z morzem: petrochemiczną, elektromaszynową, drzewno-meblarską, spożywczą oraz turystyczną.

Obecnie na terenie powiatu kościerskiego dominują branże związane z rolnictwem, rynkiem budowlanym, handlem (hurtowym i detalicznym), branżą drzewną oraz turystyką. Wykazano to w punkcie 2.2 niniejszej analizy, przedstawiając główne profile działalności podmiotów gospodarczych. Można zatem uznać, że część usług proponowanych przez podmioty gospodarcze z powiatu odpowiada na zapotrzebowania regionu. Dotyczy to zwłaszcza usług związanych z branżą drzewną i turystyką. Ogromne znaczenie turystyki wynika z faktu, że powiat kościerski położony jest na Pojezierzu Kaszubskim, charakteryzującym się wyjątkowymi walorami krajobrazowymi. Liczne lasy i jeziora (pierwsze zajmują 44% powierzchni powiatu, drugie zaś 5%) stanowią atrakcję dla amatorów pieszych wędrówek, spływów kajakowych i wycieczek rowerowych.

Jak wynika z badań przeprowadzonych na potrzeby raportu „Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego”, działalność przedsiębiorstw z powiatu kościerskiego skierowana jest przede wszystkim na rynek wojewódzki i ogólnopolski, a nie lokalny. Ma to związek z bliskim sąsiedztwem Trójmiasta stanowiącym duży i dynamiczny rynek zbytu. Powoduje to rozwój całego regionu, ale ma negatywny wpływ na gospodarkę powiatu. Dotyczy to zwłaszcza niewielkiej liczby inwestycji i nowo powstających miejsc pracy, jak też nikłego rozwoju nowych przedsiębiorstw².

W opracowaniu tym wskazano, że jedną z możliwości rozwoju powiatu może być wydłużenie łańcucha dostaw o usługi i towary związane bezpośrednio z budownictwem. W celu zwiększenia oddziaływania kościerskich przedsiębiorstw na rynki ościennie i wzrostu ich konkurencyjności zaproponowano też możliwość stworzenia wspólnej oferty branżowej,

² Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego, Agencja Rozwoju Pomorza, Gdańsk str. 67

np. integrację przedsiębiorstw w formie klastrów. Aktualnie niewielki stopień współpracy kościerskich podmiotów gospodarczych (brak współpracy w zakresie promocji, walka konkurencyjna) sprawia, że korzystają na tym podmioty z powiatów ościennych, szczególnie działające w branży turystycznej.

W skali województwa, w najbliższych latach (na co wskazuje Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego „Pomorskie 2020”) planowane są działania zmierzające do zwiększenia inwestycji i rozwoju firm innowacyjnych, związanych z technologiami informatycznymi, branżą farmaceutyczną i kosmetyczną, jak również biotechnologiczną oraz usługami kreatywnymi.

Konieczność rozwijania wymienionych wyżej branż potwierdzają też inne dokumenty na poziomie regionalnym, w tym Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, który w zakresie inwestycji postuluje „stymulowanie inwestycji przedsiębiorstw w rozwiązania innowacyjne, skuteczniejszą komercjalizację dorobku sfery B+R, dostarczenie kapitału dla rozwoju przedsiębiorstw, głównie małych i średnich, wzmocnienie proeksportowo ukierunkowanych firm i klastrów gospodarczych, poprawę jakości oferty inwestycyjnej i systemu zachęt do inwestowania w regionie”³. Jako efekty Programu wskazano m.in. wzrost inwestycji (w tym zagranicznych) w obszarach aktywności gospodarczej o największym potencjale rozwoju. W tym kontekście wspomniano w SRWP branże: technologie ICT, energetykę, logistykę, usługi biznesowe, chemię lekką, biotechnologię, technologie offshore i przemysły kreatywne.

Wziąwszy pod uwagę branże przedsiębiorstw działających na terenie powiatu i system kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych, można uznać, że ten ostatni odpowiada potrzebom lokalnego rynku pracy, lecz w zakresie potrzeb rynku regionalnego jawi się jako peryferyjny. Co więcej, w strategii „Pomorskie 2020” powiat kościerski oznaczono jako jeden z terytorialnych obszarów problemowych, czyli taki, który oprócz relatywnie gorszej sytuacji społeczno-gospodarczej pozyskał też mniejsze od średniej wojewódzkiej średki w ramach realizacji strategii. Można więc uznać, że przedsiębiorstwa z obszaru funkcjonalnego pożądane są głównie do zaspokajania praktycznych, podstawowych potrzeb mieszkańców związanych z budownictwem i usługami atrakcyjnymi dla gmin ościennych oraz Trójmiasta.

3 Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, str. 16

6 MAPA MOBILNOŚCI MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE ZATRUDNIENIA NA TERENIE KOŚCIERSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO I POZA NIM

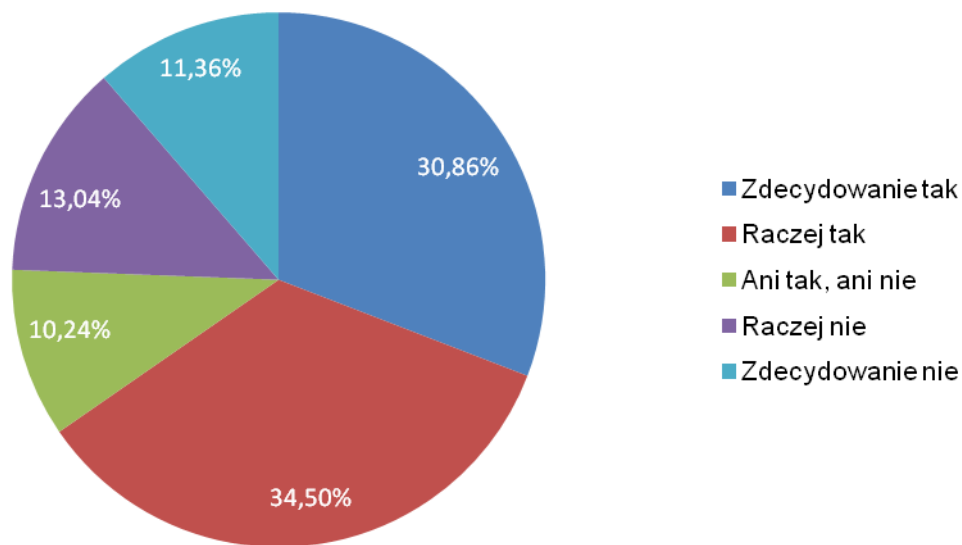
Biorąc pod uwagę połączenia komunikacyjne powiatu kościerskiego można wnioskować, że mają one istotny wpływ na mobilność ludności w zakresie zatrudnienia. Z całą pewnością istnieje spory napływ ludności z gmin wiejskich do miasta Kościerzyna, które pełni funkcję centrum społeczno-gospodarczego powiatu i z tego względu funkcjonuje tutaj najwięcej instytucji i firm dających miejsca pracy.

Osoby zmuszone do dojazdów poza obszar funkcjonalny z łatwością przemieszczają się do Starogardu Gdańskiego poprzez drogę DW 214, Gdańsk poprzez DW 221, Bytowa oraz Kartuz poprzez DW 224. Czas przejazdu samochodem do tych ośrodków kształtuje się następująco: Starogard Gdański ok 50 minut, Gdańsk 55 minut, Bytów 35 minut i Kartuzy 35 minut. Dla osób nie posiadających transportu samochodowego najdogodniejsze w tym zakresie są połączenia kolejowe, choć w znacznej mierze wpływają one na wydłużenie czasu przejazdu. Najkrótsze połączenie (ok. 50 min) funkcjonuje między Kościerzyną i Bytowem. Dojazd koleją do Gdyni zajmuje nieco ponad półtorej godziny (ok. 97 min), ale do Gdańska przekracza już 2h (2h27min). Szczegółowe dane dotyczące czasu przejazdu koleją zawarte są w części 8 analizy, tabeli 8.4.

Oczywiście oprócz połączeń komunikacyjnych istotną kwestią jest możliwość znalezienia zatrudnienia w innych miejscowościach. Pod tym względem najbardziej chłonny jest rynek Trójmiasta, gdzie lokuje się najwięcej podmiotów gospodarczych. Po zakończeniu projektu Pomorskiej Kolei Metropolitalnej, kiedy czas przejazdu skróci się poniżej 90 minut, rynek ten będzie jeszcze bardziej dostępny dla mieszkańców powiatu.

Jak wynika z badań ankietowych, do dojazdów do pracy poza miejscem zamieszkania gotowa jest większość mieszkańców powiatu kościerskiego (65,36%). Brak takiej gotowości wyraża 24,4% respondentów. Precyzyjnej deklaracji w tej kwestii nie jest w stanie udzielić 10,24% ankietowanych. Szczegółowe dane na ten temat pokazuje poniższy wykres.

Rysunek 6.1 Odpowiedzi na pytanie, „Czy jest Pan/Pani gotowa do dojazdów do pracy poza miejscem zamieszkania”

Źródło: badanie społeczne firmy EU-Consult

Co warto zauważyć, większość uczestników badania dopuszcza jedynie dojazdy do innych miejscowości na terenie powiatu (66,42%). Drugi największy odsetek wskazał na gotowość dojazdów do Gdańska (16,14%). W dalszej kolejności znalazły się Kartuzy (3,53%), Bytów (1,48%) i Starogard Gdański (1,30%). 11,13% przebadanych udzieliło odpowiedzi „inne”.

Na mapie poniżej zaprezentowano główne kierunki, w których mieszkańcy powiatu są gotowi przemieszczać się w poszukiwaniu zatrudnienia.

Rysunek 6.2 Główne deklarowane kierunki potencjalnej emigracji zarobkowej z powiatu kościerskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy opublikowanej na stronie lord.valium.dev.3c.pl

Jako główny czynnik stymulujący emigrację zarobkową większość uczestników badania wymieniła brak możliwości podjęcia pracy w miejscu zamieszkania (61,04%). W dalszej kolejności podawano płacę (28,94%), możliwości rozwoju zawodowego (7,79%) oraz nawiązanie kontaktów (1,67%). Inne powody podało 0,57% respondentów. Jako czynnik ograniczający podjęcie zatrudnienia poza miejscem zamieszkania ankietowani wymieniali koszty dojazdu (39,66%), czas dojazdu (27,01%) i niewielkie różnice w wynagrodzeniu (9,20%). Inne przyczyny wymieniło 24,14% respondentów.

7 ANALIZA WRAŻLIWOŚCI RYNKU PRACY NA ZMIANY KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ

Zmiany koniunktury gospodarczej zdecydowanie odbijają się na kondycji rynku pracy, czego najprostszym odzwierciedleniem jest ilość publikowanych ofert pracy. Oczywistym jest, że w chwili dobrej koniunktury znacznie wzrasta popyt na pracowników, a w chwili spowolnienia gospodarczego liczba miejsc pracy zostaje naturalnie ograniczona, podobnie jak ma to miejsce w przypadku wysokości wynagrodzeń. Zmiany związane z zatrudnieniem widoczne są w poszczególnych sektorach, na które w danej chwili istnieje zapotrzebowanie. Należy podkreślić, że sektory gospodarki są ze sobą ściśle powiązane i załamanie w jednej branży może automatycznie pociągnąć za sobą spowolnienie w innej. Na przykład załamanie sektora budowlanego oddziałuje na przedsiębiorstwa branży stalowej lub hutniczej, jak to miało miejsce w roku 2013⁴. Podmioty gospodarcze dostosowują się do potrzeb rynku poprzez zmiany profilu działalności lub większą dywersyfikację.

W analizie nie należy jednak opierać się na sezonowym ożywieniu gospodarczym, które zawsze związane jest z większym zapotrzebowaniem na pracowników. Tempo wzrostu gospodarczego analizowane jest poprzez wskaźnik PKB (Produkt Krajowy Brutto).

Relacje dotyczące gospodarki i rynku pracy zauważalne są podczas analizy kryzysu gospodarczego z lat 2007-2009. W okresie tym widoczne były znaczne spadki PKB w światowej gospodarce. Kryzys przejawiał się w załamaniu systemu finansowego, spadku produkcji, handlu międzynarodowego, a co za tym idzie z bardzo wysokimi wskaźnikami bezrobocia.

Mimo, że Polska gospodarka całkiem dobrze poradziła sobie ze światowym kryzysem gospodarczym, to jednak z uwagi na silne powiązania z innymi krajami europejskimi, jego oddziaływanie było wyraźnie odczuwalne. Odbiło się to m.in. na handlu, w tym przede wszystkim na eksporcie, co związane było z mniejszym popytem na polskie produkty. Spowolnienie gospodarcze miało bezpośrednie przełożenie na rynek pracy, co znalazło odzwierciedlenie we wzroście stopy bezrobocia. W roku 2008 stopa bezrobocia wyniosła 9%,

4 <http://inwestor.msp.gov.pl/si/polska-gospodarka/wiadomosci-gospodarcze>, artykuł „Rynek budowlany w Polsce - obecna sytuacja i perspektywy na przyszłość”, publikacja 10.07.2013 r.

w roku 2009 12,4 % i do roku 2013 regularnie wzrastała – osiągając dla Polski wartość 13,4%. W latach 2010-2011 gospodarka zaczęła rozwijać się nieco szybciej, jednakże nadal utrzymywał się wysoki poziom bezrobocia, co w połączeniu z rosnącą inflacją spowodowało spowolnienie w roku 2012. Dopiero w roku 2013 nastąpiło przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego. Było to związane głównie ze wzrostem w handlu zagranicznym i ożywieniem w przemyśle.

Na tej podstawie można uznać, że stan koniunktury gospodarczej ma rzeczywisty wpływ na rynek pracy. Nieco inaczej zmiany te wyglądają na tle kraju, a inaczej na poziomie wojewódzkim czy lokalnym. W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźnik stopy bezrobocia dla Polski, województwa oraz powiatu kościerskiego w latach 2007-2013.

Tabela 7.1 Stopa bezrobocia w Polsce, województwie pomorskim i powiecie kościerskim w latach 2007-2013.

Jednostka terytorialna	ogółem						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4
POMORSKIE	10,7	8,4	11,9	12,3	12,5	13,4	13,2
Powiat kościerski	16,3	13,8	16,3	15,2	15,4	15,6	15,5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W powiecie kościerskim bezrobocie utrzymuje się na dość wysokim, wyższym od krajowego poziomie. Gospodarka lokalna nie należy do szczególnie mocno rozwiniętych pod kątem produkcyjnym czy przemysłowym. Wpływa na to niski rozwój przedsiębiorczości, znaczny udział rolnictwa w gospodarce oraz stosunkowo niewielka dynamika powstawania nowych przedsiębiorstw. Mimo wszystko, duże spowolnienie gospodarcze w skali kraju było widoczne również w skali powiatu. Poziom bezrobocia w roku 2010, po chwilowym zmniejszeniu w roku 2007 (w roku 2004 przekraczał 20%) ponownie wzrósł, co odpowiadało ogólnopolskiemu i wojewódzkiemu trendowi w tym zakresie. W pewnym stopniu było to na pewno związane ze zwiększonymi inwestycjami, które kreowane były dzięki środkom pochodzącym z funduszy unijnych. Pod koniec roku 2012 i w roku 2013 nastąpiło spowolnienie w branży budowlanej, która jest jedną z dominujących w powiecie kościerskim, co nie pozostało bez wpływu na lokalny rynek pracy. W najbliższych latach, z uwagi na nową perspektywę wydatkowania funduszy unijnych można spodziewać się, że branża ta odnotuje wzrost przychodów, co z kolei powinno zaowocować nowymi inwestycjami i wzrostem zatrudnienia, a także wynagrodzeń (choć w tym sektorze nadal występuje duże zatrudnienie w tzw. szarej strefie).

Reasumując można uznać, że rynek pracy jest silnie powiązany z koniunkturą gospodarczą, która w przypadku spowolnienia oddziałuje na niego negatywnie i odwrotnie, w przypadku przyspieszenia rozwoju gospodarczego, poprawia się sytuacja osób poszukujących zatrudnienia (większa liczba ofert pracy) jak i osób już pracujących (wzrost płac).

8 ANALIZA RYNKU PRACY POD WZGLĘDEM DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ W OBSZARZE FUNKCJONALNYM

Z punktu widzenia rynku pracy dostępność komunikacyjną w obszarze funkcjonalnym należy rozpatrywać w dwóch aspektach:

- Dostępność do rynku pracy najważniejszych ośrodków województwa, w tym Aglomeracji Trójmiejskiej.
- Dostępność komunikacyjna wewnątrz obszaru, w szczególności możliwość dotarcia z poszczególnych miejscowości gminnych do miasta Kościerzyna.

Powiat kościerski posiada umiarkowanie gęstą sieć dróg publicznych. Na siatkę drogową powiatu składają się: droga krajowa, drogi wojewódzkie oraz mające lokalne znaczenie drogi powiatowe i gminne. Zgodnie z danymi GUS za 2013 rok posiada łącznie 697,27 km dróg publicznych o nawierzchni twardej. Poniżej zamieszczono tabelaryczne zestawienie długości dróg na terenie powiatu kościerskiego wg zarządcy.

Tabela 8.1 Zestawienie długości dróg na terenie powiatu kościerskiego wg zarządcy

Rodzaj drogi	Długość odcinków na terenie powiatów
Autostrady/Drogi ekspresowe	0 km
Drogi krajowe	30,793 km
Drogi wojewódzkie	110,079 km
Drogi powiatowe	238,8 km
Drogi gminne	1170,00km

Źródło: oprac. własne

UWAGA: W zestawieniu policzone zostały także drogi powiatowe i gminne o nawierzchni gruntowej

Zagęszczenie sieci drogowej (gminnej i powiatowej) o twardej nawierzchni w przeliczeniu na 100 km² jest w powiecie kościerskim niższe niż dla województwa pomorskiego i dla całej Polski. W odniesieniu do dróg gruntowych powiat kościerski posiada ich więcej niż Polska i województwo pomorskie. Z kolei w przeliczeniu na 10 tys. ludności sieć dróg o twardej nawierzchni (powiatowych i gminnych) jest wyższa od średniej dla kraju i regionu. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku dróg gruntowych. Dokładne dane na temat zagęszczenia sieci drogowej zamieszczone zostały w tabeli poniżej.

Tabela 8.2 Zagęszczenie sieci dróg gminnych i powiatowych (o twardej i gruntowej nawierzchni) dla Polski, województwa pomorskiego i powiatu kościerskiego w przeliczeniu na 100 km² i 10 tys. ludności w 2013 roku

Jednostka terytorialna	drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni		drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni	
	na 100 km ²	na 10 tys. ludności	na 100 km ²	na 10 tys. ludności
Polska	76,2	61,9	41,5	33,7
Województwo pomorskie	55,4	44,2	57,8	46,1
Powiat kościerski	47,7	78,1	73,1	119,7

Źródło: Dane GUS

Drogą o kluczowym znaczeniu dla zewnętrznej dostępności powiatu kościerskiego jest droga krajowa nr 20 (DK20) przebiegająca przez północną część powiatu, z miastem Kościerzyna łącznie. Droga ta stanowi główne połączenie Kościerzyny oraz Aglomeracji Trójmiejskiej i powiatu kartuskiego, zaś z drugiej strony łączy powiat kościerski z powiatem bytowskim i zachodnią Polską. Droga ta ma zatem charakter tranzytowy. Na zachód od Kościerzyny droga ta biegnie głównie przez lasy, zaś na odcinku na północny wschód od miasta stanowi bezpośredni dojazd do licznych zakładów przemysłowych i przetwórczych zlokalizowanych wzdłuż niej. Droga ta charakteryzuje się wysokim natężeniem ruchu – jednym z najwyższych w województwie pomorskim. Poniżej zamieszczono dane dotyczące natężenia ruchu na DK20 na odcinkach w powiecie kościerskim.

Tabela 8.3 Natężenie ruchu na DK20 na odcinkach w powiecie kościerskim

Odcinek pomiaru	Pojazdy silnikowe ogółem	W tym:			
		Samochody osobowe/mikrobusy	Samochody dostawcze	Samochody ciężarowe	Autobusy
Korne-Kościerzyna	9265	7534	750	826	103
Kościerzyna (prz. 1)	17 614	14 327	1695	1173	212
Kościerzyna (prz. 2)	19 178	15 338	2057	1252	340
Egiertowo-Żukowo	8292	6552	782	843	77

Źródło: Oprac. własne na podst. wyników Generalnego Pomiaru Ruchu w 2010 GDDKiA

Warto nadmienić, że tak duże natężenie ruchu, w szczególności w mieście Kościerzyna, doprowadziło do rozpoczęcia projektowania i budowy obwodnicy miasta w ciągu DK20 – szacuje się, że będzie ona gotowa w 2017 roku.

Do ważnych dróg, z punktu widzenia dostępności transportowej rynku pracy powiatu kościerskiego, należy także zaliczyć drogi wojewódzkie (DW):

- DW214: Łeba-Lębork-Kościerzyna-Zblewo-Warlubie. Droga ta stanowi najważniejszą drogę w osi N-S. Na północy stanowi ona połączenie z zachodnią częścią powiatu

kartuskiego (Stężyca, Sierakowice), zaś na południu łączy ona powiat kościerski ze Starogardem Gdańskim oraz węzłem z autostradą A1 w Warlubiu.

- DW221: Kościerzyna-Kolbudy-Gdańsk (Orunia). Droga ta stanowi najkrótsze połączenie z Gdańskiem oraz drogami ekspresowymi S6 i S7.
- DW235: Korne-Brusy-Chojnice. Droga łączy powiat kościerski i Chojnice oraz Człuchów.
- DW224: Wejherowo-Kartuzy-Nowa Karczma-Skarszewy-Tczew. Droga stanowi połączenie wschodniej części powiatu z Kartuzami, z autostradą A1 oraz miastem Tczew.
- DW226: Nowa Karczma-Rusocin-Pruszcz Gdański. Droga stanowi połączenie z autostradą A1 i drogą S6 oraz Pruszczem Gdańskim.

Drogi powiatowe oraz gminne z racji swojej roli nie odgrywają istotnej roli w dostępności zewnętrznej powiatu kościerskiego.

Istotną rolę w dostępności transportowej towarów (w szczególności dla zakładów przemysłowych) oraz mobilności pracowników pełnić mogą linie kolejowe. Na terenie powiatu kościerskiego zlokalizowane są 3 czynne linie kolejowe: nr 201, 211 oraz 215. Oprócz tego na terenie powiatu kolejowego znajduje się fragment linii 212, który jest sporadycznie wykorzystywany do transportu towarów.

Z punktu widzenia dostępności zewnętrznej powiatu kluczową rolę pełni linia nr 201 (Gdynia-Kościerzyna-Nowa Wieś Wielka (k. Bydgoszczy)). Linia ta powstała w latach 30-tych XX wieku jako Magistrala Węglowa łącząca Śląsk z portem w Gdyni, stąd jest ona przystosowana do prowadzenia najcięższych pociągów towarowych. W przeszłości linia ta miała ważne znaczenie państwowe. Dzisiaj linia ta ma znaczenie regionalne i stanowi kluczowe połączenie Kościerzyny z Aglomeracją Trójmiejską i są na niej prowadzone regularne połączenia pasażerskie (ze stacją Gdynia Główna).

Linia o znaczeniu regionalnym jest linia kolejowa nr 211 łącząca Kościerzyną z Lipuszem i Chojnicami. Na linii tej prowadzone są regularne połączenia pasażerskie. Linia nr 215 nie jest wykorzystywana w ruchu pasażerskim i stanowi łącznicę pomiędzy liniami 201 oraz biegnącą przez tereny powiatu starogardzkiego linią 203 (Tczew-Kostrzyn nad Odrą). Istotną rolę w zwiększaniu dostępności komunikacyjnej rynku pracy powiatu kościerskiego pełnią połączenia autobusowe organizowane przez PKS w Starogardzie Gdańskim,

PKS w Chojnicach, PKS w Gdańsku oraz PKS w Bytowie. Poniżej zamieszczone została tabela pokazująca liczbę i czas połączeń Kościerzyny z najważniejszymi miastami województwa pomorskiego.

Tabela 8.4 Liczba i czas połączeń Kościerzyny z wybranymi miastami województwa pomorskiego

Miejscowość docelowa	Liczba połączeń w ciągu dnia	Czas przejazdu	Rodzaj połączenia
Gdańsk	18	Ok. 1 h 15 min.	Autobus
Gdynia	9	Ok. 1 h 37 min.	Kolej
Starogard Gdański	2	Ok. 1 h 20 min.	Autobus
Bytów	4	Ok. 50 min.	Autobus
Chojnice	5	Ok. 1 h 20 min.	Autobus
Chojnice	3	Ok. 1 h 35 min.	Kolej

Źródło: Oprac. własne na podst. rozkładów przewoźników (na dzień 2015-02-22)

Analizując zewnętrzną dostępność komunikacyjną powiatu kościerskiego widać wyraźnie, że najlepiej dostosowane do transportu indywidualnego są północne i wschodnie gminy powiatu. Jest to determinowane ich położeniem względem Aglomeracji Trójmiejskiej oraz lokalizacją najważniejszych dróg. Pod względem dostępności transportem zbiorowym najlepszą dostępność mają obszar miasta Kościerzyna i obszary na północ i wschód od miasta.

Warto dodać, że w ramach realizowanego obecnie projektu Pomorskiej Kolei Metropolitalnej miasto Kościerzyna ma uzyskać od września 2015 roku regularne połączenia kolejowe z Gdańskiem, o konkurencyjnym czasie dotarcia ok. 90 minut. Będzie to czynnik w znaczącym stopniu poprawiający dostępność rynku pracy Aglomeracji Trójmiejskiej dla mieszkańców Kościerzyny i okolic.

Kluczową kwestią w dostępności wewnętrznej powiatu kościerskiego jest powiązanie poszczególnych obszarów z centrum administracyjnym, kulturalnym i usługowym – miastem Kościerzyną. Kluczową rolę w tym zakresie pełni sieć dróg wojewódzkich oraz dróg powiatowych stanowiących łączniki z ważniejszych miejscowości z drogami wyższego rzędu. Istotną kwestią jest również zróżnicowany stan techniczny poszczególnych odcinków dróg. Warto również podkreślić fakt, iż duża lesistość zachodniej i południowej części powiatu oraz położenie Jezior Wdzydzkich w jego centralnej części ogranicza dostępność niektórych ośrodków do Kościerzyny.

Najwyższą dostępność do miasta Kościerzyna mają obszary gminy wiejskiej Kościerzyna, które okalają miasto. Przez gminę Kościerzyna przebiegają wszystkie najważniejsze drogi,

które krzyżują się w Kościerzynie: DK20, DW214, DW221 oraz droga powiatowa (DP) 2403G łącząca Kościerzynę z Wdzydzami i Olpuchem.

Położone we wschodniej części powiatu gminy Nowa Karczma i Liniewo mają połączenie ze stolicą powiatu dzięki DW221 oraz DW224 (Liniewo). Gmina Stara Kiszewa i południowo wschodnia część powiatu posiada bezpośrednie połączenie z Kościerzyną poprzez DW214. Gmina Lipusz posiada dojazd przez DW235 i DK20. Stosunkowo najniższą dostępność komunikacyjną do Kościerzyny posiadają tereny położone na zachodzie i południowym zachodzie: Karsin oraz Dziemiany. Poniżej zamieszczono tabelę pokazującą odległość, czas dojazdu i kategorię dróg łączących poszczególne gminy z miastem Kościerzyna.

Tabela 8.5 Odległość, czas dojazdu i kategorię dróg łączących poszczególne gminy powiatu kościerskiego z miastem Kościerzyna

Miejscowość gminna	Odległość	Czas dojazdu	Droga
Dziemiany	25,1 km	26 min.	DW235 i DK20
Lipusz	15,7 km	18 min.	DW235 i DK20
Stara Kiszewa	21,6 km	20 min.	DW214
Liniewo	23 km	23 min.	DW224 i DW221
Nowa Karczma	15,3 km	15 min.	DW221
Karsin	36,8 km	36 min.	DP241OG, DP 2404G, DW214

*Źródło: Oprac. własne na podstawie internetowych planerów podróży
UWAGA: W zestawieniu nie brano pod uwagę gminy wiejskiej Kościerzyna*

Wewnątrz powiatu kościerskiego funkcjonuje również system transportu zbiorowego opartego głównie na przewozach autobusowych realizowanych pomiędzy Kościerzyną a poszczególnymi miejscowościami, bądź tranzytem z innych powiatów lub nawet województw jadą w różnych kierunkach. Zestawienie czasów przejazdu oraz liczby połączeń zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

Tabela 8.6 Liczba odjazdów oraz czas przejazdu dla połączeń autobusowych Kościerzyny z poszczególnymi gminami powiatu kościerskiego

Miejscowość gminna	Liczba odjazdów	Czas dojazdu
Dziemiany	12	Ok. 40 min.
Lipusz	17	Ok. 20 min.
Stara Kiszewa	9	Ok. 35 min.
Liniewo	8	Ok. 40 min.
Nowa Karczma	28	Ok. 20 min.
Karsin	2	Ok. 55 min.

*Źródło: Oprac. własne na podstawie internetowych planerów podróży
UWAGA: Wszystkie połączenia autobusowe z Kościerzyny przejeżdżają tranzytem przez gminę Kościerzyna*

Wewnątrz miasta Kościerzyna funkcjonuje komunikacja miejska organizowana przez PPKS Starogard Gdański. Warto ponadto dodać, że tereny gmin Dziemiany, Lipusz i Kościerzyna przebiega linia kolejowa nr 211, gdzie prowadzone są przewozy pasażerskie: 3 pary autobusów szynowych kursujących na trasie Kościerzyna-Chojnice. W relacjach wewnątrz powiatu nie odgrywają one jednak większej roli. Pozostałe gminy nie mają dostępu do kolejowych połączeń pasażerskich.

W chwili obecnej potencjał kolei wewnątrz powiatu kościerskiego nie jest należycie wykorzystany – duże obszary nie mają dostępu do połączeń pasażerskich, nawet mimo istnienia czynnych linii kolejowych (gm. Stara Kiszewa, gm. Karsin). Przyczyną są wieloletnie zaniedbania w zakresie utrzymania infrastruktury i brak środków na przedstawienie odpowiedniej oferty przewozowej. Istnieją jednak plany poprawy obecnej sytuacji. Potencjalnie ważną inwestycją w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej zachodniej części powiatu może być reaktywacja połączeń kolejowych na trasie Kościerzyna-Bytów (linia nr 212, co pozwoli na poprawę oferty kolejowej dla gmin: Kościerzyna i Lipusz. W planach jest także modernizacja linii 211 w kierunku Chojnic, co pozwoli na poprawę parametrów linii i zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów leżących wzdłuż niej (gm. Lipusz, gm. Dziemiany).

9 ANALIZA FUNKCJONOWANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ NA TERENIE POWIATU KOŚCIERSKIEGO

9.1 LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

Na terenie powiatu kościerskiego zarejestrowanych jest łącznie 5 690 podmiotów gospodarki narodowej. Ponad połowa z nich znajduje się na terenie 2 gmin: miejskiej i wiejskiej gminy Kościerzyna. Najmniej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest na terenie gmin Lipusz (4,5%) oraz Dziemiany (5%). Poniżej zamieszczono tabelę prezentującą liczbę podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego.

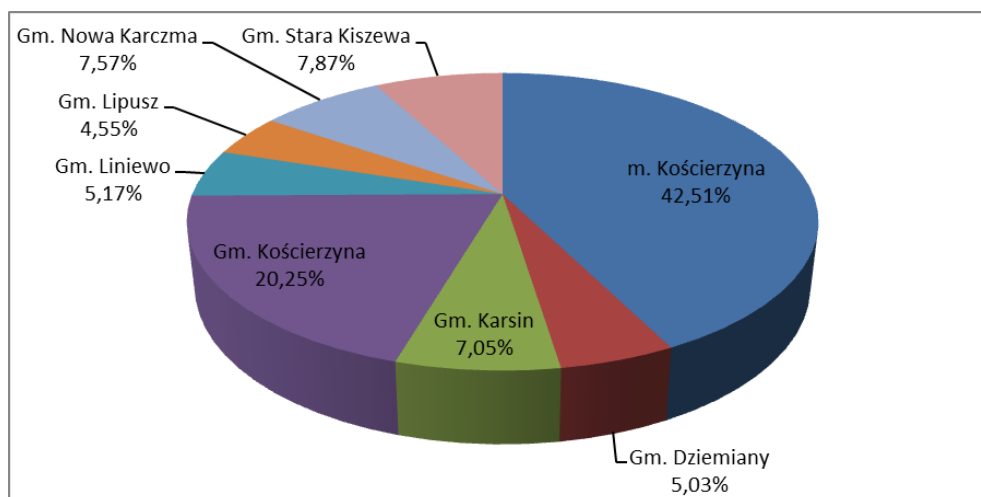
Tabela 9.1 Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego w roku 2013

Jednostka terytorialna	Liczba podmiotów gospodarczych
M. Kościerzyna	2419
Gm. Dziemiany	286
Gm. Karsin	401
Gm. Kościerzyna	1152
Gm. Liniewo	294
Gm. Lipusz	259
Gm. Nowa Karczma	431
Gm. Stara Kiszewa	448
Powiat kościerski	5690

Źródło: Dane GUS

Poniżej zamieszczono rysunek prezentujący odsetek podmiotów gospodarczych powiatu kościerskiego w podziale na gminy.

Rysunek 9.1 Procentowy udział podmiotów gospodarczych powiatu kościerskiego w podziale na gminy – rok 2013

Źródło: Dane GUS

Znaczny udział liczby podmiotów gospodarczych na obszarze Kościerzyny i jej okolic potwierdza rolę miasta jako głównego ośrodka gospodarczego analizowanego obszaru. Wszystkie pozostałe gminy mają podobny odsetek pomiotów gospodarczych na swoim terenie.

Dane dotyczące rejestracji i wyrejestrowania podmiotów gospodarczych pokazują, że największa skala obu tych zjawisk ma miejsce na terenie miasta Kościerzyna i gminy wiejskiej Kościerzyna. Jest to naturalna konsekwencja skali prowadzonej działalności gospodarczej w poszczególnych gminach. Poniżej zestawiono liczbę nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w roku 2013 w gminach powiatu kościerskiego.

Tabela 9.2 Liczba nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych
M. Kościerzyna	264	197
Gm. Dziemiany	36	30
Gm. Karsin	54	27
Gm. Kościerzyna	121	99
Gm. Liniewo	22	25
Gm. Lipusz	27	22
Gm. Nowa Karczma	55	38
Gm. Stara Kiszewa	63	42
Powiat kościerski	642	480

Źródło: Dane GUS

Z powyższych danych widać, że we wszystkich gminach liczba nowo zarejestrowanych podmiotów przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych. Wyjątkiem jest gmina Liniewo, gdzie różnica pomiędzy obiema kategoriami wyniosła 3 podmioty.

W oparciu o retrospektywne dane GUS można stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich lat liczba podmiotów gospodarczych we wszystkich gminach powiatu kościerskiego rosła. Największy procentowy skumulowany wzrost odnotowano w gminach Lipusz i Kościerzyna – ponad 50%. W najmniejszym stopniu wzrosła liczba podmiotów gospodarczych w mieście Kościerzyna, choć pod względem liczby podmiotów na obszarze tym zanotowano największy przyrost podmiotów. Dokładne dane z lat 2005-2013 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9.3 Liczba podmiotów gospodarczych w gminach powiatu kościerskiego z lat 2005-2013

Jednostka terytorialna	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
M. Kościerzyna	2004	1996	2085	2204	2262	2347	2306	2360	2419
Gm. Dziemiany	208	222	238	261	263	279	277	276	286
Gm. Karsin	273	288	303	321	335	350	370	373	401
Gm. Kościerzyna	764	803	859	931	982	1046	1116	1121	1152
Gm. Liniewo	223	242	260	264	278	274	280	289	294
Gm. Lipusz	170	190	214	215	226	241	257	257	259
Gm. Nowa Karczma	293	313	318	335	365	388	393	413	431
Gm. Stara Kiszewa	306	323	343	370	402	429	426	431	448
Powiat kościerski	4241	4377	4620	4901	5113	5354	5425	5520	5690

Źródło: Dane GUS

Tabela 9.4 Skumulowany wzrost liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu kościerskiego z lat 2005-2013

Jednostka terytorialna	Skumulowany wzrost od 2005 roku (w liczbach bezwzględnych)	Skumulowany wzrost od 2005 roku (procentowy)
M. Kościerzyna	415	20,71%
Gm. Dziemiany	78	37,50%
Gm. Karsin	128	46,89%
Gm. Kościerzyna	388	50,79%
Gm. Liniewo	71	31,84%
Gm. Lipusz	89	52,35%
Gm. Nowa Karczma	138	47,10%
Gm. Stara Kiszewa	142	46,41%
Powiat kościerski	1449	34,17%

Źródło: Oprac. własne na podst. danych GUS

W oparciu o dane publikowane przez GUS można stwierdzić, że powiat kościerski i jego gminy charakteryzuje stosunkowo niski poziom przedsiębiorczości – pod względem liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców powiat kościerski lokuje się na 18. pozycji wśród 20 powiatów w regionie. Dokładne dane zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Tabela 9.5 Podmioty gospodarcze: istniejące, nowo zarejestrowane wyrejestrowane na 10 tys. ludności w gminach powiatu kościerskiego oraz województwie pomorskim i Polsce w roku 2013

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności
M. Kościerzyna	1021	111	83
Gm. Dziemiany	670	85	71
Gm. Karsin	643	87	43

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności
Gm. Kościerzyna	750	79	65
Gm. Liniewo	632	47	54
Gm. Lipusz	717	75	61
Gm. Nowa Karczma	637	81	56
Gm. Stara Kiszewa	674	95	63
Powiat kościerski	799	90	67
Województwo pomorskie	1184	113	84
Polska	1057	95	70

Źródło: Dane GUS

W porównaniu z całą Polską i województwem pomorskim żadna gmina powiatu kościerskiego nie osiąga wyższych wartości omawianego wskaźnika przedsiębiorczości. Podobna sytuacja ma miejsce przy porównaniu standaryzowanego wskaźnika liczby nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. ludności. Natomiast w 2 gminach powiatu kościerskiego (miasto Kościerzyna i gmina Dziemiany) na 10 tys. ludności wyrejestrowuje się więcej przedsiębiorstw niż w Polsce.

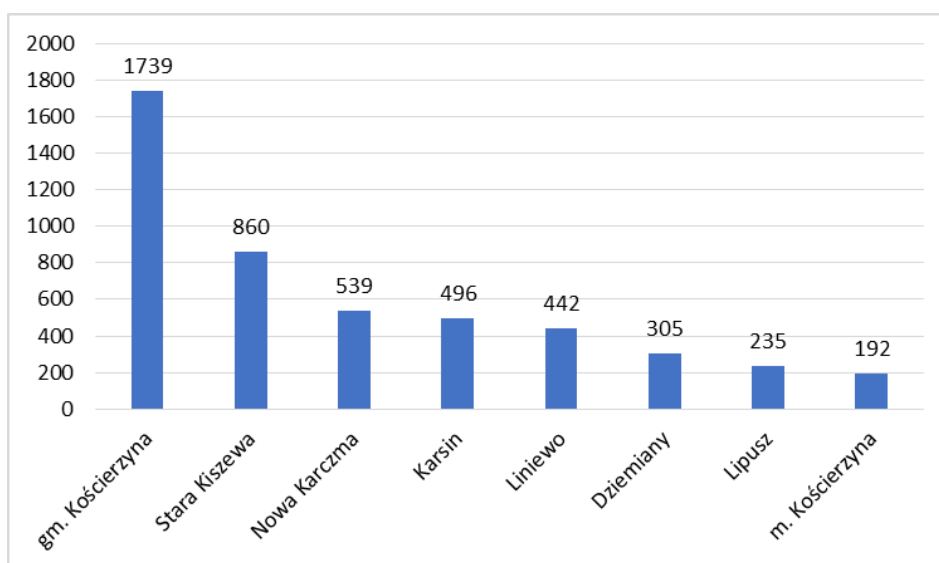
Jednym ze sposobów na pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i stworzenia odpowiednich warunków do rozwoju działalności upatrywać należy w Kaszubskim Inkubatorze Przedsiębiorczości. Jest to projekt realizowany w partnerstwie przez Gminę Miejską Kościerzyna, Gminę Bytów, Gminę Miasto Lębork, Powiat Kartuski i Gminę Kartuzy realizowany pod nazwą „Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości szansą rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw w Bytowie, Kościerzynie, Lęborku i Kartuzach”. Liderem projektu jest Gmina Miejska Kościerzyna. Przedsięwzięcie uzyskało dofinansowanie ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, oś priorytetowa 1. Rozwój i innowacje w MŚP. Wartość projektu wyniosła 20 373 361 zł, a dofinansowanie ze środków UE 12 020 901 zł.

W ramach przedsięwzięcia utworzono 4 inkubatory przedsiębiorczości (w Bytowie, Kościerzynie, Lęborku i Kartuzach), które prowadzą doradztwo specjalistyczne, szkolenia, mentoring, wsparcie w nawiązywaniu kontaktów biznesowych (networking) i usługi prawne, jak również udostępniają nowym przedsiębiorcom pomieszczenia do prowadzenia działalności po preferencyjnych stawkach, sale konferencyjne i szkoleniowe czy pomieszczenia na spotkania biznesowe.

9.2 PROFIL DZIAŁALNOŚCI I BRANŻE

Jak wskazano w rozdziale 1 opracowania, profil gospodarczy powiatu kościerskiego opiera się przede wszystkim na rolnictwie i turystyce. Taki stan rzeczy jest determinowany przez zagospodarowanie powiatu. Wschodnia część powiatu (gminy: Stara Kiszewa, Liniewo, Nowa Karczma oraz wschodnia część gminy Kościerzyna) to tereny w przeważającej części zagospodarowane jako użytki rolne. Na terenie powiatu dominują mało urodzajne gleby klasy V i VI – stanowią ok. 60% gruntów ornych. Dane pozyskane w ramach powszechnego spisu rolnego pokazują, że na terenie powiatu kościerskiego funkcjonuje 4808 gospodarstw rolnych, z czego prawie 75% zlokalizowanych jest w 4 wymienionych gminach. Najwięcej gospodarstw rolnych działa na terenie gminy wiejskiej Kościerzyna. Na rysunku poniżej zamieszczono liczbę gospodarstw w gminach powiatu kościerskiego.

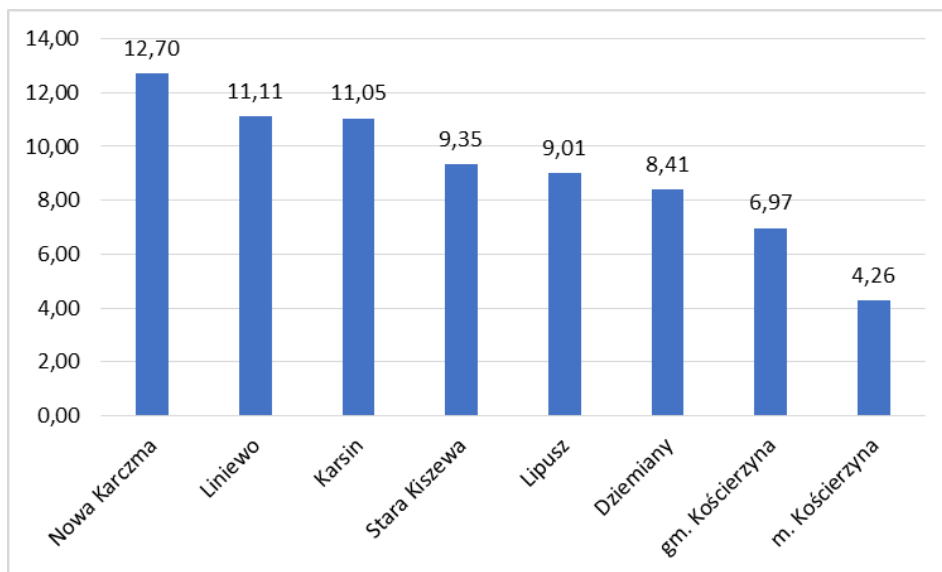
Rysunek 9.2 Liczba gospodarstw rolnych w gminach powiatu kościerskiego w roku 2010

Źródło: Dane GUS

Przeciętne gospodarstwo rolne powiatu kościerskiego ma nieco ponad 9 ha. We wschodnich gminach powiatu (Nowa Karczma, Liniewo, Stara Kiszewa) oraz gminie Karsin na południu powiatu funkcjonują stosunkowo największe powierzchniowo gospodarstwa rolne, zaś najmniejsze są zlokalizowane na obszarze miasta Kościerzyna lub gminie wiejskiej Kościerzyna. Dokładne dane zamieszczone są na poniższym rysunku.

Rysunek 9.3 Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminach powiatu kościerskiego w roku 2010

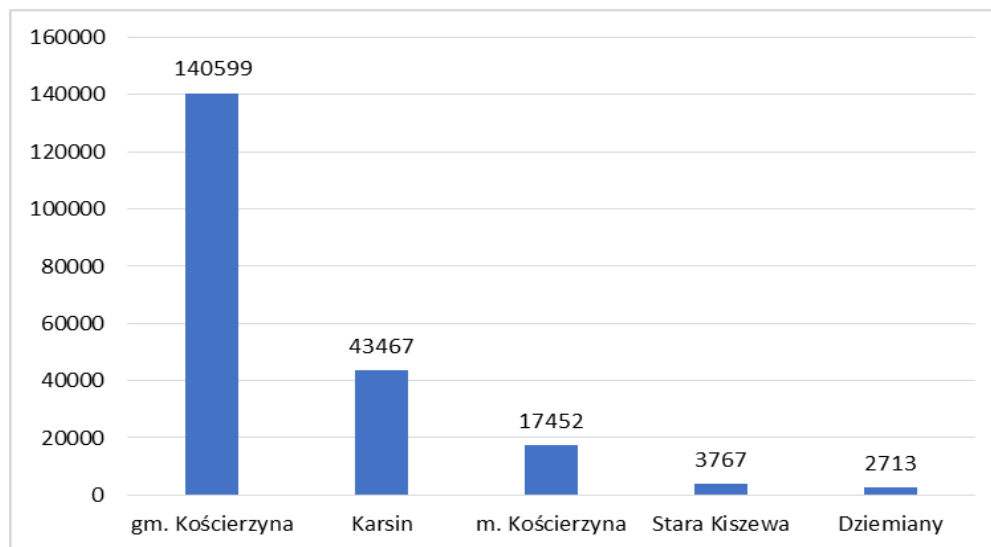

Źródło: Dane GUS

Drugą istotną branżą z punktu widzenia rozwoju rynku pracy powiatu kościerskiego jest turystyka. Obszar charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością turystyczną, w szczególności jego centralna i południowo-zachodnia część. Na pograniczu gmin: Karsin, Dziemiany oraz Kościerzyna zlokalizowane jest największe na Kaszubach Jezioro Wdzydzkie, które wraz z jeziorami: Radolnym, Jelenie oraz Gołuń tworzą tzw. „Krzyż Wdzydzki” tj. kompleks jezior o łącznej powierzchni ok. 150 ha. Jeziora powiatu stanowią bardzo atrakcyjną lokalizację dla uprawiania sportów wodnych, co stanowi o potencjale tego rejonu. Oprócz tego należy również wymienić rzekę Wdę, która jest popularna wśród kajakarzy. Obszar Jezior Wdzydzkich wraz z przyległościami jest chroniony w ramach Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego (WPK), którego powierzchnia wynosi 176,5 km², z tego 111,7 km² (63,3%) to lasy, a 19,15 km² (10,9%) wody. Otulina WPK rozciąga się na powierzchni 152 km².

W gminach położonych nad jeziorami funkcjonuje rozbudowana baza noclegowa. Dane GUS za 2013 rok pokazują, że w powiecie kościerskim funkcjonuje 46 turystycznych obiektów noclegowych, z czego 31 działa na terenie gminy Kościerzyna. Na terenie gminy Karsin znajduje się 7 obiektów, zaś w gminie Dziemiany 2. W roku 2013 łącznie turystycznych obiektach noclegowych udzielono prawie 208 tys. noclegów, z czego ponad połowa przypadła na gminę Kościerzyna, a ponad 20% na gminę Karsin. Ponad 17 tys. noclegów (8,3%) udzielono na terenie miasta Kościerzyna. Poniżej zamieszczono dokładne dane dotyczące ogólnej liczby noclegów udzielonych na obszarze powiatu.

Rysunek 9.4 Liczba noclegów udzielonych w turystycznych obiektach noclegowych w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku.

Źródło: Dane GUS

Do głównych miejscowości turystycznych, oprócz Kościerzyny, należy zaliczyć Wdzydze, Sudomie, Szarlotę, Gołuń oraz Czarlinę (w gm. Kościerzyna) oraz Wiele, Wdzydze Tucholskie, Borsk, Przytarnię (gm. Karsin). Zlokalizowane są tam ośrodki wczasowe, hotele i kempingi.

Obszar partnerstwa jest również bogaty w liczne obiekty dziedzictwa kulturowego, wśród których należy wymienić:

- Skansen Kaszubski – Muzeum Kaszubski Park Etnograficzny im. Teodory i Izidora Gulgowskich we Wdzydzech.
- Kalwarię Wielewską
- Skansen „Parowozownia Kościerzyna”
- Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie
- Muzeum Ziemi Kościerskiej
- Muzeum Akordeonu
- Kościerskie Sanktuaria
- Zakład Porcelany Stołowej "Lubiana"
- liczne kościoły i dworki

Poniżej zamieszczono dane liczbowe odnośnie podmiotów gospodarczych zajmujących się obsługą ruchu turystycznego w powiecie kościerskim.

Tabela 9.6 Liczba podmiotów z branży turystycznej (Sekcja I oraz Sekcja N dział 79) w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Działalność usługowa związana z zakwaterowaniem	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	Działalność organizatorów turystyki
M. Kościerzyna	9	44	6
Gm. Dziemiany	4	8	0
Gm. Karsin	17	14	1
Gm. Kościerzyna	17	26	0
Gm. Liniewo	1	4	0
Gm. Lipusz	0	5	1
Gm. Nowa Karczma	4	10	1
Gm. Stara Kiszewa	4	15	0
Powiat kościerski	56	126	9

Źródło: Dane GUS

Istotną rolę pełni również budownictwo. Dane dotyczące działalności podmiotów gospodarczych pokazują, że podmioty z branży budowlanej to najliczniejsza grupa w powiecie kościerskim – jest ich 1217 i stanowią ponad 21% wszystkich podmiotów. Większość firm budowlanych zajmuje się robotami specjalistycznymi – ponad 59%. Znaczna część podmiotów jest zlokalizowana na terenie miasta lub gminy Kościerzyna (58%), w gminie Stara Kiszewa i Nowa Karczma. Jak wskazano w rozdziale 2 niniejszej diagnozy, miejscem ich pracy jest głównie Aglomeracja Trójmiejska. Poniżej zamieszczono dokładne dane dotyczące liczby podmiotów z branży budowlanej na terenie powiatu kościerskiego.

Tabela 9.7 Liczba podmiotów z branży budowlanej (Sekcja F PKD 2007) w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

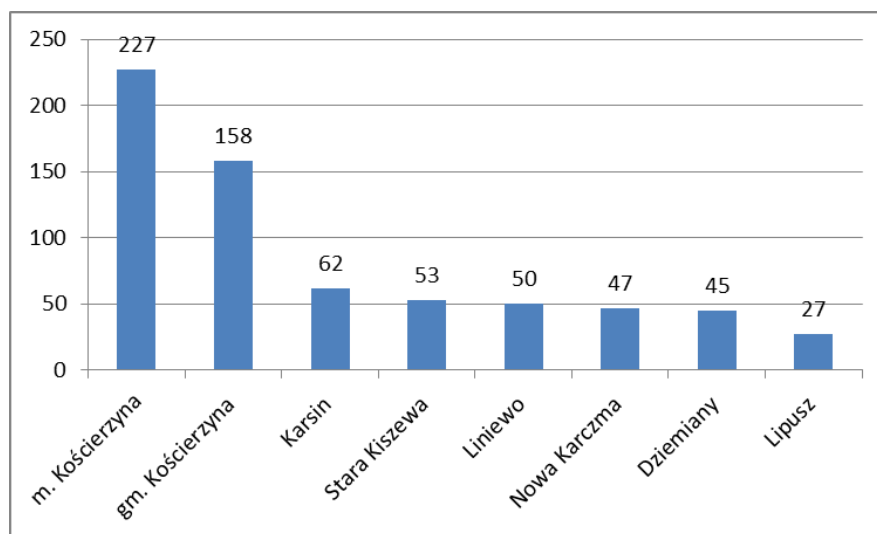
Jednostka terytorialna	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty budowlane specjalistyczne
M. Kościerzyna	123	27	270
Gm. Dziemiany	30	4	41
Gm. Karsin	21	6	35
Gm. Kościerzyna	98	11	180
Gm. Liniewo	22	4	38
Gm. Lipusz	37	1	33
Gm. Nowa Karczma	50	5	62
Gm. Stara Kiszewa	45	4	70
Powiat kościerski	426	62	729

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z danymi GUS na terenie powiatu kościerskiego zlokalizowanych jest 669 podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym. Ponad 57% z nich ma swoje

siedziby na terenie miasta lub gminy Kościerzyna. Przy czym warto zaznaczyć, że praktycznie nie funkcjonują tutaj duże zakłady przemysłowe, które tworzyłyby nowe miejsca pracy i umocniły branżę przemysłową w rozwoju powiatu. Najmniej podmiotów zajmujących się produkcją przemysłową zlokalizowanych jest w gminach Lipusz i Dziemiany. Poniżej zaprezentowano dane w formie graficznej.

Rysunek 9.5. Liczba podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

Źródło: Dane GUS

Najliczniej, oprócz producentów wyrobów z drewna (patrz poniżej), reprezentowane są podmioty zajmujące się produkcją metalowych wyrobów gotowych oraz naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń. Trzy wymienione grupy stanowią ponad 50% wszystkich podmiotów przemysłowych. Istotną rolę pełni także przemysł wydobywczy. Na omawianym obszarze udokumentowane zostało występowanie złóż kruszyw naturalnych (piasków i żwirów). Wydobywcę prowadzone jest m.in. w miejscowościach Rybaki, Grzybowo, Niedamowo, Gostomie oraz Nowym Barkoczynie. W skali powiatu produkcją wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych zajmują się 52 podmioty. Kolejną ważną branżą przemysłową jest przetwórstwo rolno-spożywcze: produkcją artykułów spożywczych zajmuje się 45 podmiotów, zaś napojów 4. Poniżej zamieszczono dokładne dane dotyczące najważniejszych branż przetwórstwa przemysłowego na omawianym obszarze.

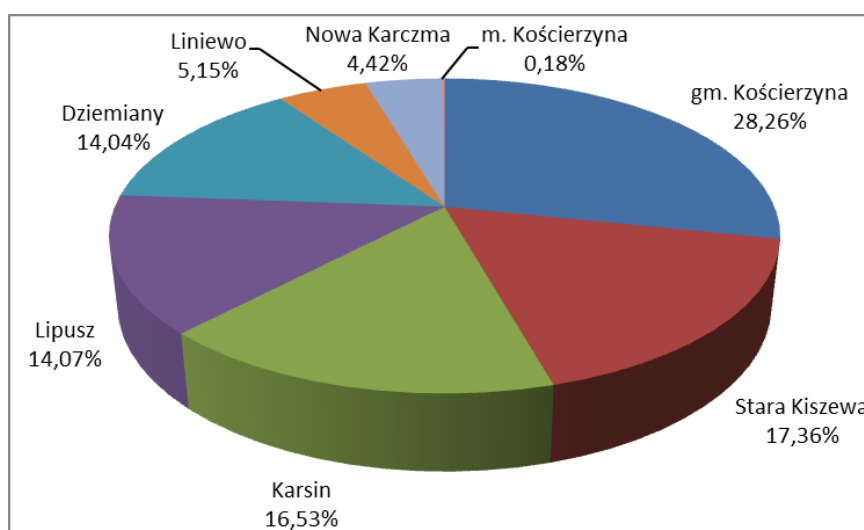
Tabela 9.8 Liczba podmiotów najważniejszych branż przetwórstwa przemysłowego w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Produkcja mebli	Produkcja metalowych wyrobów gotowych	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	Produkcja wyrobów z mineralnych surowców niemetal.	Produkcja artykułów spożywczych i napojów
M. Kościerzyna	35	36	37	20	19
Gm. Dziemiany	20	9	5	2	1
Gm. Karsin	26	11	3	4	6
Gm. Kościerzyna	48	36	26	13	8
Gm. Liniewo	3	20	6	2	2
Gm. Lipusz	9	2	6	0	7
Gm. Nowa Karczma	2	7	14	7	4
Gm. Stara Kiszewa	17	10	11	4	2
Powiat kościerski	160	131	108	52	49

Źródło: Dane GUS

Ze względu na duże zalesienie części powiatu kościerskiego ważną rolę pełni także przemysł związany z pozyskaniem i przetwarzaniem tego surowca. Zgodnie z danymi GUS za 2013 rok ogólna powierzchnia lasów na terenie powiatu kościerskiego to 52 085,26 ha. Prawie 75% areалу lasów powiatu zlokalizowanych w południowych i zachodnich gminach: Dziemiany, Lipusz, Karsin, w południowej części gminy Kościerzyna i zachodniej części gminy Stara Kiszewa. Poniżej na rysunku zaprezentowano udział poszczególnych gmin w ogólnej powierzchni lasów powiatu kościerskiego.

Rysunek 9.6. Udział poszczególnych gmin w ogólnej powierzchni lasów powiatu kościerskiego

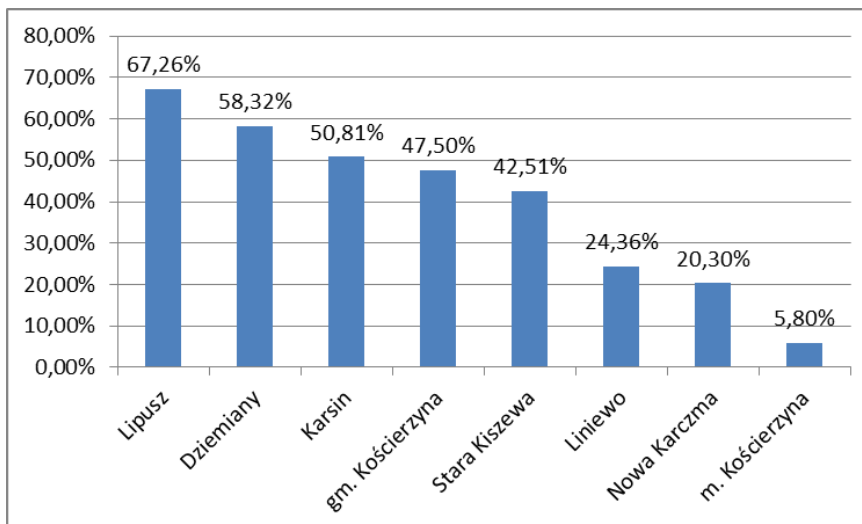

Źródło: Dane GUS

Gminy zachodnie i południowe mają największy i przeważający odsetek lasów w strukturze zagospodarowania swojej powierzchni. Dla całego powiatu odsetek ten wynosi 45%.

Zdecydowana większość lasów należy do Skarbu Państwa – są one administrowane przez 2 nadleśnictwa: Lipusz i Kościerzyna. Najwyższy odsetek lasów w strukturze powierzchni stwierdzono w gminie Lipusz (67%) i Dziemiany (58%), najmniejszy zaś w gminach, które wykazują wysoki odsetek wykorzystania powierzchni pod użytki rolne: Nowa Karczma (20%) i Liniewo (24%) oraz miasto Kościerzyna (niecałe 6%). Poniżej zamieszczono rysunek pokazujący poziom zalesienia gmin powiatu kościerskiego.

Rysunek 9.7. Odsetek lasów w strukturze zagospodarowania powierzchni gmin powiatu kościerskiego

Źródło: Dane GUS

Dane GUS za 2013 rok pokazują, że w branży drzewnej na omawianym obszarze działa ponad 260 podmiotów gospodarczych, z czego 65 zajmuje się leśnictwem i pozyskiwaniem drewna, 160 produkcją wyrobów z drewna, zaś 42 produkcją mebli. Dokładne dane na temat liczby podmiotów z branży drzewnej i meblarskiej zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 9.9 Liczba podmiotów z branży drzewnej i meblarskiej (Sekcja A dział 02; Sekcja C dział 16 oraz Sekcja C dział 31 PKD 2007) w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka	Produkcja mebli
M. Kościerzyna	3	35	17
Gm. Dziemiany	7	20	5
Gm. Karsin	17	26	7
Gm. Kościerzyna	16	48	5
Gm. Liniewo	5	3	1
Gm. Lipusz	7	9	0
Gm. Nowa Karczma	1	2	4
Gm. Stara Kiszewa	9	17	3
Powiat kościerski	65	160	42

Źródło: Dane GUS

Na obszarze powiatu istotną rolę pełnią także firmy transportowe – jest ich prawie 400, z czego większość jest zlokalizowana na terenie miasta lub gminy Kościerzyna. Jest to spowodowane najlepszą dostępnością tego obszaru, gdzie krzyżują się najważniejsze drogi w powiecie: DK20, DW214 i DW221. Poniżej zamieszczono tabelę pokazującą liczbę podmiotów zajmujących się transportem i gospodarką magazynową w gminach powiatu kościerskiego.

Tabela 9.10 Liczba podmiotów z branży transportowej (Sekcja H PKD 2007) w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Podmioty z branży „Transport i gospodarka magazynowa”
M. Kościerzyna	164
Gm. Dziemiany	21
Gm. Karsin	30
Gm. Kościerzyna	100
Gm. Liniewo	12
Gm. Lipusz	33
Gm. Nowa Karczma	22
Gm. Stara Kiszewa	15
Powiat kościerski	397

Źródło: Dane GUS

Ważną rolę w życiu analizowanego obszaru pełnią podmioty zajmujące się handlem. Dane GUS za 2013 rok wskazują, że zajmuje się nimi 1157 podmiotów i jest to druga co do liczebności grupa podmiotów gospodarczych po budownictwie. Większość podmiotów handlowych zajmuje się handlem detalicznym (z wyłączeniem pojazdów samochodowych). Najważniejszym ośrodkiem handlowym jest miasto Kościerzyna, gdzie zlokalizowana jest prawie połowa podmiotów zajmujących się handlem. Najmniej handel rozwinął się na obszarze gmin Dziemiany i Lipusz. Poniżej zamieszczone zostały dokładne dane dotyczące liczby podmiotów zajmujących się handlem w gminach powiatu kościerskiego.

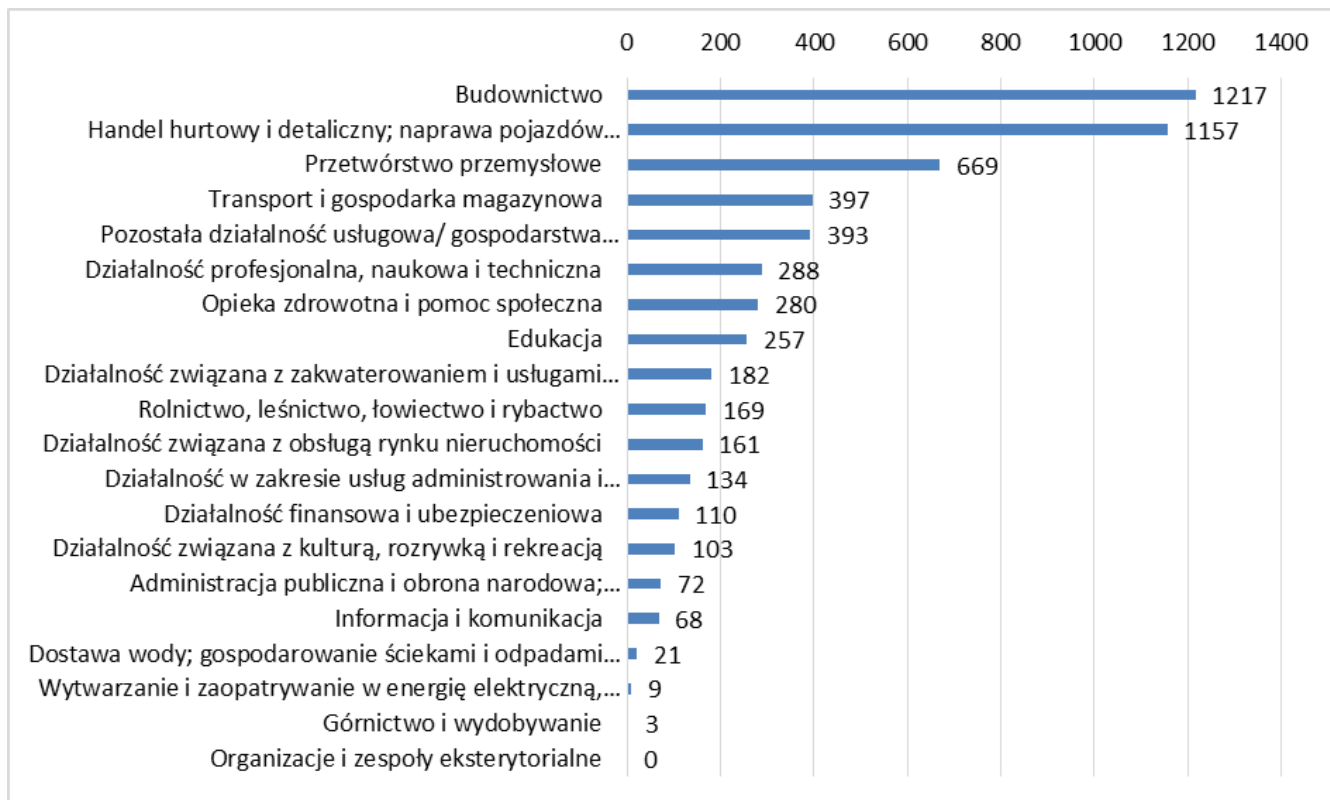
Tabela 9.11 Liczba podmiotów z branży handlowej (Sekcja G PKD 2007) w gminach powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
M. Kościerzyna	97	102	355
Gm. Dziemiany	8	6	26
Gm. Karsin	18	14	51
Gm. Kościerzyna	52	32	127
Gm. Liniewo	16	8	42
Gm. Lipusz	8	11	23
Gm. Nowa Karczma	13	12	56
Gm. Stara Kiszewa	19	13	48
Powiat kościerski	231	198	728

Źródło: Dane GUS

Pozostałe istotne dla profilu gospodarczego powiatu kościerskiego branże to głównie działalność usługowa. Znaczna liczba podmiotów zajmuje się usługami społecznymi (opieka zdrowotna, edukacja – łącznie 545 podmiotów w skali powiatu) oraz usługami na własny użytek (393 podmioty). Do najmniej licznych podmiotów zalicza się te, które odpowiedzialne są za zaopatrywanie w media (woda, energia elektryczna, itp. – łącznie 30 podmiotów). Wynika to ze struktury takich podmiotów, działających w warunkach monopoli naturalnych (np. nie ma konkurencji np. w zakresie dostarczania wody, gdyż zajmują się tym podmioty publiczne). W skali całego obszaru występują 3 podmioty zajmujące się górnictwem i wydobywaniem – niższa liczba podmiotów niż wyrobisk wynika z faktu, że część kopalni należy do podmiotów zlokalizowanych poza powiatem. Poniżej zamieszczono wykres prezentujący dane dotyczące liczby podmiotów wszystkich branż (wg sekcji PKD 2007) z terenu powiatu kościerskiego łącznie. Dane w rozbiciu na gminy umieszczone zostały w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

Rysunek 9.8 Liczba podmiotów gospodarczych wszystkich branż (wg sekcji PKD 2007) z terenu powiatu kościerskiego w 2013 roku

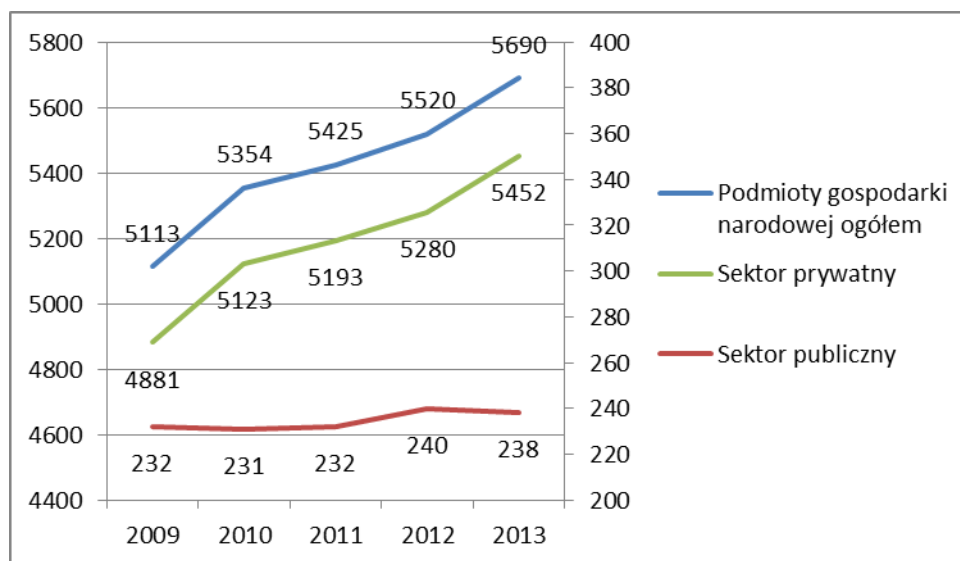

Źródło: Dane GUS

9.3 STRUKTURA WŁASNOŚCI

Jak wskazano w części 2.1 niniejszej diagnozy, na terenie powiatu kościerskiego najważniejszą grupę stanowią podmioty prywatne – jest ich prawie 96%. Warto pokreślić, że w latach 2009-2013 liczba podmiotów prywatnych wzrosła o 11,5%, zaś liczba podmiotów publicznych utrzymuje się na stałym poziomie (wzrost o 2,6%). Poniżej zamieszczono dokładne dane dotyczące liczby podmiotów publicznych i prywatnych na obszarze powiatu kościerskiego.

Rysunek 9.9 Liczba prywatnych i publicznych podmiotów gospodarczych na terenie powiatu kościerskiego w latach 2009-2013

Źródło: Dane GUS

Pod względem formy prawnej, na terenie powiatu kościerskiego dominują osoby prowadzące działalność gospodarczą – w skali całego powiatu stanowią one 83% podmiotów. Z kolei 4% podmiotów (220) to spółki handlowe – 25 z nich to podmioty z udziałem kapitału zagranicznego.

Na omawianym obszarze nie występują przedsiębiorstwa państwowe. Jest to konsekwencją struktury gospodarczej obszaru – w zasadzie nie występują tam wielkie zakłady przemysłowe. Istniejące podmioty publiczne z obszaru powiatu kościerskiego to podmioty powołane do celów realizacji zadań poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego – np. szpital, spółki wodociągowe itp. Dane GUS za 2013 roku wskazują, że z zdecydowanej większości (75,2%) są to państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego.

9.4 LICZBA ZATRUDNIIONYCH

Informacje na temat wielkości podmiotów wg liczby zatrudnionych zamieszczone zostały w rozdziale 2 niniejszej diagnozy. Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na obszarze powiatu kościerskiego to podmioty zatrudniające do 9 pracowników (95,5%). 3,5% podmiotów na omawianym obszarze zatrudnia od 10 do 49 osób, z czego większość zlokalizowana jest na obszarze miasta lub gminy Kościerzyna. Mniej niż 1% podmiotów zatrudnia powyżej 50 pracowników. Na terenie powiatu

kościerskiego zlokalizowane są 2 podmioty zatrudniające powyżej 1000 pracowników. W tabeli poniżej zamieszczone zostały dokładne dane.

Tabela 9.12 Podmioty gospodarki narodowej wg liczby pracowników firm powiatu kościerskiego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Liczba firm zatrudniających				
	0 – 9 osób	10 – 49 osób	50 – 249 osób	250 – 999 osób	1000 i więcej osób
Powiat kościerski	5435	210	43	0	2

Źródło: Dane GUS

Najważniejszymi pracodawcami omawianego obszaru są duże podmioty: Szpital Specjalistyczny w Kościerzynie, PUP COMPLEX Sp. z o.o. zakłady w Dziemianach i w Trzebuniu oraz firma "SYLVA" z Wiela (gm. Karsin). Największym pracodawcą na terenie powiatu jest Zakład Porcelany Stołowej LUBIANA S.A. w Łubianie, który zatrudnia ok. 1 700 osób (wraz ze spółkami zależnymi).

Najważniejszą z punktu widzenia grupą są podmioty o wielkości mniejszej niż 9 pracowników. W świetle wyników badań można stwierdzić, że podmioty te zajmowały się przede wszystkim usługami (75,2%), następnie handlem (18,6%) i w niewielkim stopniu (6,2%) były to firmy przemysłowe⁵. Podmioty do 9 pracowników z powiatu kościerskiego prowadzą działalność przede wszystkim na rynku lokalnym (31%) i wojewódzkim (36%). Działalność

w skali ogólnopolskiej prowadzi 22% przebadanych mikroprzedsiębiorstw a na rynku międzynarodowym 11% firm⁶.

9.5 ANALIZA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI POD KĄTEM LOKALNYCH UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH

Powiat kościerski posiada znaczny potencjał rozwojowy, choć należy zaznaczyć, że jest w pewnym stopniu ograniczony unikatowymi uwarunkowaniami środowiskowymi. Czynniki

⁵ Sektor MSP na Pomorzu w warunkach spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego. Raport z badania sektora MSP w województwie pomorskim ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw w powiecie kościerskim, Agencja Rozwoju Pomorza, Gdańsk 2013, s. 85

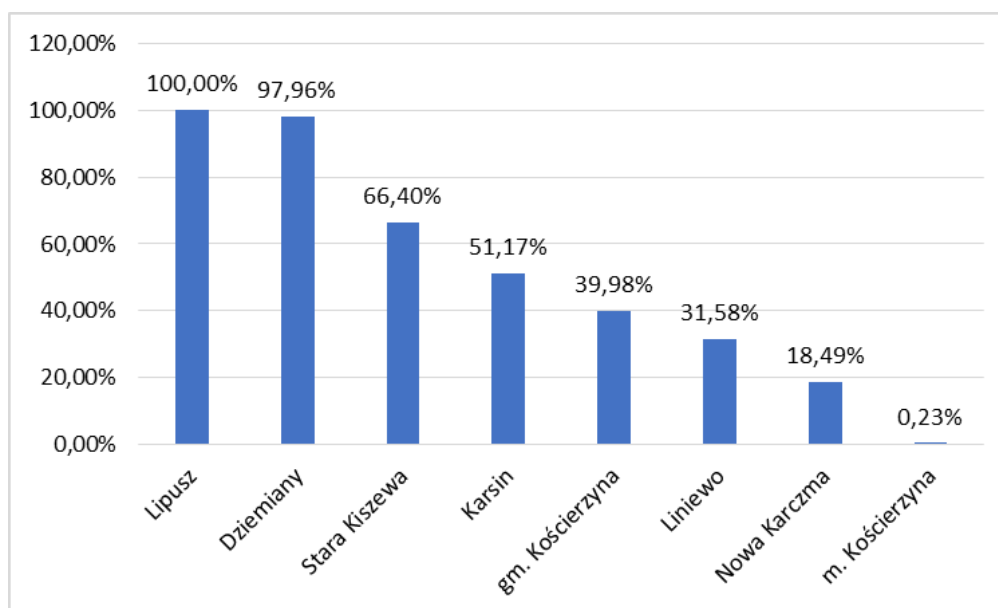
⁶ Ibidem, s.86

ten stanowi z jednej strony barierę rozwojową, zaś z drugiej lokalne unikatowe uwarunkowania środowiskowe mogą stanowić przewagę konkurencyjną obszaru. Do podstawowych uwarunkowań środowiskowych obszaru należy zaliczyć:

- Położenie na terenach cennyh przyrodniczo.
- Stosunkowo jednorodne zagospodarowanie poszczególnych części powiatu (we wschodniej części dominuje funkcja rolnicza, zaś w zachodniej przeważają lasy).
- Niska klasa bonitacyjna gleb.
- Niski stopień urbanizacji (jedno miasto Kościerzyna) oraz relatywnie niski stopień przetworzenia krajobrazu.
- Występowanie dużej liczby zbiorników wodnych.
- Występowanie złóż kruszyw naturalnych.
- Brak uciążliwych dla środowiska zakładów przemysłowych.

Ze względu na unikatowe walory przyrodnicze znaczna część powierzchni omawianego obszaru podlega różnym formom ochrony prawnej. Zgodnie z danymi GUS za 2013 jest to 63956,20 ha tj. 54%. Największy odsetek chronionej powierzchni gminy ma Lipusz (100%) oraz Dziemiany (97,96%). Najmniejszy odsetek występuje w mieście Kościerzyna (0,23%) oraz w gminie Nowa Karczma (18,49%). Dokładne dane na temat odsetka powierzchni chronionej w poszczególnych gminach zostały zamieszczone na rysunku poniżej.

Rysunek 9.10 Odsetek powierzchni gmin powiatu kościerskiego chronionej prawnie w 2013 roku

Źródło: Oprac. własne na podst. danych GUS

Na omawianym obszarze zlokalizowane są 2 Parki Krajobrazowe, 7 Obszarów Chronionego Krajobrazu, 62 pomniki przyrody, 2 zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, 4 użytki ekologiczne oraz 17 obszarów sieci Natura 2000.

Jak wskazano w części 9.2 analizy, najważniejszymi branżami analizowanego obszaru jest rolnictwo oraz turystyka. Jednocześnie, w obecnych czasach obserwowany jest trend wzrostu świadomości ekologicznej społeczeństwa i poszukiwania produktów ekologicznych. Trend ten, w połączeniu z wysokimi walorami środowiskowymi obszaru, stanowi szansę dla rozwoju przedsiębiorczości. Z jednej strony stanowi to szansę dla lokalnego rolnictwa, gospodarującego generalnie na mało urodzajnych gruntach, zaś z drugiej stosowanie tradycyjnych metod może wesprzeć rozwój agroturystyki na obszarach rolniczych powiatu, a więc terenów mniej atrakcyjnych turystycznie. Istotnym aspektem są też korzyści wynikające z niskiego poziomu chemizacji produkcji ekologicznych surowców żywnościowych, dzięki czemu uzyskuje się mniejsze negatywne oddziaływanie na środowisko naturalne. Warto jednak pamiętać, że rozwój rolnictwa ekologicznego napotyka w Polsce na bariery administracyjne. Rolnictwo ekologiczne cechuje też niższe plony i produkcja zwierzęca w stosunku do produkcji konwencjonalnej przy jednoczesnych wyższych nakładach pracy oraz kosztach produkcji.

Coraz istotniejszym elementem profilu gospodarczego obszaru jest turystyka. Jest to determinowane występowaniem dużych kompleksów leśnych oraz atrakcyjnych akwenów i cieków wodnych. Analizowany obszar, ze względu na położenie na terenach cennych i unikatowych przyrodniczo oraz relatywną bliskość Aglomeracji Trójmiejskiej, wykazuje duży potencjał rozwoju w tym kierunku, stąd zasadne jest z jednej strony wspieranie warunków rozwoju turystyki (tworzenie infrastruktury turystycznej), jak również wsparcie przedsiębiorców działających w szeroko pojętej branży turystycznej.

Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi turystyki w powiecie kościerskim, podobnie jak w przypadku rolnictwa, jest rosnąca świadomość ekologiczna w społeczeństwie i poszukiwanie miejsc wypoczynku niepoddanych ingerencji człowieka. Bariery rozwojową zaś jest konieczność ochrony najcenniejszych miejsc przed rosnącą antropopresją. Warto również pamiętać, że oparcie się wyłącznie na branży turystycznej niesie ze sobą ryzyko zbyt dużej sezonowości działalności gospodarczej. Stąd zasadne jest promowanie obszaru jako całorocznej destynacji turystycznej. Bariery rozwojową turystyki jest niewielka liczba

placówek całorocznych i obiektów o dobrym standardzie wakacyjnym, oferującym rozszerzony zakres usług.

Liczne rzeki stanowią także warunki dla rozwoju odnawialnych źródeł energii – na terenie powiatu działa siedem elektrowni wodnych. Północna i wschodnia część obszaru posiada korzystne warunki do rozwoju energetyki wiatrowej, jednakże na dużej części powiatu występują ograniczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych, związane z ochroną środowiska.

Ważną rolę w życiu gospodarczym powiatu pełni przetwórstwo przemysłowe oraz budownictwo. Istotny jest fakt, że na omawianym terenie nie występują zakłady uciążliwe ekologicznie. Przemysł jest skoncentrowany przestrzennie wokół miasta Kościerzyna. Szczególnie mocno w gospodarce powiatu zakorzeniona jest branża budowlana. Szansą dla niej może być wydłużanie łańcucha dostaw o usługi i towary związane bezpośrednio z budownictwem oraz dalsza specjalizacja usług. Istotnym atutem rozwoju przedsiębiorczości w branży budowlanej i przemysłowej jest bliskość Trójmiasta jako rynku zbytu

w konkurencyjnych cenach.

Należy również pamiętać o istotnej roli, jaką pełnią zakłady przemysłu wydobywczego. Ich rozwój jednak, z uwagi na znaczną ingerencję w krajobraz w pobliżu terenów cennych przyrodniczo i predysponowanych do rozwoju turystyki, pozostaje w konflikcie z jej rozwojem oraz polityką ochrony zasobów środowiskowych. Podobne ograniczenia rozwojowe może napotkać branża drzewna – względy ochrony przyrody i rozwój turystyki mogą potencjalnie ograniczać dostęp do surowca.

Szansą dla rozwoju przedsiębiorczości jest potencjał Kościerzyny jako lokalnego ośrodka usługowego. Najważniejszym atutem jest stosunkowo duża odległość od dużych ośrodków miejskich województwa pomorskiego (odległość 50-60 km), przy dobrej dostępności transportowej (skrzyżowanie 3 ważnych dróg, węzeł komunikacyjny, bezpośrednie połączenie kolejowe z Trójmiastem). Rozwój handlu oraz usług dla mieszkańców powiatu oraz turystów może przyczynić się do wygenerowania dodatkowych miejsc pracy.

Podsumowując, powiat kościerski i jego gminy cechuje specyficzny zestaw cech środowiskowych, który niesie ze sobą pewne ograniczenia rozwojowe. Jednocześnie potencjał, jaki niesie ze sobą unikatowe położenie nie jest jeszcze w pełni wykorzystany. Zasadnym jest zatem, aby oddziaływać przede wszystkim na rozwój turystyki w sprzężeniu

ze wzmacniającymi się trendami poszukiwania przez społeczeństwo ekologicznych produktów i usług. Jednocześnie warto wykorzystywać położenie względem Trójmiasta, które z jednej strony jest na tyle blisko, by być rynkiem zbytu usług budowlanych oraz produkcji przemysłowej, zaś z drugiej na tyle daleko, by nie stanowić konkurencji jako ośrodek usługowy dla ludności.

10 RYNEK PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH OBSZARU FUNKcjONALNEGO

10.1 OKREŚLENIE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNYCH DETERMINANT RYNKU PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH OBSZARU FUNKcjONALNEGO

Na obszarze funkcjonalnym na koniec 2013 r. mieszkało 71 241 osób, z których 23 701 zameldowanych było w mieście Kościerzyna, a 47 540 na terenie gmin wiejskich (66,7%). Stopa bezrobocia w powiecie na koniec 2013 r. wynosiła 15,5% (dane GUS 2013).

Na potrzeby niniejszego opracowania z Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie pozyskano dane związane z liczbą osób bezrobotnych zarejestrowanych w poszczególnych gminach wiejskich (GUS publikuje bowiem jedynie dane dotyczące bezrobocia na poziomie powiatu, województwa i kraju). W zestawieniu z ilością mieszkańców poszczególnych gmin w roku 2013 (dane GUS) można zauważyć, że bezrobotni mieszkańcy miasta stanowią 34%, a mieszkańcy obszarów wiejskich 66% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Szczegółowe tabele obrazujące liczbę zarejestrowanych bezrobotnych zamieszczone zostały w rozdziale 3 niniejszej analizy.

Wśród osób zamieszkujących tereny wiejskie, które zarejestrowane są jako bezrobotne przeważają osoby młode, między 25 a 34 rokiem życia. Na koniec roku 2014 r. grupa ta liczyła w powiecie aż 1881 osób, przy czym w mieszkańcy gmin wiejskich stanowili 1270 osób (68% osób zarejestrowanych w tej grupie wiekowej i 36% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie).

Obecnie na terenach wiejskich obszaru funkcjonalnego dominującą grupę, ponad 60% stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Należy tutaj wspomnieć, że według prognozy demograficznej ludności na lata 2008-2035 opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny do roku 2020 widoczny będzie ubytek ludności w miastach i wzrost populacji na terenach wiejskich, co związane jest między innymi ze stale wzrastającymi kosztami utrzymania w większych ośrodkach osiedleńczych. Można zatem wnioskować, że jeszcze przez jakiś czas zwiększać będzie się tutaj liczba osób w wieku produkcyjnym, w dużej mierze posiadająca już zatrudnienie, ale również liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, które w ciągu najbliższych lat wchodzić będą na rynek pracy.

Z danych zamieszczonych w rozdziale 3 przedmiotowej analizy wyraźnie wynika, że zarówno w mieście jak i na terenie gmin wiejskich dominującą grupą poszukującą zatrudnienia są osoby nie posiadające kwalifikacji zawodowych. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę osób zarejestrowanych jako bezrobotne w gminach wiejskich (2 301) można stwierdzić, że osoby bez kwalifikacji zawodowych stanowią blisko 40% wszystkich osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Zjawisko niskich kwalifikacji często idzie w parze z brakiem doświadczenia zawodowego – w tym zakresie liczba bezrobotnych z terenów wiejskich stanowi ponad 14% wszystkich zarejestrowanych z terenu powiatu (i 23% osób zarejestrowanych z gmin wiejskich). Zjawisko to jest o tyle niekorzystne, że jak pokazano powyżej bezrobotni są w większości ludzie młodzi zdolni do pracy, którzy nie znajdują zatrudnienia, przez co nie są w stanie zdobywać doświadczenia zawodowego i podnosić swoich kwalifikacji. Co więcej dominującą grupę bezrobotnych na wsi stanowią w dalszym ciągu osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe.

Jednym z determinantów społecznych związanych z bezrobociem jest też poziom wykształcenia. Aktualnie liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne na terenach wiejskich obszaru funkcjonalnego w roku 2014 z wykształceniem wyższym nie przekracza 10%. Wynika to z faktu, iż zdobycie wyższego wykształcenia jest jednoznaczne w wyjazdem do większych ośrodków miejskich, a po skończeniu uczelni wyższej w większym mieście absolwenci nie wracają do rodzinnych miejscowości. Związane jest to przede wszystkim z większą szansą znalezienia zatrudnienia w ośrodkach miejskich. Jednocześnie osoby, które decydują się na powrót do rodzinnych miejscowości, posiadające wiedzę i kompetencje są zazwyczaj bardziej aktywne w poszukiwaniu zatrudnienia i nie obawiają się konieczności dojazdów czy zmiany miejsca zamieszkania z tym związanych.

Zatem za społeczno-demograficzne determinanty rynku pracy uznać należy przede wszystkim wiek i wykształcenie oraz doświadczenie i kwalifikacje zawodowe osób gotowych do podjęcia zatrudnienia na terenie powiatu kościerskiego.

10.2 IDENTYFIKACJA UWARUNKOWAŃ AKTYWNOŚCI I BIERNOŚCI ZAWODOWEJ NA WSI

Ludność mieszkająca na wsi pozostaje pod względem możliwości zatrudnienia w zdecydowanie trudniejszej sytuacji niż ludność zamieszkała w miastach. Biorąc pod uwagę mniejszą elastyczność rynku pracy na wsi oraz fakt, iż lokuje się tam zdecydowanie mniej inwestycji niż w miastach i ich obrzeżach, osoby odchodzące od prowadzenia gospodarstw rolnych mają mniejsze możliwości na znalezienie zatrudnienia. Przede wszystkim z uwagi na niewielką ilość tworzonych nowych miejsc pracy. Z danych zawartych we wcześniejszym rozdziale wyraźnie wynika, że osoby rejestrujące się jako bezrobotne często też posiadają kwalifikacje zawodowe niewystarczające do podjęcia pracy w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w mieście, przez co czują się mniej wartościowe na rynku pracy i nie podejmują się samodzielnego poszukiwania zatrudnienia. Osoby te nie dysponują własnymi środkami finansowymi umożliwiającymi dokończenie, ale często też nie mają wiedzy na temat organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy szkoleń oraz staży, które umożliwiłyby zwiększenie ich kompetencji. Zazwyczaj są to osoby z wykształceniem zawodowym, które nie są atrakcyjne dla firm zajmujących się specjalistycznymi usługami skierowanymi do sektora nowych technologii lub branżowo związanych np. z branżą morską (silnie rozwiniętą w woj. pomorskim). Bariera w tym przypadku może być również brak znajomości języków obcych, które aktualnie są jednym z podstawowych i niezbędnych warunków przy zatrudnianiu pracowników.

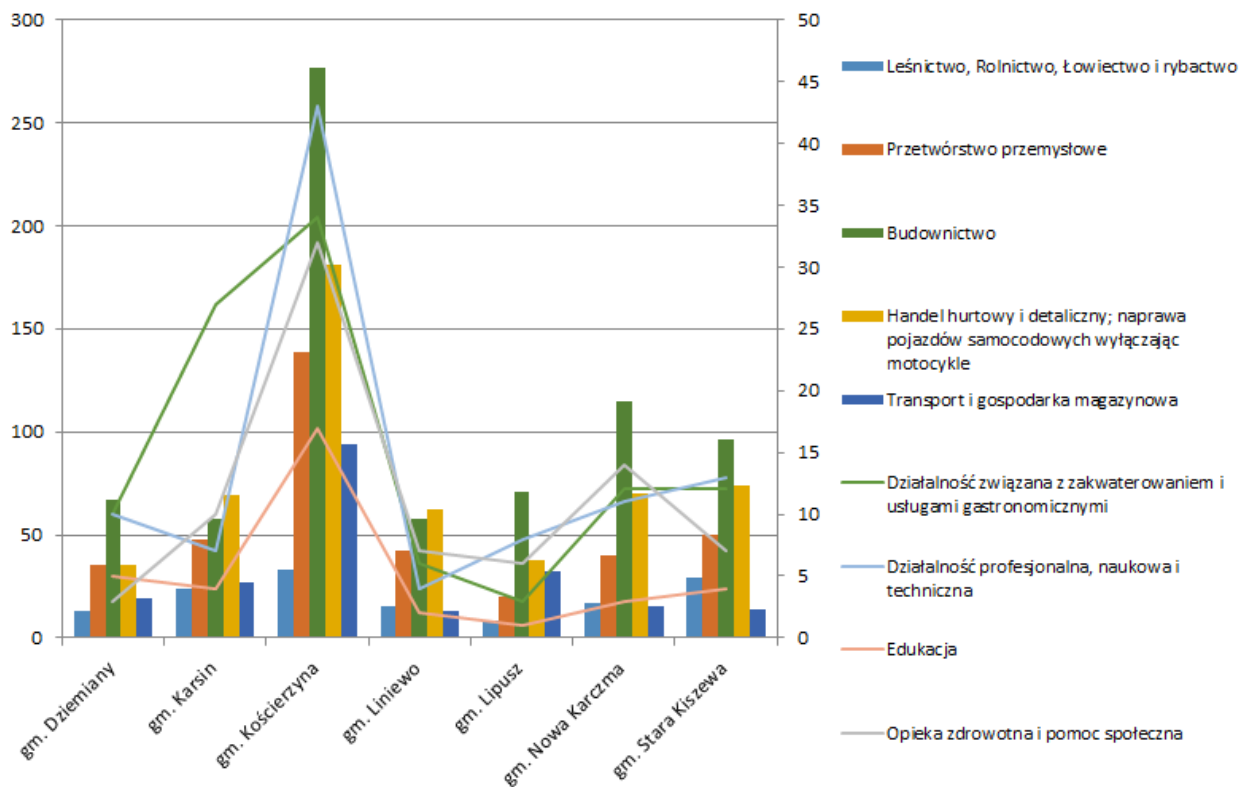
Tym, co warunkuje bierność zawodową jest też położenie w dużej odległości od ośrodków miejskich, gdzie istnieje możliwość zatrudnienia, co jednak związane jest z koniecznością dojazdów, a to z kolei pociąga za sobą dodatkowe koszty i czas potrzebny na podróż lub też stałą zmianę miejsca zamieszkania. Pod tym względem zdecydowanie aktywniejsze w zakresie poszukiwań pracy są osoby, które posiadają wyższe kwalifikacje zawodowe i są gotowe dojeżdżać do pracy poza miejscem zamieszkania, jak również podjąć ryzyko związane z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.

10.3 FORMY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ PODEJMOWANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW WIEJSKICH

Obecnie wśród mieszkańców obszarów wiejskich można wyróżnić osoby zajmujące się produkcją rolną oraz osoby bezrolne (np. osoby mieszkające na wsi, ale zatrudnione w innym sektorze). Aktualnie też gospodarstwa w Polsce charakteryzują się dużym rozdrobnieniem i niewielką powierzchnią (z informacji publikowanych przez Agencję Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa wynika, że w 2014 r. średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w województwie pomorskim wynosiła 19 ha), co pozwala na zaspokajanie własnych potrzeb, ale uniemożliwia uzyskiwanie dodatkowych przychodów z produkcji rolnej. Dlatego też właściciele gospodarstw poszukują nowych form zarobkowania. Część z nich wprowadza modyfikację lub dywersyfikację produkcji rolnej np. produkcję ekologiczną czy działalność agroturystyczną, z uwagi na wyjątkowe walory krajobrazowe powiatu (z danych zawartych na stronie internetowej powiatu kościerskiego wynika, że obecnie funkcjonuje tutaj 80 takich gospodarstw), a część poszukuje zupełnie nowych źródeł dochodów.

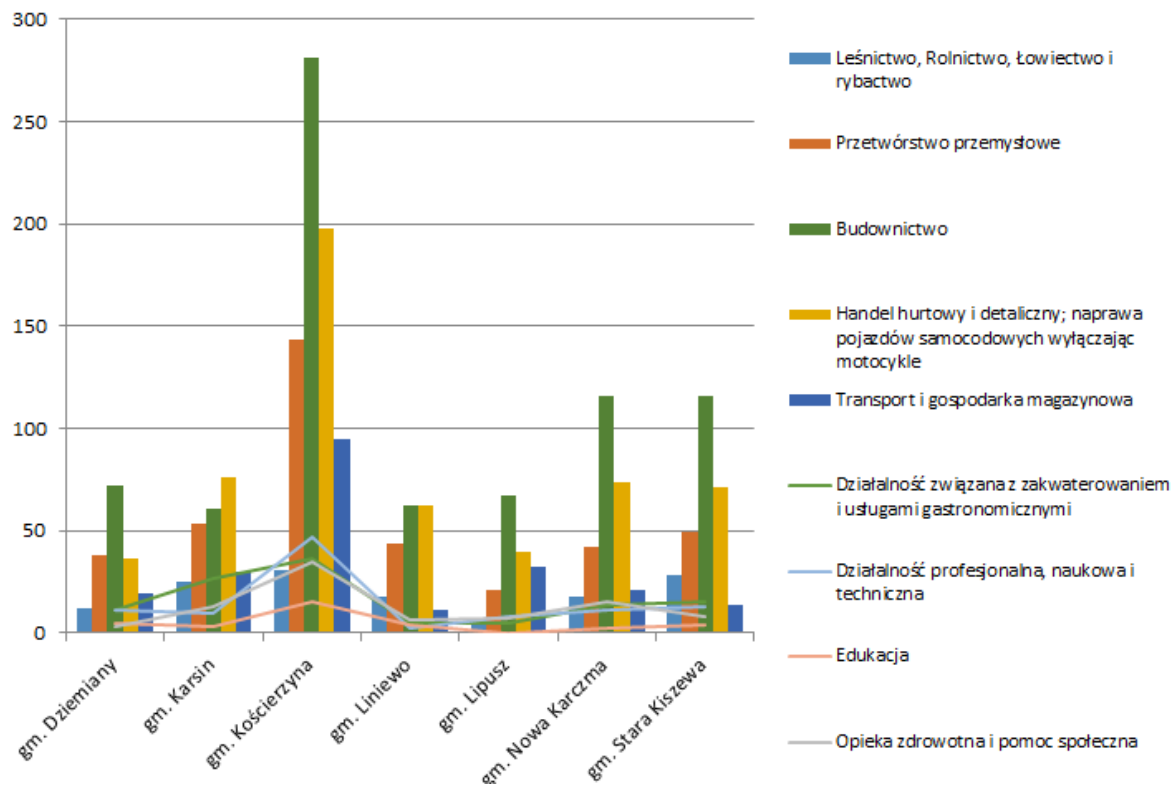
Zgodnie z danymi GUS na terenie powiatu kościerskiego w roku 2013 zarejestrowanych było 5 690 podmiotów gospodarki narodowej, z których 238 funkcjonowało w sektorze publicznym, a 5 452 w sektorze prywatnym. Osoby prowadzące działalność gospodarczą stanowiły w roku 2013 83% podmiotów prywatnych, a znaczna ich część, bo blisko 60%, zarejestrowanych było na terenach wiejskich. Poniżej przedstawiono podmioty gospodarcze najliczniej zarejestrowane w określonych branżach w latach 2012 i 2013.

Rysunek 10.1 Podmioty najliczniej zarejestrowane w gminach wiejskich w roku 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Rysunek 10.2 Podmioty najliczniej zarejestrowane w gminach wiejskich w roku 2013

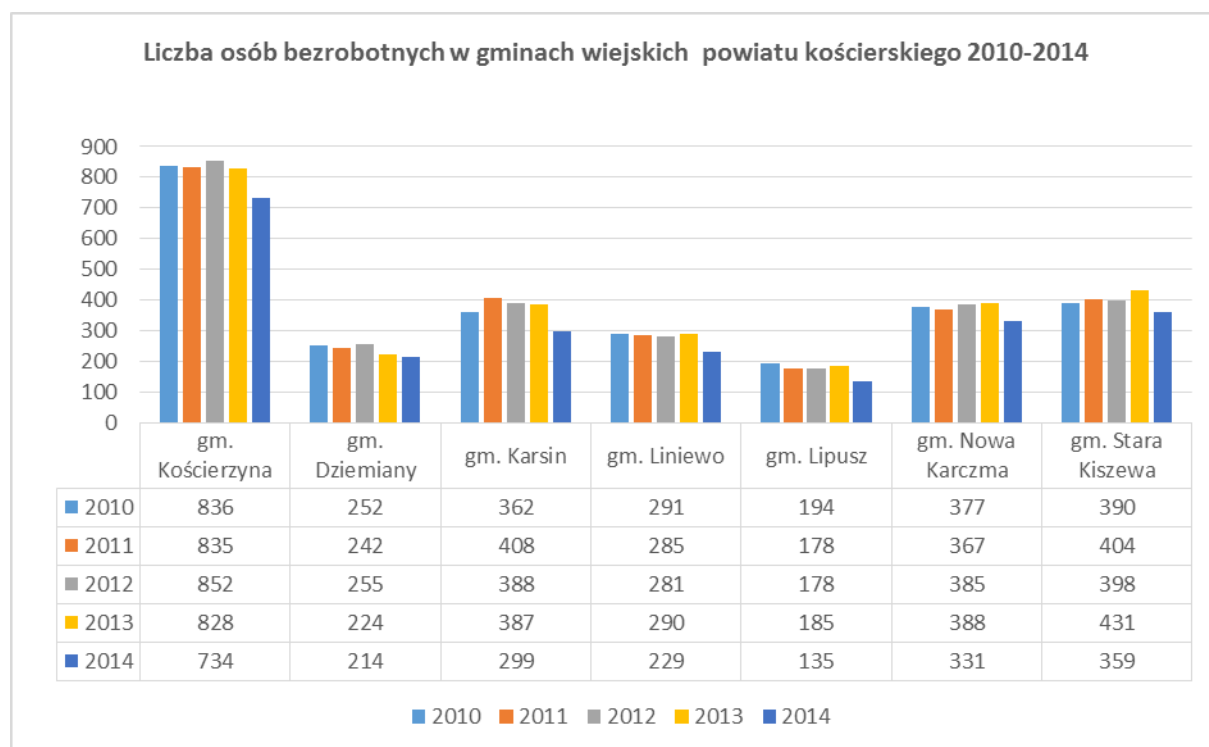
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Z zaprezentowanych wykresów jasno wynika, że najwięcej osób prowadzących działalność gospodarczą zarejestrowanych jest w gminie Kościerzyna, Nowa Karczma i Stara Kiszewa, a dominującą branżą zarówno w latach 2012 jak i 2013 było budownictwo, handel i przetwórstwo. Coraz mocniej rozwija się także branża związana z transportem. Samozatrudnienie i prowadzenie działalności gospodarczej odczytywać należy jako pozytywny aspekt gospodarki lokalnej i chęć ludzi do pracy na własny rachunek. Problemem, który poruszony został we wcześniejszych rozdziałach przedmiotowej analizy jest fakt, że większość usług świadczonych przez te podmioty kierowana jest na rynek zewnętrzny. Słabością jest też duże rozdrobnienie przedsiębiorczości, co nie ma większego przełożenia na dynamikę tworzenia nowych miejsc pracy.

10.4 CHARAKTERYSTYKA BEZROBOCIA NA WSI W UJĘCIU DYNAMICZNYM

W rozdziale zaprezentowane zostały dane związane z bezrobociem na obszarach wiejskich wchodzących w skład Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego w ciągu ostatnich pięciu lat.

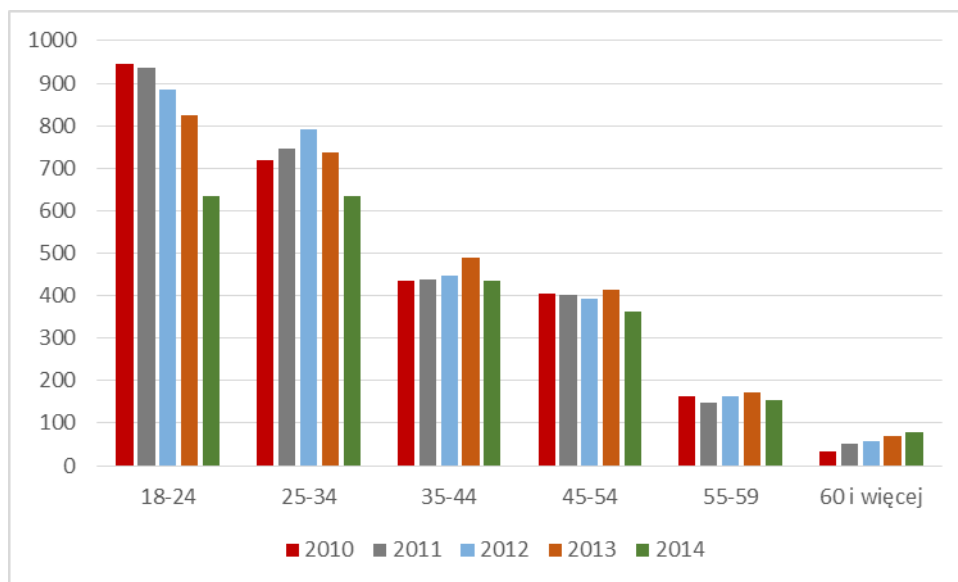
Rysunek 10.3 Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kościerzynie

Powyższe dane potwierdzają, że bezrobocie w powiecie, w tym również na terenach wiejskich kształtuje się przez ostatnie lata na podobnym poziomie. Największa liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kościerzynie w latach 2010-2014 pochodzi z gminy Kościerzyna, Gminy Stara Kiszewa i Nowa Karczma. Największa liczba ogółu bezrobotnych z obszarów wiejskich odnotowana została w roku 2012, kiedy to zarejestrowanych w PUP było 2 737 osób. Od tego czasu wartość ta stopniowo spada osiągając w roku 2013 wartość 2 706 osób i w roku 2014 2 301 osób. Wzrost liczby bezrobotnych, który rozpoczął się od roku 2011 (2719 osób, i 2 702 w roku 2010) był niewątpliwie skutkiem gorszej koniunktury gospodarczej całego kraju, będącej następstwem recesji z lat 2007-2009.

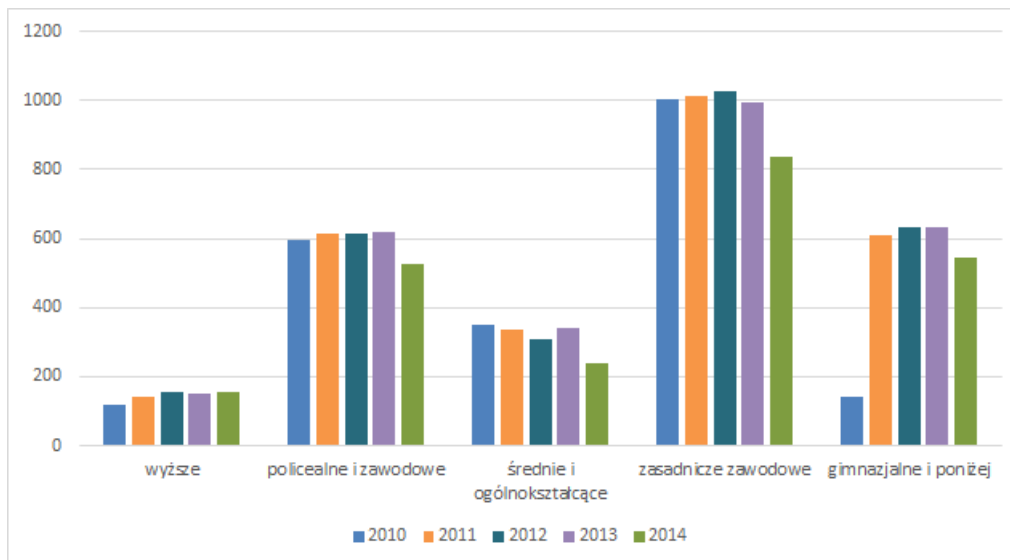
Rysunek 10.4 Struktura wieku osób bezrobotnych zarejestrowanych na terenach wiejskich powiatu kościerskiego w latach 2010-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kościerzynie

Wśród osób zarejestrowanych przeważają osoby młode co wynika z faktu, iż w powiecie występuje korzystna struktura demograficzna. W roku 2010 przeważała liczna osób w wieku 18-24 lata, która w kolejnych latach ulegała stopniowemu zmniejszeniu, wzrost zaś pojawiał się w grupie wiekowej 25-34 lat, co było naturalnym starzenia się ludności i przechodzenia z jednej grupy do drugiej. W roku 2014 widoczny jest znaczny spadek w tej grupie wiekowej, który utrzymywać będzie się w kolejnych latach.

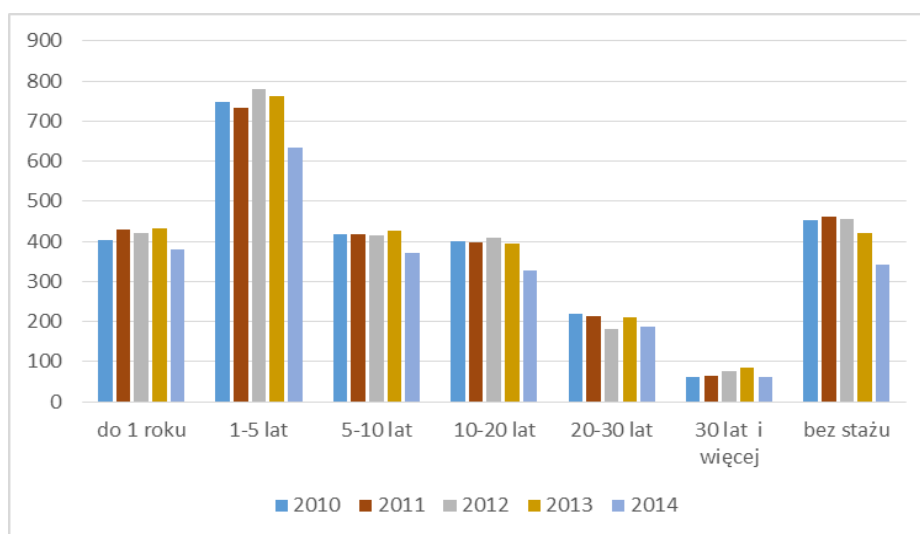
Rysunek 10.5 Struktura wykształcenia osób bezrobotnych z terenów wiejskich zarejestrowanych w kościerskim PUP w latach 2010-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kościerzynie

Dane wykresu jednoznacznie wskazują, że od lat grupą dominującą wśród bezrobotnych są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Założyć można, że są to osoby w zawodach nadwyżkowych (pracownik budowlany, fryzjer, murarz, ślusarz), które z uwagi na niskie kwalifikacje mają ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia. Kolejną liczną grupą są osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Jako pozytywny odebrać należy fakt, że od roku 2010 zwiększa się liczba osób z wykształceniem wyższym.

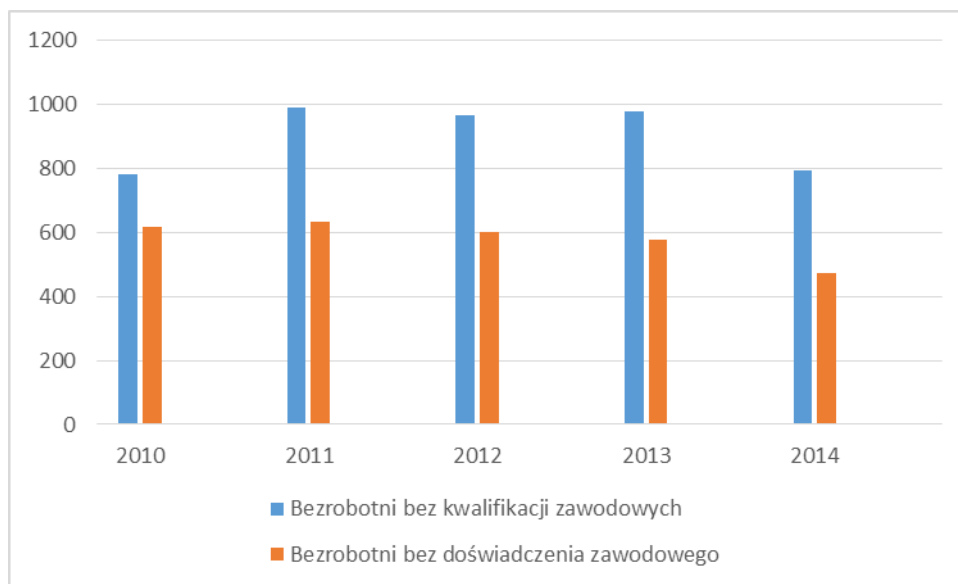
Rysunek 10.6 Osoby bezrobotne z terenów wiejskich zarejestrowane w kościerskim PUP w latach 2010-2014 według stażu pracy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kościerzynie

Z analizy danych jasno wynika, że od lat najliczniejszą grupę stanowią osoby pozostające bez zatrudnienia od 1 do 5 lat. Podobnie jak w przypadku ogólnej liczby zatrudnionych najwięcej takich osób zarejestrowanych było w roku 2012 (780), a najmniej w roku 2014 (634). Pozytywne jest też zjawisko zmniejszającej się liczby osób bez stażu zawodowego z 453 w roku 2010 i 462 w 2011 do 343 w roku 2014.

Rysunek 10.7 Osoby bezrobotne z terenów wiejskich zarejestrowane w kościerskim PUP w latach 2010-2014 według doświadczenia zawodowego.

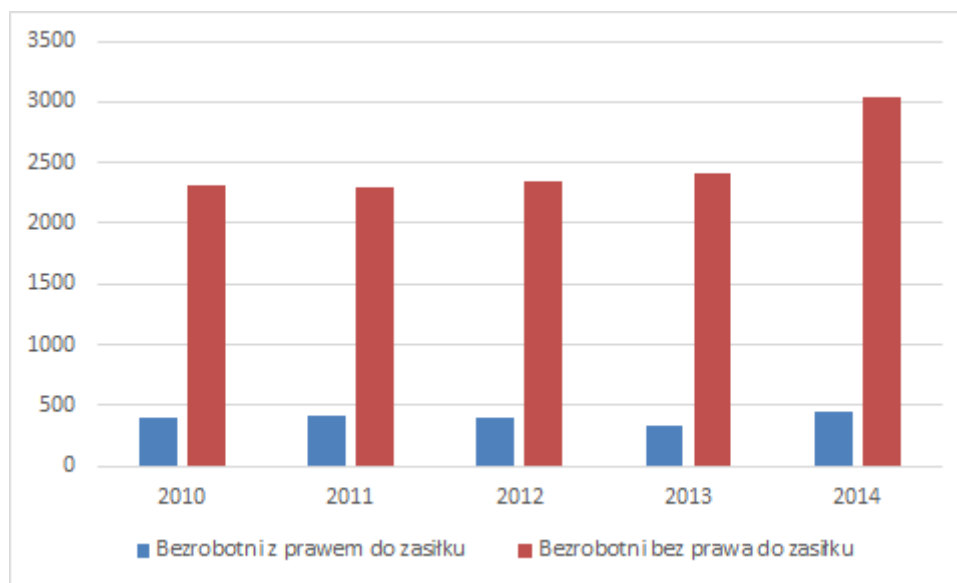

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kościerzynie

Wśród mieszkańców obszarów wiejskich przeważają osoby bez kwalifikacji zawodowych, choć ten wskaźnik ulega stopniowemu zmniejszeniu, podobnie jak brak doświadczenia zawodowego. Zgodnie z badaniem przeprowadzonym przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości „Każdy pracownik jest ważny – podnoszenie kompetencji pracowników o niskich kwalifikacjach” za pracownika takiego pracodawcy uważają osoby o niskim wykształceniu (48% badanych), bez doświadczenia zawodowego (16%) i bez wyuczonego zawodu (10%). Zważywszy na dane statystyczne obrazujące portret osób bezrobotnych z terenów wiejskich można wnioskować, że w tym zakresie nie są to osoby szczególnie atrakcyjne dla potencjalnych pracodawców i dostosowanie ich umiejętności do potrzeb rynku pracy wymagać będzie przeprowadzania szeregu kursów i staży w ścisłej współpracy z sektorem gospodarczym powiatu⁷.

⁷<http://www.een.org.pl/index.php/prawo-pracybhp---spis/articles/pracownicy-o-niskich-kwalifikacjach-na-ryнку-pracy-3655.html>

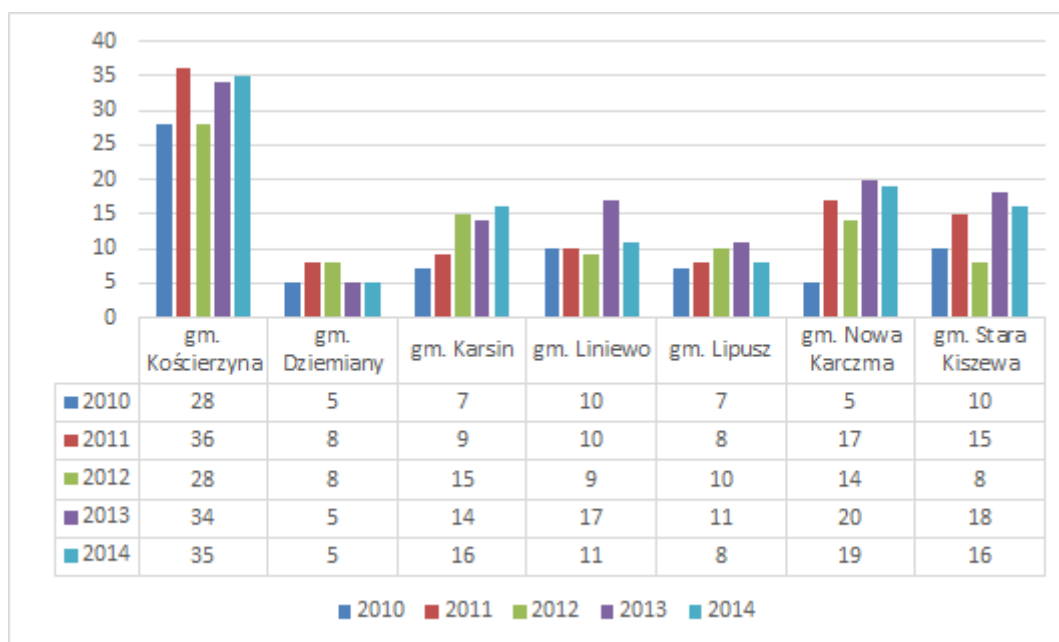
Rysunek 10.8 Osoby bezrobotne z terenów wiejskich zarejestrowane w kościerskim PUP w latach 2010-2014 z prawem do zasiłku i bez.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kościerzynie

Dane statystyczne pokazują, że od wielu lat wśród osób zarejestrowanych przeważają osoby bez prawa do zasiłku, a największa ilość zarejestrowana była w ostatnim 2014 roku (3038), co w porównaniu do roku 2010 (2312) stanowiło przyrost o ponad 30%.

Rysunek 10.9 Osoby niepełnosprawne z terenów wiejskich zarejestrowane w kościerskim PUP w latach 2010-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kościerzynie

Sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy omówiona została szerzej w rozdziale 4 niniejszej analizy. Warto jednak ponownie podkreślić, że choć ogólna liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne uległa zmniejszeniu, to jednak nadal utrzymuje się na dość wysokim poziomie. Niezmiennie najwięcej osób z tej grupy rejestruje się z terenów gminy Kościerzyna, Nowa Karczma oraz Stara Kiszewa. W ostatnich dwóch latach nastąpił też wzrost zarejestrowanych z terenów gminy Karsin. Z uwagi na główne branże funkcjonujące w powiecie (rolnictwo, budownictwo, przemysł i turystyką) osoby te mogą mieć kłopoty ze znalezieniem zatrudnienia na rynku lokalnym.

10.5 OKREŚLENIE STYMULANT I BARIER MOBILNOŚCI ZAWODOWEJ

I GEOGRAFICZNEJ MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW WIEJSKICH

Według komunikatu opublikowanego przez Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) na temat badań ze stycznia 2013 r. „Mobilność i elastyczność zawodowa Polaków”, w ciągu ostatnich pięciu lat niemal co trzeci aktywny zawodowo dorosły Polak zmienił miejsce pracy. Badanie to jest przeprowadzane cyklicznie, dlatego wyraźnie widać, że zwiększyła się liczba osób gotowych do dojeżdżania do pracy w innej miejscowości (w 2009 r. twierdząco odpowiedziało 53% ankietowanych, a w 2013 r. 61%), jak również liczba chętnych do podjęcia pracy, nawet gdyby wiązało się to z koniecznością przeprowadzki do innej miejscowości (w 2009 28% ankietowanych skłonnych było do zmiany miejsca zamieszkania, a w roku 2013 31%).

Powyższa tendencja obecna jest też wśród osób zamieszkujących obszary wiejskie, gdzie coraz częściej widoczna jest gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w związku z nowym zatrudnieniem. Najczęściej osoby te emigrują do ośrodków miejskich, choć widoczna jest również tendencja do emigracji za granicę. Mieszkańcy miast wykazują się znacznie większą gotowością do emigracji zarobkowej, w tym również za granicę, dzięki czemu zwalniają się miejsca pracy w przemyśle i usługach, które mogą być zagospodarowane przez osoby napływające z terenów wiejskich.

Wpływ na mobilność mieszkańców mają zatem czynniki finansowe, jak również położenie komunikacyjne obszaru, które warunkuje możliwości dojazdu do pracy oraz odległość od ośrodków miejskich.

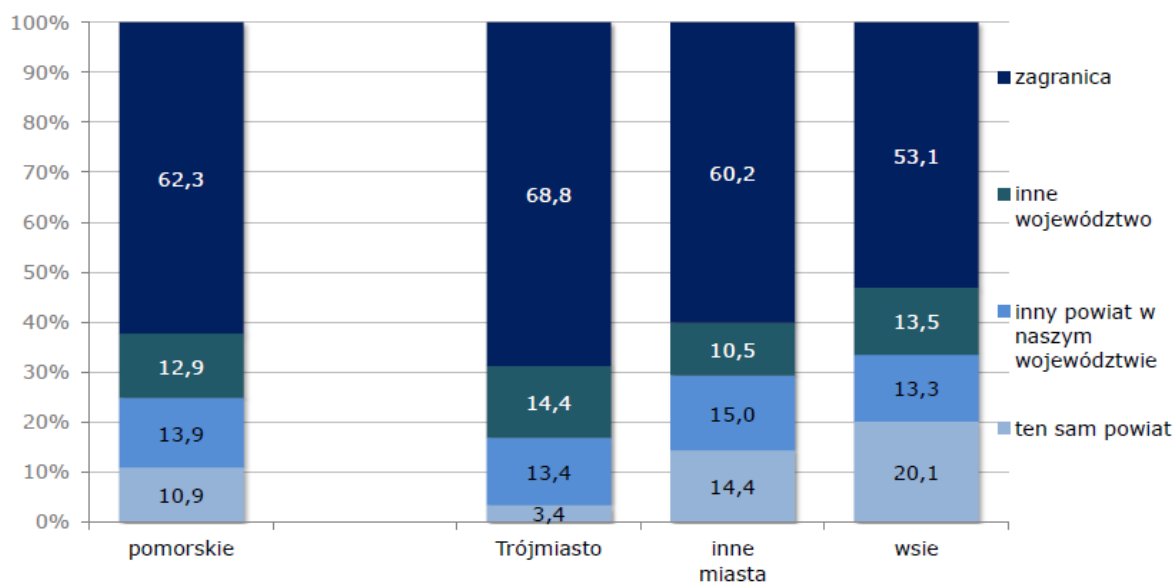
Powiat kościerski jest stosunkowo dobrze położony pod względem komunikacyjnym. Zlokalizowany jest w niewielkiej odległości od Trójmiasta, Kartuz, Bytowa oraz Starogardu Gdańskiego, które stanowią dogodne rynki zbytu dla usług oferowanych przez firmy z powiatu kościerskiego, jak i miejsce pracy dla jego mieszkańców.

Z raportu dotyczącego badania „Migracje szansą województwa pomorskiego – wspieranie pozytywnych trendów adaptacyjnych na regionalnym rynku pracy”, realizowanego przez PBS DGA Sp. z o.o. w 2009 r., wynika, że najlepiej na rynku pracy odnajdują się w województwie pomorskim mieszkańcy powiatów: wejherowskiego, gdańskiego, chojnickiego, kościerskiego i kartuskiego. Zaskakującym wnioskiem z badania był fakt, że właśnie powiaty, które znajdują się w większych odległościach od ośrodków miejskich (12-17 km), wykazują się niższym wskaźnikiem bezrobocia na obszarach wiejskich.

Biorąc pod uwagę wyniki przytoczonych badań, można założyć, że największym stymulantem sprzyjającym mobilności zawodowej są odpowiednie warunki płacowe przyczyniające się do poprawy jakości życia, a następnie możliwość podniesienia kwalifikacji i rozwoju zawodowego. Najsilniejszą barierą są natomiast wysokie koszty wynajmu lub zakupu własnego mieszkania, jak również względy rodzinne (bliskość zamieszkania). Z danych pozyskanych w ramach badania wynika, że osoby obawiające się zmiany miejsca zamieszkania wskazywały też na wysokie koszty utrzymania w nowym miejscu, jak również problemy zdrowotne. Badanie przeprowadzone przez PARP pokazuje, że wpływ na mobilność zawodową ma również poziom kwalifikacji. Z badania PARP wynika, że niemal 2/3 pracowników o niskich kwalifikacjach pracuje w miejscowości, w której mieszka (64%). Pozostała część dojeżdża do pracy. W tej grupie 44% musi pokonać odległość nieprzekraczającą 10 km, a co drugi pokonuje dystans od 11 do 50 km.

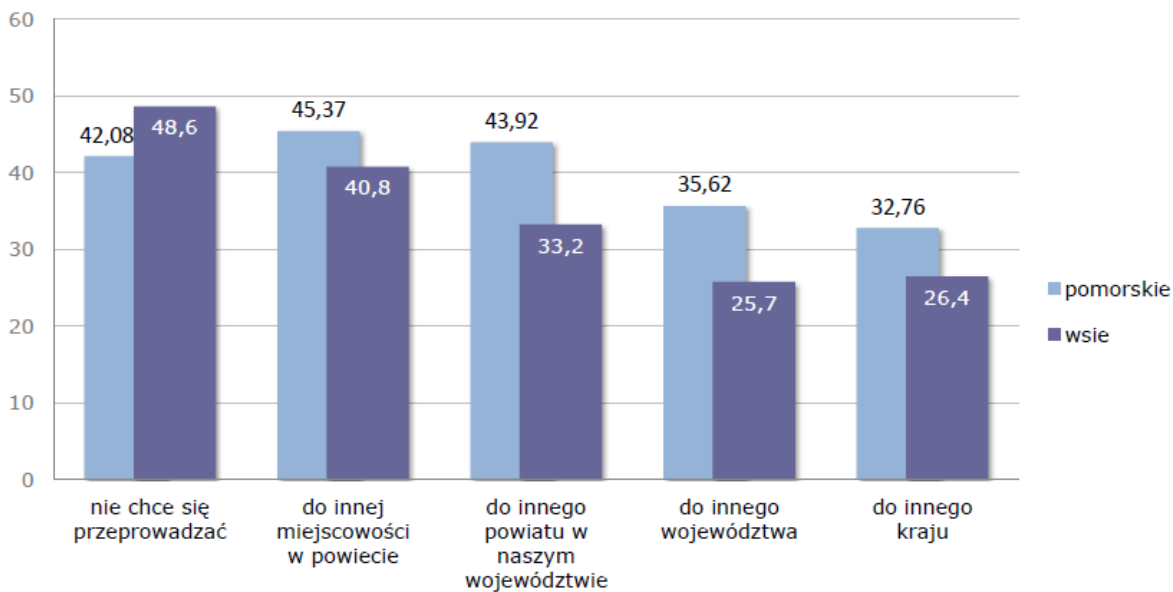
Poniżej zaprezentowano podstawowe dane związane z migracją ludności (w tym wiejskiej), opracowane na podstawie wspomnianego badania przeprowadzonego przez PBS DGA Sp. z o.o. „Migracje szansą województwa pomorskiego – wspieranie pozytywnych trendów adaptacyjnych na regionalnym rynku pracy”.

Rysunek 10.10 Kierunki migracji

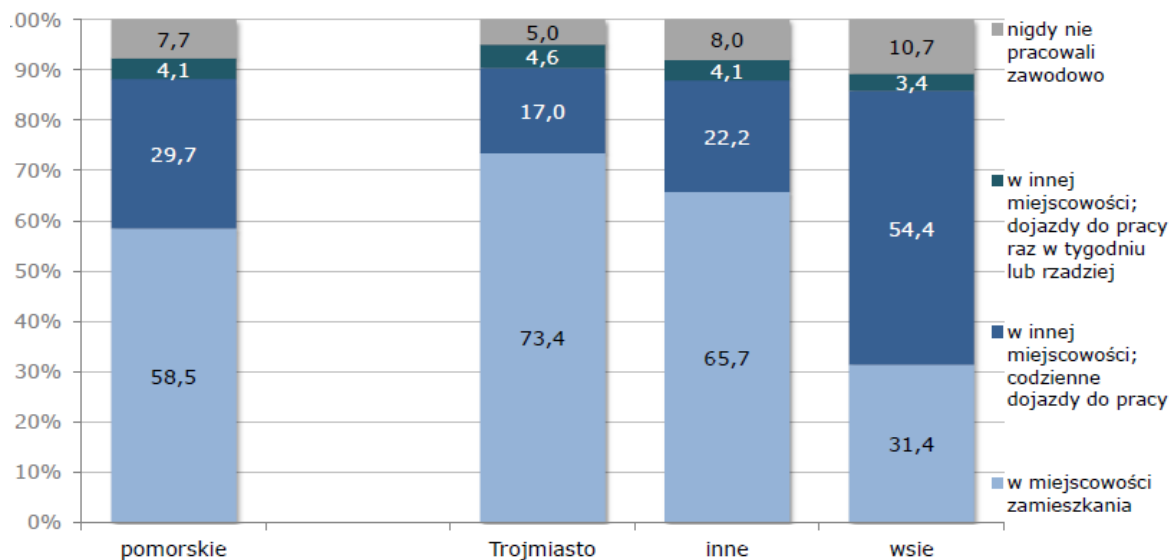
Źródło: J. Michałowska – kierownik sekcji badań rynku pracy, PBS DGS Sp. z o.o., *Mobilność i jej wpływ na zatrudnienie mieszkańców wsi, prezentacja Wdzydze Kiszewskie 04. 11. 2011*

Rysunek 10.11 Skłonności do przeprowadzki

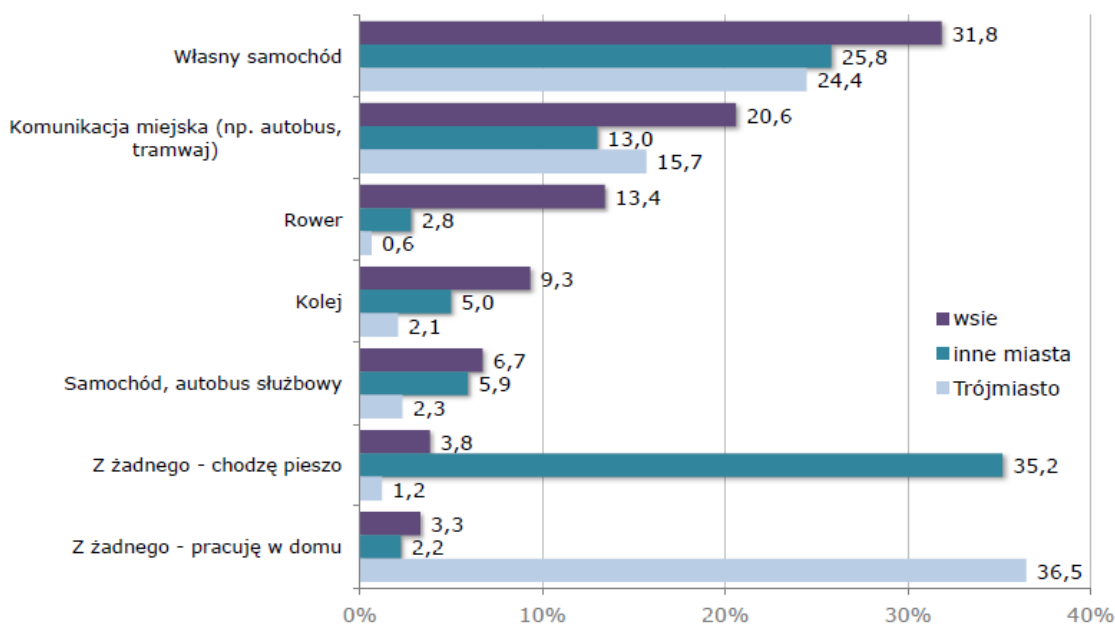
Źródło: J. Michałowska – kierownik sekcji badań rynku pracy, PBS DGS Sp. z o.o., *Mobilność i jej wpływ na zatrudnienie mieszkańców wsi, prezentacja Wdzydze Kiszewskie 04. 11. 2011*

Rysunek 10.12 Dojazdy do pracy

Źródło: J. Michałowska – kierownik sekcji badań rynku pracy, PBS DGS Sp. z o.o., Mobilność i jej wpływ na zatrudnienie mieszkańców wsi, prezentacja Wdzydze Kiszewskie 04. 11. 2011

Rysunek 10.10.13 Środki transportu

Źródło: J. Michałowska – kierownik sekcji badań rynku pracy, PBS DGS Sp. z o.o., Mobilność i jej wpływ na zatrudnienie mieszkańców wsi, prezentacja Wdzydze Kiszewskie 04. 11. 2011

10.6 IDENTYFIKACJA SILNYCH I SŁABYCH STRON KAPITAŁU LUDZKIEGO NA OBSZARACH WIEJSKICH, OKREŚLENIE POTENCJAŁU, MOŻLIWOŚCI ROZWOJU

Do silnych stron kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich zaliczyć należy dużą grupę ludzi młodych (w wieku 18-24 i 25-34 lata), którzy bez wątplenia stanowią mocną stronę gospodarki. Osoby w tym wieku są też znacznie bardziej mobilne i aktywne w poszukiwaniu pracy w sąsiednich miejscowościach. Z uwagi na niewielkie doświadczenie zawodowe chętniej też biorą udział w szkoleniach/kursach podnoszących kwalifikacje. Grupa ta wykazuje też większą aktywność w zakresie zakładania własnej działalności gospodarczej, przez co staje się bardziej elastyczna w dostosowywaniu się do potrzeb zarówno rynku pracy, jak i potrzeb gospodarki w zakresie dostarczania produktów i usług, na które akurat występuje zapotrzebowanie na rynku.

Jeśli chodzi o rynek lokalny i regionalny, za plus uznać należy wykształcenie średnie zawodowe, które z pewnością przyczynia się do ciągłego rozwoju usług związanych z branżą budowlaną, handlem i gastronomią, która szczególnie mocno rozwija się tutaj w sezonie letnim. Jak wspomniano w poprzednich rozdziałach, tego typu usługi są pożądane zarówno w powiecie kościerskim, jak i ościennych jednostkach terytorialnych.

Słabością jest zdecydowanie niższy odsetek ludności z wykształceniem wyższym. Osoby te zazwyczaj emigrują do innych ośrodków w poszukiwaniu zatrudnienia, co uniemożliwia rozwój lokalnego rynku pracy w kierunkach innowacyjnych technologii, farmacji czy gospodarki morskiej, które uznawane są za priorytetowe w gospodarce regionu.

Niski poziom wykształcenia łączy się z niższymi kwalifikacjami zawodowymi, w tym znajomością języków obcych, co w dużej mierze wpływa na mniejsze szanse znalezienia zatrudnienia. Przez niskie kwalifikacje należy rozumieć niski poziom wykształcenia, niewielkie doświadczenie oraz brak konkretnego zawodu. Osoby takie w przypadku zatrudnienia uzyskują też zazwyczaj niższe wynagrodzenie i mają mniejsze szanse na zmianę statusu ekonomicznego.

10.7 PRZEDSTAWIENIE OGRANICZEŃ I MOŻLIWOŚCI ZWIĄZANYCH Z TWORZENIEM NOWYCH MIEJSC PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH

Dynamika rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich jest znacznie mniejsza niż w mieście. Jedną z przyczyn wolniejszego rozwoju gospodarczego terenów wiejskich, związaną z mniejszą ilością podmiotów gospodarczych, jest między innymi brak wystarczającej infrastruktury technicznej: utwardzonych dróg, kanalizacji i wodociągów. Problemem jest również brak sieci teletechnicznej, przede wszystkim z dostępem do internetu. Wpływa to negatywnie nie tylko na obniżenie jakości życia mieszkańców, ale również na mniejszą atrakcyjność tych terenów dla potencjalnych inwestorów. Dotyczy to także mieszkańców powiatu kościerskiego, którzy niechętnie rozpoczynają własną działalność gospodarczą. Z tego powodu na terenach wiejskich tworzenie nowych miejsc pracy niezwiązanych z rolnictwem ma zdecydowanie mniejszy charakter niż w mieście.

Nie bez znaczenia w kontekście rozwoju przedsiębiorczości pozostają również komunikacja i transport. Rozwój sieci dróg i połączeń kolejowych terenów inwestycyjnych przeznaczonych przez gminę na rozwój produkcji, przemysłu i usług odgrywa ważną rolę w podejmowaniu decyzji o lokalizacji inwestycji przez przedsiębiorcę. Równie istotnym czynnikiem jest położenie w sąsiedztwie większych ośrodków miejskich, które mogą stanowić rynek zbytu na dobra i usługi dostarczane przez firmę. Z uwagi na niskie dochody mieszkańców wsi, rynek lokalny może nie być wystarczająco chłonny (niski popyt). Biorąc pod uwagę lokalizację powiatu w pobliżu Metropolii Trójmiejskiej, można uznać, że w tym zakresie jest to teren bardzo atrakcyjny dla potencjalnych inwestorów.

Pod względem instytucjonalnym znaczną barierą dla przedsiębiorców jest brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co stanowi istotną barierę w przypadku planowania przedsięwzięć infrastrukturalnych z uwagi na bardziej skomplikowane i długotrwałe postępowania administracyjne. Ponadto teren powiatu kościerskiego ograniczają liczne obszary chronionego krajobrazu i obszary Natura 2000, co utrudnia ich zagospodarowanie pod inwestycje i prowadzenie niektórych rodzajów działalności, choćby przez konieczność zastosowania określonych, bardziej restrykcyjnych przepisów prawnych związanych z ochroną środowiska. W połączeniu z niskim uzbrojeniem terenów przeznaczonych pod zainwestowanie w infrastrukturę techniczną, ich atrakcyjność zdaje się być umiarkowana.

Jednym z ograniczeń wpływających na tworzenie nowych miejsc pracy, wynikających z niewielkiej ilości nowo powstających podmiotów gospodarczych, jest też brak odpowiednich instytucji wsparcia, ośrodków szkoleniowych i informacyjnych. Równie istotny jest też niski poziom wiedzy na temat dostępności instrumentów finansowych przeznaczonych na tworzenie oraz rozwój już istniejącej działalności. Na terenach tych brakuje również dobrze wykształconej kadry, co z jednej strony uznać można za słabość, a z drugiej oczekiwania finansowe potencjalnych pracowników są zdecydowanie niższe w porównaniu do kadr wysoko wyspecjalizowanych. Mocną stroną w tym zakresie są zatem niskie koszty prowadzenia działalności.

10.8 IDENTYFIKACJA INSTYTUCJONALNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ZATRUDNIENIE NA OBSZARACH WIEJSKICH

Główną instytucją oddziałującą na bezrobocie na terenach wiejskich Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego jest Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie. Świadczy on usługi pośrednictwa pracy polegające na:

- udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych,
- pozyskiwaniu ofert pracy,
- udzielaniu pracodawcom informacji o kandydatach do pracy, w związku ze zgłoszoną ofertą pracy,
- informowaniu bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy,
- inicjowaniu i organizowaniu kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami,
- współdziałaniu powiatowych urzędów pracy w zakresie wymiany informacji o możliwościach uzyskania zatrudnienia i szkolenia na terenie ich działania,
- informowaniu bezrobotnych o przysługujących im prawach i obowiązkach⁸.

⁸ Strona internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie, <http://www.pup.koscierzyna.pl>

W celu lepszego dotarcia do bezrobotnych i pracodawców, PUP Korzysta z punktów informacji multimedialnych, które uruchomione zostały w siedzibach 6 gmin wiejskich powiatu kościerskiego. System ten pozwala na automatyczne wyświetlanie ofert pracy i istotnych z punktu widzenia bezrobotnych komunikatów. W Urzędzie Gminy Krasin znajdują się infokioski multimedialne, dzięki którym osoby bezrobotne mogą korzystać z internetowej bazy ofert pracy. W roku 2013 zorganizowane zostały też „Kiermasze Pracy” w gminach Liniewo, Karsin, Stara Kiszewa oraz Nowa Karczma. W ramach tych spotkań osoby poszukujące zatrudnienia mogły uzyskać informacje o krajowych i zagranicznych ofertach pracy (w ramach sieci EURES), propozycjach szkoleń oraz porad doradców zawodowych, dzięki czemu nie było konieczności dojazdu do PUP.

Urząd realizuje też szereg projektów finansowanych ze źródeł krajowych jak i zagranicznych, które mają na celu zwiększenie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych z terenu powiatu kościerskiego, w tym osób zamieszkujących tereny wiejskie. W roku 2013 PUP w Kościerzynie doprowadził do podjęcia pracy 1029 osób bezrobotnych i poszukujących pracy z terenu powiatu oraz objął aktywizacją zawodową finansowaną ze środków Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Europejskiego Funduszu Społecznego 1 394 osoby⁹.

W roku 2014 Urząd pozyskał 2 750 ofert pracy, na które skierował 2089 bezrobotnych, z których 1473 (70,51%) otrzymało zatrudnienie. Z usług rynku pracy skorzystało 695 pracodawców (w roku 2013 611).¹⁰ Na podstawie tych danych można uznać, iż obecnie rola Powiatowego Urzędu Pracy związana jest bardziej z aktywizacją bezrobotnych niż z funkcją pośrednictwa pracy, bowiem aktualnie coraz więcej ofert pracodawców zamieszczanych jest na portalach internetowych, a nie zgłaszanych do urzędów pracy.

W roku 2014 r. w kościerskim PUP kontynuowane były formy wsparcia związane ze szkoleniami (grupowymi i indywidualnymi) stanowiącymi odpowiedź na zapotrzebowanie kwalifikacji pracowników na rynku pracy. Ze szkoleń w roku 2014 skorzystało 139 osób, z których 63 podjęły zatrudnienie lub rozpoczęły działalność gospodarczą. Ponad to Urząd

9 Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie za 2013 r., str.12

10 Struktura ofert pracy i kierunków szkoleń w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kościerzynie w 2014 r., str. 3

Pracy realizował projekty szkoleniowe finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Kapitał Ludzki.

Łącznie wszystkimi szkoleniami (61 indywidualnych i 90 grupowych) realizowanymi przez PUP w Kościerzynie w roku 2014 objętych zostało 275 osób¹¹.

Oprócz Powiatowych Urzędów Pracy i środków unijnych wpływ na zatrudnienie mają instytucje krajowe sprzyjające zakładaniu działalności gospodarczej na terenach wiejskich. Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej we współpracy z Instytutem Rolnictwa i Rozwoju Wsi PAN oraz Fundacją Europejskie Centrum Przedsiębiorczości opracowała w grudniu 2011 r. raport pt. „Bariery instytucjonalne rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”, dotyczący kluczowych problemów w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw na terenach wiejskich. Według raportu do głównych barier związanych ze stosunkowo niskim wskaźnikiem powstawania miejsc pracy na terenach wiejskich zaliczyć należy m.in.:

- słabość otoczenia zewnętrznego, które nie sprzyja zakładaniu i prowadzeniu małych i średnich przedsiębiorstw,
- niski poziom integracji i koordynacji programów wsparcia,
- wsparcie wybranych sektorów,
- nastawienie w programach aktywizacji bezrobocia na ilość, nie jakość,
- duża biurokracja,
- promowanie rozwiązań nie zawsze dostosowanych do rzeczywistych potrzeb mieszkańców wsi, szczególnie peryferyjnie położonych w stosunku do dużych miast.

Uczestnicy badania wśród głównych barier rozwoju wskazali:

- obowiązujące przepisy prawne i ich niedopasowanie do realiów funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw na terenach wiejskich,
- niski poziom rozwoju infrastruktury technicznej i socjalnej,
- utrudniony dostęp do kapitału.

11 Ibidem, str. 12.

Spostrzeżenia te są zbieżne z odczuciami przedsiębiorców z powiatu kościerskiego, którzy również zwracają uwagę na słaby dostęp do kapitału i zawite przepisy administracyjne, prawne i finansowe związane z prowadzeniem działalności.

10.9 PROGRAMY POMOCOWE DLA OBSZARÓW WIEJSKICH

Programy pomocowe dla polskiego rolnictwa zaczęły funkcjonować od roku 2003 w ramach wsparcia przedakcesyjnego. Pierwszym z nich był Specjalny Przedakcesyjny Program na Rzecz Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich SAPARD, którego rola związana była z przygotowaniem sektora rolnictwa do wejścia Polski w struktury UE. Wdrażanie tego programu rozpoczęło się w roku 2002.

Po uzyskaniu członkostwa w Unii Europejskiej rozpoczęto realizację Sektorowego Programu Operacyjnego – „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich” oraz Planu Rozwoju Obszaru Wiejskich (PROW). W latach 2004-2006 na realizację PROW przeznaczono środki krajowe i unijne w wysokości 3,5 mld euro, a SPO-R 1 784 mln euro¹².

W latach 2007-2013 realizowany był Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, który zgodnie z informacjami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wdrażany jest w najszybszym tempie spośród wszystkich państw Unii Europejskiej. Do 13 lutego 2015 r. na konta bankowe polskich rolników przekazano blisko 62,7 mld złotych wsparcia. PROW 2007-2013 obejmował 22 działania, które były wdrażane w ramach 4 osi priorytetowych. Wszystkie te działania były finansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz współfinansowane z krajowego budżetu. Środki w ramach programu można było pozyskać m.in. na modernizację gospodarstw rolnych, zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej, tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej czy ułatwianie startu młodym rolnikom.

W ramach realizacji Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej w latach 2014-2020 Polska będzie miała do wykorzystania w sumie 42,4 mld euro, z czego budżet Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wynosi 13,5 mld euro (środki unijne i krajowe).

12 Portal Internetowy Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, www.arimr.gov.pl

Najważniejszym zadaniem PROW 2014-2020 jest w obecnej perspektywie zwiększenie konkurencyjności i rentowności gospodarstw rolnych, na co przeznaczona będzie blisko 1/3 środków programu.

Dodatkowo zadaniem programu będzie dofinansowanie przedsięwzięć umożliwiających zwiększenie atrakcyjności gospodarczej terenów wiejskich, co przełoży się na ich rozwój gospodarczy. Środki przeznaczone będą m.in. na rozwój usług (w tym pozarolniczych) oraz produkcji. Nowością w latach 2014 -2020 będzie wsparcie przeznaczone na restrukturyzację małych gospodarstw, które będą miały możliwość uzyskania wsparcia na inwestycje zwiększające ich dochodowość.

Ogólnie w ramach programu realizowane będzie 6 priorytetów:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
2. Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
3. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
4. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich¹³.

13 Na podstawie strony internetowej: www.minrol.gov.pl

10.10 OCENA SZANS I ZAGROŻEŃ ZWIĄZANYCH Z ROZWOJEM WIEJSKIEGO RYNKU PRACY NA TERENIE OBSZARU FUNKCJONALNEGO

Aktualnie na terenach wiejskich mieszka znacznie mniejsza liczba ludności z wyższym wykształceniem niż na terenach miejskich. Z danych zawartych w raporcie „Szanse i zagrożenia oraz potencjalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w ujęciu regionalnym. Raport podsumowujący” wynika, że najniższy poziom w tym zakresie cechuje ludność rolniczą pracującą tylko we własnym gospodarstwie. Ma to przełożenie na ekonomiczną wartość gospodarstwa, wielkość produkcji oraz zaawansowanie pod względem technologicznym. Zazwyczaj lepiej wykształceni rolnicy mają większą wiedzę związaną z nowoczesnym rolnictwem, jak również łatwiej odnajdują się w zawiłych procedurach związanych z uzyskaniem wsparcia z programów pomocowych. Takie gospodarstwa generują również nowe miejsca pracy. Sytuacja taka związana jest także z demografią, bowiem gospodarstwa prowadzone przez starszych rolników metodami bardziej tradycyjnymi przejmowane są przez ludzi młodszych, z lepszym wykształceniem, którzy mają większe aspiracje biznesowe.

Zagrożeniem dla rynku pracy jest też bezrobocie ukryte (występujące przede wszystkim w rolnictwie), które co prawda daje pracę, jednakże nie daje ubezpieczenia, a do gmin nie są odprowadzane podatki, które mogłyby zasilić budżet, co z kolei powodowałoby nowe inwestycje. W konsekwencji mogłyby one przyciągnąć nowych inwestorów i tym samym stworzyć nowe miejsca pracy.

Zagrożeniem związanym z rozwojem rynku pracy jest też częsta migracja do większych ośrodków miejskich osób z wyższymi kwalifikacjami zawodowymi. W większości na terenach wiejskich zostają osoby z niższymi kwalifikacjami, które wymagają większych środków finansowych związanych z prowadzeniem szkoleń i kursów przygotowujących do podjęcia zatrudnienia. Z drugiej strony osoby te mają zdecydowanie mniejsze wymagania odnośnie wynagrodzenia, co może być atrakcyjne pod kątem cięcia kosztów prowadzenia działalności.

W powiecie kościerskim zagrożeniem rozwoju jest też z pewnością ciągłe kształcenie w zawodach nadwyżkowych, co naturalnie powoduje, że absolwenci nie znajdują zatrudnienia na lokalnym rynku pracy i często decydują się na wyjazd w poszukiwaniu zatrudnienia lub rejestrują się w urzędzie pracy.

Biorąc pod uwagę tereny obszaru funkcjonalnego, szanse w rozwoju rynku pracy upatrywać należy w udostępnianiu terenów inwestycyjnych, które uzbrojone zostaną w podstawową infrastrukturę techniczną i pozwolą na ulokowanie podmiotów gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy.

Jednocześnie szansę taką stanowią naturalne zasoby obszaru- Bory Tucholskie i Kaszuby, poprzez rozwój turystyki. Co prawda rozwój turystyki wiąże się z dużą sezonowością, która umożliwia zmniejszenie bezrobocia głównie miesiącach letnich, jak również łączy się z ukrytym bezrobociem i szarą strefą, lecz przy odpowiednim podejściu władz samorządowych i stworzeniu odpowiednio skonstruowanych programów rozwoju turystyki istnieje możliwość wprowadzenia oferty całorocznej, choćby w niewielkim zakresie. Nieodłącznym elementem wspierania przedsiębiorczości, w tym także rynku pracy jest tworzenie organizacji wspierających funkcjonowanie podmiotów gospodarczych w różnych branżach, które sprzyjałyby powstawaniu wspólnych inicjatyw i projektów, i służyły lepszej promocji obszaru m.in. pod względem rozwoju turystyki. Zatem przy odpowiednich założeniach biznesowych, ten obszar gospodarki również wiązałby się z tworzeniem nowych miejsc pracy.

Wsparcia w zakresie ożywienia koniunktury gospodarczej, w tym zwiększenia zatrudnienia spodziewać należy się w uruchomieniu nowych środków europejskich, co związane będzie z tworzeniem przedsiębiorstw na obszarach wiejskich, które mogą być wykorzystane właśnie w turystyce lub innych działalnościach. Przedsiębiorcy uzyskujący dofinansowanie tworzą miejsca pracy w postaci samozatrudnienia, ale też w postaci mikroprzedsiębiorstw, które są w stanie wykreować dodatkowe etaty.

W tabeli poniżej zaprezentowano szanse i zagrożenia związane z rozwojem rynku pracy na obszarach wiejskich na terenie Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Rysunek 10.14 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem rynku pracy na obszarach wiejskich na terenie Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Zagrożenia	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom wykształcenia, - niskie kwalifikacje zawodowe, - ukryte bezrobocie, - szara strefa (głównie w branży budowlanej oraz turystycznej) - emigracja z terenów wiejskich do większych ośrodków miejskich, - brak wystarczających, uzbrojonych terenów inwestycyjnych, - kształcenie w zawodach nadwyżkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększająca się liczba osób z wyższym wykształceniem, - przejmowanie gospodarstw przez młodszych rolników, - zmiana profili kształcenia, w tym zawodowego na dostosowanie do potrzeb rynku pracy, - wykorzystanie naturalnych zasobów do rozwoju sektora energetyki odnawialnej, - środki pomocowe umożliwiające tworzenie lub unowocześnienie istniejących gospodarstw, - udostępnienie odpowiednio dostosowanych terenów inwestycyjnych, - tańsza siła robocza, - wykorzystanie naturalnych zasobów do rozwoju turystyki, - wydłużenie sezonu turystycznego, - wykorzystanie funduszy zewnętrznych do tworzenia nowych podmiotów, - wspólne działania władz samorządowych i podmiotów gospodarczych sprzyjające promocji obszaru funkcjonalnego, - wzrost samozatrudnienia.

Źródło: opracowanie własne

10.11 UDZIELENIE REKOMENDACJI ZWIĄZANYCH Z ROZWOJEM RYNKU PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH

Rozwój rynku pracy na obszarach wiejskich stanowi skomplikowane zagadnienie. Z jednej strony wymaga mocnego wsparcia instytucjonalnego dotyczącego doradztwa zawodowego, organizacji szkoleń, kursów i staży w celu podnoszenia kwalifikacji. Z drugiej zaś potrzebne są

przedsięwzięcia związane z rzeczywistym tworzeniem nowych miejsc pracy, w tym tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

W celu rozwoju rynku pracy rekomendowane są następujące działania:

- Rozwój turystyki – w tym podniesienie jakości usług, wprowadzenie nowych atrakcji oraz wprowadzenie do oferty atrakcji całorocznych,
- Wyznaczanie terenów przeznaczonych pod inwestycje i uzbrajanie ich w infrastrukturę techniczną,
- utworzenie na obszarze całego powiatu stref aktywności gospodarczej obejmujących przygotowane tereny inwestycyjne,
- rozwój sektora energetyki odnawialnej,
- Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego internetu,
- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- Poprawa jakości dróg gminnych,
- Zintensyfikowanie współpracy z przedsiębiorcami w zakresie realizacji staży i praktyk,
- Organizacja szkoleń i warsztatów dla osób poszukujących zatrudnienia,
- Współpraca międzysektorowa – samorząd, organizacje pozarządowe, urząd pracy,
- Wprowadzenie oferty kształcenia adekwatnej do potrzeb rynku pracy – ograniczenie kształcenia w zawodach nadwyżkowych,
- Tworzenie organizacji wspierających działania podmiotów gospodarczych na terenie powiatu.

10.12 ANALIZA PORÓWNAWCZA – BEZROBOCIE NA TERENIE POWIATU KOŚCIERSKIEGO NA TLE WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

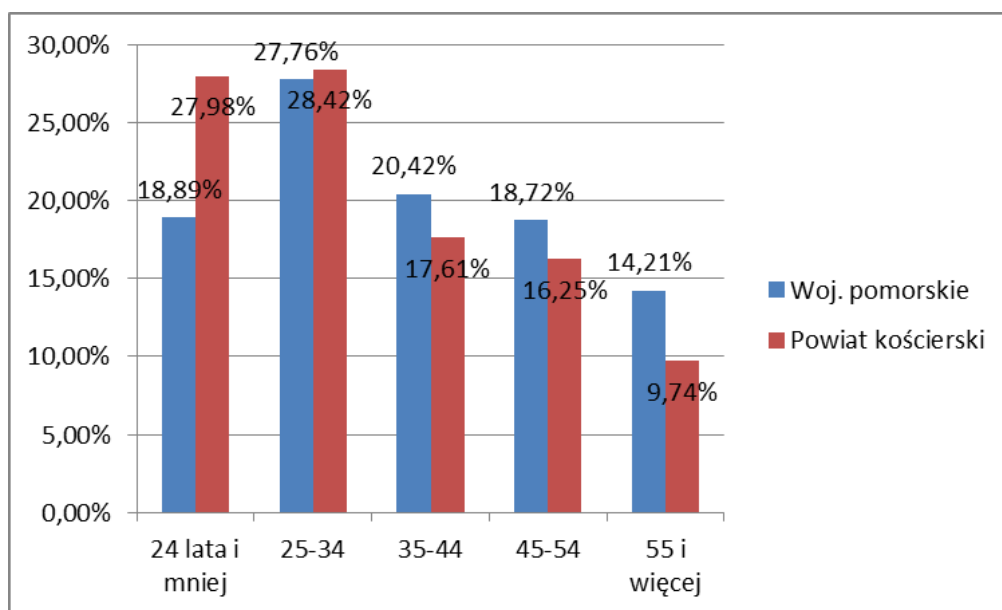
Jak wskazano w rozdziale 1 diagnozy, stopa bezrobocia w powiecie kościerskim utrzymuje się na nieco wyższym poziomie niż w województwie pomorskim. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest struktura gospodarki, oparta w dużej mierze na osobach prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą prowadzoną w celu zapewnienia właścicielowi miejsca pracy

(patrz część 2.3) oraz peryferyjny charakter gospodarki powiatu kościerskiego (patrz część 2.2).

Dane dotyczące ludności zebrane przez GUS wskazują, że ludność powiatu kościerskiego stanowi 3,1% ludności województwa pomorskiego, zaś ludność w wieku produkcyjnym 3,0%. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie w 2013 roku to 4117, zaś w całym województwie pomorskim to 114 148 osób. Wynika stąd, że odsetek zarejestrowanych bezrobotnych dla powiatu wynosi 3,6%, a więc nieco więcej niż wynikałoby z proporcji dla ludności.

Porównanie struktury wieku zarejestrowanych bezrobotnych z województwa pomorskiego i powiatu kościerskiego za 2013 roku wykazało, że na terenie powiatu występuje większy odsetek osób bez pracy w grupie wiekowej poniżej 24 roku życia oraz w grupie 25-34 lat. Na rysunku poniżej zamieszczone zostały dokładne dane.

Rysunek 10.15 Struktura bezrobocia wg wieku w województwie pomorskim i powiecie kościerskim w roku 2013

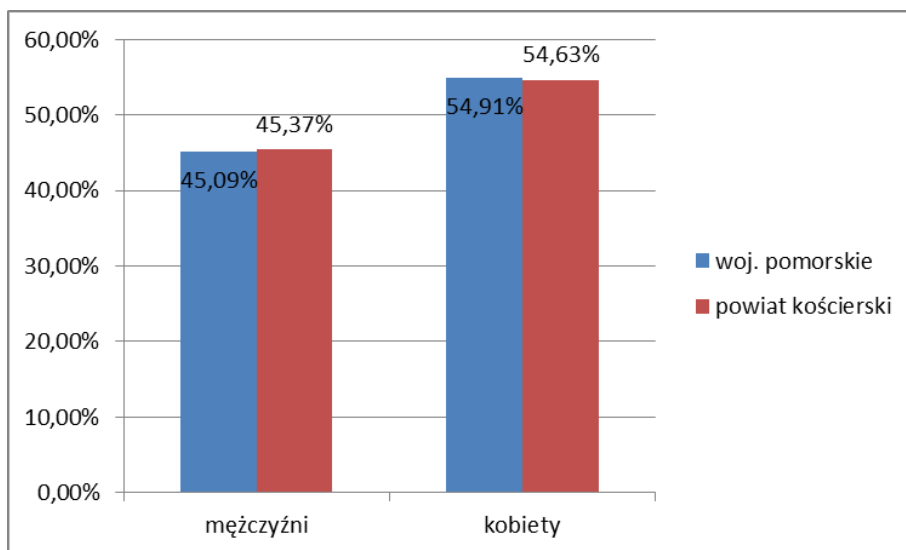
Źródło: Dane GUS

Różnice udziałów osób w grupach wiekowych poniżej 34 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych może wynikać z faktu, że powiat kościerski charakteryzuje korzystniejsza struktura demograficzna (więcej ludzi młodych niż w całym województwie pomorskim).

Porównanie struktury osób bezrobotnych pod względem płci pokazało, że obydwie jednostki terytorialne nie różnią się pod tym względem. Zarówno w województwie pomorskim,

jak i powiecie kościerskim większość osób zarejestrowanych jako bezrobotne stanowią kobiety: w województwie pomorskim jest ich 54,91%, zaś w powiecie kościerskim 54,63%.

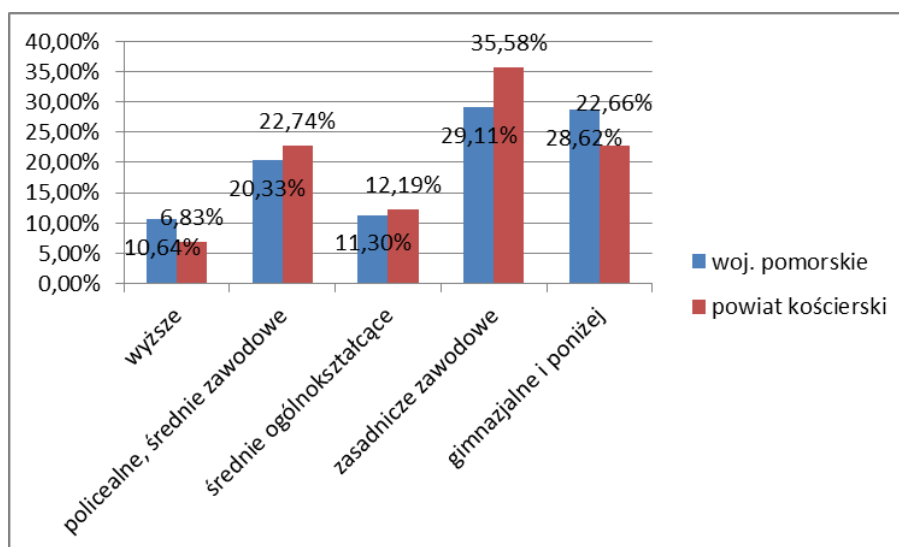
Rysunek 10.16 Struktura bezrobocia wg płci w województwie pomorskim i powiecie kościerskim w roku 2013

Źródło: Dane GUS

Dane GUS za 2013 rok pokazują, że w pod względem wykształcenia w województwie pomorskim występuje większy udział osób w wyższym wykształceniu niż w powiecie kościerskim. W strukturze osób bezrobotnych powiatu kościerskiego więcej zarejestrowanych legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz średnim niż w województwie pomorskim. Dokładne dane pokazuje poniższy rysunek.

Rysunek 10.17 Struktura bezrobocia wg wykształcenia w województwie pomorskim i powiecie kościerskim w roku 2013

Źródło: Dane GUS

Komentując powyższe dane należy zaznaczyć, że różnice w obu strukturach wynikają przede wszystkim z dostępności poszczególnych form kształcenia. Na terenie powiatu kościerskiego w bardzo ograniczonym stopniu funkcjonuje szkolnictwo wyższe (filie niepublicznych szkół wyższych), istnieje zaś sieć zawodowych szkół ponadgimnazjalnych i policealnych (szerzej patrz: część 11.1). Oznacza to, że osoby chcące zdobyć wyższe wykształcenie muszą wyjechać z powiatu kościerskiego – głównie do Trójmiasta, gdzie zlokalizowana jest większość publicznych szkół wyższych województwa.

Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy (WUP) Gdańsku za 2013 rok wskazują, że blisko ośmiu na dziesięciu rejestrujących się bezrobotnych posiadało zawód – 125 676 osób, tj. 79,3% ogółu, zaś zawodu nie posiadał co piąty bezrobotny w województwie – 32 838 osób, tj. 20,7% ogółu. Analogiczne wartości dla powiatu kościerskiego to 86,9 i 13,1%. W skali całego województwa najwięcej bezrobotnych zarejestrowało się w zawodach: sprzedawca (13 059 osób), ślusarz (3 427 osób) oraz technik ekonomista (2 943 osoby), zaś w skali powiatu kościerskiego sprzedawca (679 osób), robotnik budowlany (269 osób) oraz mechanik pojazdów samochodowych (145 osób). Poniżej zamieszczono tabelę porównującą 30 zawodów, w których w 2013 r. w województwie pomorskim i powiecie kościerskim rejestrowało się najwięcej osób bezrobotnych.

Tabela 10.1 Zawody, w których w 2013 r. w województwie pomorskim i powiecie kościerskim rejestrowało się najwięcej osób bezrobotnych

Województwo pomorskie	Powiat kościerski
Sprzedawca	Sprzedawca
Ślusarz	Robotnik budowlany
Technik ekonomista	Mechanik pojazdów samochodowych
Robotnik gospodarczy	Kucharz
Murarz	Stolarz
Robotnik budowlany	Murarz
Kucharz	Robotnik gospodarczy
Stolarz	Technik ekonomista
Mechanik pojazdów samochodowych	Ślusarz
Krawiec	Kucharz małej gastronomii

Źródło: Dane WUP w Gdańsku oraz PUP w Kościerzynie

Pod względem zgłaszanych ofert pracy powiat kościerski nie różni się szczególnie od województwa pomorskiego. W 2013 roku pracodawcy zgłosili do powiatowych urzędów pracy województwa 53 805 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, tj. o 103 miejsca (o 0,2%) mniej niż w 2012 r. Najwięcej wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji

zawodowej zgłoszono dla zawodów: robotnik gospodarczy – 4 668 wolnych miejsc pracy, sprzedawca – 2 737 wolnych miejsc pracy oraz technik prac biurowych (1 374). W 2013r. PUP w Kościerzynie pozyskał 2.407 ofert pracy (w 2012 – 2.217 ofert pracy), z czego najwięcej przeznaczonych było dla robotników gospodarczych (295 ofert), sprzedawca (195 ofert) oraz technik prac biurowych (131 ofert). Poniżej zamieszczono tabelę prezentującą 10 zawodów, w których zgłoszono w 2013 r. najwięcej wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w województwie pomorskim i powiecie kościerskim.

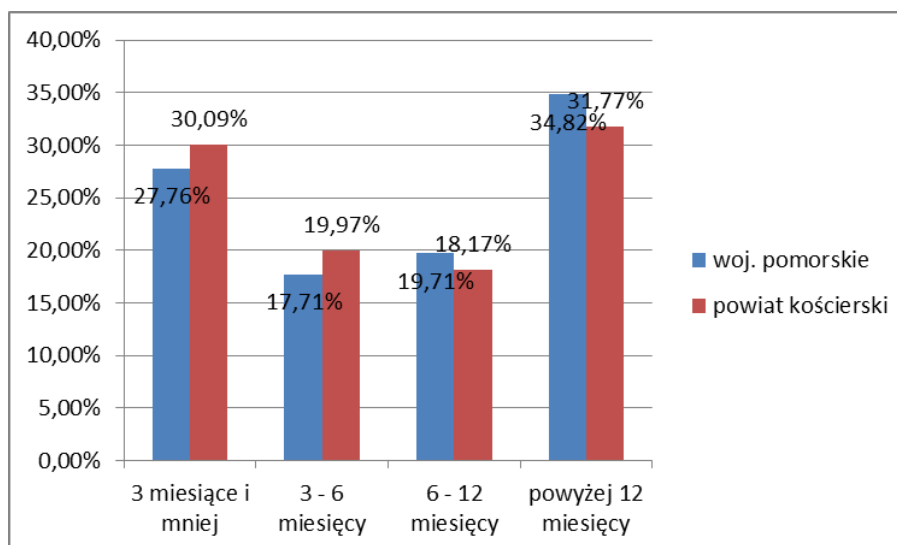
Tabela 10.2 Zawody, w których w 2013 r. w województwie pomorskim i powiecie kościerskim zgłaszano najwięcej ofert pracy

Województwo pomorskie	Powiat kościerski
Robotnik gospodarczy	Robotnik gospodarczy
Sprzedawca	Sprzedawca
Technik prac biurowych	Technik prac biurowych
Robotnik budowlany	Kierowca samochodu ciężarowego
Sprzątaczką biurowa	Robotnik budowlany
Przedstawiciel handlowy	Monter izolacji budowlanych
Kucharz	Kucharz
Kierowca samochodu ciężarowego	Magazynier
Murarz	Kelner
Spawacz metodą MAG	Pakowacz

Źródło: Dane WUP w Gdańsku oraz PUP w Kościerzynie

Dane dotyczące czasu pozostawania bez pracy pokazują, że w powiecie kościerskim bezrobotni są zarejestrowani relatywnie krócej niż w województwie pomorskim. Struktury bezrobocia pod względem długości pozostawania bezrobotnym w obu obszarach pokazały, że udział osób pozostających bez pracy do 3 miesięcy i 3-6 miesięcy jest wyższy niż dla całego województwa. Z kolei udział osób bezrobotnych od 6 do 12 miesięcy i powyżej 12 miesięcy jest wyższy dla całego regionu niż dla powiatu kościerskiego. Na rysunku poniżej zostały zamieszczone dane porównujące obie struktury.

Rysunek 10.18 Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy w województwie pomorskim i powiecie kościerskim w roku 2013

Źródło: Dane GUS

Jako dodatkowy komentarz należy wskazać, że również w przypadku osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych był w 2013 roku wyższy w przypadku województwa pomorskiego niż w przypadku powiatu kościerskiego. Wartości te wyniosły odpowiednio 16,2% i 14,4%.

W przypadku odsetka osób niepełnosprawnych, w województwie pomorskim i powiecie kościerskim w 2013 roku pozostawał on na podobnym poziomie (odpowiednio 6,24% i 5,56%). W tabeli poniżej zamieszczono dokładne dane.

Tabela 10.3 Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych (w tym osób z prawem do zasiłku) oraz ich odsetek wśród bezrobotnych w województwie pomorskim i powiecie kościerskim w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych		Odsetek osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych
	Ogółem	z prawem do zasiłku	
Woj. pomorskie	7126	1369	6,24%
Powiat kościerski	229	27	5,56%

Źródło: Dane GUS

Przedstawione powyżej dane pozwalają na wyciągnięcie wniosku, że rynek pracy powiatu kościerskiego nie przejawia większych różnic w stosunku do średniej dla całego województwa pomorskiego. Najważniejsze różnice, tj. w strukturze wykształcenia oraz wieku bezrobotnych wynikają nie ze struktury gospodarczej, czy chłonności rynku pracy, ale z czynników zewnętrznych, np. struktury demograficznej, czy rozmieszczenia szkół wyższych. Nie można nie zauważyć, że w powiecie kościerskim zawody osób zgłaszających się

jako bezrobotni oraz zawody poszukiwane przez pracodawców są do siebie podobne. Nie stwierdzono także większych różnic w strukturach bezrobotnych pod względem płci, czy niepełnosprawności.

Podobieństwo rynku pracy powiatu i województwa pozwala na zaplanowanie wspólnych działań w ramach większej liczby powiatów ziemskich, z włączeniem powiatu kościerskiego. Stymulując rynek pracy powiatu nie można jednak zapominać o jego specyficznej strukturze wynikającej z wyjątkowego położenia, stopnia i sposobu zagospodarowania jego obszarów oraz dostępności komunikacyjnej. Dopiero działania uwzględniające specyfikę analizowanego obszaru będą w stanie skutecznie oddziaływać na poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy.

11 ANALIZA EDUKACJI

11.1 ANALIZA PROGRAMÓW EDUKACYJNYCH REALIZOWANYCH PRZEZ SZKOLNICTWO ZAWODOWE W STOSUNKU DO POTRZEB RYNKU PRACY

Jednym z kluczowych czynników wspierających lub hamujących rozwój rynku pracy jest dostępność odpowiednio wykwalifikowanego kapitału ludzkiego. Ten zaś w znacznej mierze determinowany jest przez jakość szkolnictwa na danym obszarze. Struktura gospodarcza powiatu kościerskiego, oparta na rolnictwie i turystyce, z istotną rolą przemysłu i budownictwa powoduje, że na pierwszy plan w kontekście budowania zasobów ludzkich rynku pracy wysuwa się ponadgimnazjalne szkolnictwo zawodowe.

Analizowany obszar posiada rozbudowaną sieć szkolnictwa ponadgimnazjalnego dla młodzieży. Zgodnie z danymi GUS na analizowanym obszarze istnieje ich 17. Na terenie powiatu kościerskiego funkcjonują:

- 4 zasadnicze szkoły zawodowe (3 w mieście Kościerzyna i 1 w gminie Stara Kiszewa).
- 3 technika (w mieście Kościerzyna)
- 2 licea ogólnokształcące (w mieście Kościerzyna)

Oprócz tego na terenie powiatu funkcjonuje Kaszubskie Centrum Edukacji „Vademecum” prywatna instytucja edukacyjna z siedzibą w mieście Kościerzyna, które prowadzi liceum ogólnokształcące dla młodzieży oraz dorosłych. Do sieci należy również zaliczyć placówki dla dorosłych oraz szkoły specjalne i przysposabiające do zawodu. Na omawianym obszarze funkcjonują także 3 szkoły policealne. Warto dodać, że część młodzieży ponadgimnazjalnej z powiatu kościerskiego uczy się w placówkach zlokalizowanych w powiatach ościennych, bądź dojeżdża do dalszych ośrodków, w tym Trójmiasta.

Dane GUS za lata 2009-2013 oraz prognozy ludności wskazują, że w przyszłości liczba ludności w wieku ponadgimnazjalnym będzie się zmniejszać, co nie pozostanie bez wpływu na sieć szkół w powiecie kościerskim. O ile w roku 2009 w powiecie kościerskim było ponad 4200 osób w wieku 16-19, to w 2013 roku ich liczba wyniosła niespełna 3700. Oznacza to spadek o 13%. Poniżej zamieszczono dokładne dane dla powiatu kościerskiego.

Tabela 11.1 Liczba ludności w wieku 16-19 lat dla powiatu kościerskiego w latach 2009-2013

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat kościerski	4263	4108	3970	3763	3686

Źródło: Dane GUS

Prognozy ludności dla powiatu kościerskiego wskazują, że do roku 2020 liczba ludności w wieku 16-19 nadal będzie spadać. W roku 2020 przewiduje się, że na omawianym obszarze będzie nieco ponad 3,4 tys. osób mających 16-19 lat. Oznacza to zmniejszenie o prawie 1/5 w stosunku do roku bazowego 2009. Poniżej zamieszczono tabelę prezentującą prognozy ludności dla powiatu w okresie do 2020 roku.

Tabela 11.2 Prognoza ludności dla powiatu kościerskiego na lata 2014-2020

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat kościerski	3559	3636	3565	3530	3503	3495	3413

Źródło: Dane GUS

Dane GUS za lata 2009-2013 pokazują, że liczba uczniów we wszystkich typach szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży na analizowanym obszarze generalnie spadła, choć nie jest to trend stały. Jest to konsekwencją wspomnianego powyżej spadku ludności w wieku 16-19 lat na omawianym obszarze. Zmiany liczby uczniów poszczególnych typów szkół mają różny charakter. Technika w powiecie kościerskim odnotowywały wzrost liczby uczniów w latach 2009-2011, zaś od 2012 liczba uczniów w tych placówkach zaczęła spadać, jednakże w 2013 roku nadal utrzymywała się na wyższym poziomie niż 2009 roku. Z kolei zasadnicze szkoły zawodowe w analizowanym okresie notowały stały spadek liczby uczniów. Licea ogólnokształcące od roku 2009 notowały spadek liczby uczniów, który został zahamowany w 2013 roku. W 2013 wzrosła też liczba słuchaczy szkół policealnych, która spadała od 2009 roku. Warto również podkreślić, że większość (56,22%) uczniów szkół ponadgimnazjalnych analizowanego obszaru to uczniowie techników. Dane dotyczące liczby uczniów techników, zasadniczych szkół zawodowych oraz dla porównania liceów ogólnokształcących i szkół policealnych zamieszczone zostały poniżej.

Tabela 11.3 Liczba uczniów techników, zasadniczych szkół zawodowych, liceów ogólnokształcących i szkół policealnych w powiecie kościerskim w latach 2009-2013

Typ szkoły	2009	2010	2011	2012	2013
Technika	1439	1509	1549	1528	1473
Zasadnicze szkoły zawodowe	805	698	639	590	577
Licea ogólnokształcące	785	639	545	537	570
Szkoły policealne	-	267	200	164	236

Źródło: Dane GUS

W latach 2009-2013 miał miejsce znaczny spadek liczby absolwentów liceów ogólnokształcących. W odniesieniu do szkół zawodowych, od roku 2009 do 2011 liczba ich absolwentów rosła, zaś po roku 2011 zaczęła spadać. Co ważne, w okresie tym niemal podwoiła się liczba absolwentów techników. Od 2010 roku systematycznie spada liczba absolwentów szkół policealnych. Dokładne dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11.4 Liczba absolwentów techników, zasadniczych szkół zawodowych, liceów ogólnokształcących i szkół policealnych w powiecie kościerskim w latach 2009-2013

Typ szkoły	2009	2010	2011	2012	2013
Licea ogólnokształcące	281	309	270	204	169
Technika	193	303	310	310	381
Zasadnicze szkoły zawodowe	187	269	285	233	183
Szkoły policealne	-	124	122	63	43

Źródło: Dane GUS

W roku 2014 większość absolwentów szkół ponadgimnazjalnych to absolwenci techników, co jest zgodne z postulatami mówiącymi o perspektywicznej koncentracji młodzieży na kształceniu technicznym. Szkoły o profilu technicznym (tj. technika i zasadnicze szkoły zawodowe) z analizowanego obszaru oferują szeroki wachlarz kierunków, z czego najszersza oferta kształcenia dotyczy obszaru usług dla ludności. Duża podaż miejsc występuje także na kierunkach związanych z przemysłem i budownictwem, co jest zgodne z profilem znacznej części podmiotów gospodarki narodowej z powiatu kościerskiego (patrz część 9). W tabeli poniżej zaprezentowano kierunki kształcenia oferowane przez technika i zasadnicze szkoły zawodowe z obszaru partnerstwa oraz liczbę miejsc oferowanych w 2013 roku.

Tabela 11.5 Kierunki kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych i technikach w 2013r. powiatu kościerskiego - miejsca w szkołach wg kierunków

Obszar kształcenia	Zasadnicze szkoły zawodowe bez specjalnych	Technika	Razem
Usługi dla ludności	97	497	594
Architektury i budownictwa	101	258	359
Inżynieryjno-techniczne	207	137	344
Informatyczne	0	185	185
Społeczne	0	178	178
Produkcji i przetwórstwa	123	18	141
Ekonomiczne i administracyjne	49	67	116
Ochrona środowiska	0	55	55
Rolnicze, leśne i rybactwa	0	49	49
Usługi transportowe	0	29	29

Źródło: Dane GUS

UWAGA: Technika liczone są łącznie z technikami uzupełniającymi, liceami profilowanymi oraz szkołami ogólnokształcącymi, szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia

Pomimo ciągłego dostosowywania oferty kształcenia ponadgimnazjalnego do potrzeb rynku pracy i rosnącej świadomości społecznej w zakresie roli edukacji zawodowej w kształtowaniu szans ludzi młodych na rynku pracy, cały czas kierunki kształcenia w niewystarczającym stopniu są dopasowane do potrzeb pracodawców. Dostępne raporty i badania wskazują, że występowanie różnic w ocenach dostosowania szkolnictwa zawodowego do realiów gospodarczych. O ile uznaje się, że technika kształcą głównie w zawodach zgodnych z oczekiwaniami rynku pracy, o tyle oferta innych szkół zawodowych obejmuje w znacznej części możliwość uzyskania wykształcenia w zawodach nadwyżkowych, które stanowią ok. 1/3 ich oferty. Wpływ na taką sytuację ma głównie niewystarczająca świadomość społeczna potrzeb rynku pracy¹⁴. Technika z obszaru partnerstwa są również dobrze oceniane pod kątem jakości kształcenia, czego dowodem może być obecność dwóch z nich w rankingu „Perspektyw” na wysokich 19. (Technikum nr 2) i 29. (Technikum nr 1) miejscach w województwie pomorskim.

Oferta szkolnictwa zawodowego podlega ciągłym zmianom, tak samo jak sytuacja na lokalnym rynku pracy. Ponadgimnazjalne szkoły zawodowe podejmują inicjatywy w obszarze współpracy z przedsiębiorcami takie jak tworzenie konkretnych kierunków nauczania czy specjalności poszukiwanych przez przedsiębiorców lub organizacja stanowisk egzaminacyjnych na poszczególne kwalifikacje zawodowe w budownictwie. Większość uczniów techników i szkół zawodowych powiatu kościerskiego bierze udział w praktykach zawodowych organizowanych wspólnie z przedsiębiorcami. Ponadto uczniowie uczestniczą w takich inicjatywach jak Targi Pracy, Dni Przedsiębiorczości, wycieczki zakładowe, czy spotkaniach, na które są zapraszani lokalni przedsiębiorcy. Szkoły biorą także udział w projektach współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej (MEN), których celem jest wsparcie praktycznej nauki zawodów oraz zbliżenie edukacji zawodowej do potrzeb przedsiębiorców.

Pomimo tego wysiłku należy wskazać, że sytuacja absolwentów szkół zawodowych na rynku pracy powiatu kościerskiego nie poprawia się. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest z jednej strony zbyt duża liczba miejsc w oddziałach zawodowych uczących zawodów uznawanych za nadwyżkowe tj. takie, na które występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych poszukujących pracy w tych zawodach, zaś z drugiej młodzież nie ma

14 Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego, Agencja Rozwoju Pomorza, Gdańsk 2014, s.43

lub nie przykładają wagi do roli poradnictwa zawodowego i nadal chcą kształcić się na kierunkach oferujących kwalifikacje nieprzystające do potrzeb rynku pracy. Można zatem wskazać, że oferowanie przez szkoły zawodowe kierunków nadwyżkowych stanowi społeczne oczekiwanie mieszkańców, którzy z reguły są niechętni zmianom. Należy jednak zauważyć, że jest to problem o skali ogólnopolskiej.

Poniżej zaprezentowano dane zestawiające kierunki kształcenia oferowane przez 3 technika z powiatu kościerskiego oraz dane z PUP w Kościerzynie na temat zapotrzebowania na te zawody na rynku pracy. Z danych tych wynika, że większość kierunków oferowanych przez technika kształci w zawodach nadwyżkowych.

Tabela 11.6 Zestawienie oferty kształcenia techników z powiatu kościerskiego na rok szkolny 2014/2015 z zapotrzebowaniem na zawody zgłaszanym w I półroczu 2014

Szkoła	Kierunek	Liczba miejsc	Zapotrzebowanie na rynku pracy
Technikum nr 1	Technik informatyk	32	Zawód nadwyżkowy
	Technik ekonomista ¹⁵	32	Zawód deficytowy
	Technik architektury krajobrazu	64	-
	Technik żywienia i usług gastronomicznych	32	Zawód nadwyżkowy
Technikum nr 2	Technik budownictwa	32	Zawód nadwyżkowy
	Technik drogownictwa	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik mechanik	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik hotelarstwa	32	Zawód nadwyżkowy
	Technik obsługi turystycznej	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik kelner	16	Zawód deficytowy
	Technik informatyk	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik mechatronik	16	-
Technikum nr 3	Technik usług fryzjerskich	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik ochrony środowiska	16	-

Źródło: Oprac. własne na podst. danych szkół oraz danych PUP w Kościerzynie

UWAGA: Nie wszystkie zawody oferowane przez szkoły zostały ujęte w zestawieniu. Może to oznaczać ich zrównoważenie lub zgłaszanie zapotrzebowania pod inną nazwą.

Podobnie jak w przypadku techników, zasadnicze szkoły zawodowe z obszaru partnerstwa kształcą w znacznej mierze na kierunkach przygotowujących do zawodów nadwyżkowych.

15 Do technika ekonomisty przyporządkowano zawody: technik prac biurowych/technik administracji (obydwa deficytowe)

Poniżej zamieszczono porównanie ich oferty z zapotrzebowaniem zgłaszanym na rynku pracy.

Tabela 11.7 Zestawienie oferty kształcenia zasadniczych szkół zawodowych z powiatu kościerskiego na rok szkolny 2014/2015 z zapotrzebowaniem na zawody zgłaszanym w I półroczu 2014

Szkoła	Kierunek	Liczba miejsc	Zapotrzebowanie na rynku pracy
ZSZ nr 1	Kucharz	32	Zawód nadwyżkowy
ZSZ nr 2	Elektryk	16	Zawód deficytowy
	Murarz-tylnik	16	Zawód nadwyżkowy
	Kucharz	(oddział wielozawodowy; 32 miejsca)	Zawód nadwyżkowy
	Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych		Zawód nadwyżkowy
	Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie		Zawód nadwyżkowy
	Operator urządzeń przemysłu ceramicznego		-
	Stolarz		Zawód nadwyżkowy
ZSZ nr 3	Fryzjer	(oddział wielozawodowy; 32 miejsca)	Zawód nadwyżkowy
	Sprzedawca		Zawód nadwyżkowy
	Mechanik pojazdów samochodowych		Zawód nadwyżkowy
	Elektryk		Zawód deficytowy
	Cukiernik		Zawód nadwyżkowy
	Kucharz		Zawód nadwyżkowy
	Piekarz		Zawód nadwyżkowy
	Ślusarz		Zawód nadwyżkowy
	Tapicer		-
	Elektromechanik pojazdów samochodowych		Zawód nadwyżkowy
	Blacharz samochodowy		-
	Dekarz		Zawód deficytowy
	Elektromechanik		Zawód nadwyżkowy
	Krawiec		Zawód nadwyżkowy
	Operator obrabiarek skrawających		-
	Wędliniarz		-
	Kamieniarz		-
	Lakiernik		Zawód nadwyżkowy
	Kuśnierz		Zawód nadwyżkowy
	Cieśla		Zawód deficytowy

Źródło: Oprac. własne na podst. danych szkół oraz danych PUP w Kościerzynie

UWAGA: Nie wszystkie zawody oferowane przez szkoły zostały ujęte w zestawieniu. Może to oznaczać ich zrównoważenie lub zgłaszanie zapotrzebowania pod inną nazwą.

Analizując powyższe dane należy podkreślić kilka kwestii związanych z zagadnieniem dostosowania oferty szkół ponadgimnazjalnych zawodowych do potrzeb rynku pracy. Po pierwsze powyższe dane dotyczące nadwyżek/deficytów na rynku pracy zbierane są w oparciu o dane PUP, który jest jedynie częścią systemu pośrednictwa zawodowego. Część ofert pracy zgłaszanych jest przez portale internetowe typu pracuj.pl lub nieformalnymi kanałami. Stąd wniosek, że mała liczba ofert pracy zgłoszonych do PUP nie musi świadczyć o małym zapotrzebowaniu ze strony pracodawców.

Po drugie, należy pamiętać o wysokiej dynamice zmian na lokalnym rynku pracy. Prezentowane dane ujmują zaledwie półroczny okres sprawozdawczy. Przy zachowaniu lokalnej skali może się zatem zdarzyć, że jednorazowe zgłoszenie się np. 10 osób do PUP sprawi, że dany zawód stanie się deficytowy. Sytuację widać wyraźnie, gdy porówna się raporty PUP dotyczące zapotrzebowania na zawody z innych okresów sprawozdawczych.

Trzecią istotną kwestią jest nie do końca dopasowany system sprawozdawczości PUP w zestawieniu z ofertą kształcenia. Widać to również po danych z I półrocza 2014 roku – nie wszystkie zawody można odnaleźć w zestawieniu. To sprawia, że nie ma możliwości stwierdzenia, czy w danym zawodzie istnieje idealna równowaga (wszyscy wykształceni mają pracę, nikt też nie zgłasza ofert), czy też osoby te są zgłaszane w PUP pod inną kategorią. Niedoskonałości statystyk PUP objawiają się też w tym, że nie uwzględnia ona tzw. szarej strefy.

Po czwarte zaś, należy wskazać na aspekt większej dynamiki zmian rynku pracy w stosunku do zmian w szkolnictwie. Zapotrzebowanie przedsiębiorców w ciągu roku może się diametralnie zmienić, co jest odzwierciedleniem sytuacji rynkowej. Program kształcenia technikum trwa 4 lata, zaś szkoły zawodowej 3 lata. Oznacza to, że jest możliwa sytuacja, gdy szkoła otwiera kierunek zgodny z potrzebami pracodawców, zaś po 3-4 latach osoby te będą pracownikami w zawodach nadwyżkowych, gdyż zmieniła się sytuacja na rynku. Odpowiedzią na takie zmiany może być wprowadzenie kształcenia w oddziałach wielozawodowych, co jak widać z tabeli 11.7 zostało zrealizowane w części szkół zawodowych.

Powyższe uwagi nie zmieniają faktu, że warto podejmować wysiłki na rzecz przystosowania oferty do potrzeb pracodawców, gdyż to oni są grupą stanowiącą ostatecznych odbiorców usług edukacyjnych. Niezbędne jest jednak znalezienie równowagi pomiędzy uniwersalnymi treściami kształcenia zawodowego a przystosowaniem do zmiennej koniunktury na rynku pracy. W tym celu niezbędny jest ciągły partnerski dialog obu stron: przedstawicieli

szkolnictwa zawodowego oraz przedstawicieli przedsiębiorców. Jak wskazano powyżej, w chwili obecnej często rodzice i młodzież oczekują od lokalnych samorządów oferty kształcenia w zawodach nadwyżkowych. Konieczne jest zatem uświadamianie młodzieży oraz rodziców jak istotną kwestią w kontekście kariery zawodowej jest wybór kierunku kształcenia, który nie będzie hamował rozwoju pracownika w przyszłości.

Warto zaznaczyć, że zagadnienia te są dostrzegane przez Powiatową Radę Zatrudnienia – tj. organu doradczego składającego przedstawicieli pracowników, pracodawców, rolników oraz samorządów. Na posiedzeniu z dn. 3.02.2015 roku wskazali oni na potrzebę współpracy pomiędzy szkołami ponadgimnazjalnymi oraz pracodawcami, jak również na konieczność modernizacji bazy infrastrukturalnej szkół, lepszej promocji oferty kształcenia wśród rodziców i młodzieży oraz modernizację części praktycznej programów nauczania, w szczególności ze sprzężeniem jej z potrzebami pracodawców.

Istotną kwestią dla funkcjonowania i rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie jest także sytuacja demograficzna nie tylko w powiecie kościerskim, ale także poza nim. Ma to szczególne znaczenie zwłaszcza jeśli zostanie wzięta pod uwagę spodziewana poprawa dostępności Trójmiasta po zakończeniu budowy Pomorskiej Kolei Metropolitalnej. Zwiększenie mobilności mieszkańców powiatu może spowodować zwiększony odpływ uczniów do szkół np. w Trójmieście. Aby temu przeciwdziałać, niezbędna jest zatem poprawa jakości i atrakcyjności kształcenia szkół zawodowych i techników obszaru partnerstwa.

11.2 ANALIZA ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH I ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONAD-GIMNAZJALNYCH

W Powiecie Kościerskim funkcjonuje obecnie 17 placówek ponadgimnazjalnych, które wskazano w poprzednim podrozdziale (11.1). Ponieważ żadna z tych placówek nie prowadzi systemu śledzenia ścieżek absolwentów informacje w tym zakresie, na potrzeby niniejszej analizy, pozyskane zostały z opracowań Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie oraz „Raportu z badania preferencji w wyborze zawodu i kierunku kształcenia uczniów klas III gimnazjów w powiecie kościerskim”.

Dane zaprezentowane we wspomnianym badaniu wskazują, że młodzi ludzie kończący szkoły gimnazjalne w powiecie kościerskim na dalszą drogę kariery wybierają najczęściej technikum

zawodowe (45%), przy czym największa liczba osób zamierza kontynuować naukę w technikum o profilu mechanicznym oraz informatycznym. Powodzeniem cieszą się też kierunki ekonomiczne, związane z budownictwem, architekturą i turystyką. W porównaniu z latami ubiegłymi widoczne jest większe zainteresowanie zasadniczą szkołą zawodową (20% w roku 2013 i 22% w roku 2014). W szkołach zawodowych najwięcej osób zainteresowanych jest kierunkami związanymi z mechaniką pojazdów samochodowych, kucharz, fryzjer, jak i zawody związane z branżą budowlaną¹⁶.

Zastanawiające jest, że w dalszym ciągu dużą popularnością cieszą się zawody, które co prawda związane są z najsilniej rozwiniętymi branżami w gospodarce powiatu, jednak zaliczane do zawodów nadwyżkowych. Jak wskazano w rozdziale 3 niniejszej analizy, znajduje to odzwierciedlenie w strukturze wieku osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy tylko w roku 2013 liczba absolwentów kończących szkoły ponadgimnazjalne wyniosła 777, a liczba bezrobotnych absolwentów zarejestrowanych w PUP 198 osób. W tabeli poniżej zaprezentowano zawody, w który występuje największy udział procentowy bezrobotnych absolwentów ze szkół ponadgimnazjalnych powiatu kościerskiego¹⁷.

Tabela 11.8 Udział procentowy zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów w poszczególnych zawodach nadwyżkowych

Zawód	Udział procentowy
Sprzedawca	41%
Kucharz	41%
Technik budownictwa	38%
Mechanik pojazdów samochodowych	37%
Kucharz małej gastronomii	36%
Technik ochrony środowiska	33%

Źródło: PUP w Kościerzynie, „Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie kościerskim w 2013 roku”-część II Absolwenci

Zgodnie z danymi zawartymi w „Rankingu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Powiecie Kościerskim w I półroczu 2014 r” na dzień 30.06.2014 r. wśród bezrobotnych

16 Raport z badania preferencji w wyborze zawodu i kierunku kształcenia uczniów klas III gimnazjów w powiecie kościerskim, str.4-7.

17 Powiatowy Urząd w Kościerzynie „Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie kościerskim w 2013 roku” – część II Absolwenci, str. 3-7

najwięcej było osób zarejestrowanych m.in. w zawodach robotnik budowlany (167), mechanik pojazdów samochodowych (64) kucharz (71). Biorąc pod uwagę powyższe dane można stwierdzić, iż część absolwentów zmuszona będzie szukać zatrudnienia poza granicami powiatu lub przekwalifikować się w celu dostosowania do potrzeb rynku pracy.

W świetle zaprezentowanych informacji bardzo istotne zdają się być kwestie poruszone na posiedzeniu Powiatowej Rady Zatrudnienia, gdzie wskazano na słabość systemu kształcenia zawodowego i konieczność wprowadzenia bardziej uniwersalnych profili, które przy dodatkowym przeszkoleniu pozwolą na wykorzystanie posiadanych umiejętności w różnych branżach.

11.3 ANALIZA SYTUACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ZAKRESIE DOSTĘPU DO EDUKACJI I SZKOLNICTWA

W roku 2013 w Polsce było 35,5% osób niepełnosprawnych, spośród których 34,4% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. W 2013 r. nastąpiło też zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych z wyższym wykształceniem – 7,7 %, w tym w wieku produkcyjnym o 9,1%. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 31,7% osób niepełnosprawnych (wśród osób w wieku produkcyjnym wskaźnik ten osiągał wartość 40,9%). Według danych GUS w roku szkolnym 2012/2013 w szkołach podstawowych uczyło się 59,1 tys. uczniów niepełnosprawnych, w gimnazjach – 50,0 tys., w szkołach zawodowych – 15,8 tys., w liceach profilowanych – 0,4 tys., a w liceach ogólnokształcących – 5,0 tys. Jest to o tyle istotne, że posiadane wykształcenie zdecydowanie wpływa w późniejszym okresie na aktywność zawodową osób niepełnosprawnych. Im wyższy poziom wykształcenia, tym wyższy współczynnik aktywności zawodowej tych osób, a co za tym idzie, również wskaźnik zatrudnienia. W tej grupie społecznej najwyższą aktywnością zawodową cechują się osoby z wyższym i średnim poziomem wykształcenia.

W województwie pomorskim funkcjonują obecnie 132 placówki różnych szczebli kształcenia specjalnego, które uzupełniane są przez Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii (2) i Ośrodki Rewalidacyjno-Wychowawcze (16).

Według danych Kuratorium Oświaty w Gdańsku liczba placówek edukacyjnych wszystkich typów przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych dostosowanych do ich potrzeb przedstawia się następująco:

- 569 szkół i placówek oświatowych z podjazdami dla osób niepełnosprawnych,
- 849 szkół i placówek oświatowych z toaletami dostosowanymi dla osób niepełnosprawnych,
- 246 szkół i placówek oświatowych z pomieszczeniami i urządzeniami dostosowanymi do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Placówki te dysponują 862 pojazdami dostosowanymi do potrzeb osób niepełnosprawnych¹⁸.

Aktualnie jednym z problemów w dostępie do edukacji osób niepełnosprawnych jest niedostosowanie oferty kształcenia do możliwości i oczekiwań tej grupy społecznej, przez co ma ona gorszą pozycję na rynku zatrudnienia. Ponadto osoby z niepełnosprawnością cechują liczne ograniczenia z punktu widzenia psychologicznego. Mają mniejszą wiarę we własne siły i obawiają się, że nie będą w stanie sprostać wyzwaniom związanym z dalszą edukacją. Coraz rzadziej znaczenie mają bariery stricte architektoniczne, bowiem większa część szkół posiada już odpowiednie rozwiązania w tym zakresie.

Oprócz niedogodności związanych z ofertą kształcenia, tym co ogranicza możliwości edukacyjne jest brak jasnej informacji o możliwościach wsparcia podczas dalszego kształcenia. Osoby współpracujące z osobami niepełnosprawnymi wskazują również na brak odpowiedniego systemu pomocy w postaci stypendiów czy kursów umożliwiających zdobycie odpowiednich kwalifikacji.

W szkołach ponadgimnazjalnych powiatu kościerskiego również kształcą się osoby z niepełnosprawnością ruchową i intelektualną. W tabeli poniżej zawarto szczegółowe informacje w tym zakresie.

¹⁸ Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych województwa pomorskiego na lata 2014-2020, str.9

Tabela 11.9 Liczba uczniów niepełnosprawnych w latach 2010-2014 w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu kościerskiego

Rok szkolny	2010/2011		2011/2012		2012/2013		2013/2014		Rodzaj Niepełnosprawności	udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo
	osoby z niepełnosprawnością ruchową	osoby z niepełnosprawnością intelektualną/osoby niewidome i inne	osoby z niepełnosprawnością ruchową	osoby z niepełnosprawnością intelektualną/osoby niewidome i inne	osoby z niepełnosprawnością ruchową	osoby z niepełnosprawnością intelektualną/osoby niewidome i inne	osoby z niepełnosprawnością ruchową	osoby z niepełnosprawnością intelektualną/osoby niewidome i inne		
I Liceum Ogólnokształcące im. Józefa Wybickiego w Kościerzynie	-	-	7	1	9	1	7	1	Szkoła posiada przystosowane toalety damskie i męskie. Brak odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych	
Powiatowy Zespół Szkół nr 1 w Kościerzynie	10	2	8	1	8	1	8	2	Szkoła przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Posiada rozwiązania infrastrukturalne jak winda i schodół oraz odpowiednio przystosowane toalety	
Powiatowy Zespół Szkół nr 2 w Kościerzynie	0	41	0	43	0	37	0	31	Szkoła posiada platformę dla wózka inwalidzkiego oraz specjalnie przystosowaną łazienkę dla osoby niepełnosprawnej.	
Powiatowy Zespół Szkół nr 3 w Kościerzynie	0	0	0	1	1	0	1	2	Szkoła posiada schodół prowadzący do budynku warsztatów szkolnych oraz przystosowane w tym budynku dla osób niepełnosprawnych toalety. Budynek warsztatów szkolnych i budynek główny szkoły wyposażony w podjazd.	
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Jana Brzechwy w Kościerzynie (Placówka obejmuje nauczanie na poziomie przedszkolnym, podstawowym, gimnazjum oraz szkołę przysposabiającą do pracy)	167	23	161	21	161	24	158	20	Ośrodek jest przystosowany do potrzeb uczniów niepełnosprawnych intelektualnie, natomiast w zakresie osób z niepełnosprawnością ruchową tylko częściowo. Aktualnie ośrodek jest doposażony w windę.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Oświaty

12 ANALIZA ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W AKTYWIZACJI RYNKU PRACY

12.1 ROLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W POBUDZANIU AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I AKTYWIZACJI RYNKU PRACY

Rola organizacji pozarządowych we współczesnym świecie nabiera coraz większego znaczenia, jednakże w dalszym ciągu nie jest dostatecznie doceniana. Organizacje pozarządowe to podmioty nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, które nie działają w celu osiągnięcia zysku. Ich działalność regulowana jest zapisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. 2003 Nr 93 poz. 873 z późn. zm.)

Jak czytamy w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego 2003-2015”, „dla samorządu terytorialnego sektor pozarządowy jest partnerem w co najmniej trzech płaszczyznach: po pierwsze reprezentuje społeczność lokalną, wyraża jej potrzeby, dążenia i oczekiwania; po drugie – świadczy pomoc bezpośrednią na rzecz mieszkańców społeczności lokalnej oraz po trzecie – wprowadza nowe, często alternatywne sposoby działania”¹⁹.

Przedmiot działalności organizacji pozarządowych jest mocno zróżnicowany i rozciąga się od ochrony zdrowia przez edukację i sport aż po pobudzanie aktywności społecznej i zawodowej obywateli, przez co mają one realny wpływ na podniesienie jakości życia i warunków bytowych mieszkańców. Z badań prowadzonych nad III sektorem jasno wynika, że na terenach poza dużymi miastami najbardziej aktywne są organizacje zajmujące się sportem, a w miastach podmioty związane z pomocą społeczną.

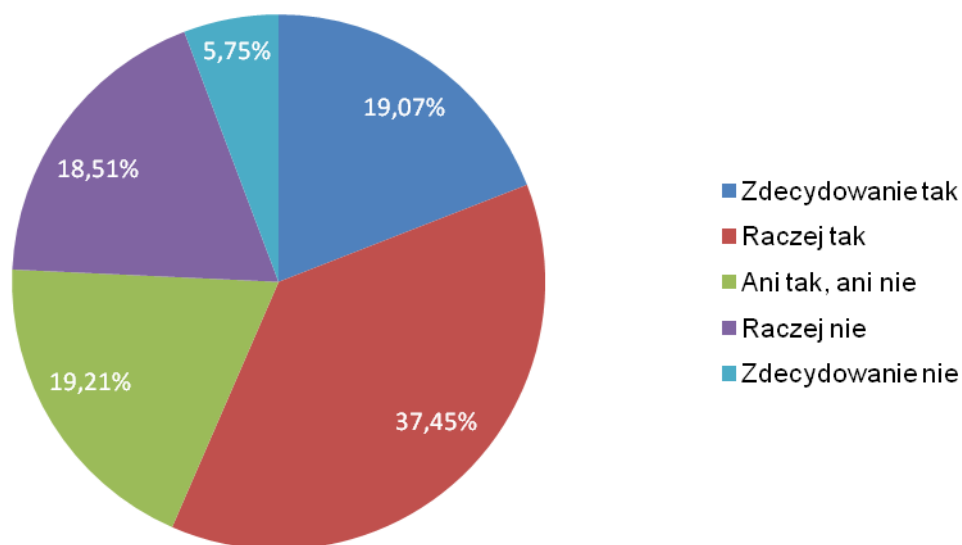
Działalność organizacji pozarządowych odgrywa również istotną rolę w pobudzaniu aktywności społecznej poprzez organizację akcji i działań skierowanych bezpośrednio do mieszkańców miast czy nawet dzielnic, w które angażują się głównie ochotnicy (wolontariusze). W celu rozwoju postaw obywatelskich wiele akcji skierowanych jest do młodzieży szkolnej, aby już od najmłodszych lat wpajać w uczniach zainteresowanie

19 „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2003-2015”, str. 17

sprawami najbliższego otoczenia. Działalność w organizacjach jest też bardzo dobrą okazją do zawierania nowych znajomości i zwiększenia poczucia, że robi się coś wartościowego społecznie. Warto przy tym zaznaczyć, że w Kościerzynie działa jedno z siedmiu centrów wolontariatu w województwie (obok Gdańska, Słupska, Sopotu, Tczewa, Rumii i Pucka) prowadzone od 2011 roku przez Gdańską Fundację Dobroczynności, które zrzesza ochotników z terenu powiatu.

Jak wynika z badań ankietowych, większość mieszkańców powiatu kościerskiego posiada wiedzę na temat organizacji pozarządowych działających w swoich sąsiedztwie (56,52%). Orientacji w tym zakresie nie posiada 24,26% ankietowanych. Precyzyjnej odpowiedzi na to pytanie nie było w stanie udzielić 19,21% respondentów. Szczegółowe dane na ten temat pokazuje poniższy wykres.

Rysunek 12.1 Odpowiedzi na pytanie, „Czy orientuje się Pan/Pani jakie organizacje pozarządowe funkcjonują na Państwa terenie?”

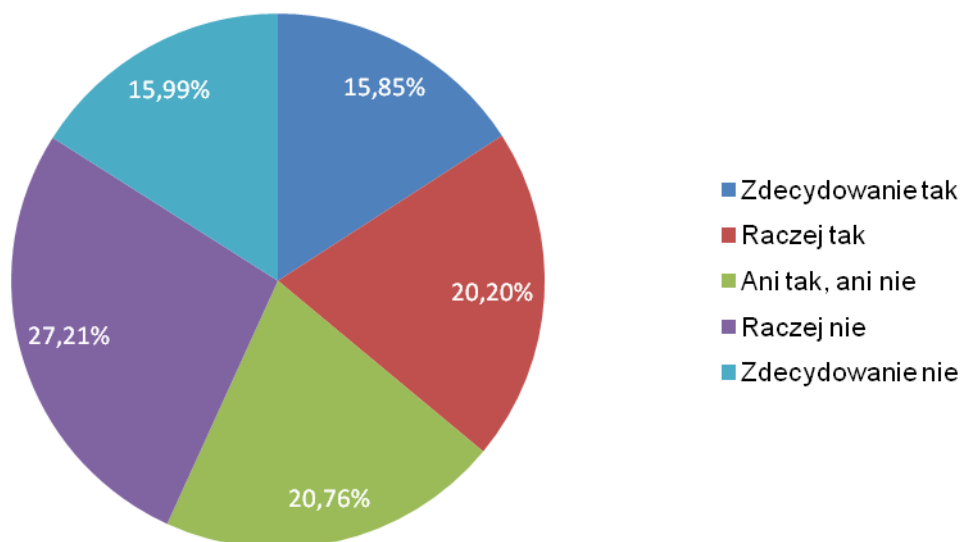

Źródło: badanie firmy EU-CONSULT

Z informacji uzyskanych od osoby głęboko zaangażowanej w funkcjonowanie III sektora w powiecie kościerskim wynika, że organizacje pozarządowe nie mają problemów ze znalezieniem ochotników do realizacji organizowanych przez siebie przedsięwzięć, a mieszkańcy chętnie angażują się w prowadzone akcje. Potwierdzają to badania ankietowe. Choć odsetek mieszkańców deklarujących udział w akcjach i projektach organizacji pozarządowych (36,05%) jest niższy od odsetka mieszkańców deklarujących brak tego

rodzaju aktywności (43,20%), to wzięwszy pod uwagę niski stopień zaangażowania społecznego ogółu Polaków należy go uznać za zadowalający. Szczegółowe dane na ten temat przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 12.2 Odpowiedzi na pytanie, „Czy angażuje się Pan/Pani w akcje/projekty organizowane przez sektor organizacji pozarządowych?”

Źródło: badanie firmy EU-CONSULT

Część z zarejestrowanych w kraju organizacji pozarządowych zajmuje się pobudzaniem aktywności zawodowej, m.in. poprzez poradnictwo zawodowe, organizowanie szkoleń, kursów i staży dla osób bezrobotnych, które są zainteresowane podnoszeniem swoich kwalifikacji. Podmioty te posiadają szereg kontaktów z przedsiębiorstwami, które we współpracy z nimi umożliwiają młodym ludziom zdobycie doświadczenia zawodowego. Jednakże działalność w tym zakresie jest niezwykle trudna i wymagająca.

Z opracowanego przez GUS w 2013 roku raportu „Trzeci sektor w Polsce. Stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd zawodowy i gospodarczy oraz organizacje pracodawców w 2010 r.” wynika, że jedynie 1% funkcjonujących w kraju podmiotów pozarządowych zajmuje się rynkiem pracy. Najwięcej organizacji skupia się wokół kultury, sportu i edukacji (ok. 30%).

Rysunek 12.3

Źródło: „Pozarządowe instytucje rynku pracy. Co o nich wiemy?”

„<http://civicpedia.ngo.pl/wiadomosc/1026051.html#>”

Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że choć powoli, to jednak zwiększa się ilość Pozarządowych Organizacji Rynku Pracy (PIRP).

Rysunek 12.4

Źródło: Pozarządowe instytucje rynku pracy. Co o nich wiemy?

„<http://civicpedia.ngo.pl/wiadomosc/1026051.html#>”

Podmioty pozarządowe świadczące usługi dotyczące rynku pracy mogą cechować się w tym zakresie większą skutecznością niż organy państwa z uwagi na lepsze rozeznanie potrzeb społeczności lokalnej oraz sektora przedsiębiorczości. Z drugiej strony mają mniejsze możliwości finansowe w realizacji projektów i trudniejszy dostęp do danych dotyczących określonych grup beneficjentów.

Obecnie nie ma dostępu do obiektywnych danych określających skuteczność tych organizacji. Nie ulega jednak wątpliwości, że działalność związana z rynkiem pracy wymaga szeregu kompetencji oraz kontaktów umożliwiających przygotowanie bezrobotnych

do podjęcia pracy i rzeczywiste ich zatrudnienie. Z danych serwisu ngo.pl wynika, że w październiku 2014 r. w bazie organizacji (do której podmioty zgłaszają się same, a w kolejnym roku są weryfikowane na podstawie KRS i REGON) w województwie pomorskim funkcjonowało 678 takich organizacji. Natomiast zgodnie z danymi pochodzącymi z Krajowego Rejestru Agencji Zatrudnienia, gdzie zgodnie z prawem powinien zostać zarejestrowany podmiot świadczący usługi w zakresie poradnictwa pracy, poradnictwa zawodowego czy doradztwa personalnego, w tym samym czasie na terenie województwa pomorskiego zarejestrowanych było 365 organizacji prowadzących działalność dot. zatrudnienia, jednak jedynie 17 z nich było fundacjami lub stowarzyszeniami²⁰.

Organizacją prężnie działającą w tym zakresie na terenie powiatu kościerskiego jest Kaszubski Instytut Rozwoju (KIR), który skupia ekonomistów, prawników, działaczy społecznych i samorządowych. Jego głównym celem jest „inicjowanie i wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej prowadzących do rozwoju społeczności lokalnej Kaszub”. Jednym z obszarów działalności KIR jest przeciwdziałanie bezrobociu i wspieranie rozwoju gospodarczego poprzez promocję zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz zagrożonych zwolnieniem z pracy. W ramach dotychczasowej działalności KIR w 2014 r. realizowano m. in. projekt „Przedsiębiorczość kluczem do własnej firmy” dofinansowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Kierowany był on do osób, które utraciły pracę z przyczyn leżących po stronie pracodawcy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed przystąpieniem do projektu, a chcących rozpocząć prowadzenie własnej działalności gospodarczej²¹.

Z danych dotyczących organizacji pozarządowych z poszczególnych jednostek terytorialnych wchodzących w skład KOF wynika, że bardzo niewielki odsetek z nich angażuje się w tego typu działania. Jedną z przyczyn może być złożoność problemu bezrobocia oraz brak realnej wiedzy na temat działań, które należy podjąć, żeby aktywizować osoby bezrobotne. Brakować też może świadomości, w jaki sposób dotrzeć do potencjalnych pracodawców, aby jednocześnie dopasować ofertę pomocy do potrzeb podmiotów gospodarczych funkcjonujących na rynku lokalnym i regionalnym.

20 K.Fejfer „Pozarządowe Instytucje rynku pracy. Co o nich wiemy?”, artykuł w serwisie internetowym: <http://civicipedia.ngo.pl/wiadomosc/1026051.html#>

21 Na podstawie strony internetowej: www.kir.org.pl

Niewystarczające działania w powyższym zakresie potwierdzają przeprowadzone na potrzeby niniejszego opracowania ankiety wśród jednostek samorządowych oraz w Powiatowym Urzędzie Pracy, w których zdecydowana większość respondentów na pytanie: „Jak ocenia Pan/Pani skuteczność organizacji pozarządowych w zakresie aktywizacji rynku pracy?”, odpowiedziała: „Źle”.

12.2 ANALIZA LICZBY I PROFILI AKTYWNOŚCI ZAREJESTROWANYCH NA TERENIE OBSZARU FUNKcjONALNEGO ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN

Według raportu opracowanego przez Stowarzyszenie Klon/Jawor „Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych”, który ukazał się w 2013 r. i obejmował fundacje i stowarzyszenia (bez Ochotniczych Straży Pożarnych), w 2012 r. na terenie Polski funkcjonowało 11 tys. fundacji i ok. 72 tys. stowarzyszeń, z czego rzeczywiście aktywnych było ok. 60-80% podmiotów. Największa liczba organizacji funkcjonuje w województwie mazowieckim, dolnośląskim, warmińsko-mazurskim, najmniej w świętokrzyskim i śląskim. Województwo pomorskie znajduje się w średniej krajowej pod względem ilości zarejestrowanych podmiotów²².

Z uwagi na fakt, że w powiecie kościerskim żadna instytucja nie prowadzi stałego monitoringu organizacji pozarządowych, a często też i te podmioty nie zgłaszają w urzędach informacji np. o zawieszeniu działalności, na potrzeby przedmiotowej analizy poproszono poszczególne jednostki samorządu o informacje na temat działających na ich terenie podmiotów pozarządowych.

Na podstawie otrzymanych danych dotyczących ostatnich 3 lat można zauważyć, że dynamika powstawania organizacji pozarządowych na terenie kościerskiego obszaru funkcjonalnego jest niewielka. W zasadzie utrzymuje się ona na stałym poziomie, przy czym największa liczba organizacji (aż 82) zarejestrowana jest w mieście Kościerzyna (choć aktywnie działa zaledwie 37, czyli mniej niż 50%), co wynika z faktu, że jest ono największym

22 „Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych” Raport z badania 2012, Stowarzyszenie Klon/Jawor, str.15

ośrodkiem społeczno-gospodarczym powiatu. Najmniejsza ilość (jedynie 6) funkcjonuje z kolei na terenie gminy Lipusz. Na obszarze pozostałych gmin funkcjonuje aktywnie ok. 10 podmiotów. Wyjątkiem jest tutaj gmina Kościerzyna, gdzie wyjątkowo aktywne są organizacje związane z rolnictwem (12). Znamienne jest, że ilość podmiotów zarejestrowanych nie może być brana pod uwagę w przypadku oceny rzeczywiście podejmowanych działań i realnego wpływu organizacji pozarządowych na społeczność lokalną. Zazwyczaj bowiem podmioty faktycznie działające funkcjonują w znacznie mniejszej liczbie, co pokazuje wspomniany już przykład miasta Kościerzyna czy gminy Liniewo, w której na 21 zarejestrowanych podmiotów w 2014 r. aktywnych jest zaledwie 9.

Przedmiotem działalności organizacji pozarządowych jest głównie sport (35 podmiotów), edukacja (23 podmioty, głównie w gminach Nowa Karczma – 10, Stara Kiszewa – 8, w mieście Kościerzyna – 5), kultura (18) oraz turystyka i rekreacja (17). Niewielka jest aktywność podmiotów sektora non-profit w zakresie aktywizacji gospodarczej i przeciwdziałaniu bezrobociu. Podmioty takie aktywnie funkcjonują jedynie w mieście Kościerzyna (1) i gminach Kościerzyna (2) oraz Stara Kiszewa (2).

Z informacji uzyskanych od pracownika Centrum Organizacji Pozarządowych prowadzonego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie wynika, że aktualnie w powiecie funkcjonuje około 250 organizacji pozarządowych (w tym OSP, KGW, UKS) i stale rejestrowane są nowe. Jednakże aktywność wykazuje jedynie 1/3 tych podmiotów. Nie występują natomiast problemy z zaangażowaniem w pracę wolontariuszy. Przychylne działalności organizacji są także miejscowe media, które promują i przekazują informacje dotyczące lokalnych inicjatyw.

Ankiety dotyczące funkcjonowania organizacji pozarządowych w poszczególnych gminach obszaru funkcjonalnego znajdują się w załączniku nr 2 do niniejszej analizy.

12.3 ANALIZA KONDYCJI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Aktualnie sytuacja organizacji pozarządowych w powiecie nie przedstawia się w sposób bardzo zły, ale nie jest to też sytuacja w pełni zadowalająca. Z jednej strony podmioty te mają teraz szereg możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na działalność

statutową, z drugiej zaś widoczne jest zbyt małe wsparcie ze strony władz lokalnych w tym finansowanie III sektora ze środków samorządu.

Warto przy tym zaznaczyć, że z uwagi na fakt, iż na terenie gmin powiatu kościerskiego działają w większości niewielkie organizacje, mają one ograniczone możliwości sięgania po środki unijne. Dzieje się tak z uwagi na konieczność zapewnienia wkładu własnego oraz organizację zaplecza organizacyjnego w taki sposób, aby spełnić wszystkie wymagania związane z wdrażaniem i rozliczaniem projektów unijnych. Małe organizacje w większości nie mają silnego wsparcia finansowego podmiotów gospodarczych albo stałych darczyńców. Taka sytuacja może tłumaczyć fakt, że liczba zarejestrowanych organizacji jest znacznie wyższa niż liczba faktycznie działających.

Analizując kondycję organizacji pozarządowych, należy odnieść się też do kadr w nich zatrudnionych. Większość organizacji posiada bardzo małą liczbę stałych pracowników i zadania realizuje głównie przy udziale wolontariuszy. Co więcej, osoby zatrudniane w organizacjach z uwagi na wysokie koszty pracują zazwyczaj w niepełnym wymiarze czasu. Z badań prowadzonych na temat III sektora wynika, że rzadko która organizacja przejawia inicjatywę związaną ze zwiększeniem stale zatrudnianego zespołu czy pozyskiwaniem nowych osób do współpracy. Bolączką są tutaj zatem metody zarządzania organizacjami, które zapewne występują również w skali powiatu. Kolejnym problemem jest zbyt ograniczony dostęp do internetu i niewykorzystanie jego możliwości do nawiązywania kontaktów oraz działań marketingowych.

Obecnie w powiecie nie funkcjonuje stałe Centrum Organizacji Pozarządowych, które dysponowałoby własnym budynkiem lub choćby jego częścią, prowadziło aktywne wsparcie fundacji i stowarzyszeń lub też dysponowało pomieszczeniami biurowymi i sprzętami, z których podmioty te mogłyby korzystać. W tej chwili pomieszczenia są bezpłatnie użyczane na spotkania i szkolenia przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Istniejące Centrum Organizacji Pozarządowych funkcjonuje właśnie w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Prowadzi ono doradztwo formalno-prawne (m.in. z zakresie zakładania organizacji, pozyskiwania i rozliczania projektów, zakładania i rejestracji NGO, tworzenie statutu oraz obowiązków formalno-prawnych NGO), specjalistyczne w zależności od zapotrzebowania (marketing, komunikacja, PR, księgowość itp.) oraz szkolenia dotyczące

współpracy z samorządem, księgowości w organizacjach pozarządowych, budowania zespołu i partnerstw projektowych²³.

Osoba zatrudniona do jego prowadzenia początkowo prowadziła je jako dodatkowe zajęcie, a następnie uzyskała zatrudnienie w wymiarze ½ etatu jako konsultant ds. organizacji pozarządowych. Zadaniem Centrum jest min. organizacja bezpłatnych szkoleń dla NGO (dzięki kontaktom z organizacjami pozyskującymi fundusze spoza powiatu) oraz wysyłanie drogą elektroniczną informacji związanych z możliwością odbycia szkoleń poza powiatem, jak również uczestniczenia w konferencjach dotyczących III sektora realizowanych w województwie. Zważywszy na pracę Centrum w niepełnym wymiarze, nie można stwierdzić, że organizacje mają zapewnione wsparcie umożliwiające im wdrażanie przedsięwzięć o dużej efektywności i lepszej jakości. Co więcej, funkcjonowanie Centrum zaplanowane jest jedynie do końca marca 2015 r.

Reasumując, można uznać, że kondycja sektora pozarządowego w powiecie kościerskim nie odbiega od sytuacji innych podmiotów tego typu działających w na terenie mniejszych miejscowości kraju. Borykają się one z takimi samymi problemami finansowymi, kadrowymi i organizacyjnymi

12.4 ANALIZA ZDOLNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W ZAKRESIE ADAPTACJI DO ZMIAN SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH

Z informacji pozyskanych od osoby zaangażowanej w działalność organizacji pozarządowych na terenie KOF wynika, że obecnie większość aktywnych podmiotów spełnia swoimi działaniami oczekiwania społeczeństwa. Z uwagi na funkcjonowanie głównie na rynku lokalnym, znają one potrzeby społeczności i realizują projekty, które mogą spotkać się z pozytywną reakcją grupy docelowej.

Badania prowadzone przez Stowarzyszenie Klon/Jawor szczegółowe przedstawione w raporcie „Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych” wynika, że zaledwie 1/3 organizacji prowadzi diagnozę potrzeb odbiorców, aby odpowiednio zaplanować swoje

23. Na podstawie strony internetowej: http://www.pccprkoscierzyna.pl/organizacje_pozarzadowe.html

działania. Jedynie co trzecia organizacja ma informacje na temat liczby osób i instytucji korzystających z jej usług, które mogłyby analizować.

Powyższe dane wskazują, że dwie trzecie organizacji w ogóle nie prowadzi monitoringu jakości i adekwatności podejmowanych przez siebie działań. Z jednej strony może to oznaczać, że nieprawidłowości organizacyjne mogą spowodować, że zareagują one z opóźnieniem na zmieniające się potrzeby odbiorców. Z drugiej zaletą tych organizacji jest fakt, że często działają one w kilku obszarach, dlatego mogą szybciej dostosowywać się do zachodzących zmian społeczno-gospodarczych.

O ile badanie rynku i zapotrzebowania na usługi może okazać się niezbędne dla podmiotów działających w większych ośrodkach miejskich, gdzie pojawia się też zjawisko swoistej konkurencji między organizacjami, o tyle w mniejszych miejscowościach i na terenach wiejskich organizacje silniej współpracują ze środowiskiem lokalnym i samorządami, przez co mogą szybciej dostosować specyfikę działań do zachodzących zmian. Choć oczywiście zaznaczyć należy, że dopasowanie usług może wiązać się z ich poszerzeniem lub wyspecjalizowaniem w pojedynczych obszarach. W przypadku nadejścia poważnego kryzysu gospodarczego, kiedy głównymi potrzebami byłyby usługi społeczne i związane z rynkiem pracy, kiedy inne sfery dotyczące kultury czy sportu zeszyłyby na drugi plan, istnieje duże prawdopodobieństwo, że część organizacji nie byłaby w stanie zmienić profilu działań. Zatem można wnioskować, iż potrafią się one dostosować do akcji związanych z głównymi celami statutowymi, natomiast w przypadku potrzeby diametralnej zmiany świadczenia usług nie będą w stanie dalej prowadzić działalności. Z oczywistych przyczyn jest to związane z kadrą i jej kwalifikacjami.

12.5 ANALIZA SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI DZIAŁANIA ORGANIZACJI

POZARZĄDOWYCH

Jak wspomniano w poprzednim rozdziale, tylko niewielka liczba organizacji pozarządowych prowadzi skutecznie regularny monitoring swoich działań. Podmioty te opracowują sprawozdania na własne potrzeby, omawianie skuteczności poszczególnych przedsięwzięć odbywa się też zazwyczaj wewnątrz organizacji, wśród jej członków. Do dyskusji nie zawsze włączane są osoby korzystające ze wsparcia, które mogłyby wskazać bardziej adekwatne

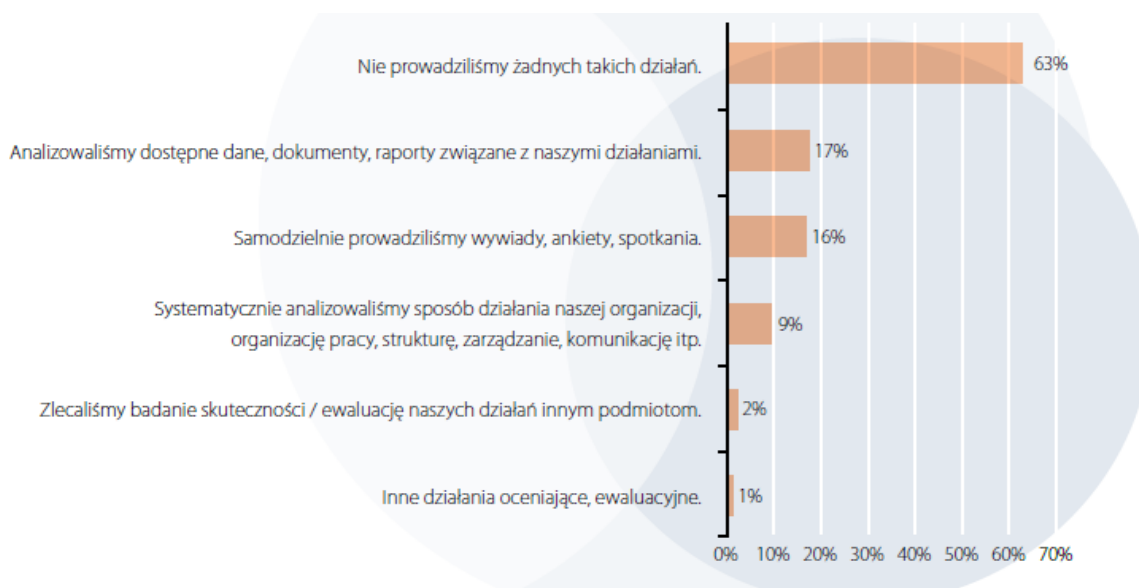
kierunki działań lub naprowadzić organizację na modyfikację świadczonych usług. Bardziej szczegółowe raporty opracowywane są w przypadku, gdy jest to wymagane przez instytucje współfinansujące konkretne przedsięwzięcia. Ciężko jednak zbadać długofalową skuteczność działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe.

Jednym z problemów pojawiających się w związku z bieżącą działalnością jest fakt, iż niektóre projekty trwają tylko w określonych ramach czasowych, podczas których posiadają zapewnione dofinansowanie zewnętrzne. Nieliczne organizacje mają możliwość cyklicznego, stałego powtarzania realizowanych przedsięwzięć, co zdecydowanie wpływa na większą skuteczność realizowanych przedsięwzięć.

Skuteczność organizacji można też rozważać z punktu widzenia ich efektywności w pozyskiwaniu różnego rodzaju środków i odpowiedniego ich rozliczania. W tym kontekście zapewne istnieje większe prawdopodobieństwo dokładnej weryfikacji ich skuteczności.

Poniżej przedstawiono dane związane z prowadzeniem systematycznych badań skuteczności własnych działań organizacji pozarządowych w Polsce.

Rysunek 12.5 Badania skuteczności działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe w Polsce.

Źródło: Stowarzyszenie Klon/Jawor. Raport z badania „Życie codzienne organizacji pozarządowych w Polsce”, str. 62.

Zważywszy, że na terenie powiatu kościerskiego działają głównie małe organizacje pozarządowe o niewielkiej skali oddziaływania, można wnioskować, że podejmowane przez nie działania odznaczają się stosunkowo wysokim poziomem skuteczności i efektywności z uwagi na dobrą znajomość potrzeb lokalnych społeczności.

Z ankiet, które wypełnione zostały przez osoby zaangażowane w działalność pozarządową z ramienia poszczególnych gmin, wynika, że inicjatywy realizowane przez te podmioty oceniane są dobrze, w szczególności w zakresie zaspokajaniu lokalnej społeczności.

12.6 ANALIZA MOŻLIWOŚCI PRZEMODELOWANIA KIERUNKÓW AKTYWNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Możliwości przemodelowania kierunków aktywności organizacji pozarządowych powinny iść w parze ze zmieniającą się sytuacją społeczną. Z uwagi na aktualną sytuację powiatu i dość wysoki stopień bezrobocia wskazane byłoby, aby podmioty te wsparły działania urzędu pracy w zakresie rozwoju rynku pracy i aktywizacji zawodowej oraz społecznej, w tym również osoby niepełnosprawne. W tym zakresie niezwykle istotna jest też aktywność edukacyjna, która realizowana powinna być we współpracy z przedsiębiorcami i samorządem.

Należy tutaj podkreślić, że samorządy są głównymi partnerami organizacji pozarządowych w zakresie ustalania wspólnej polityki działania oraz finansowania działań. Zatem ewentualnych zmian kierunku działalności należy dokonywać w ścisłej współpracy z przedstawicielami władz lokalnych, ustalając z nimi najważniejsze kierunki rozwoju.

Organizacje pozarządowe w powiecie, nie licząc trzech największych, są w większości niewielkie, a ich członkowie świadczą działalność po godzinach pracy i w weekendy. W ankietach dotyczących funkcjonowania III sektora w poszczególnych gminach wchodzących w skład KOF wskazywano, że główne sfery ich działalności powinny dotyczyć: aktywizacji mieszkańców, pobudzania ich do działania, współdziałania z lokalnymi władzami oraz pomocy dla mieszkańców w zależności od bieżących potrzeb. Stwierdzano też, że powinny być głosem i przedstawicielem społeczeństwa. Krytykowano natomiast brak współdziałania pomiędzy organizacjami.

12.7 ANALIZA AKTUALNYCH POTRZEB I PROGNOZA ROZWOJU AKTYWNOŚCI SPOŁECZEŃSTWA ORAZ DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE OBSZARU FUNKCJONALNEGO ORGANIZACJI , A ZWŁASZCZA PODMIOTÓW POZARZĄDOWYCH

Potrzeby organizacji pozarządowych są bezpośrednio połączone z kondycją tych podmiotów. W powiecie kościerskim istnieje potrzeba stworzenia profesjonalnego Centrum Organizacji Pozarządowych, które będzie świadczyło fachową i rzetelną pomoc w zakresie działalności podmiotów niepublicznych. Powinno ono doradzać w kwestiach prawnych dotyczących zakładania i prowadzenia działalności pozarządowej oraz finansowych w zakresie rozliczania działalności, jak również szkolić z zakresu zarządzania. Z uwagi na nową perspektywę związaną z wdrażaniem funduszy unijnych powinno oferować szkolenia i warsztaty związane z pozyskiwaniem środków dla sektora NGO oraz rozliczaniem projektów. Jednocześnie powinno oferować wsparcie w postaci pomieszczeń, gdzie organizacje mogłyby prowadzić działalność, oraz urządzeń, które ułatwiłyby im codzienną pracę (komputery, drukarki, stałe łącze z internetem). Z ankiet przeprowadzonych na potrzeby niniejszej analizy wynika między innymi, że większość przedstawicieli samorządów źle ocenia obecne zaplecze infrastrukturalne przeznaczone na działalność organizacji non-profit.

Organizacje potrzebują także Centrum Aktywności, miejsca gdzie mogłyby się integrować i komunikować wzajemnie, tworząc ofertę do lokalnej społeczności. Centrum powinno być też wsparciem dla sieci organizacji pozarządowych i ułatwiać nawiązywanie partnerstw oraz realizację wspólnych przedsięwzięć dla dobra mieszkańców i przedsiębiorczości. Aktualnie wciąż brakuje odpowiedniego porozumienia między przedstawicielami samorządu i sektora non-profit, zatem Centrum powinno ułatwiać nawiązanie dialogu i wyznaczenie wspólnych celów. Być może jest to też szansa na większe zaangażowanie społeczeństwa w pracę organizacji non-profit, a w szczególności młodych ludzi. Przy czym należy podkreślić, że tak jak obecnie nieodzowne w tym zakresie są wspólne działania podmiotów pozarządowych i szkół w zakresie stałego lub też okazjonalnego wolontariatu. Niemniej jednak odpowiednio przygotowane miejsce mogłoby zostać wykorzystane do szkoleń i spotkań organizacyjnych nowych członków i współpracowników.

Ponadto, jako główne potrzeby w ankietach wskazywano możliwość dofinansowania działalności, dostęp do bezpłatnych usług prawnych, akceptację ze strony przedstawicieli samorządu terytorialnego. Krytykowano brak liderów, którzy aktywowałiby społeczność,

posiadali wiedzę i umiejętności w zakresie zarządzania organizacją, pozyskiwania środków na działalność, którzy umieliby motywować, budować partnerstwa, w tym z samorządem, oraz tworzyć koalicje na rzecz wspólnych spraw. Jako bariery utrudniające rozwój organizacji trzeciego sektora wymieniano również brak motywacji do działania, wspomniany już brak lokalu i sprzętu biurowego oraz niedostatek środków finansowych na prowadzenie działalności. Wskazywano na konieczność rekrutacji nowych członków, którzy zaktywizowaliby organizację swoim zaangażowaniem, nowymi pomysłami i siłą działania.

12.8 ANALIZA AKTYWNOŚCI NGO W CELU BUDOWANIA PARTNERSTW, WSPÓLNEGO TWORZENIA PROJEKTÓW NA RZECZ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ I POZYSKIWANIA FINANSOWANIA NA ICH REALIZACJĘ

Z badań przeprowadzonych przez Stowarzyszenie Klon/Jawor „Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych” wynika, że partnerami tych podmiotów są najczęściej: urzędy miast i gmin (85%), lokalna społeczność (85%) oraz inne organizacje pozarządowe – stałe kontakty występują tutaj tylko w przypadku 20-25% badanych. Zdecydowanie rzadsze są relacje z podmiotami spoza regionu (57%, z czego jedynie 10% to kontakty regularne). Związki z podmiotami ze sfery biznesu utrzymuje 62% organizacji²⁴.

W województwie pomorskim funkcjonuje stosunkowo dobrze rozwinięta sieć organizacji pozarządowych, która umożliwia realizację wspólnych przedsięwzięć zarówno o charakterze ogólnym, które realizowane są w odniesieniu do całego sektora, jak i konkretnych, ściśle określonych w czasie pojedynczych aktywności. Funkcjonuje tu Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych, która sprzyja wymianie doświadczeń, porusza najważniejsze kwestie społeczne dotyczące rozwoju województwa oraz zabiera stanowisko w opracowywaniu dokumentów strategicznych. Wzmacnia też dialog z władzami województwa.

Na poziomie powiatów działają Rady Działalności Pożytku Publicznego, których na terenie województwa funkcjonuje 8, w tym na terenie powiatu kościerskiego. Rada zrasza przedstawicieli organizacji pozarządowych, a jej celem jest zacieśnienie współpracy

24. „Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych” Raport z badania 2012, Stowarzyszenie Klon/Jawor, str.13

z samorządem i uzyskanie realnego wpływu na najważniejsze inicjatywy podejmowane w powiecie. Rada podejmuje też współpracę z innymi podmiotami – szkołami, ośrodkami pomocy społecznej i Powiatowym Urzędem Pracy. Jednym z efektów tych działań było powołanie wspomnianego już, funkcjonującego w niepełnym wymiarze godzin Centrum Organizacji Pozarządowych, które zajmuje się profesjonalnym doradztwem dla organizacji non-profit oraz informuje je o szkoleniach i wydarzeniach istotnych z punktu widzenia ich działalności.

O ile organizacje nie mają problemu ze zrzeszaniem się w instytucjach w postaci rad czy komisji, o tyle rzadko decydują się na realizowanie wspólnych projektów. Wydaje się jednak, że nie wynika to z konkretnych zastrzeżeń czy obiekcji, ale raczej z braku pomysłów na wspólne inicjatywy.

Według informacji uzyskanych z Centrum Organizacji Pozarządowych w Kościerzynie aktualnie istnieją organizacje, które realizują wspólne projekty w partnerstwach NGO-NGO i samorząd-NGO, choć ilość tych przedsięwzięć jest niewielka. Osoby zaangażowane w działanie trzeciego sektora wskazują, że taka sytuacja będzie musiała się zmienić. "Niewątpliwie jednak ważna będzie ekonomizacja organizacji, gdyż po roku 2020 skończą się największe ich dofinansowania i NGO będą musiały sobie same radzić. Dlatego już dzisiaj ważne są partnerstwa NGO-NGO, samorząd-NGO, biznes-NGO".

12.9 ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH NA OBSZARZE FUNKcjONALNYM W RELACJI DO ORGANIZACJI FUNKcjONUJĄCYCH NA POZIOMIE REGIONALNYM I KRAJOWYM

Organizacje pozarządowe działające na terenie obszaru funkcjonalnego nie odbiegają w profilu działalności od podmiotów funkcjonujących na poziomie regionalnym i krajowym. Najważniejsze dziedziny działań polskich organizacji pozarządowych to:

- sport, turystyka, rekreacja, hobby – 55% organizacji prowadzi działania w tym obszarze (dla 38% są to najważniejsze pola ich działalności),
- edukacja i wychowanie – 42% (14%),
- kultura i sztuka – 33% (17%),

- usługi socjalne, pomoc społeczna – 16% (6%),
- rozwój lokalny – 16% (5%).

Biorąc pod uwagę dane zaprezentowane w rozdziale 12.2, można uznać, że w tym zakresie podmioty non-profit z terenu powiatu kościerskiego działają dokładnie w tych samych sferach. Jednakże z uwagi na fakt, że są to podmioty nieduże, ich zasięg jest stosunkowo niewielki i w zasadzie obejmuje głównie tereny gmin, w których są zarejestrowane.

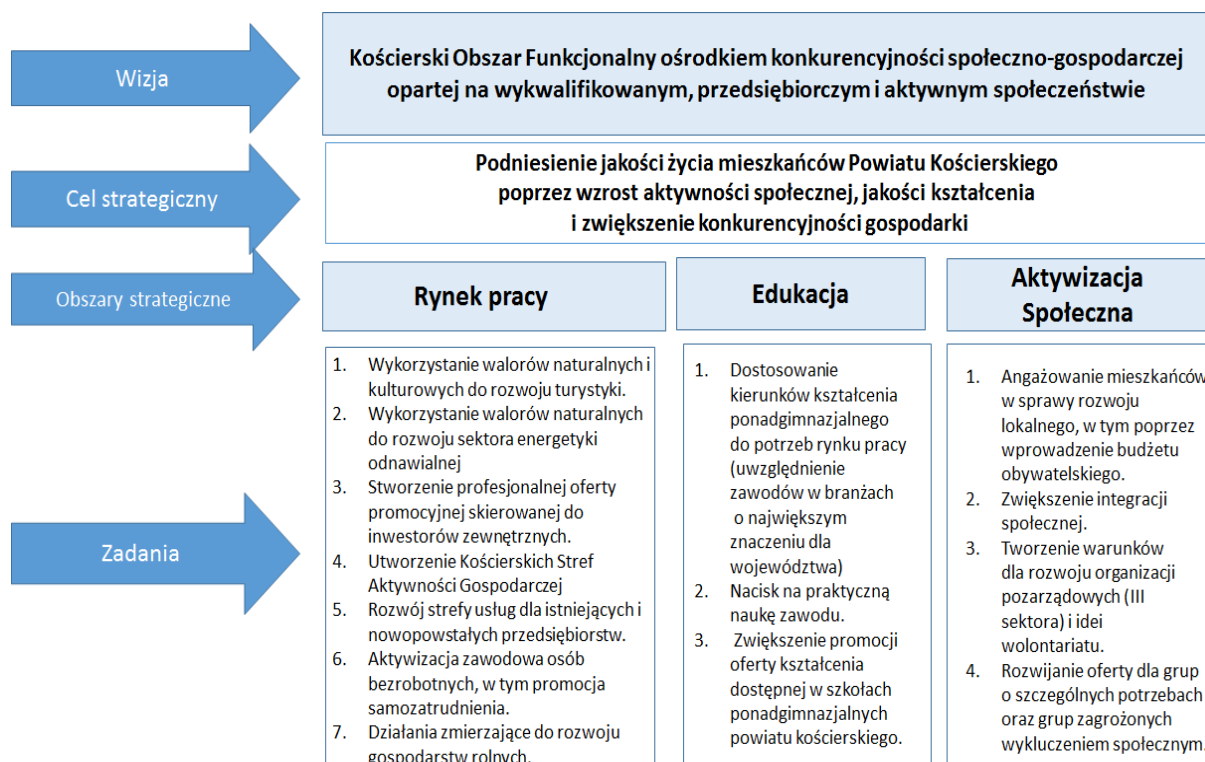
Podobnie jak pozostałe podmioty w kraju organizacje te kierują swoje działania do konkretnych osób. Według badań stowarzyszenia Klon/Jawor 87% organizacji prowadzi działania z myślą o indywidualnych jednostkach, 64% organizacji prowadzi działania na obszarze województwa/regionu lub mniejszym (w tym 41% ogranicza się tylko do własnej gminy lub powiatu), zaś 37% działa na terenie całej Polski lub na skalę ponadnarodową.

Podmioty z terenu KOF borykają się z takimi samymi problemami jak inne organizacje w kraju i województwie, co związane jest przede wszystkim z brakiem wystarczających środków finansowych, zaplecza infrastrukturalnego i sprzętowego, jak i często braku stałej, odpowiednio wykwalifikowanej kadry. Słabością tych podmiotów może być właśnie brak nowych pracowników i stałych członków organizacji, którzy mogliby wprowadzić nowe spojrzenie i pomysły do gamy realizowanych obecnie przedsięwzięć.

13 CELE I ZADANIA STRATEGICZNE W ZAKRESIE RYNKU PRACY, EDUKACJI I AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ

Przedmiotowy Program Sektorowy ma za zadanie przedstawić diagnozę oraz działania zaradcze związane z rynkiem pracy, edukacją oraz aktywizacją społeczną na terenie Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego powiat kościerski, tak by w roku 2025 obszar ten stał się miejscem o wysokiej jakości życia, z dobrze rozwiniętym systemem kształcenia i konkurencyjną gospodarką. Wizja, cel oraz zadania strategiczne stawiane przed Programem przedstawione zostały na rysunku poniżej.

Rysunek 13.1 Wizja, cel oraz zadania strategiczne Programu

źródło: opracowanie własne

W kolejnych rozdziałach omówiono poszczególne czynniki mające wpływ na rozwój powiatu kościerskiego: potencjał rynku pracy, edukację na poziomie ponadgimnazjalnym, dynamikę powstawania i funkcjonowania przedsiębiorstw, działania podejmowane przez samorządy w celu rozwoju gospodarczego powiatu, a także udział partnerów społecznych i instytucji rynku pracy w aktywizacji osób bezrobotnych.

14 OSZACOWANIE POTENCJAŁU RYNKU PRACY NA TERENIE POWIATU KOŚCIERSKIEGO

Rynek pracy należy postrzegać poprzez grupy przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą i tworzących miejsca pracy, czyli z punktu widzenia podmiotów poszukujących odpowiednio wykwalifikowanej siły roboczej, jak i z punktu widzenia osób pracujących oraz poszukujących zatrudnienia.

Jak wspomniano w diagnozie sytuacji rynku pracy na terenie obszaru funkcjonalnego, widoczna jest tutaj korzystna struktura demograficzna, charakteryzująca się wysokim odsetkiem osób w wieku produkcyjnym (62,64%) i przedprodukcyjnym (22,89%). Dzięki temu pracodawcy mają bardzo duży dostęp do zasobów pracy, który utrzymywać będzie się jeszcze przez kolejnych kilkanaście lat, choć warto wspomnieć, że od roku 2009 sukcesywnie zmniejsza się ilość uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych. W okresie 2009-2013 odnotowano spadek o 13%, z 4200 do 3700 osób. Według prognoz GUS w roku 2020 na omawianym obszarze będzie nieco ponad 3,4 tys. osób mających 16-19 lat, co oznacza spadek o 1/5 w stosunku do roku 2009.

Pod względem kapitału ludzkiego pracodawcy poszukujący pracowników mają możliwość wyboru z dużej grupy osób – zarówno posiadających już określone doświadczenie zawodowe jak i spośród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych funkcjonujących na terenie powiatu. Należy jednak zaznaczyć, że w większości są to osoby posiadające dyplom technika (56,22%) lub wykształcenie zasadnicze zawodowe. Rzadziej osoby z wykształceniem wyższym, w szczególności w zawodach związanych z innowacyjnymi technologiami, co wynika z lokalizacji uczelni wyższych poza terenem powiatu. Jednocześnie większość osób poszukujących zatrudnienia posiada niskie kwalifikacje zawodowe (33,1%) oraz niewielki staż pracy (osoby bezrobotne bez doświadczenia zawodowego stanowią aż 19,31%), w związku z czym większość z nich będzie musiała przed rozpoczęciem pracy ukończyć odpowiednie szkolenia.

Gospodarka powiatu jest w dużej mierze - 30,9% oparta o rolnictwo, co trzykrotnie przewyższa ten wskaźnik dla województwa pomorskiego, a także o przemysł i budownictwo. Dominują tutaj mikroprzedsiębiorstwa (95,5%), które nastawione są przede wszystkim na zapewnienie bytu właścicielowi, a świadczone przez niego usługi często skierowane są

na rynek trójmiejski. Widoczny jest niewielki i stopniowo zmniejszający się odsetek osób pracujących w usługach (w 2012r. wynosił 40,32%, w 2013r. 39,57%, przy tym samym wskaźniku dla województwa osiągającym wartość 59,07% w roku 2012 i 59,62% w 2013), co odczytywać należy jako negatywny aspekt pod względem rozwoju gospodarczego. Struktura taka uznawana jest za typową dla słabo rozwiniętego regionu peryferyjnego.

Na obszarze powiatu kościerskiego brakuje większych zakładów, które tworzyłyby miejsca pracy dla mieszkańców, mimo że występują tutaj tereny przeznaczone pod zainwestowanie. Przy odpowiednio przygotowanej ofercie oraz promocji, istnieje możliwość wykorzystania potencjału całego obszaru funkcjonalnego i przyciągnięcia zewnętrznych inwestorów, co zdecydowanie pozytywnie wpłynie na ożywienie gospodarcze obszaru.

Z uwagi na dogodne położenie względem Trójmiasta oraz wspomniany już dostęp do zasobów pracy, zasadnym jest dążenie do stworzenia na obszarze powiatu kościerskiego zaplecza usługowego w branżach, na które widoczny jest popyt na terenie Metropolii Trójmiejskiej. Przede wszystkim chodzi tutaj o firmy w branży budowlanej, usługi związane z mechaniką samochodową oraz wykorzystanie turystyki opartej o naturalne walory regionu.

15 OPRACOWANIE KIERUNKÓW ROZWOJU RYNKU PRACY

Z uwagi na uwarunkowania komunikacyjne oraz środowiskowe charakteryzujące teren powiatu najbardziej pożądanymi kierunkami rozwoju terenu są branże związane z:

- budownictwem,
- mechaniką samochodową,
- TSL (transport, spedycja logistyka),
- branżą drzewną,
- przetwórstwem,
- turystyką,
- rolnictwem ekologicznym
- usługami medycznymi, w tym uzdrowiskowymi i opiekuńczymi,
- rozwój energetyki odnawialnej

Wynika to z faktu, iż tego typu usługi pożądane są w Trójmieście zlokalizowanym w niewielkiej odległości (60 km), które jest największym rynkiem zbytu w regionie, a ponadto w tych właśnie profilach działalności zarejestrowana jest największa liczba podmiotów gospodarczych na terenie powiatu. **Czynnikiem uzasadniającym rozwój obszaru funkcjonalnego obejmującego powiat kościerski w szczególności w kierunku dostarczania usług specjalistycznych jest również fakt, że zapotrzebowanie w tym zakresie na rynku lokalnym nie będzie w stanie wchłonąć istniejącej siły roboczej.** Dlatego też atrakcyjnym staje się rynek trójmiejski, gdzie z uwagi na liczne inwestycje budowlane, jak również duży rynek wtórny nieruchomości niezbędne są przedsiębiorstwa prowadzące roboty remontowe i wykończeniowe.

Co więcej znaczenia nabierają usługi transportowe obejmujące zarówno transport jak i spedycję i logistykę (ujęta w Strategii Rozwoju województwa Pomorskiego na lata 2020, jako branżę o wysokim potencjale wzrostu). Rozwój tej gałęzi gospodarki jest możliwy w zakresie transportu lokalnego i regionalnego oraz transportu na większą skalę, w szczególności w zakresie przewozu towarów, co wynika z faktu, że porty w Gdańsku i Gdyni są ważnym punktem przyjmowania i odbioru ładunków. Z uwagi na rozwój

społeczno-gospodarczy obszaru i wzrost jakości życia mieszkańców do zagospodarowania jest jeszcze rynek dotyczący usług związanych z mechaniką samochodową. Tylko w Gdańsku w roku 2012 zarejestrowanych było 273 501 pojazdów, z których 234 187 stanowiły samochody osobowe). Utworzeniu zaplecza usługowego sprzyja również dostępna na terenie powiatu oferta kształcenia, dostarczająca absolwentów w zawodach takich, jak technik budownictwa, mechanik samochodowy, technik turystyki.

Istotną z punktu widzenia rozwoju powiatu jest również branża drzewna, co wynika ze znacznego zalesienia obszaru funkcjonalnego i już istniejących przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem drzewnym. Co więcej według zapisów "Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020" (SRWP), branża drzewno-meblarska zaliczana jest do branż szczególnie rozwiniętych w Pomorskiem (podobnie jak turystyka).

Kolejnym ważnym sektorem jest przetwórstwo (obecnie na terenie powiatu działa 669 podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym). Ponad 57% z nich ma swoje siedziby na terenie miasta lub gminy Kościerzyna (dane GUS). Podobnie jak dla branży budowlanej szansą rozwoju dla przetwórstwa jest Aglomeracja Trójmiejska, która z uwagi na konkurencyjne ceny może stanowić szeroki rynek zbytu.

W odniesieniu do turystyki, która w tym wypadku oparta może być o unikatowe walory przyrodnicze i kulturowe, władze powiatu we współpracy z przedsiębiorcami powinny dążyć do wydłużenia sezonu turystycznego, a więc rozwijania takich form turystyki, które są niezależne od pogody. Będzie to bezpośrednio związane z koniecznością podniesienia jakości oferty, w tym dostępnej bazy noclegowej, która w tej chwili oparta jest głównie na domkach letniskowych. Wydłużenie sezonu i poprawa jakości oferty przełoży się bezpośrednio na rozwój usług okołoturystycznych związanych właśnie z bazą noclegową, gastronomiczną, jak i bazą transportową czy sportową. Co więcej działania te umożliwią rozwój turystyki weekendowej, której oferta może zostać skierowana przede wszystkim do mieszkańców Trójmiasta.

Do wzbogacenia oferty turystycznej wykorzystać należy:

- Dostępną infrastrukturę społeczną – miasto posiada wszelkie funkcje usługowe zaspokajające potrzeby turysty, w szczególności szpital specjalistyczny, liczne sklepy, basen oraz muzea.

- Istniejące trendy związane z aktywnym wypoczynkiem – aktualnie wśród społeczeństwa widoczny jest wzrastający trend do aktywnego wypoczynku na świeżym powietrzu. Obecnie w tym zakresie na terenie powiatu kościerskiego wykorzystuje się przede wszystkim jeziora – w celach turystyki wodnej. Wskazana jest rozbudowa szlaków rowerowych między poszczególnymi miejscowościami, przebiegającymi wzdłuż najważniejszych obiektów turystycznych: skansenów, muzeów, pomników przyrody. Dobrym przykładem jest tutaj szlak utworzony w gminie Krokowa: Krokowa-Swarzewo. Wskazana jest również promocja sportów zimowych (np. narciarstwo biegowe). Jednym z rozwiązań jest również tworzenie parków lub szlaków tematycznych jak i też tworzenie zupełnie nowych atrakcji np. dom do góry nogami w Szymbarku, Sea Park Sarbsk (Łeba) czy Dinopark w Malborku.
- Promocja agroturystyki na terenach wiejskich – z uwagi na zdecydowaną większość terenów wiejskich w powiecie. W tym celu niezbędne są szkolenia i doradztwo dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej.
- Wprowadzenie do oferty turystyki zdrowotnej obejmującej - w przypadku uzyskania przez Kościerzynę statutu uzdrowiska - usługi dotyczące turystyki uzdrowiskowej.
- Opracowanie profesjonalnej akcji promocyjnej dla obszaru powiatu wykorzystującej media.
- Opracowanie spójnego i profesjonalnego Programu Rozwoju Turystyki, który przygotowany zostanie we współpracy władz samorządowych i przedsiębiorców funkcjonujących w branży związanej z turystyką.

Poza turystyką, z punktu widzenia powiatu istotną funkcję pełni także rolnictwo, w którym zatrudnionych jest obecnie ponad 30% pracujących. Rolnicy powinni zostać zachęcani do rozwoju wspomnianej już agroturystyki lub wprowadzenia nowej (bądź też dywersyfikacji istniejącej) produkcji rolnej. W tym zakresie coraz popularniejsze stają się rolnictwo ekologiczne, gdyż wśród społeczeństwa widoczny jest coraz większy popyt na zdrową żywność. Oczywiście działalność ekologiczna wiąże się z większym ryzykiem - brak środków chemicznych naraża hodowle/uprawy na choroby i w konsekwencji straty rolników. Jednocześnie istnieją bariery wejścia w rozbudowanych administracyjnie procesach certyfikacji i kontroli ekologicznej żywności.

Przy tego typu produkcji problemem może być jednocześnie wejście na rynek z nowymi produktami. Można dokonać tego poprzez agresywną kampanię marketingową, która oczywiście wymaga dużych nakładów finansowych, jak również promować się poprzez kanały lokalne „z ust do ust” bądź też produkować na potrzeby istniejących już, znanych przedsiębiorstw o rozpoznawalnych na rynku markach. Każde z rozwiązań wiąże się z pewnym ryzykiem, jednakże przy odpowiednich założeniach szkoleniowych, marketingowych i informacyjnych prowadzonych przez władze lokalne, tego typu rozwiązania mają szansę powodzenia. Warto również zaznaczyć, że tego typu produkcja umożliwia uzyskanie dodatkowych środków z UE i jest to trend promowany przez inne województwa kraju.

W zakresie dostarczania specjalistycznych usług i wykwalifikowanych pracowników na rynek regionalny należy wspomnieć o usługach medycznych i opiekuńczych. Aktualnie w zakresie tej działalności funkcjonuje niewiele podmiotów prywatnych, jednakże biorąc pod uwagę niekorzystne trendy demograficzne (mniejsza liczba urodzeń, zwiększająca się liczba osób starszych) w kolejnych 15 latach znacznie wzrośnie zapotrzebowanie na tego typu usługi.

Ostatnim kierunkiem rozwoju, który powinien zostać wzięty pod uwagę jest sektor energetyki odnawialnej. Z uwagi na walory naturalne jest to kierunek przyszłościowy w powiecie i stanowi odpowiedź na rosnący w krajach członkowskich UE nacisk na zwiększenie efektywności energetycznej, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz redukcję emisji zanieczyszczeń i zwiększenie wykorzystania OZE.

W kontekście rozwoju rynku pracy uwagę należy zwrócić na promocję przedsiębiorczości i tworzenie warunków do wzrostu samozatrudnienia: szkoleń, warsztatów związanych z prowadzeniem działalności, w szczególności na terenach wiejskich oraz promocję miejsc umożliwiających start młodym przedsiębiorcom.

Należy tutaj podkreślić rolę Kaszubskiego Inkubatora Przedsiębiorczości. Inkubator umożliwia nie tylko zmniejszenie kosztów dotyczących prowadzenia działalności, ale też nawiązanie kontaktów, realizację wspólnych projektów przez nowe i już istniejące firmy. Warto podkreślić, że przy takich założeniach Inkubator jest w stanie zachęcić do współpracy firmy spoza powiatu, które umożliwią wprowadzenie na rynek kościerski rozwiązań innowacyjnych. Należy tutaj zaznaczyć, że to właśnie mali przedsiębiorcy są siłą napędową gospodarki i mogą tworzyć miejsca pracy na terenie obszaru funkcjonalnego.

Ponieważ obecnie na terenie obszaru funkcjonalnego dominują branże charakterystyczne dla obszarów słabo rozwiniętych, należy podjąć działania zmierzające do unowocześnienia gospodarki, przede wszystkim w obszarze tzw. inteligentnych specjalizacjach regionu, czyli takich dziedzin i branż, które charakteryzują się największym potencjałem wzrostu i mogą przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności województwa. Aktualnie Zarząd Województwa Pomorskiego określił następujące obszary Inteligentnych Specjalizacji Pomorza (ISP):

- ISP 1: Technologie off-shore i portowo- logistyczne,
- ISP 2: Technologie interaktywne w środowisku nasyconym informacyjnie,
- ISP 3: Technologie efektywne w produkcji, przesyłach, dystrybucji i zużyciu energii i paliw,
- ISP 4: Technologie medyczne w zakresie chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia się.

Biorąc pod uwagę powyższe, w ramach kierunku rozwoju rynku pracy (w połączeniu ze zmianami w edukacji) wskazane jest wsparcie w tworzeniu i przyciąganiu na teren powiatu firm świadczących usługi m.in. z zakresu:

- ochrony zdrowia i usług medycznych,
- usług opiekuńczych,
- branży energetycznej (ze specjalizacją w kierunku OZE).

Aby maksymalnie wykorzystać potencjał gospodarczy obszaru należy skupić się również na przyciągnięciu firm i inwestycji zewnętrznych, w tym dużych inwestorów tworzących miejsca pracy, co możliwe będzie przede wszystkim przez stworzenie profesjonalnej oferty inwestycyjnej.

16 OPRACOWANIE KONCEPCJI WSPÓLNEJ PROMOCJI INWESTYCJI NA TERENIE OBSZARU FUNKcjONALNEGO, W TYM TWORZONYCH STREF AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ NA TERENIE PARTNERSTWA

Promocja terenów inwestycyjnych musi zostać opracowana profesjonalnie z uwzględnieniem wszystkich czynników związanych z korzystnym położeniem powiatu i znajdujących się tutaj terenów przeznaczonych pod zainwestowanie. Ważne jest, aby wszystkie samorządy wchodzące w skład powiatu synchronizowały działania dla osiągnięcia wspólnego celu, jakim jest rozwój gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy.

Punktem wyjścia i działaniem podstawowym jest stworzenie profesjonalnego systemu pozyskiwania inwestorów. Przede wszystkim dotyczy to zamieszczenia konkretnej oferty na stronach internetowych powiatu oraz każdej z gmin, w której przedstawione zostaną tego typu tereny. Oferta musi jasno wskazywać na położenie obszaru - najlepiej poprzez mapkę, stan przygotowania terenu pod inwestycję (stopień uzbrojenia w media – kanalizacja, wodociąg, elektryczność, telekomunikacja) oraz lokalizację względem ważniejszych ośrodków miejskich i węzłów transportowych. Istotne jest również, aby oferta inwestycyjna dostępna była w co najmniej dwóch językach: polskim i angielskim.

Konieczne jest podjęcie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz przyciągania inwestycji w regionie, jak **Agencja Rozwoju Pomorza S.A.**, która wspiera działania promocyjne gmin i powiatów poprzez regionalną inicjatywę **Invest in Pomerania**. Jest to unikalny system obsługi inwestorów zagranicznych oparty na bliskiej współpracy pomiędzy członkami Invest in Pomerania. Inicjatywę tworzą Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, miasta: Gdańsk, Gdynia, Słupsk i Sopot, Pomorska i Słupska Strefa Ekonomiczna, InvestGDA oraz Agencja Rozwoju Pomorza, która koordynuje działania inicjatywy.

Na stronie internetowej Invest in Pomerania znajduje się oferta inwestycyjna powiatu kościerskiego, jednakże biorąc pod uwagę jej obszerność (191 stron) może okazać się ona zbyt mało konkretna dla przedsiębiorcy szukającego nowej lokalizacji. Z tego względu zaleca się kontakt z przedstawicielem ARP S.A. odpowiedzialnym za obsługę inwestora, który wskaże w jaki sposób przygotowana powinna być klarowna informacja inwestycyjna.

Należy pamiętać, że oprócz treści istotna jest również forma oraz przejrzystość, w tym szata graficzna prezentowanej broszury informacyjnej.

Wskazane jest stworzenie/wyodrębnienie profesjonalnej komórki, która odpowiedzialna będzie za prowadzenie działań dotyczących pozyskiwania inwestorów. Ważne jest, aby informacja o dostępnych terenach i oferta inwestycyjna były obecne w mediach o tematyce biznesowej, jak również na różnego typu targach i imprezach organizowanych dla inwestorów.

Pod względem medialnym warto rozważyć umieszczenie informacji o terenach inwestycyjnych w gazetach regionalnych oraz o zasięgu ogólnokrajowym jak Newsweek Polska, Forbes czy Gazeta Prawna. W dzisiejszych czasach coraz popularniejsze stają się spoty telewizyjne nadawane w stacjach związanych z biznesem i gospodarką – na polskim rynku najbardziej znanymi są TVN CNBC czy Polsat Biznes. Oczywiście przedsięwzięcia tego typu łączą się ze zwiększonymi nakładami finansowymi, jednakże aby przyciągnąć konkretnych inwestorów trzeba podjąć odpowiednio dopasowane do celu działania. Należy nadmienić, że inwestycje przekładają się na tworzenie nowych miejsc pracy, wpływy do budżetu i ożywienie lokalnej gospodarki. Zatem działania realizowane obecnie będą miały pozytywne skutki długofalowe.

Nieodzownym, w zakresie ożywiania gospodarki, jest współpraca z klastrami i punktami obsługi inwestorów w regionie – aktualizowanie ofert, realizacja wspólnych projektów o mniejszym zasięgu, które w perspektywie mogą zaowocować dużymi, konkretnymi inwestycjami. Jednym z działań jest też stworzenie punktu obsługi inwestora, który przeprowadzi go nie tylko przez fazę rozpoczynania działalności na terenie powiatu, ale będzie też służył pomocą na etapie funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Przy promocji warto też pamiętać o przedsiębiorstwach z rynku lokalnego, które mogłyby być zainteresowane terenami pod inwestycje, dlatego też informacje powinny pojawiać się w prasie lokalnej i być udostępniane na stronach internetowych powiatu oraz gmin.

Z uwagi na fakt, że na terenie powiatu kościerskiego funkcjonuje Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości należy również prowadzić działania promocyjne w tym zakresie, co skutkować będzie rozwojem lokalnej przedsiębiorczości i również przyczyni się do tworzenia nowych miejsc pracy.

17 ANALIZA POTRZEB RYNKU PRACY NA OBSZARZE PARTNERSTWA

Obecnie na terenie powiatu kościerskiego stopa bezrobocia przekracza 15%, a co szczególnie istotne w grupie osób pozostających bez pracy przeważają osoby młode. Pod względem wieku większość osób bezrobotnych stanowią osoby poniżej 35 roku życia (53,9%). Pod względem wykształcenia największą grupą bezrobotnych są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – w skali powiatu jest ich 35,34%, a osoby ze stażem zawodowym mniejszym niż 5 lat stanowią 56,23%. Osoby, które są w szczególnie trudnej sytuacji to też te, które stażu nie mają w ogóle (13,9% bezrobotnych w skali powiatu).

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonej diagnozy rynku pracy oraz opracowane wyżej punkty można stwierdzić, że do podstawowych potrzeb rynku pracy należą:

- nowe miejsca pracy – które umożliwią lepsze wykorzystanie dostępnego na terenie powiatu kapitału ludzkiego, w tym opracowanie profesjonalnej oferty inwestycyjnej przeznaczonej dla inwestorów zewnętrznych oraz istniejących przedsiębiorstw;
- wzrost przedsiębiorczości, w tym samozatrudnienia wśród młodych ludzi posiadających specjalistyczną wiedzę i wysokie kwalifikacje oraz osób zamieszkujących tereny wiejskie. Nowo powstałe firmy dostarczą usług i produktów zarówno na rynek lokalny, jak i sąsiednich powiatów czy Trójmiasta;
- tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości poprzez utworzenie na terenie całego obszaru stref aktywności gospodarczej, promocja funkcjonującego w Kościerzynie Inkubatora przedsiębiorstw oraz rozwój innych form wspierania przedsiębiorczości;
- wykorzystanie walorów lokalizacyjnych do rozwoju turystyki i wydłużenia sezonu turystycznego;
- wykorzystanie naturalnych zasobów środowiskowych do rozwoju sektora energetyki odnawialnej;
- rozwój agroturystyki - w celu wykorzystania potencjału terenów wiejskich;
- kształcenie dopasowane do potrzeb rynku pracy – wprowadzenie w szkołach ponadgimnazjalnych kierunków uniwersalnych np. mechatronika, automatyka oraz nowych kierunków pozwalających zapewnić lukę w zawodach deficytowych

np. zawody medyczne (pielęgniarki), usługi opiekuńcze, branże uznane za posiadające potencjał największego wzrostu w województwie jak energetyka (szczególnie OZE), transport, spedycja, logistyka, większy nacisk na naukę praktycznych umiejętności.

18 ANALIZA STANU I PROGNOZY ZAWODÓW „DEFICYTOWYCH” I „NADWYŻKOWYCH”

Przy określaniu zawodów nadwyżkowych i deficytowych w powiecie za główne źródło informacji uznać należy raporty Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie. Mimo, że jest to najbardziej powszechne źródło danych należy pamiętać o zawodności tego narzędzia, gdyż pomija szarą strefę występującą przede wszystkim w branży budowlanej i turystyce i nie uwzględnia ofert pracy publikowanych w innych miejscach niż PUP.

Za zawody nadwyżkowe uznaje się zawody, na które występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych poszukujących pracy w tych zawodach. Mimo wszystko nadal cieszą się one największym zainteresowaniem wśród osób kształcących się w szkołach ponadgimnazjalnych z terenu powiatu.

Tabela 18.1 Zestawienie oferty kształcenia techników z powiatu kościerskiego na rok szkolny 2014/2015 z zapotrzebowaniem na zawody zgłaszanym w I półroczu 2014

Szkoła	Kierunek	Liczba miejsc	Zapotrzebowanie na rynku pracy
Technikum nr 1	Technik informatyk	32	Zawód nadwyżkowy
	Technik ekonomista	32	Zawód deficytowy
	Technik architektury krajobrazu	64	-
	Technik żywienia i usług gastronomicznych	32	Zawód nadwyżkowy
Technikum nr 2	Technik budownictwa	32	Zawód nadwyżkowy
	Technik drogownictwa	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik mechanik	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik hotelarstwa	32	Zawód nadwyżkowy
	Technik obsługi turystycznej	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik kelner	16	Zawód deficytowy
	Technik informatyk	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik mechatronik	16	-
Technikum nr 3	Technik usług fryzjerskich	16	Zawód nadwyżkowy
	Technik ochrony środowiska	16	-

Źródło: Oprac. własne na podst. danych szkół oraz danych PUP w Kościerzynie

UWAGA: Nie wszystkie zawody oferowane przez szkoły zostały ujęte w zestawieniu. Może to oznaczać ich zrównoważenie lub zgłaszanie zapotrzebowania pod inną nazwą.

Tabela 18.2 Zestawienie oferty kształcenia zasadniczych szkół zawodowych z powiatu kościerskiego na rok szkolny 2014/2015 z zapotrzebowaniem na zawody zgłaszanym w I półroczu 2014

Szkoła	Kierunek	Liczba miejsc	Zapotrzebowanie na rynku pracy
ZSZ nr 1	Kucharz	32	Zawód nadwyżkowy
ZSZ nr 2	Elektryk	16	Zawód deficytowy
	Murarz-tylnkarz	16	Zawód nadwyżkowy
	Kucharz	(oddział wielozawodowy; 32 miejsca)	Zawód nadwyżkowy
	Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych		Zawód nadwyżkowy
	Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie		Zawód nadwyżkowy
	Operator urządzeń przemysłu ceramicznego		-
ZSZ nr 3	Stolarz	(oddział wielozawodowy; 32 miejsca)	Zawód nadwyżkowy
	Fryzjer		Zawód nadwyżkowy
	Sprzedawca		Zawód nadwyżkowy
	Mechanik pojazdów samochodowych		Zawód nadwyżkowy
	Elektryk		Zawód deficytowy
	Cukiernik		Zawód nadwyżkowy
	Kucharz		Zawód nadwyżkowy
	Piekarz		Zawód nadwyżkowy
	Ślusarz		Zawód nadwyżkowy
	Tapicer		-
	Elektromechanik pojazdów samochodowych		Zawód nadwyżkowy
	Błacharz samochodowy		-
	Dekarz		Zawód deficytowy
	Elektromechanik		Zawód nadwyżkowy
	Krawiec		Zawód nadwyżkowy
	Operator obrabiarek skrawających		-
	Wędliniarz		-
	Kamieniarz		-
	Lakiernik		Zawód nadwyżkowy
	Kuśnierz		Zawód nadwyżkowy
Cieśla	Zawód deficytowy		

Źródło: Oprac. własne na podst. danych szkół oraz danych PUP w Kościerzynie

UWAGA: Nie wszystkie zawody oferowane przez szkoły zostały ujęte w zestawieniu. Może to oznaczać ich zrównoważenie lub zgłaszanie zapotrzebowania pod inną nazwą.

Powyższe dane potwierdzają konieczność wprowadzenia zmian w zakresie edukacji zawodowej na terenie powiatu w zakresie dopasowania jej do potrzeb rynku jak i potwierdzają konieczność działań, które poruszane były w dniu 03.02.2015 r.

na posiedzeniu Powiatowej Rady Zatrudnienia – tj. organu doradczego składającego się z przedstawicieli pracowników, pracodawców, rolników oraz samorządów. Wskazali oni na potrzebę współpracy pomiędzy szkołami ponadgimnazjalnymi oraz pracodawcami, jak również na konieczność modernizacji bazy infrastrukturalnej szkół, lepszej promocji oferty kształcenia wśród rodziców i młodzieży oraz modernizację części praktycznej programów nauczania, w szczególności ze sprzężeniem jej z potrzebami pracodawców.

Istotną kwestią dla funkcjonowania i rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie jest także sytuacja demograficzna nie tylko w powiecie kościerskim, ale także poza nim. Ma to szczególne znaczenie zwłaszcza jeśli zostanie wzięta pod uwagę spodziewana poprawa dostępności Trójmiasta po zakończeniu budowy Pomorskiej Kolei Metropolitalnej. Zwiększenie mobilności mieszkańców powiatu może spowodować zwiększony odpływ uczniów do szkół np. w Trójmieście. Aby temu przeciwdziałać, niezbędna jest poprawa jakości i atrakcyjności kształcenia szkół zawodowych i techników obszaru partnerstwa.

19 WSKAZANIE DZIAŁAŃ JAKIE NALEŻY PODJĄĆ, ABY ZAPEWNIĆ PRACĘ MIESZKAŃCOM OBSZARU FUNKCJONALNEGO ORAZ JAKIE PROGRAMY POMOCOWE NALEŻY W TYM CELU ZASTOSOWAĆ

Zapewnienie pracy mieszkańcom powiatu wymaga podjęcia szeregu działań związanych z jednej strony z aktywizacją osób bezrobotnych poprzez ich dokształcanie i podniesienie kwalifikacji, jak i działań o charakterze stricte inwestycyjnym – dotyczących tworzenia nowych miejsc pracy przez już funkcjonujące przedsiębiorstwa i podmioty zewnętrzne, które zdecydują się na lokalizację w powiecie swojej działalności.

Podstawowe możliwości pozostające w dyspozycji władz jednostek samorządu terytorialnego związane są właśnie z:

- tworzeniem warunków do przyciągania inwestycji (m.in. uzbrajanie terenów przeznaczonych pod zainwestowanie, opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, utworzenie stref aktywności gospodarczej),
- pomocą istniejącym i nowopowstałym przedsiębiorcom poprzez profesjonalne doradztwo i rozwój instytucji otoczenia biznesu (np. inkubatory przedsiębiorczości),
- rozwój sektora energetyki odnawialnej w oparciu o zasoby naturalne
- promocją samozatrudnienia,
- rozwojem turystyki, w tym podejmowaniem działań wydłużających sezon turystyczny,
- zachęcaniem rolników do rozpoczynania działalności agroturystycznej,
- zachęcaniem rolników do zmiany systemu produkcji na produkcję ekologiczną,
- prowadzeniem działań zmierzających do aktywizacji osób bezrobotnych,
- wprowadzeniem zmian w kierunkach kształcenia oferowanych w szkołach ponadgimnazjalnych.

W zakresie tworzenia stref aktywności gospodarczej, w tym przygotowania terenów inwestycyjnych działania finansowane będą w ramach **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020**, w ramach osi priorytetowej 2, działanie 2.5. „Inwestorzy zewnętrzni”, które dotyczy poprawy efektywności systemu

obsługi inwestorów w regionie. Ze środków RPO finansowane będą m.in. działania zmierzające do przygotowania wyselekcjonowanych terenów inwestycyjnych oraz tworzenie stref przemysłowych.

Z punktu widzenia powiatu kościerskiego jednym z głównych założeń powinno być ożywienie terenów wiejskich poprzez wykorzystanie naturalnych walorów Kaszub lub poprzez zachęcanie rolników do zmiany produkcji. Biorąc pod uwagę, że tereny wiejskie zamieszkuje w powiecie ponad 66,7 % ludności, jest to potencjał w który warto inwestować zarówno pod względem gospodarczym jak i rozwoju zasobów ludzkich. Ważne jest rozpowszechnianie informacji o możliwości finansowania niektórych działań ze środków **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020**, w tym zmiany produkcji rolniczej lub tworzenie działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, jak również na produkcję ekologiczną.

Kształcenie młodzieży powinno zmierzać w kierunku ograniczenia/wygaszania zawodów od lat uznawanych za nadwyżkowe, a skupiać się na potrzebach rynku pracy i wprowadzaniu zawodów uniwersalnych oraz deficytowych. Służyć temu mogą projekty realizowane m.in. w ramach **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020**, w ramach osi priorytetowej 3 „Edukacja” działanie 3.3. „Edukacja zawodowa”, które przewiduje możliwość dofinansowania przedsięwzięć związanych ze wzrostem kwalifikacji zawodowych uczniów, które prowadzone będą w ścisłym partnerstwie z pracodawcami, jednocześnie przyczyniające się do poszerzenia oferty kształcenia. Działania przewidują również promocję kierunków zawodowych poprzez wprowadzenie wsparcia w postaci stypendialnej. Warto nadmienić, że oprócz staży i praktyk zawodowych dla uczniów, finansowane będą też projekty dotyczące doskonalenia kompetencji nauczycieli (kursy, szkolenia, studia podyplomowe). Dodatkowo warto wskazać możliwości dostępne w ramach osi priorytetowej 4 „Kształcenie zawodowe”. Projekty składane o dofinansowanie skupiać się będą na przedsięwzięciach infrastrukturalnych poprawiających jakość obiektów oraz zaplecza dydaktycznego w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych.

Przy aktywizacji mieszkańców należy też korzystać ze środków Funduszu Pracy, który jest wykorzystywany przez Powiatowy Urząd Pracy oraz realizować projekty finansowane ze środków unijnych. W ramach perspektywy finansowej 2014-2020 istnieje możliwość realizacji projektów finansowanych zarówno ze wspomnianego powyżej **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego** (w ramach osi priorytetowej 5 środki zostaną przeznaczone na zwiększanie zatrudnienia, w tym aktywizację zawodową), jak też

ze środków **Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój**, gdzie część środków przeznaczona zostanie na oś I „Osoby młode na rynku pracy”. W ramach tej osi wsparcie ukierunkowane będzie na aktywizację zawodową oraz poprawę sytuacji młodych na rynku pracy – staże, szkolenia, przygotowanie zawodowe, dofinansowanie studiów podyplomowych, dofinansowanie kosztów egzaminów oraz kosztów uzyskania licencji, pożyczki szkoleniowe, stypendium na kontynuowanie nauki, bony szkoleniowe, wspieranie samozatrudnienia poprzez udzielanie pożyczek (beneficjentami będą mogli zostać m.in. PUP-y, partnerzy społeczno-gospodarczy, organizacje pozarządowe).

20 WSKAZANIE FORM WSPOMAGANIA ROZWOJU AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ FIRM

Najczęściej wspominanym przez przedsiębiorców systemem wspomagania przedsiębiorczości jest obniżanie kosztów prowadzenia działalności. **Jest to możliwe poprzez wprowadzania zachęt podatkowych bądź wyznaczanie określonych terenów przeznaczonych pod zainwestowanie i prowadzenie działalności – tzw. specjalnych stref ekonomicznych** czy stref aktywności, które przyczynią się do przyciągnięcia nowych inwestycji oraz utworzenie nowych miejsc pracy w przemyśle, usługach, a także w branży turystycznej i sektorze energetyki odnawialnej

W związku z powyższym na terenie Partnerstwa rekomendowane jest utworzenie następujących stref aktywności:

a) Strefy o charakterze przemysłowo-usługowym:

- Sołectwa Kłobuczyno- Gmina Kościerzyna,
- Sołectwa Grzybowo- Gmina Kościerzyna ,
- Nowej Karczma – Gmina Nowa Karczma,
- Kościerski Park Przemysłowy – Gmina Miejska Kościerzyna,

b) Strefa w obszarze Jezior Wdzydzkich – Gmina Kościerzyna, Gmina Lipusz, Gmina Dziemiany, Gmina Karsin, Gmina Stara Kiszewa,

c) Strefa ukierunkowana na OZE w Lubaniu – Gmina Nowa Karczma,

d) Strefa ukierunkowana na OZE w Liniewskich Górach – Gmina Liniewo.

Tworzenie stref musi być realizowane w powiązaniu z uzbrojeniem terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną. W tym celu konieczne jest najpierw opracowanie dokumentacji projektowej dotyczącej budowy sieci wodno-kanalizacyjnej oraz dróg dojazdowych do terenów przeznaczonych pod zainwestowanie, jak i przygotowanie pozostałej niezbędnej dokumentacji (dokumentacji techniczno-kosztorysowej dotyczącej budowy niezbędnej infrastruktury technicznej).

Istotną kwestią jest również wspomaganie młodych przedsiębiorców dopiero wchodzących na rynek – m.in. poprzez tworzenie tzw. inkubatorów przedsiębiorczości.

Zadaniem Inkubatora już funkcjonującego w Kościerzynie jest stworzenie korzystnych warunków dla powstawania nowych miejsc pracy poprzez wspieranie funkcjonowania i rozwoju nowych, innowacyjnych, małych przedsiębiorstw zlokalizowanych w obiektach Inkubatora. Przedsiębiorstwa mają tutaj między inną możliwość wynajmu biur na godziny lub wynajem lokali po obniżonej stawce. Pracownicy Inkubatora wspomagają co-working i nawiązywanie kontaktów. Jednocześnie w miejscach tego typu młodzi przedsiębiorcy mają możliwość skorzystania z profesjonalnego doradztwa dotyczącego prowadzenia działalności, obejmującego pomoc prawną czy księgową.

Jednym z czynników motywujących do podejmowania działalności gospodarczej są też różnego rodzaju dotacje lub preferencyjne pożyczki. Z tego względu wskazane jest, aby samorząd gminny i powiatowy szeroko informował przedsiębiorców, jak i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych ze swojego terenu o możliwości skorzystania ze wsparcia dostępnego w ramach funduszy unijnych przeznaczonych na lata 2014-2020, jak i środków dostępnych dla przedsiębiorców w ramach programów krajowych, które nastawione są na wspieranie przedsiębiorczości, w tym ich rozwoju technologicznego. Osoby chcące założyć działalność gospodarczą mogą również ubiegać się o środki z Powiatowego Urzędu Pracy – informacje o warunkach otrzymania takiej dotacji muszą być informacją powszechnie dostępną.

Popularnym narzędziem pomagającym w rozwoju przedsiębiorczości jest też stworzenie profesjonalnego punktu obsługi przedsiębiorcy i inwestora, którego zadaniem jest nie tylko przyciąganie nowych inwestycji, ale również pomoc już istniejącym firmom w nawiązywaniu kontaktów i poszukiwaniu partnerów biznesowych, czy wypełnianie wniosków o dotacje i inne instrumenty wsparcia. Biorąc pod uwagę postęp technologiczny i konieczność szybkiego przepływu informacji wskazane jest wdrożenie na terenie obszaru funkcjonalnego Systemu Informatycznego Wsparcia Biznesu i Obsługi Turystycznej. Jednocześnie konieczne jest promowanie wśród przedsiębiorców szkoleń, konferencji z zakresu transferu wiedzy i innowacji, które umożliwią wsparcie i wskazanie zmian w zakresie modyfikacji i wprowadzania lub wytwarzania nowych produktów jak i sposobów świadczenia usług.

Na rozwój gospodarczy wpływa także szereg działań, które nie są bezpośrednio związane ze wsparciem firm, jednakże zdecydowanie wpływają na jakość i prężność funkcjonowania przedsiębiorstw:

- jakość połączeń komunikacyjnych,

- uzbrojenie w media – kanalizacja, wodociągi, energia elektryczna,
- dostęp do sieci teletechnicznej,
- odpowiednie planowanie przestrzenne,
- promocja gospodarcza powiatu/gminy,
- dostęp do zasobów pracy.

21 OPRACOWANIE OBSZARU STRATEGICZNEGO: EDUKACJA

21.1 POŻĄDANE PROFILE I KIERUNKI KSZTAŁCENIA

Aktualnie największą bolączką systemu szkolnictwa ponadgimnazjalnego, który podlega władzy powiatowej, jest niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Jak wskazano w przeprowadzonej diagnozie, w roku 2014 większość absolwentów szkół ponadgimnazjalnych to absolwenci techników, co jest zgodne z postulatami mówiącymi o perspektywicznej koncentracji młodzieży na kształceniu technicznym. Szkoły o profilu technicznym (tj. technika i zasadnicze szkoły zawodowe) z analizowanego obszaru oferują szeroki wachlarz kierunków, z czego najszersza oferta kształcenia dotyczy obszaru usług dla ludności. Duża podaż miejsc występuje także na kierunkach związanych z przemysłem i budownictwem, co jest zgodne z profilem znacznej części podmiotów gospodarki narodowej z powiatu kościerskiego. Jednakże o ile technika kształcą w zawodach zgodnych z oczekiwaniami pracodawców, o tyle szkoły zawodowe skupiają się w większości na zawodach nadwyżkowych, które obejmują co najmniej 1/3 ich oferty.

Konieczne jest zatem otwieranie kierunków wielozadaniowych (co zostało już poczynione w większości szkół) i dalsze ich poszerzanie - również w zakresie rozwiązań dotyczących innowacyjnych technologii czy marketingu i reklamy. Wyznaczając kierunki edukacji należy mieć na uwadze branże o największym potencjale wzrostu wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego do roku 2020, m.in.:

- technologie informacyjne i komunikacyjne,
- energetykę (OZE),
- logistykę - w połączeniu z transportem i spedycją,
- usługi medyczne uzdrowiskowe,

które w kolejnych latach będą wykazywać zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników.

Technologie informacyjne i komunikacyjne prężnie rozwijają się na terenach trójmiejskich z uwagi na lokalizację na tym obszarze technicznej uczelni wyższej, parków naukowo-technologicznych umożliwiających rozwój start-up-ów jak i dużych firm z zagranicznych kapitałem zatrudniających specjalistów z dziedziny ICT (m.in. Intel, Get Response, Powel AS).

W powiecie kościerskim nie funkcjonują podmioty w branży innowacyjnych technologii (jak wspomniano w diagnozie Programu na obszarze tym dominuje rolnictwo, budownictwo oraz turystyka, ze zmniejszającą się liczbą osób zatrudnionych w usługach) dlatego też uruchomienie kształcenia w tym kierunku mogłoby wpłynąć na zagospodarowanie niszy na terenie obszaru funkcjonalnego. Jednocześnie realizacja wspólnych przedsięwzięć ze szkołami, Kościerskim Inkubatorem Przedsiębiorczości i firmami funkcjonującymi w Trójmieście mogłaby zaowocować wprowadzeniem na ten rynek firm kreatywnych i informacyjnych kształtujących własną ofertę lub będących zapleczem dla podmiotów trójmiejskich.

Warto wspomnieć, że powiat posiada odpowiednie warunki do rozwoju energetyki opartej o odnawialne źródła energii (w szczególności w zakresie pozyskiwania energii słonecznej, wiatrowej na potrzeby niewielkich gospodarstw domowych oraz energii z biomasy z uwagi na duży udział terenów rolniczych w powierzchni powiatu). Jednocześnie z uwagi na konieczność ograniczania emisji CO₂ do atmosfery i związane z tym większe wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, jak i planowane stworzenie w obszarze funkcjonalnym terenów przeznaczonych pod produkcję energii z OZE można spodziewać się iż specjaliści w tym zakresie będą niezbędni zarówno na lokalnym jak i ogólnopolskim rynku pracy.

Kwestia zasadności kształcenia w obszarze transportu, spedycji i logistyki została poruszona już w rozdziale 15 przedmiotowego dokumentu – jak wskazano, jest ona niezbędna z punktu widzenia portów w Gdańsku i Gdyni oraz korzystnych połączeń komunikacyjnych zarówno powiatu jak i województwa pomorskiego.

Z uwagi na prognozy demograficzne wskazujące na niż demograficzny i tym samym starzenie się społeczeństwa w połączeniu ze wzrostem długości życia, jednym z perspektywicznych kierunków rozwoju mogłyby być usługi medyczne, w tym usługi uzdrowiskowe i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Według danych GUS za rok 2013 osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią obecnie 18 proc. społeczeństwa (ponad 7 milionów). Według prognoz GUS, w roku 2030 liczba ta przekroczy 10 mln. W tym zakresie istotne jest też kształcenie w tematyce uzdrowiskowej, zwłaszcza że Miasto Kościerzyna podejmuje działania w celu uzyskania statusu uzdrowiska.

W zakresie rozwoju rynku pracy i branż, które w największym stopniu wpływają na rozwój gospodarczy powiatu konieczna jest edukacja dotycząca branży drzewno-meblarskiej, m.in. w zawodach technik technologii drewna, cieśla, dekarz.

Jednocześnie następować powinno ograniczanie liczby uczniów przyjmowanych na kierunki kształcące w zawodach wykazujących się nadwyżkowością. Niezbędny jest tutaj proces wypracowania odpowiednich ram współpracy szkolnictwa z przedsiębiorstwami, w celu poznania ich potrzeb w zakresie pracowników oraz posiadanych przez nich umiejętności.

Niezależnie od typu szkoły konieczne jest prowadzenie doradztwa zawodowego dla uczniów, czyli planowania ścieżki kariery. Co więcej jest to obowiązek szkół, wynikający z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, który nakłada na gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne prowadzenie działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego. Niestety w tej chwili uczniowie nie są świadomi jak funkcjonuje rynek pracy i nie patrzą na kształcenie pod kątem perspektywicznym. W tym zakresie należy także dotrzeć do rodziców, którzy nie mając takiej wiedzy, nie są w stanie przekazać jej swoim dzieciom.

Należy przy tym pamiętać, że w najbliższych latach, z uwagi na zmiany demograficzne, liczba kształcących się w szkołach ponadgimnazjalnych ulegnie znacznemu zmniejszeniu (w latach 2009-2013 na terenie powiatu nastąpił spadek liczby uczniów o 13%) i jednocześnie wzrośnie ich mobilność (np. przez doprowadzenie do Kościerzyny PKM), co sprawi, iż część z nich kontynuować będzie naukę w Trójmieście. Z tego względu Powiat Kościerski powinien przyłożyć większą wagę do promocji swoich szkół. Aktualnie szkoły z powiatów ościennych i ich oferta nauczania cechują się dużo większą rozpoznawalnością wśród gimnazjalistów, którzy wybierają je w kolejnych latach edukacji, co powoduje odpływ uczniów z kościerskich szkół ponadgimnazjalnych.

Przy zmianie profili kształcenia konieczne są również inwestycje w zaplecze infrastrukturalne, sprzęt oraz odpowiednie warunki nauczania, w tym utworzenie pracowni nauki zawodu, która umożliwi dostosowanie profili kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. Pod tym względem szkoły powiatu kościerskiego wymagają znacznego doinwestowania. Z uwagi na zaplecze sprzętowe oraz prestiż szkół obecnie wielu uczniów dojeżdża do szkół zlokalizowanych w Trójmieście.

21.2 ANALIZA MOŻLIWOŚCI PRZEMODELOWANIA PROGRAMÓW EDUKACYJNYCH REALIZOWANYCH PRZEZ SZKOLNICTWO ZAWODOWE

Obecnie, jak wskazuje Powiatowa Rada Zatrudnienia, konieczne jest wprowadzenie kształcenia w zawodach uniwersalnych - mechatronik, automatyk, zawody budowlane, marketing internetowy, które dają możliwość zatrudnienia w całej Polsce i mogą być wykorzystywane w różnych branżach.

Konieczne jest również przeprowadzenie rzetelnej oceny na jakie zawody istnieje zapotrzebowanie na rynku lokalnym i regionalnym. Jednym z kierunków, który powinien zostać poważanie rozważony jest wznowienie nauki na kierunkach medycznych – przede wszystkim na kierunku pielęgniarstwa, z uwagi na funkcjonujący w Kościerzynie Szpital Specjalistyczny oraz inne tego typu placówki w województwie. Niszę, która nie została jeszcze zagospodarowana, stanowią także kierunki związane z usługami opiekuńczymi z uwagi na niekorzystne trendy demograficzne (starzenie społeczeństwa).

W Powiatowym Zespole Szkół nr 1 w Kościerzynie od września ruszyć mają nowe kierunki: spedytor, logistyk i organizacja reklamy, które zdecydowanie odpowiadają potrzebom regionu – szczególnie z punktu widzenia portu i firm transportowych, jak również wszystkich innych firm będących na rynku, nie tylko specjalizujących się w reklamie w mediach internetowych.

Jak wspomniano już w rozdziale 21.1. modelowanie kierunków edukacji powinno zmierzać w kierunku kształcenia specjalistów w branżach o szczególnym potencjale wzrostu obejmujących: energetykę (w szczególności OZE) oraz ICT. Aby edukacja w dalszej perspektywie pozwoliła na ożywienie przedsiębiorczości powiatu, a nie jedynie dostarczanie wykwalifikowanych pracowników na teren większych aglomeracji, wskazane jest także wprowadzenie do szkół na wszystkich poziomach nauczania zajęć z zakresu przedsiębiorczości.

21.3 UWZGLĘDNIANIE POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ZAKRESIE EDUKACJI I SZKOLNICTWA

Jedną z głównych potrzeb osób niepełnosprawnych jest likwidacja barier architektonicznych w budynkach oświatowych. W tym zakresie w szkołach ponadgimnazjalnych funkcjonujących w powiecie kościerskim wprowadzone zostały już rozwiązania adekwatne do potrzeb uczniów. Ważniejszym czynnikiem w dostępie do edukacji osób niepełnosprawnych jest odpowiednie dostosowanie jakości kształcenia, co w dalszej perspektywie przekłada się na aktywność lub bierność zawodową tej grupy społecznej. Należy przy tym podkreślić, że z badań prowadzonych przez PFRON wynika, że sama niepełnosprawność nie stanowi bariery w poszukiwaniu zatrudnienia, ale niski poziom wykształcenia i brak kwalifikacji. Podobnie jak u osób pełnosprawnych największe szanse na znalezienie pracy mają osoby z wyższym wykształceniem, które zatrudnianie są dwukrotnie częściej niż osoby z wykształceniem średnim, choć należy tutaj wyraźnie zaznaczyć, że np. osoby z niepełnosprawnością umysłową mają szansę na zdobycie wykształcenia zawodowego zasadniczego lub jedynie gimnazjalnego, niemniej jednak w tym zakresie liczą się konkretne umiejętności i kompetencje społeczne.

Dlatego też jedną z najważniejszych kwestii w odniesieniu do edukacji osób niepełnosprawnych jest:

1. Umożliwienie, w zależności od stopnia niepełnosprawności, zdobywania wykształcenia w ramach edukacji integracyjnej, a nie w ośrodkach specjalnych. Takie działania pozwala przełamywać bariery społeczne.
2. Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo poprzez podjazdy, windy, specjalne toalety.
3. Zatrudnienie kadry: nauczycieli, specjalistów lub personelu pomocniczego wspierających kształcenie uczniów niepełnosprawnych.
4. Wyposażenie miejsca praktycznej nauki zawodu w odpowiednie urządzenia przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych (w razie podjęcia pracy zawodowej przez osobę niepełnosprawną, pracodawca może dostać refundację związaną z przystosowaniem stanowiska pracy).

5. Kształcenie zawodowe w kierunkach umożliwiających podjęcie pracy – najczęściej są to zawody związane z budownictwem, profile dotyczące mechaniki i obsługi maszyn, rzemiosło oraz usługi dla ludności, które dają szansę zdobycia zatrudnienia w Zakładach Pracy Chronionej (na terenie powiatu funkcjonuje 1 tego typu zakład pracy w Głodowie, a ogółem na terenie województwa pomorskiego znajduje się obecnie 81 takich zakładów (dane: Pomorski Urząd Wojewódzki w Gdańsku, stan na 26.02.2015 r.)²⁵
6. Dostęp do profesjonalnego poradnictwa zawodowego – w szczególności chodzi o odpowiednie ukierunkowanie ucznia i przygotowanie go do dalszej ścieżki zawodowej.
7. Zwiększenie dostępu do informacji o możliwościach dalszego kształcenia oraz możliwych do uzyskania na ten cel środkach np. w postaci stypendiów naukowych, specjalnych, socjalnych czy kredytach studenckich.

25. Badania wpływu kierunku i poziomu wykształcenia na aktywność zawodową osób niepełnosprawnych – raport końcowy część 6 z 6 „Perspektywa osób z upośledzeniami umysłowymi”

22 AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH POPRZEZ PROPAGOWANIE U PRACODAWCÓW WIEDZY DOTYCZĄCEJ PRZYWILEJÓW I ULG MOŻLIWYCH DO UZYSKANIA Z PFRON PRZY ZATRUDNIANIU OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Według danych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) ponad 80 proc. badanych pracodawców uważa, że osoby niepełnosprawne powinny pracować na otwartym rynku pracy, jednakże większość z nich nie planuje zatrudniać takich pracowników.

Ci którzy decydują się na zatrudnienie osób niepełnosprawnych przyznają, że jedną z głównych przyczyn jest aspekt ekonomiczny związany z ulgami i przywilejami, które pociągają za sobą utworzenie takiego stanowiska pracy. Poza tym zatrudnianie osób niepełnosprawnych wpływa też na pozytywny wizerunek firmy. Część pracodawców przyjmuje też osoby niepełnosprawne, gdyż mają już pozytywne doświadczenia ze współpracy i uważają ich za solidnych pracowników.

Jednakże mimo pozytywnych przykładów na rynku pracy znaleźć można też szereg firm, które nie zamierzają w ogóle zatrudniać osób z niepełnosprawnością. Związane jest to w dużej mierze z uwarunkowaniami społecznymi i mimo wszystkim niewielkim poziomem wiedzy na temat potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych jak i stosunkowo niewielkiej integracji społecznej. Uprzedzenia pracodawców związane są z od lat utrwalanymi stereotypami, że osoby te są mniej efektywne, wydajne i nie do końca wiadomo czego się po nich spodziewać. Istnieje przekonanie, że niepełnosprawny jest gorzej wykwalifikowany, mniej zdolny i niesamodzielny. Jednocześnie obawiają się, że osoba taka będzie mniej dyspozycyjna niż pracownik pełnosprawny.

Można zatem uznać, że czynnik ekonomiczny w zestawieniu z negatywnym nastawieniem w stosunku do osoby niepełnosprawnej ma znaczenie drugoplanowe.

Z danych pozyskanych podczas opracowywania diagnozy rynku pracy na terenie obszaru funkcjonalnego wynika, że nieco ponad połowa przedsiębiorców zdaje sobie sprawę z ulg i przywilejów podczas zatrudniania osób niepełnosprawnych, jednak nie zatrudnia nikogo z tej grupy społecznej. Należy jednak wspomnieć, że z uwagi na niewielką ilość otrzymanych

ankiet nie można na tej podstawie wysnuć wiążącego wniosku w odniesieniu do ogółu przedsiębiorców z powiatu kościerskiego. Bardziej istotny jest fakt, że do PUP nie trafiają oferty pracy skierowane do tej grupy społecznej, co może świadczyć o tym, że na pracodawców oddziałują de facto dwie rzeczy: stereotypy dotyczące negatywnego postrzegania osób niepełnosprawnych jak i brak rzetelnej informacji na temat opłacalności tworzenia stanowisk pracy dla tej grupy społecznej.

W celu zwiększenia zainteresowania pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych najbardziej wskazana byłaby kampania informacyjna zarówno o ulgach i przywilejach pod względem finansowym, jak i przełamująca bariery społeczne w postrzeganiu niepełnosprawnych jako gorszych pracowników.

W odniesieniu do tych właśnie barier pracownicy Centrum Integracja w prezentacji „System Zatrudniania Osób z Niepełnosprawnością w Europie i w Polsce” (Arkadiusz Stefański, Jakub Wojciechowski, Gdynia dnia 15.12.2014 r.) zwrócili uwagę na następujące kwestie związane z rynkiem pracy, w tym zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, które należy uświadamiać pracodawcom, w tym również pracodawcom z terenu powiatu kościerskiego:

- Zatrudnianie osób z niepełnosprawnością polegać ma nie na samym zatrudnianiu, ale na zatrudnieniu wykwalifikowanych, dobrych pracowników;
- Sytuacja na rynku pracy jest trudna, ale jednocześnie coraz trudniej zidentyfikować wykwalifikowanych pracowników. Rekrutacja jest coraz trudniejsza, lojalność pracowników także – nie należy zatem omijać tak dużej grupy potencjalnych kandydatów na pracowników;
- Różnorodność w środowisku pracy powinna m. in. uwzględniać zatrudnianie osób z niepełnosprawnością;
- Osoby z niepełnosprawnością mogą być cennymi pracownikami także ze względu na fakt, że stawiają czoło wyzwaniom i pokonują je każdego dnia – wnoszą kreatywność opartą na tym czego się nauczyli przez rozwiązywanie problemów związanych z ich obciążeniami.

23 AKTYWIZACJA SPOŁECZNA

Rozwój gospodarczy obszaru i podniesienie jakości życia mieszkańców muszą iść w parze ze wzrostem świadomości obywatelskiej i zaangażowaniem mieszkańców w sprawy rozwoju lokalnego.

Jednym z możliwości aktywizacji społecznej jest wychodzenie władz samorządowych do mieszkańców z inicjatywą, dając możliwość wpływu na lokalną politykę – np. poprzez możliwość udziału w konsultacjach dotyczących kierunków rozwoju gmin i powiatu, organizowanie referendum w sprawach szczególnie istotnych z punktu widzenia społeczności lokalnej, jak i realizację rzeczywistych potrzeb w ramach tzw. budżetu obywatelskiego.

W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy poszczególnych miejscowości mają możliwość wskazywania szczególnie ważnych dla nich projektów. Mogą to być działania związane z poprawą estetyki przestrzeni jak np. instalacja bądź wymiana małej architektury, tworzenie lub doposażenie terenów rekreacji, placów zabaw, obiektów sportowych (w tym siłowni na świeżym powietrzu), remont i doposażenie świetlic wiejskich i domów kultury, może to być wprowadzanie zmian w obszarach dotyczących komunikacji (np. wysepki przy przejściach dla pieszych na szczególnie ruchliwych drogach).

Istotną funkcją mającą na celu aktywizację społeczną jest podnoszenie aktywności seniorów, w tym stworzenie oferty dla osób w wieku 60+. Dotyczy to zarówno działań o zasięgu kulturalno-rekreacyjnym, jak i tworzenia ośrodków organizujących zajęcia ogólnorozwojowe w postaci kół zainteresowań (jak garncarstwo, malarstwo), organizowanie wycieczek krajoznawczych pieszych, rowerowych i autokarowych, jak również zajęć umożliwiających zdobycie nowej, praktycznej wiedzy i umiejętności, co promowane jest m.in. w ramach przedsięwzięć takich jak Uniwersytet Trzeciego Wieku – który w powiecie kościerskim organizowany jest przez Kaszubski Instytut Rozwoju.

Warto podkreślić, że opisane wyżej działania mają wpływ na zwiększenie integracji społecznej i zacieśnianie więzi społecznych, co w dalszej perspektywie skutkuje aktywnym uczestnictwem mieszkańców w życiu powiatu.

Formą działania wpływającą na wzrost aktywności społecznej jest również utrzymanie i poszerzanie funkcjonującej w powiecie sieci wolontariatu. Jest to możliwe m.in. poprzez angażowanie młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej w realizowane na terenie obszaru

działania o charakterze kulturalnym i społecznym, dzięki czemu osoby zaangażowane czują się odpowiedzialne za to, co dzieje się w ich otoczeniu. Wolontariat budzi poczucie przynależności do grupy i sprawia, że pojawia się przekonanie o robieniu „czegoś ważnego”.

Aktywizacja społeczna polega również na włączaniu w życie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem m.in. niepełnosprawnych czy osób bezrobotnych poprzez zapewnienie indywidualnego wsparcia psychologicznego i profesjonalnego doradztwa zawodowego, jak i integracji dzięki udziałowi w warsztatach i zajęciach grupowych. Celami zajęć powinno być :

- poszerzenie kompetencji społecznych w zakresie umiejętności interpersonalnych,
- zmiana postawy życiowej z biernej na aktywną,
- zwiększenie umiejętności podejmowania decyzji.

W ramach prowadzonych działań aktywizacyjnych wskazane byłoby również wypracowanie Planów działania dla poszczególnych osób, które określałyby przy wsparciu specjalistów ścieżkę rozwoju i poszczególne jego etapy.

Zajęcia dla osób niepełnosprawnych powinny skupiać się właśnie na rozwoju kompetencji społecznych oraz wprowadzaniu praktycznych umiejętności (jak obsługa kasy fiskalnej, obsługa komputera, rękodzieło). Osoby bezrobotne powinny przede wszystkim skupiać się na podnoszeniu kwalifikacji niezbędnych z punktu widzenia rynku pracy: obsługi komputera, nauki języków obcych, zawodów związanych z budownictwem, przetwórstwem, usług turystycznych i okołoturystycznych jak i kursami na prawo jazdy.

W aktywizację społeczną zaangażowane powinny być wszystkie organizacje funkcjonujące w powiecie: organizacje pozarządowe (także te nieformalne) jak i instytucje: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy. Przy czym warto tutaj przypomnieć o konieczności utworzenia profesjonalnego Centrum Organizacji Pozarządowych umożliwiającego wykorzystanie narzędzi i infrastruktury do prowadzenia działalności statutowej.

Jak zasygnalizowano w opracowanej wcześniej diagnozie obszaru działania gmin w zakresie współpracy z instytucjami społecznymi i organizacjami pozarządowymi powinny być skierowane nie tylko na obszar sportowy i kulturalny, ale też na wspomaganie aktywizacji społecznej i rynku pracy, co należy uwzględnić przy konkursach ofert na realizację zadań publicznych.

24 REKOMENDACJE

24.1 UCZNIOWIE

W przypadku uczniów szkół gimnazjalnych szczególnie istotne jest zwrócenie ich uwagi na wybór kierunku kształcenia, który w późniejszym okresie zdefiniuje ich ścieżkę rozwoju zawodowego, dlatego też w rozdziale zwrócono uwagę przede wszystkim na praktyczne podejście do planowania ścieżki edukacji i kariery zawodowej. Za najistotniejsze uznano:

- Korzystanie z poradnictwa zawodowego

Rekomenduje się skorzystanie ze szkolnego poradnictwa zawodowego. Pozwoli ono na zbadanie predyspozycji, zdolności i umiejętności, w jakich uczeń będzie mógł odnaleźć się na rynku pracy. Jest to kwestia bardzo istotna, bowiem pozostawienie wyboru szkoły przypadkowi, czy też uwarunkowaniom społecznym zależnym od otoczenia (rodzice, koledzy) może być przyczyną niewłaściwego wyboru szkoły, co w dalszej perspektywie może doprowadzić do wielu porażek i utraty wiary we własne siły lub też porzucenia nauki.

- Rozeznanie rynku pod względem możliwości znalezienia pracy po zakończeniu edukacji

Dobrze jest przeprowadzić choć niewielkie rozeznanie w zakresie lokalnego rynku pracy i zawodów, które są szczególnie poszukiwane lub które nie są już pożądane wśród pracodawców. Oczywiście trendy rynkowe często się zmieniają, jednakże mając choć ogólny obraz sytuacji rynku pracy w powiecie i województwie można podjąć decyzję, w jakim kierunku, mając też na uwadze rozmowę z doradcą zawodowym najlepiej kształcić się przez kolejne lata.

- Wybór szkoły prezentującej najbardziej atrakcyjną ofertę kształcenia

Jakość edukacji jest jedną z istotnych kwestii w momencie poszukiwania zatrudnienia. Niestety jakość nauczania w różnych szkołach jest mocno zróżnicowana, dlatego też podejmując decyzję o wyborze szkoły ponadgimnazjalnej warto dogłębniej przyjrzeć się dostępnej ofercie kształcenia, sprawdzić jak radzą sobie jej absolwenci na rynku pracy i czy oferuje uczniom dodatkowe zajęcia, umożliwia zdobycie praktycznych umiejętności, nawiązuje współpracę z przedsiębiorcami.

- Przywiązywanie wagi do praktycznej nauki zawodu/zdobywania praktycznych umiejętności

Jak wspomniano powyżej warto zwrócić uwagę czy szkoła do której się udajemy organizuje staże i praktyki u potencjalnych pracodawców.

- Udział w praktykach, stażach, kursach organizowanych przez potencjalnych pracodawców

Warto również samemu interesować się możliwością odbycia wakacyjnych praktyk i staży w różnych firmach, by zdobyć doświadczenie i podnosić swoje kwalifikacje, co z pewnością stanowić będzie duży atut przy poszukiwaniu zatrudnienia.

- Nauka języków obcych

Biorąc pod uwagę postępującą globalizację, napływ zagranicznego kapitału do województwa pomorskiego oraz wysoki potencjał powiatu kościerskiego, warto inwestować w naukę języków obcych. Obecnie jest to jedno z podstawowych wymagań (obok konkretnych umiejętności) stawianych przez pracodawców.

24.2 PRZEDSIĘBIORCY

Na terenie powiatu kościerskiego funkcjonują przede wszystkim mali przedsiębiorcy, którzy stanowią siłę napędową lokalnej gospodarki. W zdecydowanej większości są to mikroprzedsiębiorstwa, które nastawione są przede wszystkim na utrzymanie właściciela. Dlatego też przedsiębiorcom myślącym o swoim biznesie długofalowo zaleca się:

- Specjalizację w określonej branży i kierowanie usług/productów na rynek lokalny i regionalny

Firma specjalizująca się w jednej branży cieszy się większą renomą i zaufaniem klientów, ponieważ przekłada się to na zdecydowanie lepszą jakość usług. Jak wskazano w punkcie 14 przedmiotowego opracowania najlepszym rozwiązaniem zdają się być specjalizacje w branżach związanych z:

- budownictwem,
- mechaniką samochodową,
- TSL (transport, spedycja logistyka),

- branżą drzewną,
- przetwórstwem,
- turystyką,
- rolnictwem ekologicznym
- usługami medycznymi, w tym uzdrowiskowymi i opiekuńczymi,
- energetyką odnawialną (OZE)

Wielu klientów jest w stanie zapłacić więcej za sprawdzone, dobre usługi. Należy też pamiętać o tym, że zadowolony klient poleca firmę kolejnym osobom i jest to jedna z najlepszych form reklamy i referencji. Warto też by przedsiębiorcy z terenu powiatu świadczyli usługi lokalnie oraz kierowali produkty na rynek Trójmiasta, gdzie siła nabywca jest zdecydowanie większa.

- Współpracę ze szkołami ponadgimnazjalnymi w celu edukacji wykwalifikowanych pracowników,

Współpraca ze szkołami ponadgimnazjalnymi i organizowanie praktyk nauki zawodu dla uczniów znacznie poprawia jakość kształcenia oraz sprawia, że w kolejnych latach na rynek pracy wejdą osoby z odpowiednimi kwalifikacjami do podjęcia zatrudnienia.

- Otwarcie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych

Warto wspomnieć, że zatrudnienie osób niepełnosprawnych wiąże się z szeregiem ulg i przywilejów, m.in.:

- miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego;
- zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy;
- zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej;
- zwrot kosztów szkolenia pracownika niepełnosprawnego;
- zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy.

Osoby niepełnosprawne są solidnymi i pełnowartościowymi pracownikami, a tworzenie dla nich miejsc pracy zdecydowanie pozytywnie wpływa na wizerunek przedsiębiorstwa.

- Współpracę i realizację wspólnych zleceń, projektów z innymi przedsiębiorcami w branży, w tym tworzenie klastrów

Szerokie kontakty i współpraca z innymi przedsiębiorcami może przynieść wymierne korzyści w postaci realizacji wspólnych zleceń w konsorcjach, jak i doprowadzić do opracowania nowych rozwiązań ułatwiających wykonywanie prac w danej branży. Jednocześnie przedsiębiorcy, którzy ze sobą współpracują i mają wspólne cele mają też większą siłę przebicia i możliwość wpływu na politykę rozwoju gospodarczego regionu. Możliwości nawiązania współpracy między przedsiębiorcami powinny sprzyjać konferencje i szkolenia dla pracodawców (gdzie istnieje możliwość nawiązania kontaktów, wymiany doświadczeń, prowadzenia nieformalnych rozmów, które mogą zaowocować wspólnymi przedsięwzięciami). Jak wspomniano w punkcie 8 przedmiotowego opracowania, współpracę przedsiębiorstw wspierałoby utworzenie profesjonalnego punktu obsługi przedsiębiorcy i inwestora, który dzięki kooperacji z innymi podmiotami z obszaru otoczenia biznesu posiadałby sieć kontaktów umożliwiających tworzenie nowych projektów/konsorcjów, jak i znalezienie partnera biznesowego. Należy pamiętać, że podmiotem wspierającym współpracę między przedsiębiorstwami jest funkcjonujący w Kościerzynie Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości.

- Aktywny udział w kształtowaniu polityki gospodarczej i społecznej powiatu

Ponieważ władze powiatu mogą przyczynić się do tworzenia warunków rozwoju przedsiębiorczości warto aktywnie uczestniczyć w kształtowaniu tej polityki. Przedsiębiorcy znają rynek najlepiej i wiedzą jakie działania mogą go stymulować, a jakie są zdecydowanie niepożądane z punktu widzenia małego przedsiębiorcy i tą wiedzą powinni dzielić się z urzędnikami. Ponadto wspólne działania mogą zaowocować realizacją inwestycji w partnerstwie publiczno-prywatnym, które przyczynią się do poprawy sytuacji całego powiatu.

- Współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Kościerzynie w celu tworzenie miejsc praktycznej nauki zawodu dla osób bezrobotnych,

Ponieważ w powiecie kościerskim utrzymuje się stosunkowo wysoka stopa bezrobocia, wśród osób nie posiadających zatrudnienia przeważają osoby z niskimi kwalifikacjami i bez doświadczenia, warto stworzyć im warunki do poprawy sytuacji bytowej. Możliwość odbycia staży zawodowych, które finansowane są ze środków PUP z jednej strony daje przedsiębiorcy

dotatkowego pracownika a z drugiej zwiększa szansę osoby bezrobotnej na znalezienie zatrudnienia.

- Korzystanie z zewnętrznych źródeł finansowania

Warunkiem konkurencyjności jest umiejętność dostosowywania się do zmieniających się warunków rynkowych, co często niesie za sobą konieczność inwestycji w nowoczesne maszyny i sprzęty. Często też pojawia się konieczność doszkalania pracowników oraz potrzeba pozyskania dodatkowych środków w celu opracowania innowacyjnych rozwiązań czy prowadzenia badań w konkretnej dziedzinie. W tym zakresie istnieje możliwość korzystania z szeregu źródeł finansowania ze środków krajowych i unijnych w postaci dotacji lub pożyczek przyznawanych na warunkach preferencyjnych.

24.3 SZKOLNICTWO ZAWODOWE

Szkolnictwo zawodowe odgrywa istotną rolę w zakresie kształtowania lokalnego rynku pracy poprzez kształcenie wchodzących na ten rynek pracowników. Biorąc pod uwagę jakość kształcenia najważniejsze zdają się być następujące kwestie:

- Dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy

Wskazane jest zacieśnienie współpracy z pracodawcami, którzy wskażą jakie kierunki i jakie umiejętności są ich zdaniem najbardziej pożądane, jak również z Powiatowym Urzędem Pracy wskazującym, które z zawodów od dłuższego czasu wykazują nadwyżkowość, a które są zjawiskiem deficytowym. Wskazane jest również wprowadzanie kierunków związanych z umiejętnościami, które mogą być wykorzystane w różnych branżach jak automatyka, logistyka czy reklama (które wprowadzane są w Powiatowym Zespole Szkół nr 1).

W kontekście regionalnego rynku pracy wskazane jest również wprowadzanie kierunków w zakresie kształcenia specjalistów w branżach o największym potencjale z punktu widzenia województwa (inteligentnych specjalizacji Pomorza): informatyka i telekomunikacja, energetyka ze specjalizacją OZE, transport w połączeniu z logistyką i spedycją, jak i obszary, które w dalszej perspektywie będą miały coraz większe znaczenie z punktu widzenia społecznego jak usługi opiekuńcze.

- Rozwijanie współpracy z otoczeniem gospodarczym, w tym IOB

Realizacja wspólnych przedsięwzięć z organizacjami otoczenia biznesu i Inkubatorem Przedsiębiorczości, w szczególności w przypadku kształcenia na kierunkach dotyczących innowacyjnych technologii, energetyki i TSL (transport, spedycja, logistyka), zaowocować może tworzeniem w powiecie firm kreatywnych i start-upów wprowadzających na rynek produkty w zakresie nowych technologii. Jest to o tyle istotne, że na omawianym obszarze nie funkcjonują firmy w tych branżach.

- Przywiązywanie większej wagi do doradztwa zawodowego dla uczniów

Konieczne jest zachęcanie uczniów do korzystania z tego typu porad poprzez systematyczne oddziaływanie i pomoc w selekcji informacji dotyczących interesujących ich kierunków kształcenia i rynku pracy. Doradcy zawodowi powinni również być zapraszani na spotkania z rodzicami uczniów by uzmysłowić im, że wybór ścieżki kształcenia będzie znacząco oddziaływał na późniejszy rozwój kariery zawodowej.

- Większy nacisk na praktyczne umiejętności i zdobycie doświadczenia

W zakresie współpracy z przedsiębiorstwami niezwykle istotna jest organizacja praktyk i staży dla uczniów, którzy będą mogli poznać zawód od podszewki i zdobyć praktyczne umiejętności. Być może jednym z rozwiązań mogłoby być tworzenie miejsca pracy dla najlepszych absolwentów.

- Dbłość o odpowiednie zaplecze infrastrukturalne i sprzętowe

Efektywne kształcenie wymaga unowocześnienia bazy sprzętowej. Szkoły ponadgimnazjalne powinny być wyposażone w nowoczesne pracownie i stanowiska pracy. Tego typu potrzeby powinny być wyraźnie akcentowane władzom powiatowym, które w najbliższej perspektywie finansowej 2014-2020 będą miały możliwość zdobycia środków na wyposażenie placówek kształcenia zawodowego między innymi w ramach działania 4.1. Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 „Infrastruktura ponadgimnazjalnych szkół zawodowych”. W celu realizacji kompleksowych projektów szkoły zawodowe będą mogły uzyskać wsparcie także w ramach 3 osi priorytetowej „Edukacja”, działanie 3.3. „Edukacja zawodowa”.

- Podnoszenie kompetencji nauczycieli poprzez kursy, szkolenia, studia podyplomowe

Jakość edukacji oprócz odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego w największym stopniu zależy od kadry dydaktycznej. Wyższe kwalifikacje i kompetencje nauczycieli przekładają się na wysoki stopień nauczania oraz jakość wiedzy przekazywanej uczniom.

- Tworzenie warunków sprzyjających edukacji osób niepełnosprawnych

Jest to szczególnie istotne, ponieważ poziom wykształcenia i praktyczne umiejętności są, podobnie jak u osób pełnosprawnych, niezbędne w znalezieniu zatrudnienia. Co więcej tworzenie klas integracyjnych pozytywnie wpływa na przełamywanie barier i podnosi kompetencje społeczne zarówno u uczniów pełnosprawnych, jak i tych z niepełnosprawnością.

- Promocja oferty kształcenia

Szkoły funkcjonujące w powiecie powinny położyć większy nacisk na promocję swojej oferty kształcenia, aby uczniowie szkół gimnazjalnych mieli jasny obraz możliwości edukacyjnych i nie musieli wybierać szkół zlokalizowanych poza powiatem. Biorąc pod uwagę zmniejszającą się liczbę uczniów oraz coraz dogodniejsze połączenia komunikacyjne z Trójmiastem, a także fakt, że szkoły z sąsiednich powiatów prowadzą szeroko zakrojone działania promocyjne, placówki z powiatu kościerskiego mogą mieć w niedalekiej przyszłości problem z zapewnieniem odpowiedniej ilości uczniów.

- Zacieśnienie współpracy z innymi szkołami zawodowymi w regionie/kraju czy za granicą

Tego typu współpraca pozwala na realizację szeregu ciekawych projektów, pozwala na wymianę doświadczeń i jednocześnie podnosi jakość oferty kształcenia. Aktualnie istnieje możliwość zdobycia szeregu środków zewnętrznych na realizację tego typu działań.

- Wprowadzenie systemu badania ścieżek absolwentów

Monitoring sukcesów absolwentów oraz badania pracodawców i analizy rynku pracy to najskuteczniejsze metody dostosowania edukacji do rynku pracy. Na opracowanie systemowych narzędzi dotyczących monitorowania losów absolwentów, jednostki samorządu terytorialnego będą mogły pozyskać dofinansowanie w ramach działania 2.15 „Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki” Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój na lata 2014-2020.

24.4 SAMORZĄD SZCZEBŁA POWIATOWEGO I GMINNEGO NA OBSZARZE FUNKcjONALNYM

Podmioty społeczne i prywatne z terenu powiatu kościerskiego funkcjonują w warunkach, które stwarza im samorząd. Dlatego też jako istotne w tym zakresie wskazać należy:

- Stworzenie przez Partnerów projektu pełnej dokumentacji technicznej w zakresie uzbrojenia w infrastrukturę techniczną, niezbędną do utworzenia stref aktywności gospodarczej:
- Utworzenie na terenie obszaru funkcjonalnego stref aktywności gospodarczej.
- opracowanie niezbędnej dokumentacji techniczno kosztorysowej oraz uzbrojenie w niezbędną infrastrukturę techniczną terenów przeznaczonych pod Kościerskie Strefy Aktywności Gospodarczej.
- Przygotowanie spójnej i profesjonalnej oferty inwestycyjnej skierowanej do inwestorów zewnętrznych, która obejmie zarówno promocję i nawiązanie współpracy z regionalnymi ośrodkami promocji gospodarczej jak i stworzenie komórki odpowiedzialnej za promocję inwestycyjną powiatu i obsługę inwestora.
- Podjęcie działań w celu stworzenia w powiecie Specjalnej Strefy Ekonomicznej, która pozwoli na przyciągnięcie dużych inwestorów,
- Prowadzenie dialogu między powiatem a poszczególnymi samorządami gminnymi, żeby możliwe było wyznaczenie wspólnych celów i kierunków rozwoju, ponieważ to współpraca, a nie konkurencja, jest drogą do sukcesu i rozwoju całego obszaru funkcjonalnego.
- Prowadzenie wspólnej polityki w zakresie promocji potencjału inwestycyjnego i społecznego Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego.
- Władze powiatowe powinny zwrócić uwagę na profile edukacji, która prowadzona jest w podległych im szkołach ponadgimnazjalnych i wspierać szkoły chcące wprowadzać zmiany dotyczące dopasowania oferty do potrzeb rynku pracy poprzez stworzenie pracowni nauki zawodu, w tym w kierunkach związanych z energetyką odnawialną.
- Wprowadzenie zajęć z zakresu przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych.

- Rozwijanie współpracy z przedsiębiorstwami w celu tworzenia warunków sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej m.in. poprzez utworzenie profesjonalnego doradztwa w zakresie możliwości pozyskania środków na rozwój działalności, nawiązywania współpracy między firmami z powiatu, regionu i kraju.
- Wspieranie młodych przedsiębiorców i promocję inicjatyw takich jak Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości.
- Wykorzystanie naturalnych zasobów powiatu do rozwoju sektora energetyki odnawialnej,
- Podkreślanie specyfiki branż lokalnych i zachęcanie przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji i stymulowanie wymiany wiedzy – szeroka promocja spotkań, konferencji i wydarzeń branżowych w regionie.
- Aktywne pozyskiwanie środków europejskich, które mogą przyczynić się do rozwoju społecznego i gospodarczego powiatu i jego promocji.
- Zwiększenie promocji samozatrudnienia wśród mieszkańców powiatu – dodatkowe zajęcia dla uczniów z zakresu przedsiębiorczości oraz szkolenia dla osób bezrobotnych zarejestrowanych.
- Aktywizacja obszarów wiejskich – zachęcanie rolników do zmiany sposobu produkcji, jak również do prowadzenia działalności agroturystycznej.
- Wykorzystanie naturalnych zasobów powiatu do rozwoju turystyki i wydłużenia sezonu turystycznego. W tym zakresie wskazana jest konsultacja z przedsiębiorcami działającymi w branży turystycznej.
- Stworzenie elektronicznego systemu wsparcia przedsiębiorstw poprzez wdrożenie Systemu Informatycznego Wsparcia Biznesu i Obsługi Turystycznej
- Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi, w szczególności w zakresie rozwoju gospodarczego oraz możliwości pobudzenia lokalnego rynku pracy.
- Aktywizacja mieszkańców i wprowadzenie oferty skierowanej do osób 60 +,
- Wprowadzenie budżetu obywatelskiego,
- Wprowadzenie działań nastawionych na indywidualne doradztwo i rozwój kompetencji społecznych wśród osób bezrobotnych i niepełnosprawnych.

24.5 TWORZENIE STREF AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ NA TERENIE KOŚCIERSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO

Przeprowadzona w niniejszym dokumencie analiza sytuacji na rynku pracy Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego, wskazuje na występowanie na tym obszarze szeregu wspólnych problemów przekładających się na niski wskaźnik przedsiębiorczości oraz wyższą od średniej w województwie i kraju stopę bezrobocia. Wśród nich jako istotne wskazać należy:

- brak wspólnej i atrakcyjnej dla inwestorów zewnętrznych, oferty inwestycyjnej,
- brak niezbędnych do rozwoju przedsiębiorczości, odpowiednio przygotowanych terenów inwestycyjnych,
- utrudniający rozwój gospodarczy niski poziom infrastruktury technicznej, w tym wodno-ściekowej,
- niepełne wykorzystanie posiadanych zasobów, szczególnie dla rozwoju turystyki i innych obszarów działalności gospodarczej,
- brak kompleksowych działań w zakresie zagospodarowania turystycznego i rozwoju infrastruktury turystycznej.

Kierunkami możliwymi do podjęcia na rzecz zniwelowania tych problemów są m.in.:

- wzmacnianie konkurencyjności lokalnego sektora egzogenicznego czyli produkcji i usług na rynki zewnętrzne – ponadlokalne, w tym działania na rzecz podnoszenia kompetencji małych i średnich firm, pobudzania innowacji, tworzenia sieci współpracy, w tym zaawansowanych form współpracy – tzw. klastrów;
- tworzenie warunków dla pozyskania inwestycji z zewnątrz – w tym uzbrajanie i promocja terenów inwestycyjnych.

Biorąc pod uwagę zdiagnozowane powyżej problemy, uwarunkowania środowiskowe oraz potencjał klimatyczny i krajobrazowo-kulturowy, jako wspólne działanie pozwalające na realizację celu priorytetowego samorządów Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego, jakim jest „Przedsiębiorczość w powiązaniu z efektywnością energetyczną i wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii”, rekomenduje się utworzenie Kościerskich Stref Aktywności Gospodarczej w trzech obszarach tematycznych:

- przemysłowo-usługowym,
- turystycznym,
- odnawialnych źródeł energii.

Przygotowanie w Kościerskim Obszarze Funkcjonalnym uzbrojonych terenów pod inwestycje, pod wspólną marką i objętych wspólną ofertą inwestycyjną stworzy warunki do przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych oraz zwiększy zainteresowanie lokalnej społeczności zakładaniem działalności gospodarczych wykorzystujących potencjał własny i potencjał danej strefy, co przełoży się na wzrost przedsiębiorczości, stworzenie nowych miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia. Dodatkowo zróżnicowany charakter poszczególnych stref umożliwi pełne wykorzystanie potencjału rozwojowego i zwiększenie atrakcyjności gospodarczej obszaru jako całości.

W celu stworzenia szerokiej oferty Kościerskich Stref Aktywności Gospodarczej, gwarantującej tym samym możliwość rozwiązania zdiagnozowanych wspólnych problemów proponuje się utworzenie stref na terenie każdej gminy położonej w granicach Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego, o charakterze zależnym od predyspozycji i zasobów. Pogłębiona diagnoza uwzględniająca dostępność terenów inwestycyjnych, uwarunkowania gospodarcze i środowiskowe oraz rekomendacje zawarte w pozostałych Programach Sektorowych, w tym z zakresu turystyki i odnawialnych źródeł energii doprowadziła do wyłonienia w poszczególnych obszarach tematycznych terenów predysponujących do utworzenia Kościerskich Stref Aktywności Gospodarczej. Wyniki prowadzonych analiz i konsultacji stanowią zawarte poniżej propozycje lokalizacji poszczególnych Stref Aktywności Gospodarczej wraz z wykazem działań niezbędnych do ich utworzenia. Początkiem prac nad utworzeniem wszystkich Kościerskich Stref Aktywności Gospodarczej, niezależnie od ich charakteru będzie opracowanie studiów wykonalności oraz niezbędnej dokumentacji techniczno-projektowych i kosztorysowych oraz innych wymaganych prawem.

Strefy o charakterze przemysłowo-usługowym

Sytuacja na rynku pracy wynika w głównej mierze z uwarunkowań gospodarczych. W zakresie produkcji przemysłowej Kościerski Obszar Funkcjonalny posiada potencjał do rozwoju sektora rolno-spożywczego, drzewnego oraz eksploatacji kruszywa, a także rozwoju działalności bezpośrednio z nimi powiązanych zarówno w zakresie produkcji jak i usług. Wskazany potencjał obszaru nie wyklucza jednak lokowania inwestycji z innych sektorów gospodarki tereny predysponujące do rozwoju działalności przemysłowo-usługowych zlokalizowane są w głównej mierze na terenie miasta i gminy Kościerzyna oraz gminy Nowa Karczma - samorządów skupiających obecnie ponad 2/3 przedsiębiorczości

obszaru funkcjonalnego. Lokalizacja Kościerskich Stref Aktywności Gospodarczej na tych terenach pozwoli nie tylko na realizację nowych przedsięwzięć gospodarczych w obszarze, ale także poprzez efekt domina skutkować będzie znacznym wzrostem liczby kontaktów biznesowych i nowych, lokujących się w całym regionie przedsiębiorców.

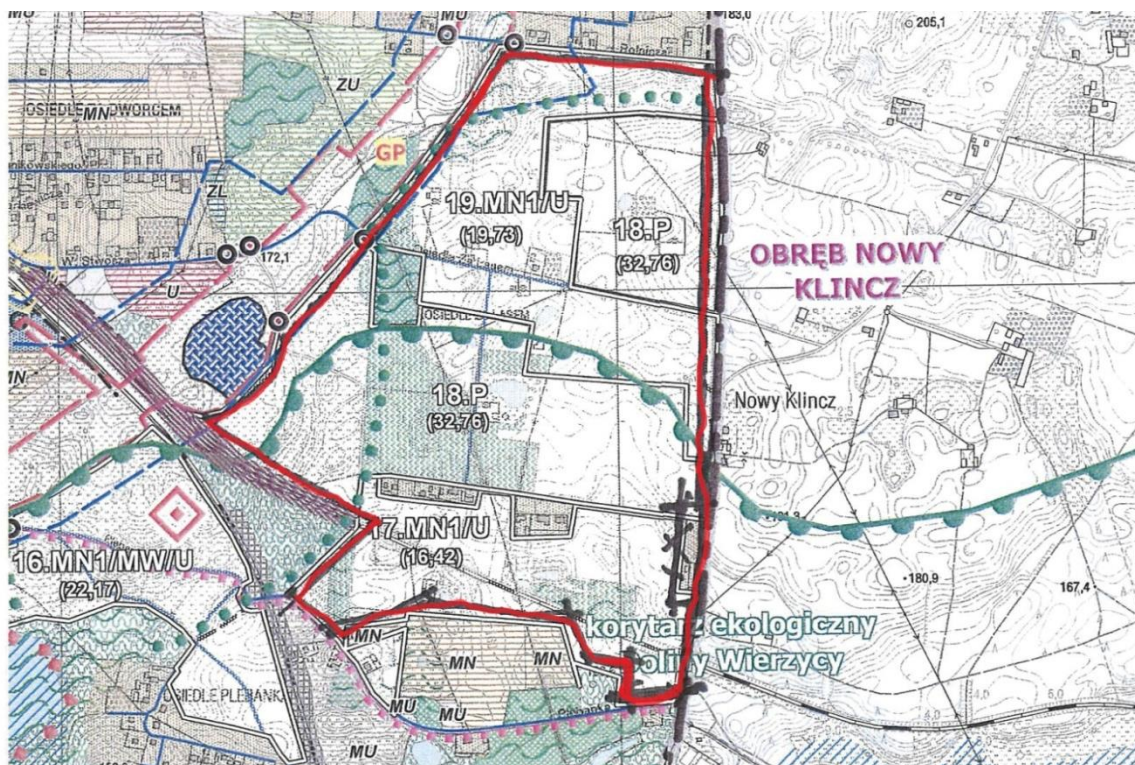
▪ **Strefa Kościerski Park Przemysłowy – miasto Kościerzyna**

W Kościerzynie zarejestrowanych jest ponad 45% podmiotów powiatu kościerskiego, a firmy prowadzące działalność produkcyjno-usługową zlokalizowane są zwłaszcza we wschodniej części miasta tzw. „Trójkącie przemysłowym”. Biorąc pod uwagę lokalizację terenów mieszkaniowych w północnej i zachodniej części miasta, dalszy rozwój przedsiębiorczości poprzez utworzenie „Kościerskiego Parku Przemysłowego” możliwy jest również we wschodniej – przemysłowej części miasta. Atrakcyjność inwestycyjną tych terenów dodatkowo podkreśla lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie planowanej obwodnicy Kościerzyny, co znacznie zwiększa ich dostępność transportową. Dla utworzenia strefy aktywności gospodarczej na tych terenach niezbędne jest jednak przygotowanie kompletnej infrastruktury z punktu widzenia potencjalnego inwestora, obejmującej m.in.:

- infrastrukturę drogową: ulice dojazdowe, drogi wewnętrzne, chodniki, ścieżki rowerowe, zjazdy, skrzyżowania,
- kanalizację deszczową i sanitarną z przyłączami,
- sieć wodociągową z przyłączami,
- oświetlenie uliczne,

Działania te pozwolą na wzbogacenie oferty inwestycyjnej obszaru o tereny produkcyjno-usługowe z przeznaczeniem m.in. na zakłady produkcyjne, przetwórstwo, magazynowo-składowe, zaplecze administracyjno-socjalne i techniczne, urządzenia transportu i infrastruktury technicznej, różnego typu usługi.

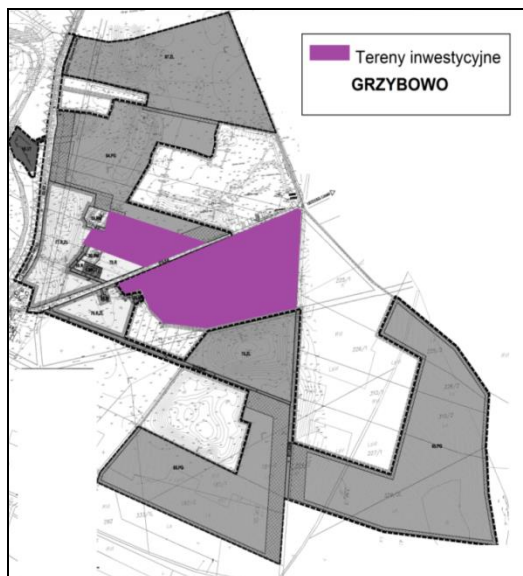
Rysunek 2 Proponowana strefa aktywności gospodarczej w Kościerzynie – „Kościerski Park Przemysłowy”

- **Strefa na terenie sołectwa Grzybowo – Gmina Kościerzyna**

Korzystnym obszarem do utworzenia strefy aktywności gospodarczej w Gminie Kościerzyna jest teren sołectwa Grzybowo. Obecnie w miejscowości tej prowadzona jest działalność związana z wydobyciem kruszywa. Uzbrojenie obszarów na wskazanym terenie, w sąsiedztwie istniejących kopalni kruszywa umożliwia lokalizację inwestycji zależnych od tych kopalni, w tym między innymi takich jak betoniarnie, fabryki prefabrykatów i innych wyrobów z betonu. Tereny dziś przeznaczone pod wydobycie w perspektywie są również planowane pod funkcję przemysłowo-usługową. Kluczowym elementem dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej tych terenów jest budowa niezbędnej dla kompleksowego przygotowania terenu pod inwestycje kanalizacji ściekowej o długości około 11 km oraz rozbudowa oczyszczalni w miejscowości Łubiana, do której tereny te zostaną podłączone. W efekcie realizacji tych działań powstaną nowe, stanowiące atrakcyjną ofertę inwestycyjną powierzchnie rozwojowe Obszaru.

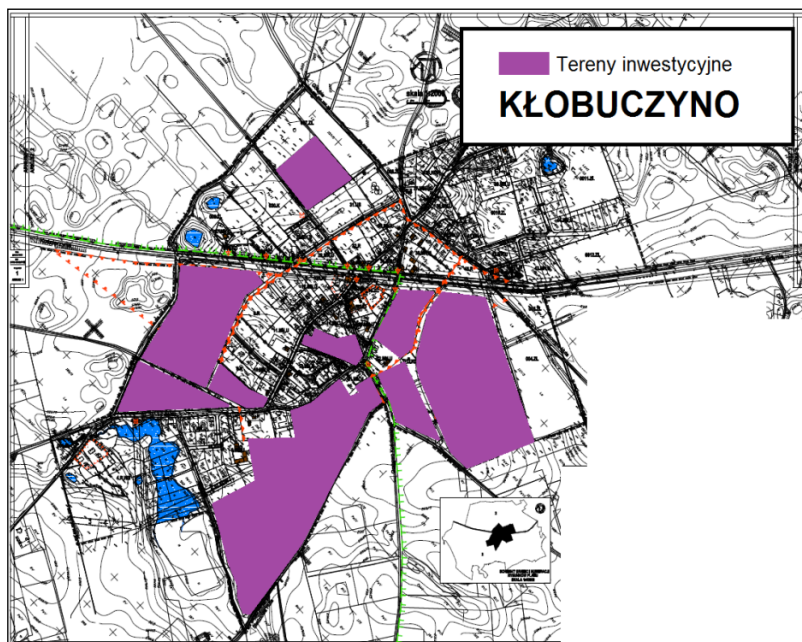
Rysunek 3 Wyznaczone zgodnie z planem zagospodarowania tereny inwestycyjne na obszarze sołectwa Grzybowo

▪ **Strefa na terenie sołectwa Kłobuczyno - Gmina Kościerzyna**

Bardzo dogodnym miejscem do utworzenia strefy aktywności gospodarczej pod działalność przemysłowo-usługową w Gminie Kościerzyna jest teren sołectwa Kłobuczyno, gdzie w planie zagospodarowania przestrzennego na rozwój przedsiębiorczości przeznaczono 35ha. Sołectwo Kłobuczyno położone jest w sąsiedztwie drogi krajowej nr 20, stanowiącej trakt tranzytowy pomiędzy Gdynią, a Stargardem Szczecińskim. Ponadto tereny te dzieli zaledwie 40 minut od Obwodnicy Trójmiasta (odległość 37km), 50 minut od lotniska w Gdańsku i 1 godzinę od portu w Gdyni. Lokalizacja strefy aktywności gospodarczej w Kłobuczynie stanowić może znaczną konkurencję dla innych tego typu lokalizacji w środkowej części województwa i nie tylko. Tereny inwestycyjne w Kłobuczynie zlokalizowane są w niewielkiej odległości od planowanej napowietrznej sieci elektroenergetycznej 2 x 400kV relacji Gdańsk – Przyjaźń – Żydowo Kierzkowo, co zapewnia dostęp dla inwestorów do nowoczesnej i wysoko efektywnej sieci elektroenergetycznej. Obecnie na wskazanych terenach istnieje możliwość podłączenia potencjalnych inwestorów do sieci wodociągowej, sieci energetycznej, sieci światłowodowej. Niezbędna jest jedynie budowa sieci kanalizacji sanitarnej o łącznej długości około 14 km, co wyeliminuje zweryfikowane obszary problemowe w zakresie braku kompletnego uzbrojenia terenów przeznaczonych pod inwestycje.

Rysunek 4. Wyznaczone zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego tereny inwestycyjne na obszarze sołectwa Kłobuczyno

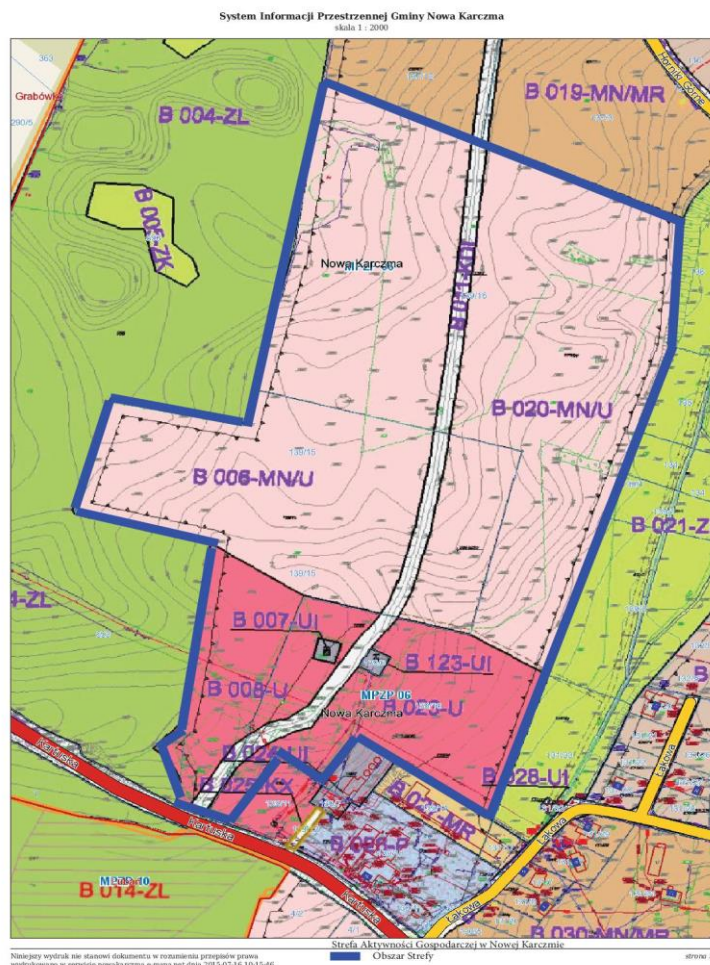
▪ **Strefa w Nowej Karczmie - Gmina Nowa Karczma**

Korzystnym miejscem do ulokowania strefy aktywności gospodarczej ukierunkowanej na działalność usługową jest również Nowa Karczma, przez którą przebiegają dwa istotne szlaki komunikacyjne (droga wojewódzka nr 221 i 224). Za lokalizacją strefy produkcyjno-usługowej na tych terenach przemawia ich dostępność transportowa związana z położeniem najbliższej Trójmiasta z pośród wszystkich Gmin Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego. Bezpośrednie połączenie drogą numer 221 Nowej Karczmy oraz Trójmiasta stwarza możliwość szybkiego oraz łatwego przemieszczania się inwestorów, dostawców oraz przyszłych pracowników Strefy. Obszar o powierzchni ponad 16 ha przeznaczony pod inwestycje wymaga jednak podniesienia jego atrakcyjności inwestycyjnej poprzez kompleksowe uzbrojenie w niezbędną z punktu widzenia inwestora infrastrukturę techniczną i media, obejmujące:

- drogę twardą, chodniki oraz skrzyżowanie z drogą wojewódzką 224,
- wydzielenie terenów inwestycyjnych wraz z siecią dróg wewnętrznych,
- sieć kanalizacji deszczowej w drodze twardej z wpięciem do istniejącej sieci,
- oświetlenie uliczne wraz z przyłączem,
- sieć kanalizacji sanitarnej w drogach twardych i gruntowych, z przyłączami i wpięciem do istniejącej sieci,

- sieć wodociągową w drogach twardych i gruntowych, z przyłączami i wpięciem do istniejącej sieci,

Rysunek 5 Strefa aktywności gospodarczej w Gminie Nowa Karczma

Brak powyższej infrastruktury czyni w kontekście wymagań inwestorów ten teren mało atrakcyjny gospodarczo, a ich wykonanie znacznie zwiększy jego potencjał rozwojowy. Biorąc pod uwagę wielkość terenów przeznaczonych pod inwestycje należy również wydzielić geodezyjnie działki pod prowadzenie działalności gospodarczej.

Strefy o charakterze turystycznym

Kościerski Obszar Funkcjonalny jest niejednorodny pod względem warunków naturalnych i cech przestrzeni. Zlokalizowany jest on w strefie pojeziernej oraz obszarze Borów Tucholskich, które z uwagi na walory przyrodnicze (jeziora, lasy) oraz dobry stan środowiska naturalnego posiadają bardzo wysoki, niewykorzystany potencjał dla rozwoju turystyki wypoczynkowej, szczególnie wakacyjnej i weekendowej. Rzeki powiatu kościerskiego

(Wda i Wierzyca oraz Trzebiocha) posiadają duży potencjał dla rozwoju turystyki kajakowej. Akweny jeziorne, szczególnie zespół Jezior Wdzydzkich, posiadają bardzo dobre warunki dla rozwoju turystyki wodnej, szczególnie żeglarstwa i windsurfingu. W związku z tymi uwarunkowaniami tereny najbardziej predysponujące do rozwoju sektora turystyki w Kościerskim Obszarze Funkcjonalnym zlokalizowane są w **obszarze Jezior Wdzydzkich**. Obszar ten w znaczącej części położony jest w sieci Natura 2000, której tereny stanowią całą lub niemal całą powierzchnie gmin: Dziemiany, Karsin oraz Lipusz, co wyklucza rozwój na tym terenie przemysłu, czy innych form działalności, które negatywnie mogłyby wpłynąć na środowisko przyrodnicze oraz krajobraz. Sektor turystyki jest więc kluczową branżą dla rozwoju gospodarczego tej części Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego, wymaga jednak rozbudowy infrastruktury turystycznej oraz zapewnienia dostępu do podstawowych mediów, w tym infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Kościerską Strefę Aktywności Gospodarczej, ukierunkowaną na rozwój sektora turystycznego rekomenduje się w związku z powyższym zlokalizować w obszarze Jezior Wdzydzkich na terenach gmin: Stara Kiszewa, Dziemiany, Karsin, Lipusz i Kościerzyna, tworząc tym samym pięć podstref wykorzystujących potencjał rozwojowy specyficzny dla danej lokalizacji. Niezbędne jest również stworzenie połączeń poszczególnych podstref systemem ścieżek rowerowych, które poza zwiększeniem atrakcyjności turystycznej obszaru pozwolą również na rozwój sektora usług w tym m.in. wypożyczalni rowerów.

▪ **Podstrefa na terenie Gminy Stara Kiszewa**

W części południowej Gminy Stara Kiszewa zlokalizowane są duże skupiska lasów i jezior, tworzące dobre warunki do rozwoju turystyki. Na typowo rolniczy i turystyczny charakter gminy wskazuje również brak zakładów przemysłowych.

Terenami predysponującymi do rozwoju turystyki jest zwłaszcza kompleks jezior Wierzchul, Przywłoczno, Czerwonko. Utworzenie nowych terenów z przeznaczeniem na rozwój różnych form usług uzdrowiskowych i turystycznych na tym obszarze wymaga jednak zwiększonej ochrony jakości i czystości jezior poprzez kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej. Budowa w tym miejscu sieci wodociągowej z przyłączami o długości 14 km i sieci kanalizacyjnej, grawitacyjnej i tłocznej z przepompowniami, przykanalikami oraz przyłączami o długości 17 km w obrębach geodezyjnych Olpuch, Ruda i Konarzyny, poza zapewnieniem czystości wskazanego kompleksu jezior, pozwoli również na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej terenów nad nim zlokalizowanych.

▪ **Podstrefa na terenie Gminy Dziemiany**

Tereny Gminy Dziemiany są niezwykle atrakcyjne krajobrazowo oraz przyrodniczo. Wschodnia część gminy należy do obszaru Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, z kolei zachodnia stanowi część Lipuskiego Obszaru Chronionego. Z uwagi na uwarunkowania krajobrazowe oraz strefy ochrony krajobrazowej Gmina Dziemiany nie ma warunków do rozwoju większych zakładów przemysłowych. Terenami dogodnymi dla rozwój przedsiębiorczości w zakresie turystyki są tereny nad Jeziorem Rzuno w Gminie Dziemiany. Utworzenie w tym obszarze strefy aktywności gospodarczej wymaga jednak uzupełnienia infrastruktury turystycznej oraz uporządkowania zagospodarowania turystycznego pozwalającego na zwiększenie atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej. W tym celu niezbędna jest:

- modernizacja gminnego kąpieliska poprzez: wykonanie pomostu pływającego i pomostu cumowniczego (mini mariny) dla sprzętu pływającego, budowy budynku socjalno-technicznego dla ratowników z ogólnodostępnymi sanitariatami, przebieralniami oraz zapleczem do przechowywania sprzętu pływającego, wyposażenia budynku w instalację solarną i fotowoltaiczną, modernizacji płyty i widowni boiska do siatkówki plażowej, zagospodarowania linii brzegowej jeziora przez wykonanie trawników i nasadzeń, montażu lamp typu LED;

Rysunek 6 Lokalizacja kąpieliska nad jez. Rzuno

- budowa ścieżki zdrowia wokół Jeziora Rzuno, w tym: utwardzonej ścieżki pieszej, drewnianej kładki (pomostu) nad terenem podmokłym przyległym do południowej strony jeziora, stanic - pomostów wędkarskich, stanowisk siłowni zewnętrznej, przystani

(mini mariny) dla sprzętu pływającego, wykonanie tablic informacyjnych dot. różnych form ochrony przyrody występujących na przedmiotowym obszarze

Rysunek 7 Koncepcja ścieżki zdrowia wokół Jeziora Rzuno

- kompleksowa przebudowa sceny estradowej przy gminnym amfiteatrze w miejscowości Dziemiany z budową zaplecza techniczno-socjalnego.

Rysunek 8 Lokalizacja amfiteatru w Dziemianach

▪ **Podstrefa na terenie Gminy Lipusz**

Gmina Lipusz położona jest na obszarze Borów Tucholskich, w wielofunkcyjnej strefie pojeziernej z dala od obiektów przemysłowych, z preferencjami do rozwoju turystyki, leśnictwa i rolnictwa ekologicznego. Wchodzi ona w skład wyróżnionych w Planie Zagospodarowania Województwa Pomorskiego obszarów wymagających szczególnej polityki proturystycznej, wskazanych do rozwoju turystyki kwalifikowanej i agroturystyki. Teren gminy prawie w całości pokryty jest przeróżnymi formami ochrony przyrody, a znaczny udział w powierzchni gminy (prawie 70%) stanowią lasy. Uwarunkowania

środowiskowe w znacznym zakresie ograniczają rozwój w tym obszarze działalności produkcyjnej czy przemysłowej, a walory przyrodnicze predysponują do rozwoju działalności turystycznej. Wykorzystanie potencjału turystycznego i rozwój w oparciu o niego przedsiębiorczości możliwe jest zatem również poprzez utworzenie strefy aktywności gospodarczej w Gminie Lipusz, na terenach miejscowości Lipusz oraz nad rzeką Wdą i Jeziorem Skrzyńki Duże. Niezbędne w tym celu jest podjęcie działań w zakresie rozbudowy infrastruktury turystycznej oraz zapewnienia dostępu do podstawowych mediów, w tym:

- uzbrojenie terenu pod zorganizowanie pola kempingowego (budowa odpowiedniej infrastruktury technicznej: przyłączy energetycznych i wodno-kanalizacyjnych wraz z zagospodarowaniem terenu. Teren ten zostanie wydzierżawiony operatorowi, który zorganizuje kemping. Zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjno-turystycznej nad rzeką Wdą o powierzchni około 2,2 ha poprzez wykonanie przyłączy wodno-kanalizacyjnych, przyłączy energetycznych, urządzeń rekreacyjnych, ścieżki zdrowia, alejek, oświetlenia z zasilaniem hybrydowym, małej architektury, miejsca do kąpeli na rzece Wdzie przy istniejących pomostach,
- przebudowa drogi gminnej na odcinku 1 km,
- zagospodarowanie miejsca kąpeli nad Jeziorem Skrzyńki Duże poprzez budowę zjeżdżalni – min 30m, , wodociągu z przyłączem wodociągowym, małej architektury,
- budowa szlaków pieszo-rowerowych na terenie gminy Lipusz: ok. 100 km (+- 5 km) szlaków rowerowych w 5 odcinkach od 10 do 30 km wzajemnie powiązanych, łączących się ze szlakami sąsiednich gmin oraz siecią istniejących, z punktami odpoczynku np. w punktach węzłowych składającymi się z drewnianych elementów: wiaty, ze stołem i ławami do siedzenia, tablicą mapy topograficznej z przebiegiem szlaków,
- utworzenie zgodnie z zasadami Fundacji Sport i Przyroda – Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Biegu na Orientację Leśników zielonego „punktu kontrolnego” – stałej trasy marszu na orientację z tablicami informacyjnymi i „zielonymi punktami kontrolnymi”.

W celu zachowania środowiska naturalnego w dobrym stanie a tym samym zachowanie walorów turystycznych, konieczne jest ograniczanie niskiej emisji i podnoszenie efektywności energetycznej. Efekt ten można osiągnąć poprzez promocję wykorzystania odnawialnych

źródeł energii (OZE) oraz wykorzystanie lokalnych zasobów energetycznych (np. wody płynącej). W tym celu Gmina Lipusz planuje:

- **Utworzenie i wyposażenie pracowni OZE i sali do zajęć technicznych (praktycznych) w Zespole Szkół w Lipuszu.** Kompleks sportowo-rekreacyjno-edukacyjny przy ul. Derdowskiego w Lipuszu wyposażony jest w różnego rodzaju instalacje odnawialnych źródeł energii: wymiennik gruntowy i pompa ciepła hali sportowej, instalacja solarna do ciepłej wody użytkowej, kotły na biomasę, instalacja fotowoltaiczna (gotowa dokumentacja techniczna). Na tej bazie zamierzamy utworzyć trasę edukacyjną, która będzie pokazywała możliwości w zakresie wykorzystania OZE. Na trasie znajdzie się także mała elektrownia wodna zlokalizowana na progu wodnym przy zabytkowym młynie w Lipuszu. Konieczne jest wykonanie kolejnej instalacji OZE - siłowni wiatrowej oraz adaptacja pomieszczeń w piwnicy Zespołu Szkół w Lipuszu na pracownię, w której zainstalowana zostanie pompa ciepła oraz poglądowe makiety prezentujące działanie różnych technologii OZE i ich efektywność. Przedsięwzięcie ma na celu promocję i edukację w zakresie OZE. Dodatkowo planuje się wykorzystanie zaadoptowanych pomieszczeń na pracownie techniczne do zajęć techniki szkoły podstawowej i gimnazjum. Stworzy to warunki do preorientacji zawodowej na poziomie szkoły gimnazjalnej poprzez utworzenie pracowni technicznych dających możliwość rozwijania umiejętności technicznych przez uczniów w zakresie np. elektroniki, mechaniki, krawiectwa, rękodzieła regionalnego, gastronomii, OZE. W ramach projektu gmina zamierza przygotować dokumentację techniczną: *Projekty budowlane wielobranżowe adaptacji pomieszczeń, Kosztorysy, Specyfikacje wykonania i odbioru robót budowlanych* oraz dla trasy *Mapę trasy, Projekt tablic informacyjnych, Specyfikacja techniczna wyposażenia i ekspozycji Sali do prezentacji OZE, Specyfikacja techniczna wyposażenia pracowni techniki.*

- W Papierni w Gminie Lipusz na rzece Wda znajduje się próg wodny ze śluzą. Planuje się wykonanie *Studium wykonalności dla elektrowni wodnej*, które określi zasadność budowy małej elektrowni wodnej w tym miejscu.

- **Podstrefa na terenie Gminy Karsin**

Gmina Karsin jest gminą rolniczo – turystyczną, w której nie ma dużych zakładów przemysłowych, co w znacznej mierze wynika z uwarunkowań związanych z występowaniem na jej terenie znacznych obszarów objętych ochroną Natura 2000. Dodatkowo osiągnane

wyniki w produkcji roślinnej i zwierzęcej, struktura indywidualnych gospodarstw rolnych, poziom wykształcenia ich użytkowników, brak wykształconej specjalizacji w produkcji rolniczej powodują niską jej towarowość, a co za tym idzie poszukiwanie przez większość rolników alternatywnych źródeł dochodu, w tym w turystyce. W związku z tym w ostatnich latach na terenie gminy Karsin znacząco wzrasta liczba podmiotów prowadzących działalność związaną z turystyką. Wysoki potencjał turystyczny gminy nie jest jednak w pełni wykorzystywany poprzez niedobory w zakresie infrastruktury turystycznej i zagospodarowania turystycznego. Dalszy rozwój sektora usług turystycznych wymaga rozbudowy szlaków turystycznych łączących najbardziej urokliwe krajobrazowo i turystycznie obszary gminy poprzez budowę systemu ścieżek, w tym:

- pieszo-rowerowej Karsin-Wiele o długości ok. 2,8 km w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego, stanowiącej przedłużenie istniejących ciągów rowerowych,
- pieszo-rowerowej z trasą do narciarstwa biegowego wokół Jeziora Wielewskiego o długości około 7,0 km,
- rowerowej Wiele – Przytarnia o długości około 3,0 km.

Walory turystyczne obszaru wzmocni również budowa wieży widokowej o wysokości max. 40m w Przytarni wraz z niezbędną infrastrukturą, w tym:

- platformy widokowe,
- budynek wolnostojący do obsługi ruchu turystycznego (toalety, pomieszczenia gospodarcze, izba wystawowa, punkt gastronomiczny, punkt sprzedaży pamiątek) wyposażony w instalacje: wodociągowe, kanalizację, ogrzewanie wykorzystujące odnawialne źródła energii,
- drogę dojazdową, parking i ciągi pieszo-jezdne,
- oświetlenia terenu i monitoringu (kamery on-line),
- ogrodzenie oraz urządzenie zieleni.

Działanie to poza stworzeniem nowego obszaru atrakcyjnego turystycznie skutkować będzie również rozwojem szeregu działalności gospodarczych w zakresie usług turystycznych i okołoturystycznych.

▪ Podstrefa na terenie Gminy Kościerzyna

Ze względu na swoje położenie Gmina Kościerzyna uznawana jest za jeden z najpiękniejszych i najbardziej atrakcyjnych turystycznie regionów Polski. Malowniczo przeplatające się lasy, pola, łąki i jeziora, urozmaicona rzeźba terenu, urocze doliny rzeczne, czyste powietrze, cisza

i spokój są wymarzonym miejscem wypoczynku. Amatorzy sportów wodnych znajdą tu liczne jeziora, z których największe stanowi Jezioro Wdzydze zwane „Kaszubskim Morzem” wraz ze swymi ramionami: Radolne, Jeleń i Gołuń. Lokalizacja na terenie Gminy Jeziora o powierzchni 1430ha predysponuje do rozwoju w tym obszarze turystyki żeglarskiej. Jednak do rozwoju tego sektora gospodarki niezbędne jest utworzenie infrastruktury turystycznej w postaci przystani jachtowych. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania Strefa aktywności gospodarczej o charakterze turystyczno-zdrowotnym na obszarze Gminy Kościerzyna proponowana jest we Wdzydzach Kiszewskich nad Jeziorem Jelenie, gdzie do rozwoju sektora turystycznego wymagane jest podjęcie działań w zakresie:

- budowy ogólnodostępnej przystani jachtowej na jeziorze Jelenie w formie pomostu umieszczonego wzdłuż brzegu, służącego do publicznego cumowania jachtów, możliwości odbierania nieczystości stałych i płynnych z jednostek pływających, wyposażenia w przyłącza energetyczne i wodociągowe dla cumujących jednostek.
- budowy przy przystani budynku wyposażonego w prysznic, umywalnię, toalety dla korzystających z przystani żeglarzy, z przyłączeniem do miejscowej sieci kanalizacji sanitarnej, wodociągowej, elektroenergetycznej.

Mając na względzie, iż poza walorami krajobrazowymi największą atrakcją turystyczną gminy jest najstarszy na ziemiach polskich skansen – Kaszubski Park Etnograficzny we Wdzydzach Kiszewskich, dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Podstrefy istotne jest połączenie planowanej przystani jachtowej na jeziorze Jelenie ze wspomnianym Muzeum Kaszubskiego Parku Etnograficznego poprzez budowę alei spacerowej, obejmującą niezbędną przebudowę i remont istniejących chodników, nowe miejsca odpoczynku wyposażone w małą architekturę oraz oświetlenie za pomocą lamp solarnych i hybrydowych.

Strefy ukierunkowane na odnawialne źródła energii

Biorąc pod uwagę zużycie energii elektrycznej jak i zapotrzebowanie na energię cieplną na terenie Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego, a także konieczną ochronę jakości powietrza zasadny jest rozwój alternatywnych form energii z wykorzystaniem jej odnawialnych źródeł, których zasoby na ten moment nie są wykorzystywane. Utworzenie Stref Aktywności Gospodarczej ukierunkowanych na odnawialne źródła energii pozwoli na rozwój przedsiębiorczości tej branży, ale również może przełożyć się na zmniejszenie kosztów

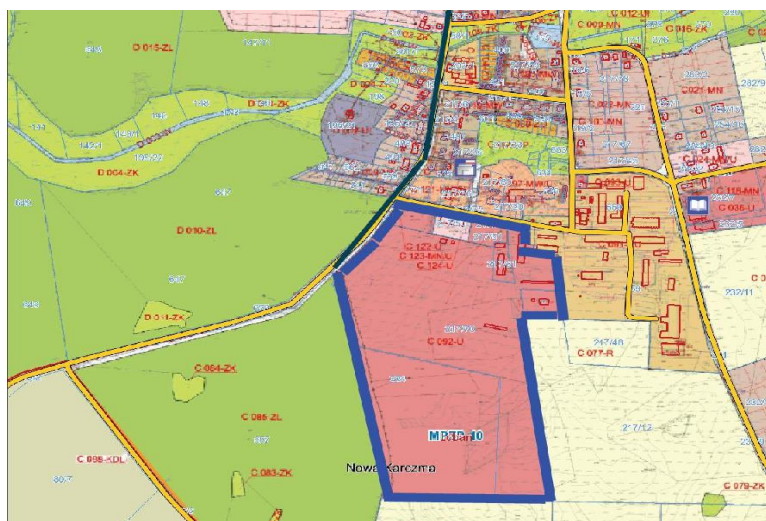
energii, które często decydują o dużej liczbie likwidowanych przedsiębiorstw. Istotna jest również poprawa efektywności systemów wytwarzania i przesyłu energii.

▪ **Strefa w Lubaniu - Gmina Nowa Karczma**

Na terenie Gminy Nowa Karczma występuje duży potencjał wykorzystania odnawialnych źródeł energii zarówno poprzez budowę elektrowni wiatrowych, wykorzystanie ogniw fotowoltaicznych czy też małej elektrowni wodnej. Istnieją również duże możliwości wykorzystania odpadów z produkcji zwierzęcej do produkcji biogazu. Działania te wymagają jednak odpowiedniego przygotowania terenów i uzbrojenia ich w niezbędną infrastrukturę techniczną. Obszar dla inwestycji obejmujących energetykę odnawialną wyznaczono w miejscowości Lubań, na terenach stanowiących własność Samorządu Województwa Pomorskiego. Tereny te predysponują do budowy biogazowni, fotowoltaiki bądź małej elektrowni wiatrowej. Atrakcyjność tych terenów dodatkowo podnosi planowana lokalizacja w tym obszarze siedziby Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (PODR), prowadzącego szkolenia oraz działania promocyjne, targowe, wystawiennicze i doświadczalne na rzecz rozwoju rolnictwa, usług i przemysłu związanych z rolnictwem, a przede wszystkim z OZE. Aktualny stan infrastruktury technicznej tej Strefy nie pozwala jednak na jej funkcjonowanie w planowanym rozmiarze, w szczególności istniejąca droga nie spełnia wymagań dla transportu wsadu do planowanej biogazowni. Utworzenie strefy aktywności gospodarczej ukierunkowanej na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na tym terenie wymaga zapewnienia odpowiedniej infrastruktury, w tym:

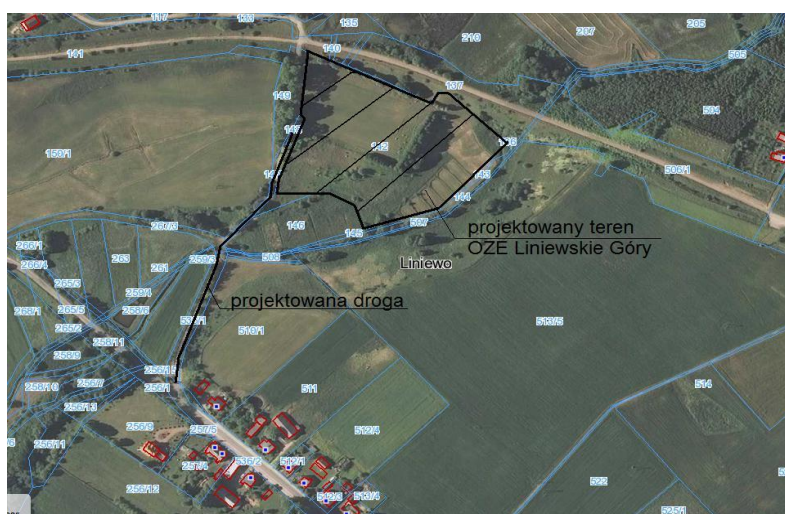
- zwiększenia nośności i poprawę stanu technicznego drogi oraz dostosowanie jej do wymagań wynikających z wzmożonego ruchu drogowego obejmujące przebudowę ulicy wraz ze zjazdem z drogi wojewódzkiej 221, chodników, ścieżek rowerowych, budowę w drodze sieci kanalizacji deszczowej wraz z odprowadzeniem wód do rzeki Leniwki, budowy oświetlenia ulicznego wraz z przyłączem,
- uzbrojenie w podłączenia do sieci wodociągowej z przepięciem istniejących przyłączy

Rysunek 9 Lokalizacja strefy ukierunkowanej na OZE w Lubaniu

▪ **Strefa w Liniewskich Górach - Gmina Liniewo**

Gminę Liniewo cechuje znaczny potencjał wykorzystania energetyki odnawialnej. Jednym z rekomendowanych kierunków rozwoju w tym zakresie jest utworzenie strefy OZE w Liniewskich Górach obejmujące budowę farmy ogniw fotowoltaicznych o powierzchni 2,4 ha, wraz z budową drogi dojazdowej do farmy o długości około 0,35 km. Wykonanie tego typu inwestycji zapewni możliwość odsprzedaży energii elektrycznej, a także będzie miała bezpośredni wpływ na dostępność do kolejnych nowych terenów o charakterze turystyczno-rekreacyjno-gospodarczym, co skutkować będzie przyciągnięciem inwestorów, poprawą warunków życia mieszkańców i co dla nich ważne obniżeniem kosztów zużycia energii elektrycznej.

Rysunek 10 Lokalizacja strefy OZE w Liniewskich Górach

▪ Elektrownia wodna na rzece Wda w Papierni - Gmina Lipusz

Głównymi kierunkami rozwoju gminy Lipusz, poza sektorem turystyki jest energetyka odnawialna. Jako potencjalną lokalizację dla rozwoju energetyki wodnej wskazano istniejące spiętrzenie rzeki Wda w miejscowości Papiernia. Lokalizacja ta pozwoli na znaczne ograniczenie kosztów związanych z budową jazu oraz ułatwi uzyskanie pozwoleń środowiskowych. W związku z tym rekomendowane jest utworzenie na istniejącym progu wodnym na rzece Wda w miejscowości Papiernia elektrowni wodnej w tym: budowa budynku technicznego, montaż turbiny i generatora oraz włączenie do sieci energetycznej. Działanie to można uzupełnić poprzez adaptację pomieszczeń w Zespole Szkół w Lipuszu na pracownię techniczną na potrzeby zajęć praktycznych oraz prezentacji wykorzystania OZE, zawierającą makiety z prezentacją siłowni wiatrowej, pomp ciepła – różne rodzaje, kotłów na biomasę, biogazowni, fotowoltaiki i kolektorów słonecznych oraz wymienników gruntowych czy wykorzystania energii wodnej.

24.6 PUBLICZNE I NIEPUBLICZNE INSTYTUCJE RYNKU PRACY

Do podstawowych zadań instytucji rynku pracy należy promocja zatrudnienia i łagodzenia skutków bezrobocia. Dlatego też funkcjonujące na terenie powiatu instytucje, w tym Powiatowy Urząd Pracy powinny kontynuować działania z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych realizowanych w postaci szkoleń, kursów czy staży, jak również poprzez aktywne pozyskiwanie ofert pracy i kierowanie na nie osób bezrobotnych.

Instytucje te powinny skupić się również na zacieśnieniu współpracy z przedsiębiorstwami w zakresie realizacji staży i zwiększenia możliwości zatrudnienia dla osób zarejestrowanych.

Z uwagi na niski poziom przedsiębiorczości w powiecie kościerskim instytucje rynku pracy winny skupić się na promowaniu samozatrudnienia wśród osób bezrobotnych jednocześnie wskazując formy wsparcia dla nowo powstałych firm, w tym korzyści płynące z lokowania działalności w Kaszubskim Inkubatorze Przedsiębiorczości.

Jednocześnie wskazane jest prowadzenie szeroko zakrojonej akcji informacyjnej w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych, zarówno pod względem korzyści jakie wynikają z tego dla przedsiębiorców, ale jednocześnie wskazującej na solidność osób niepełnosprawnych i ich odpowiednie kwalifikacje.

24.7 MIESZKAŃCY SUBREGIONU

Mieszkańcy regionu mogą wpływać na politykę władz samorządowych i tym samym na kierunki rozwoju i jakość życia w powiecie.

Z tego względu główną rekomendacją dla mieszkańców subregionu jest aktywne uczestnictwo w konsultacjach społecznych dokumentów strategicznych, wykazanie inicjatywy obywatelskiej m.in. poprzez zgłaszanie uwag i sugestii do tego typu opracowań, jak również inicjowanie działań podejmowanych przez władze samorządowe na rzecz lokalnej społeczności.

Warto zaznaczyć, że społeczeństwo powinno zostać szeroko informowane o możliwości uczestniczenia w procesie tworzenia budżetu obywatelskiego,

24.8 ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Jak wskazano w diagnozie obszaru funkcjonalnego, przedmiotem działalności organizacji pozarządowych jest głównie sport (35 podmiotów), edukacja (23 podmioty), kultura (18) oraz turystyka i rekreacja (17). Niewielka jest aktywność podmiotów sektora non-profit w zakresie aktywizacji gospodarczej i przeciwdziałaniu bezrobociu. Podmioty takie aktywnie funkcjonują jedynie w mieście Kościerzyna (1) i gminach Kościerzyna (2) oraz Stara Kiszewa (2).

Zatem główną rekomendacją w kierunku organizacji pozarządowych w odniesieniu do omawianych obszarów strategicznych jest:

- Większe zaangażowanie się w kierunku rozwoju rynku pracy

Dotyczy to zarówno współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy jak i realizacji samodzielnych projektów skierowanych do osób bezrobotnych, młodzieży czy osób niepełnosprawnych, które dzięki tym przedsięwzięciom zwiększą swoje kwalifikacje i doświadczenie.

- Podejmowanie wspólnych inicjatyw z przedsiębiorcami jak i organizacjami z innych regionów i miast działających w zakresie rozwoju rynku pracy.

W ten sposób realizowane projekty charakteryzować będą się większą skutecznością.

Z uwagi na konieczność wzmocnienia rozwoju gospodarczego powiatu organizacje pozarządowe mogą skierować się ku wsparciu przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków czy też razem z Urzędem Pracy i władzami lokalnymi prowadzić działania z zakresu samozatrudnienia.

Jedną z metod przyczyniających się do rozwoju organizacji non-profit może być także wprowadzenie we współpracy z samorządami nowych rozwiązań w zakresie współpracy finansowej. W tym celu rekomenduje się:

- Wdrożenie nowych instrumentów współpracy finansowej takich jak: pożyczki, inicjatywy lokalne, czy dotacje inwestycyjne,
- Opracowanie i upowszechnienie wśród gmin z powiatu oraz organizacji pozarządowych (NGO) praktycznego podejścia do wdrażania współpracy finansowej poprzez zastosowanie podobnych instrumentów jak np. regranting, pożyczki, poręczenia i gwarancje, inicjatywa lokalna, dotacje inwestycyjne czy tryb małych zleceń.

25 SPOSOBY WDRAŻANIA

Program Sektorowy określa najważniejsze założenia i cele związane z rynkiem pracy, edukacją oraz aktywizacją społeczną, których zrealizowanie pozwoli na wykorzystanie potencjału Ziemi Kościerskiej. Przedstawione w poprzednich punktach opracowania działania i rekomendacje mają na celu podniesienie jakości życia mieszkańców Powiatu Kościerskiego poprzez wzrost aktywności społecznej, jakości kształcenia i zwiększenie konkurencyjności gospodarki.

Działania zwiększające efektywność instytucji i podmiotów społeczno-gospodarczych z terenu obszaru funkcjonalnego wdrażane będą przez jednostki zaangażowane w *Kościerskie Partnerstwo na Rzecz Rozwoju Społeczno-Gospodarczego*, które tworzą Powiat Kościerski oraz wszystkie wchodzące w jego skład Gminy (8 JST):

- Gmina Kościerzyna,
- Gmina Dziemiany,
- Gmina Liniewo,
- Gmina Karsin,
- Gmina Nowa Karczma,
- Gmina Lipusz,
- Gmina Stara Kiszewa.

z Liderem – Gminą Miejską Kościerzyna na czele.

Ponadto w ww. *Partnerstwo* zaangażowanych jest 6 Partnerów społeczno-gospodarczych:

- Lokalna Organizacja Turystyczna „Serce Kaszub” w Kościerzynie
- Kaszubski Instytut Rozwoju w Kościerzynie
- Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza w Gdańsku
- Pracodawcy Pomorza Gdańsk
- Stowarzyszenie Przedsiębiorcy Kościerzyna
- Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych w Słupsku

Z uwagi na dużą liczbę podmiotów zaangażowanych w rozwój lokalny proponuje się system wdrażania oparty o współpracę i zaangażowanie wszystkich JST wchodzących w skład

Obszaru Funkcjonalnego i partnerów. Biorąc pod uwagę charakter działań, główna odpowiedzialność za ich realizację spoczywać będzie na jednostkach samorządu terytorialnego.

Podstawowym narzędziem wdrażania Programu będą zadania wyodrębnione w poszczególnych obszarach strategicznych, które obejmują następujące zakresy tematyczne:

1. Rynek pracy.
2. Edukacja.
3. Aktywizacja społeczna.

Pierwszym działaniem będzie uzgodnienie, które z obszarów mogą być realizowane jedynie przez Powiat, które prowadzone mogą być na poziomie gminnym oraz które realizowane mogą być w ścisłej współpracy między samorządami. Poniżej przedstawiono przykładowy podział zadań w podziale na poszczególne jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 25.1 Podział zadań w podziale na poszczególne jednostki samorządu terytorialnego.

Powiat Kościerski	Samorzady Gminne	Zadania Wspólne
1. Zadania z zakresu edukacji ponadgimnazjalnej: - pozyskanie wsparcia na działania infrastrukturalne i przedsięwzięcia związana z podnoszeniem kompetencji kadry nauczycielskiej, indywidualnym doradztwem zawodowym oraz podnoszenia i poszerzenia jakości oferty edukacyjnej, w tym związanej z OZE 2. Wsparcie przedsiębiorczości w zakresie profesjonalnej obsługi przedsiębiorcy i inwestora. 3. Nawiązanie współpracy z regionalnymi instytucjami otoczenia biznesu (w tym Invest in Pomerania) 4. Realizacja działań z zakresu aktywizacji osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie 5. Dialog z III sektorem- utworzenie Centrum Organizacji pozarządowych	1. Zadania z zakresu aktywizacji społecznej (mała architektura), 2. Działania zachęcające rolników do poszerzania i dywersyfikowania produkcji (w tym produkcji ekologicznej, rozwoju agroturystyki). 3. Wprowadzenie budżetu obywatelskiego. 4. Wprowadzenie systemu zachęt dla inwestorów (np. zwolnienia podatkowe).	1. Uzbrojenie i promocja terenów inwestycyjnych. 2. Podejmowanie (we współpracy ze środowiskiem społeczno-gospodarczym) w kierunku rozwoju turystyki – w tym turystyki uzdrowiskowej i zdrowotnej. 3. Realizacja działań z zakresu aktywizacji osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie - w ścisłej współpracy z przedsiębiorcami i PUP w Kościerzynie. 4. Wzmocnienie dialogu i włączenie organizacji pozarządowych w działania z zakresu rynku pracy, edukacji i aktywizacji osób starszych. 5. Zapewnienie równego dostępu i informacji na temat oferty dla osób niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie i osób 60+. 6. Pozyskiwanie środków zewnętrznych w ramach partnerstw 7. Tworzenie kościerskich stref aktywności i wspólna promocja KOF.

Za wdrożenie Programu odpowiadać będą zespoły zadaniowe w JST wchodzących w skład Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego. Pracom zespołu przewodniczyć będą przedstawiciele wydziałów odpowiedzialnych za określone obszary rozwoju w JST. Zważywszy, że w skład obszaru funkcjonalnego wchodzi różne, odrębne jednostki terytorialne, w zakresie wdrożenia założeń Programu konieczna będzie ścisła współpraca poszczególnych podmiotów.

Za koordynację działań odpowiadać będzie Miasto Kościerzyna, które jest liderem projektu *„Kościerskie Strefy Aktywności Gospodarczej- przygotowanie dokumentacji strategicznej i techniczno-kosztorysowej” współfinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014 w ramach Programu „Rozwoju miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”.*

Należy jednak podkreślić, że oprócz ww. podmiotów samorządowych, w realizacji zadań wynikających z Programu uczestniczyć będą mogły wszystkie zainteresowane podmioty: podmioty publiczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa i partnerzy społeczno-gospodarczy.

26 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ RYNKU PRACY, EDUKACJI I AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ

Szeroko pojęte działania związane z obszarem rynku pracy, edukacją czy aktywizacją społeczną należą do zadań własnych samorządu powiatowego oraz samorządów gminnych. Mając jednak na uwadze mnogość potrzeb, które realizują poszczególne JST, samorzady wchodzące w skład *Partnerstwa* mogą mieć problem ze sfinansowaniem wszystkich działań nastawionych na poprawę sytuacji na rynku pracy czy poprawę jakości kształcenia rekomendowanych w niniejszym dokumencie. Stąd poniżej przedstawiono możliwe źródła finansowania działań przewidzianych do realizacji w przedmiotowym Programie Sektorowym.

Jako członek Unii Europejskiej Polska może przede wszystkim korzystać z funduszy strukturalnych UE, które często stanowią najbardziej atrakcyjne źródło finansowania bądź współfinansowania projektów rozwojowych. W najbliższym okresie programowania Powiat Kościerski jak i wchodzące w jego skład jednostki samorządowe będą mogły sięgać po środki pochodzące z funduszy unijnych przeznaczonych na lata 2014-2020. Będą to m.in. środki dostępne w ramach poniższych programów:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, w szczególności:

- oś priorytetowa 3 „Edukacja” działanie 3.3. „Edukacja zawodowa”, które przewiduje: *możliwość dofinansowania przedsięwzięć związanych ze wzrostem kwalifikacji zawodowych uczniów, które prowadzone będą w ścisłym partnerstwie z pracodawcami, promocję kierunków zawodowych poprzez wprowadzenie wsparcia w postaci stypendialnej. Środki przeznaczone będą również na projekty dotyczące doskonalenia kompetencji nauczycieli (kursy, szkolenia, studia podyplomowe).*
- oś priorytetowa 4 „Kształcenie zawodowe”, która daje *możliwość dofinansowania przedsięwzięć infrastrukturalnych poprawiających jakość obiektów oraz zaplecza dydaktycznego w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych.*

Preferowane będą projekty kompleksowe, które przewidują realizację działań jednocześnie w obydwu osiach priorytetowych.

- oś priorytetowa 5 „Zatrudnienie”, która umożliwi pozyskanie środków na zadania dotyczące zwiększenia zatrudnienia, wzrostu kompetencji mieszkańców poprzez aktywizację zawodową osób bezrobotnych, rozwój przedsiębiorczości czy realizację programów zdrowotnych. Środki finansowe pozyskać będzie można również na projekty związane z poprawą sytuacji na rynku pracy osób zagrożonych zwolnieniem i zwolnionych na rynku pracy oraz na rozpoczęcie działalności gospodarczej (z wyłączeniem osób przed 30. roku życia).
- oś priorytetowa 6 „Aktywna integracja” w ramach której realizowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na wsparcie i aktywizację społeczno-zawodową osób i rodzin dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, usługi społeczne i podmioty ekonomii społecznej.

Jednocześnie ze środków RPO WP 2014-2020 korzystać będą mogły przedsiębiorstwa - w ramach osi priorytetowej 2, która wspierać będzie przedsięwzięcia związane z unowocześnieniem zaplecza produkcyjnego, zwiększeniem ekspansji rynkowej i tworzeniem nowych miejsc pracy. W ramach tej osi dostępne będą instrumenty zwrotne dla przedsiębiorstw oraz wsparcie dotacyjne. Druga oś priorytetowa przewiduje też działania mające wspierać rozwój MŚP, w tym środki na funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu oraz świadczenie specjalistycznych usług doradczych.

Należy podkreślić, iż min. na potrzeby realizacji projektów w ramach RPO WP stworzony został Miejski Obszar Funkcjonalny Kościerzyny (MOF Kościerzyny), który tworzą dwie gminy: Miasto Kościerzyna oraz Gmina Kościerzyna. MOF Kościerzyny 28.10.2014 r. parafował z Zarządem Województwa Pomorskiego Zintegrowane Porozumienie Terytorialne, które sprzyja współpracy samorządów i pozwala na realizację najważniejszych przedsięwzięć. Wynegocjowanych zostało 5 przedsięwzięć o łącznej wartości ponad 98 mln zł, które uzyskują priorytetową ścieżkę wyboru i preferencje do wsparcia ze środków unijnych w ramach RPO WP 2014-2020. Będą to głównie przedsięwzięcia infrastrukturalne m.in. związane z poprawą jakości połączeń komunikacyjnych Kościerzyny, poprawy dostępu do usług zdrowotnych oraz efektywności energetycznej. Fakt, iż MOF Kościerzyna nie objął wszystkich samorządów z powiatu kościerskiego nie oznacza, iż podmioty te nie mogą wspólnie realizować przedsięwzięć ważnych z punktu widzenia niniejszego Programu.

Warto podkreślić, że przy ubieganiu się o fundusze unijne w perspektywie 2014-2020 preferowane będą projekty partnerskie. Zatem szersza współpraca samorządów jak i współpraca międzysektorowa będzie niekwestionowanym atutem w przypadku ubiegania się o zewnętrzne finansowanie planowanych przedsięwzięć.

2. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, w szczególności:

- oś priorytetowa I „Osoby młode na rynku pracy”. W ramach tej osi wsparcie ukierunkowane będzie na aktywizację zawodową oraz poprawę sytuacji na rynku pracy osób młodych poprzez staże, szkolenia, przygotowanie zawodowe, dofinansowanie studiów podyplomowych, dofinansowanie kosztów egzaminów oraz kosztów uzyskania licencji, pożyczki szkoleniowe, stypendium na kontynuowanie nauki, bony szkoleniowe czy wspieranie samozatrudnienia poprzez udzielanie pożyczek. Beneficjentami będą mogły zostać m.in. Powiatowe Urzędy Pracy, partnerzy społeczno-gospodarczy, organizacje pozarządowe.

3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 201-2020, w szczególności:

Działanie Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

- Poddziałanie: Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszenie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury. Wsparcie przeznaczone będzie *na inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej i inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów.*
- Działanie Leader – które przeznaczone jest na finansowanie operacji nastawionych na: *1. wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji lokalnej strategii rozwoju (LSR), 2. Zakładanie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości, z wyłączeniem usług rolniczych, 3. Dywersyfikację źródeł dochodu, w tym tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego, 4. Podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów, 5. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych i innowacji, 6. Rozwój produktów lokalnych, 7. Rozwój rynków zbytu,*

z wyłączeniem targowisk, 8. Zachowanie dziedzictwa lokalnego, 9. Rozwój ogólnodostępnej niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej. Z działania korzystać będą mogły Lokalne Grupy Działania (Stolem)

Mieszkańcy gmin wiejskich będą mogli sięgać po środki w ramach PROW 2014-2020 na działania dotyczące zmiany produkcji rolniczej lub tworzenie działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, jak również na produkcję ekologiczną. Środki w ramach tego programu będą mogły pozyskać także instytucje doradcze, w tym prowadzące działalność szkoleniową, które staną przed szansą pozyskania środków na wsparcie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności, wsparcie na demonstracje i działania informacyjne czy wsparcie na szkolenia doradców.

Oprócz środków finansowych pochodzących z funduszy unijnych jednostki samorządu terytorialnego oraz partnerzy społeczno-gospodarczy będą mogli korzystać ze środków finansowych dostępnych w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy oraz środków krajowych rozdysponowywanych m.in. przez programy ministerialne.

Należy zaznaczyć, że przedsiębiorcy mają możliwość korzystania ze źródeł zagranicznych i krajowych wdrażanych przez Regionalne Instytucje Finansujące jak i w przypadku działań innowacyjnych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Podmioty III sektora mogą korzystać ze środków unijnych (Europejskiego Funduszy Społecznego), jak i środków krajowych, w tym zarezerwowanych w budżetach gmin i powiatów.

27 MONITORING I EWALUACJA

Program Sektorowy Rozwoju Rynku Pracy, Edukacji i Aktywizacji Społecznej, podobnie jak każdy inny dokument strategiczny musi podlegać monitoringowi, czyli bieżącej kontroli i ocenie postępów realizacji. Działanie to związane jest z gromadzeniem oraz analizą informacji dotyczących bezpośrednich efektów osiągniętych w wyniku wdrażania poszczególnych rekomendacji i zadań w obszarach strategicznych i zapewnia:

- bieżącą ocenę realizacji zadań,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonywanie bieżących korekt i poprawek,
- podejmowanie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Monitoring pełni zatem funkcję sprawdzającą, którą realizuje się w określonych odstępach czasu (najczęściej raz w roku) poprzez zestawienie wykonanych przedsięwzięć w relacji do zapisanych celów. Można wyróżnić następujące etapy monitoringu:

- zbieranie danych,
- analiza danych oraz identyfikacja problemów,
- przygotowanie raportu wraz z propozycją działań korygujących.

Dane odnośnie postępu prac oraz wskaźników związanych z realizacją poszczególnych przedsięwzięć w obszarach strategicznych przekazywane będą przez zespoły zadaniowe wyznaczone w poszczególnych JST po zakończeniu każdego roku kalendarzowego (nie później niż do końca I kwartału roku następnego). W przypadku realizacji działań wspólnych zespoły te będą zgłaszały wyniki monitoringu do Miasta Kościerzyna, które nadzorować będzie wdrażanie poszczególnych zadań.

Na podstawie analizy uzyskanych informacji Miasto – we współpracy z pozostałymi partnerami – ustalać będzie harmonogram planowanych przedsięwzięć i wprowadzać działania zaradcze w sytuacjach, w których rozpoczęte wspólnie przedsięwzięcia nie przyniosły założonych efektów. Na wszystkich etapach monitoringu Miasto będzie ściśle współpracowało z jednostkami z obszaru partnerstwa.

W tabeli poniżej zaprezentowano przykładowe wskaźniki monitoringu założonych celów.

Tabela 27.1 Wskaźniki monitoringu

Obszar strategiczny: RYNEK PRACY
<ul style="list-style-type: none"> - Stopa bezrobocia, - Liczba osób młodych korzystających z kursów i staży dotyczących zmiany/podnoszenia kwalifikacji, - Liczba osób z terenów wiejskich zarejestrowanych jako bezrobotne, - Liczba osób niepełnoprawnych, które uzyskały zatrudnienie, - Liczba nowo założonych przedsiębiorstw, - Wprowadzone udogodnienia dla przedsiębiorców (ulgi podatkowe), - Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych, - Liczba działań promocyjnych związanych z przyciąganiem inwestycji, - Liczba nowych inwestycji, - Liczba przedsięwzięć z zakresu rozwoju rynku pracy realizowanych we współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi.
Obszar strategiczny: EDUKACJA
<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zmodernizowanych/doposażonych szkół ponadgimnazjalnych, - Liczba uczniów objętych indywidualnym doradztwem zawodowym, - Liczba praktyk i kursów zrealizowanych we współpracy z pracodawcami, - Liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych dotyczących oferty edukacyjnej, - Liczba nauczycieli uczestniczących w kursach/szkoleniach/studiach podyplomowych dot. podnoszenia kompetencji, - Liczba stanowisk pracy dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, - Liczba absolwentów zarejestrowanych jako bezrobotne.
Obszar strategiczny: AKTYWIZACJA SPOŁECZNA
<ul style="list-style-type: none"> - Liczba obiektów małej architektury służących rekreacji i integracji społecznej, - Liczba obiektów dostosowanych do pełnienia funkcji kulturalnych, - Liczba gmin, w których wprowadzono budżet obywatelski, - Liczba przedsięwzięć zrealizowanych w odniesieniu do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, - Liczba ofert skierowanych do grupy 60+, - Liczba aktywnych organizacji pozarządowych oraz wolontariuszy, - Liczba przedsięwzięć realizowanych we współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Źródło: opracowanie własne

Ewaluacja Programu dotyczyć będzie wpływu Programu na rozwój społeczno-gospodarczy JST wchodzących w skład powiatu kościerskiego. Zadaniem procesu ewaluacji jest odpowiedź na pytanie w jaki sposób realizacja działań w poszczególnych obszarach strategicznych przyczyniła się do osiągnięcia przyjętej wizji rozwoju oraz założonego celu strategicznego.

System ewaluacji – oparty m.in. na analizie raportów opracowywanych w ramach systemu monitoringu – dostarczać będzie informacji na temat długoterminowego wpływu efektów wdrażania Programu na wybrane grupy docelowe i sytuację społeczno-gospodarczą obszaru funkcjonalnego. Zakłada się, iż w okresie realizacji Programu (a więc do roku 2025) co najmniej dwukrotnie ewaluacja powinna zostać przeprowadzona przez podmiot zewnętrzny: ocena mid-term (śródtterminowa) – w połowie okresu realizacji Program (a więc w roku 2020) oraz ocena ex-post – po zakończeniu realizacji Programu.

Ewaluacja prowadzona będzie na poziomie całego Programu, a raporty przekazywane będą do koordynatora zadań Miasta Kościerzyna, które w przypadku zaistnienia takiej potrzeby rekomendować będzie działania korygujące. Działania korygujące będą punktem wyjścia do przygotowania aktualizacji Programu oraz ewentualnie opracowania Programu Sektorowego na kolejne lata, w sytuacji gdy nie wszystkie założone efekty zostaną osiągnięte do końca 2025 roku.

28 ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1 LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH OBSZARU FUNKcjONALNEGO

Branża	Powiat kościerski	M. Kościerzyna	Dziemiany	Karsin	Gm. Kościerzyna	Liniewo	Lipusz	Nowa Karczma	Stara Kiszewa
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	169	11	15	27	35	20	9	22	30
Górnictwo i wydobywanie	3	1	0	1	1	0	0	0	0
Przetwórstwo przemysłowe	669	227	45	62	158	50	27	47	53
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	9	7	0	0	1	0	0	1	0
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	21	4	0	2	8	2	1	2	2
Budownictwo	1217	420	75	62	289	64	71	117	119
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1157	554	40	83	211	66	42	81	80
Transport i gospodarka magazynowa	397	164	21	30	100	12	33	22	15
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	182	53	12	31	43	5	5	14	19
Informacja i komunikacja	68	44	4	3	7	2	1	4	3
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	110	72	2	4	14	5	1	8	4
1Działalność związana z obsługą rynku	161	124	5	3	13	6	4	3	3

nieruchomości									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	288	173	13	11	50	3	12	12	14
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	134	58	6	8	28	3	8	6	17
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	72	14	7	11	8	6	3	9	14
Edukacja	257	124	11	17	45	13	9	19	19
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	280	179	5	15	39	7	8	17	10
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	103	36	9	6	27	5	6	9	5
Pozostała działalność usługowa/ gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	393	154	16	25	75	25	19	38	41
Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	-	-	-	-	-	-	-	-

**ZAŁĄCZNIK NR 2 ANKIETY DOTYCZĄCE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
FUNKCJONUJĄCYCH W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH OBSZARU FUNKCJONALNEGO**

Tabela 13.1 Organizacje pozarządowe działające na terenie Miasta Kościerzyna

Nazwa Gminy:						
Profil działalności	Liczba zarejestrowanych i aktywnych organizacji pozarządowych					
	2012		2013		2014	
	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne
Edukacja	6	4	6	4	7	5
Sport	21	17	21	17	20	17
Kultura	8	6	8	6	8	6
Ochrona zdrowia	15	8	15	5	13	5
Turystyka i rekreacja	6	5	6	5	6	5
Aktywność społeczna	-	-	-	-	-	-
Pomoc społeczna	20	9	20	6	18	6
Działania na rzecz Osób niepełnosprawnych	8	6	8	6	9	7
Aktywizacja gospodarcza, przeciwdziałanie bezrobociu	1	1	1	1	1	1
Pomoc prawna	1	1	1	1	1	1
Działalność międzynarodowa	-	-	-	-	-	-
Ogółem: (w tym o profilu wskazanym powyżej, dodatkowo działalność z zakresu, ekologii, przeciwdziałania uzależnieniom, wspomagania rozwoju gospodarczego).	-	-	-	-	82	37

Źródło: Urząd Miasta Kościerzyna

Rysunek 13.2 Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Kościerzyna

Nazwa gminy:						
Profil działalności	Liczba zarejestrowanych i aktywnych organizacji pozarządowych					
	2012		2013		2014	
	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne
Edukacja	-	-	-	-	-	-
Sport	3	3	3	3	3	3
Kultura	0	0	0	0	0	0
Ochrona zdrowia	0	0	0	0	0	0
Turystyka i rekreacja	4	4	4	4	4	4
Aktywność społeczna	3	3	3	3	4	4
Pomoc społeczna	1	1	1	1	1	1
Działania na rzecz Osób niepełnosprawnych	1	1	1	1	1	1
Aktywizacja gospodarcza, przeciwdziałanie bezrobociu	2	2	2	2	2	2
Pomoc prawna	-	-	-	-	-	-
Działalność międzynarodowa	-	-	-	-	-	-
Inne ROLNICTWO	12	12	12	12	12	12
Inne POŻARNICTWO	6	6	8	8	8	8
Inne ochrona środowiska	2	2	2	2	3	3
Inne Grupy hobbystyczne (muzeum, historia, lotnictwo)	2	2	3	3	3	3

Źródło: Urząd Gminy Kościerzyna

Rysunek 13.3 Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Lipusz

Nazwa Gminy:						
Profil działalności	Liczba zarejestrowanych i aktywnych organizacji pozarządowych					
	2012		2013		2014	
	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne
Edukacja	0	0	0	0	0	
Sport	3	3	3	3	3	3
Kultura	-	-	-	-	-	-
Ochrona zdrowia	-	-	-	-	-	-
Turystyka i rekreacja	-	-	-	-	-	-
Aktywność społeczna	-	-	-	-	-	-
Pomoc społeczna	-	-	-	-	-	-
Działania na rzecz Osób niepełnosprawnych	1	1	1	1	1	1
Aktywizacja gospodarcza, przeciwdziałanie bezrobociu	-	-	-	-	-	-
Pomoc prawna	-	-	-	-	-	-
Działalność międzynarodowa						
Inne Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Lipusz *	1	1	1	1	1	1
Inne Stowarzyszenie Kółko Rolnicze – Koło Gospodyń Wiejskich w Lipuszu	1	1	1	1	1	1

Źródło: Urząd Gminy Lipusz

Rysunek 13.4 Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Liniewo

Nazwa Gminy:						
	Liczba zarejestrowanych i aktywnych organizacji pozarządowych					
Profil działalności	2012		2013		2014	
	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne
Edukacja	1	1	1	0	1	0
Sport	1	1	1	1	1	0
Kultura (Koła Gospodyń Wiejskich jako Kółka Rolnicze KGW)	6	4	6	4	6	2
Ochrona zdrowia	0	0	0	0	0	0
Turystyka i rekreacja	1 1(wędkarskie)	0 1	1 1	0 1	1 1	0 1
	1 (fundacja jeździectwo)	Nie wiem	1	Nie wiem	1	Nie wiem
Aktywność społeczna (rozwój lokalny, wieloprofilowe)	4	2	4	2	4	2
Pomoc społeczna	-	-	-	-	-	-
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	-	-	-	-	-	-
Aktywizacja gospodarcza, przeciwdziałanie bezrobociu	-	-	-	-	-	-
Pomoc prawna	-	-	-	-	-	-
Działalność międzynarodowa	-	-	-	-	-	-
Inne bezpieczeństwo (OSP)	4	4	4	4	4	4
.....						
Inne Ekologia	2	2	2	2	2	0

Źródło: Urząd Gminy Liniewo

Rysunek 13.5 Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Dziemiany

Nazwa Gminy:						
Profil działalności	Liczba zarejestrowanych i aktywnych organizacji pozarządowych					
	2012		2013		2014	
	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne
Edukacja	-	-	-	-	-	-
Sport	2	2	2	1	2	1
Kultura	-	-	-	-	-	-
Ochrona zdrowia	-	-	-	-	-	-
Turystyka i rekreacja	-	-	-	-	-	-
Aktywność społeczna	1	1	1	1	1	1
Pomoc społeczna	-	-	-	-	-	-
Działania na rzecz Osób niepełnosprawnych	1	0	1	0	1	0
Aktywizacja gospodarcza, przeciwdziałanie bezrobociu	-	-	-	-	-	-
Pomoc prawna	-	-	-	-	-	-
Działalność międzynarodowa	-	-	-	-	-	-
Straż pożarna	3	3	3	3	3	3
Stowarzyszenie hodowców koni	1	0	1	0	1	0

Źródło: Urząd Gminy Dziemiany

Rysunek 13.6 Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Karsin

Nazwa Gminy:						
Profil działalności	Liczba zarejestrowanych i aktywnych organizacji pozarządowych					
	2012		2013		2014	
	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne
Edukacja						
Sport	2	2	2	2	3	3
Kultura	-	-	-	-	-	-
Ochrona zdrowia	-	-	-	-	-	-
Turystyka i rekreacja	-	-	-	-	-	-
Aktywność społeczna	3	3	3	3	3	3
Pomoc społeczna	1	1	1	1	1	1
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	3	3	3	3	3	3
Aktywizacja gospodarcza, przeciwdziałanie bezrobociu	-	-	-	-	-	-
Pomoc prawna	-	-	-	-	-	-
Działalność międzynarodowa	-	-	-	-	-	-
Inne działanie na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców (OSP)	1	1	1	1	1	1
Inne.....	-	-	-	-	-	-

Źródło: Urząd Gminy Karsin

Rysunek 13.7 Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Nowa Karczma

Nazwa Gminy:						
Profil działalności	Liczba zarejestrowanych i aktywnych organizacji pozarządowych					
	2012		2013		2014	
	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne
Edukacja (rolnicza)	10	10	10	10	10	10
Sport	2	2	2	2	2	2
Kultura	2	2	2	2	2	2
Ochrona zdrowia	-	-	-	-	-	-
Turystyka i rekreacja	1	1	1	1	1	1
Aktywność społeczna	1	1	1	1	1	1
Pomoc społeczna	-	-	-	-	-	-
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	1	1	1	1	2	2
Aktywizacja gospodarcza, przeciwdziałanie bezrobociu	-	-	-	-	-	-
Pomoc prawna	-	-	-	-	-	-
Działalność międzynarodowa	-	-	-	-	-	-
InneOSP.....	1	1	1	1	4	4
.....						
Inne.....-.....	-	-	-	-	-	-
.....						

Źródło: Urząd Gminy Nowa Karczma

Rysunek 13.8 Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Stara Kiszewa

Nazwa Gminy:						
Profil działalności	Liczba zarejestrowanych i aktywnych organizacji pozarządowych					
	2012		2013		2014	
	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne	zarejestrowane	aktywne
Edukacja (rolnicza)	6	6	7	7	8	8
Sport	6	6	7	6	8	7
Kultura	6	6	7	7	8	8
Ochrona zdrowia	6	6	7	4	8	4
Turystyka i rekreacja	6	6	7	6	8	6
Aktywność społeczna	6	6	7	7	8	8
Pomoc społeczna	6	2	7	2	8	2
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	6	3	7	3	8	3
Aktywizacja gospodarcza, przeciwdziałanie bezrobociu	6	2	7	2	8	2
Pomoc prawna	6	0	7	0	8	0
Działalność międzynarodowa	-	-	-	-	-	-
InneOSP.....	-	-	-	-	-	-
.....	-	-	-	-	-	-
Inne.....-.....	-	-	-	-	-	-
.....	-	-	-	-	-	-

Źródło: Urząd Gminy Stara Kiszewa

UZASADNIENIE

„Program sektorowy rozwoju rynku pracy, edukacji i aktywizacji społecznej Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego obszar powiatu kościerskiego” został opracowany na zlecenie Kościerskiego Partnerstwa na Rzecz Rozwoju Społeczno-Gospodarczego w ramach projektu „Kościerskie Strefy Aktywności Gospodarczej - przygotowanie dokumentacji strategicznej i techniczno-kosztorysowej” dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014, w ramach programu „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”.

Dokument ten obejmuje programowaniem lata 2015-2025. Celem dokumentu jest nakreślenie kierunków działań podmiotów samorządowych i społeczno-gospodarczych w obszarze rynku pracy, edukacji i aktywizacji społecznej ze szczególnym uwzględnieniem dotychczasowych atutów Kościerskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego obszar powiatu kościerskiego.

Program zawiera opracowanie diagnozy sytuacji na rynku pracy na terenie obszaru funkcjonalnego obejmującego powiat kościerski, opracowanie celów i zadań strategicznych Programu Sektorowego Rozwoju Rynku Pracy, Edukacji i Aktywizacji Społecznej oraz odnosi się do procesu wdrożenia, monitoringu i ewaluacji, jak również wskazania źródeł finansowania rekomendowanych przedsięwzięć.

Program Sektorowy został opracowany przy szerokim udziale społeczeństwa. Po zakończeniu każdego z etapów przeprowadzone zostały otwarte spotkania konsultacyjne, podczas których prezentowano wyniki prac.

W związku z tym wnosimy o podjęcie przedmiotowej uchwały.